

The background of the book cover is a collage of various colored book spines in shades of red, yellow, green, and blue, arranged in a slightly tilted, overlapping manner. A central, light-colored, shield-shaped label with a decorative border contains the title text. The text is in a dark brown, serif font. There are also some small, torn-paper-like details on the background.

**Opravdu
hodně povídek od**

**Jaroslava
Haška**

Obsah

Adéle Thoms z Haidy, německá učitelka	27
Adjutantem velitele města Bugulmy	29
Aféra s dalekohledem	32
Aféra s křečkem	35
Agrární idyla	41
Alkoholická idylka	43
All right	45
Analýsa moče	47
Anonymní dopis	48
Argentinské maso	49
Babámovy archeologické snahy	51
I.	51
II.	52
III.	54
Báči Josef	55
I.	55
II	56
III	57
Badatelé neznáma	59
Baluškova zrada	62
Baráčnická krev pana Potužníka	65
Batistový šáteček	67
Běh o závod	69
Běh života	73
Beťárská povídka	76
Bilance válečného tažení hejtmana Alserbacha	81
Boje s domovníky	83
Bojovnost vídeňských křesťanských sociálů	89
Boží sláva	91
Br. Jiří Pichl	93
Buržuj Ramzelík	94
C. k. ministerstvo spravedlnosti na lavici obžalovaných	96
Cena slávy	98
Cesta mstitele své cti	101
I.	101
II	101
III	101
IV	102
V	102
Cestovní deník Dra Soukupa	103
Cikánská historie	106
Co bych radil komunistům, kdybych byl šéfredaktorem vládního orgánu Československá republika	113
Co má vlastně pořádný občan dělat?	116
Co přivedilo zdrazení buřtů	118

Čagan-kurenská povídka	119
Čáka pěšáka Trunce	121
I.....	121
II	122
III.....	123
Časopisy pro mládež	124
Černohorský jonák v úzkých	126
Česká kuchyně.....	127
Český Baedeker.....	129
Čestný diplom ministerstva veřejných prací	134
Činnost moderního diplomata	136
Číslo patnáct.....	138
Čtenář	140
Čuješ, Dzuro, neboj sa.....	142
Čung Jungu: O bleše a císaři Ihangovi.....	143
I.....	143
II	144
III.....	145
IV.....	145
V	145
VI.....	145
Čžen-si, nejvyšší pravda.....	146
Danas jesmo, sutra nismo.....	152
Dědictví cyrilometodějské v Morušově	154
Dědictví po Františku Šafránkovi	156
Dobročinnost	158
Dobrodružství pana Hortíka	160
Dobrodružství pana Karafiáta	162
Dobrodružství s nahým klukem	164
Dobrodružství Václava Pejse	166
Dobrý člověk	169
Dobrý voják Švejk.....	171
I Švejk stojí proti Itálii	171
II Dobrý voják Švejk opatřuje mešní víno	172
III Superarbitrační řízení s dobrým vojákem Švejkem	175
IV Dobrý voják Švejk učí se zacházet se střelnou bavlnou	176
V Dobrý voják Švejk působí u aeroplánů	178
Dobrý voják Švejk v zajetí	181
I.....	181
II.....	184
III.....	186
IV.....	188
V.....	190
VI.....	191
VII.....	193
VIII.....	195
IX.....	197

X.	199
XI.	200
XII.	204
XIII.	208
XIV.	211
Dojemná povídka o lásce autonomisty k dceři jednoho centralisty	217
Doktor Samet.....	219
Domluva	221
Dopis z Prahy	223
Dopis z vinohradské radnice o vinohradských záležitostech	225
Dopisy z fronty	227
I.	227
II.	229
III.	229
IV.	231
V.	231
Doplňky ku programu české strany křesťanskosociální.....	235
Dostal na smutek	237
Dotazy a odpovědi.....	239
Dr. Ant. Hajn	243
Dr. Filip Soukup	244
Dr. Herben a Prof. Drtina	246
Dr. Chalupný	248
Dr. Karel Kramář.....	250
Drahota	252
Dreadnoughty	254
Druhá řada otcovských radostí pana Motejzlíka	255
Druhé kázání faráře Douděry po čas volebního ruchu	258
Duch Rakytynoc ze Siného vrchu a spol.	260
III	263
IV	264
Duchovní cvičení s překážkami	265
Důlní katastrofa	267
II	267
III	267
IV	268
Duševní napětí Vendelína Pelikána, katolického zemědělce	269
Dýmka pátera Jordána	271
Ejemovic Rézinka	275
Elindúta Ajgó Márton... ..	278
Farář a Kilián	280
Ferdinand princ Lobkovic	281
Fialový hrom	283
Finanční tíseň	285
Frantíkův 1. máj	287
Franz Prase	290
Furor teutonicus.....	291

I.....	291
II	292
III.....	292
IV	292
Hasicí přístroj agrárníka Koloděje	294
Hej, Marko!	296
Heřmánkové kapky	298
Historická povídka	301
KAPITOLA I.....	301
KAPITOLA II	301
KAPITOLA III.....	302
KAPITOLA IV	302
KAPITOLA V	303
KAPITOLA VI.....	303
KAPITOLA VII	303
Historické anekdoty.....	305
Historie dačická.....	307
I.....	307
II	310
III.....	312
IV	313
V	313
VI.....	316
Historie Pána Boha.....	319
I.....	319
II	319
III.....	319
IV	320
Historie prasete Xavera	321
Historie se záchranným pasem pro sebevrahy	323
Historie starosty Tomáška.....	325
Historie tří korun	328
Historky z ražické bašty	330
I.....	330
II	333
III.....	335
IV	339
V	340
VI.....	341
VII	344
Hlasy časopisů o česko-německé smířovací akci.....	345
Hlasy listů o spalování mrtvol.....	347
Hodina pravopisu	349
Hořický okresní hejtman	351
Hospodyňka.....	353
Host do domu, Bůh do domu	355
Hovor s malým Mílou	359

Hrdinské potýkání 40 mučedníků kapadockých — čili Co zkoušejí voličové katolicko národní *	361
.....	361
Hrst nezabudek, sázených na hrob strany národně sociální	363
I.....	363
II	363
III.....	363
IV	364
V	364
VI.....	364
VII	365
Hřbitovní idyla	366
Hřích faráře Ondřeje.....	368
Humoreska čistě matematická.....	370
Hygiena	372
Hymna vytrvalosti	374
Chalute	377
Chi va piano va sano	379
Chirurgie a celní sazba	381
I vyklepal prach z obuvi své.....	384
II	385
III.....	386
IV	387
V	389
VI.....	391
Idyla z chudobince na Žižkově.....	394
Idyla z vinárny	396
Idylka z Marinovky	399
Idylka z pekla	402
„Ich bin Serinek, ein Deutscher!“	403
Indián a pražská policie	405
Indiánská povídka	407
Informační ústav pana Zvičiny.....	409
Inspektor dešťoměrného ústavu z Prahy	411
I.....	411
II.	411
III.	411
IV.....	412
V.....	412
VI.....	412
Interview s panem cenzorem	413
Interview se svázaným důstojníkem.....	415
Ivan Ivanovič z Ufy	417
J. S. Machar	419
Jak Cetlička volil	421
Jak čerti plundrovali klášter sv. Tomáše	423
Jak doktor Soukup zničil soc. dem. stranu v Čechách	428
Jak Hans Rutter a Franz Stockmaynegg hájili německý ráz Vídně	430

Jak jsem se setkal s autorem svého nekrologu	432
Jak jsem si přišíval knoflík ke kalhotám	434
Jak jsem vystoupil ze strany nár. sociální	436
I.....	436
II	436
III.....	436
IV	437
VI.....	437
Jak jsem zachránil život jednomu člověku.....	439
Jak jsme se s panem katechetou starali o pokřtění malých černochů v Africe.....	441
I.....	441
II	442
III.....	442
Jak lze s úspěchem zachraňovat sebevrahy	443
Jak mne irredenta v Zadaru připravila o kariéru	445
Jak přítel Klučka maloval sv. Apolenu	447
Jak se Baluška naučil lhát.....	450
Jak se lidé baví	453
Jak se loučil podivně se starým rokem 1728 starý sir Archibald	455
Jak se máme chovati doma, na ulici, v úřadech, v obchodech, v divadlech, na aeroplánu a na fotbalových zápasech.....	458
Jak se pan Kmoníček vzbouřil	461
II.	462
III.....	462
Jak se stal Jong-Seng křesťanem.....	464
I.....	464
II	465
Jak se stal Jura Ogárko Maďarem	467
Jak se stal Jurajda atheistou.....	469
I.....	469
II	469
III.....	470
Jak se stal Milan Špatina atheistou.....	472
Jak se šel dát pokřtít Arnaut Elim Ghivar	475
Jak se v Praze starali o pitnou vodu v letech 1912-1920	478
Jak se vzbouřili roku 1912 veteráni v Rokycanech.....	480
I.....	480
II	480
III.....	480
IV	481
V	481
Jak sloužili za dra Funka u Barnabitek mši	483
Jak strádalové zachránili zoufalce.....	485
Jak šel pan Mazucha pomstít svou uraženou manželskou čest	487
Jak Tövöl vrátil zlatník.....	489
Jak u nás vařili bramborovou polévku pro chudé děti.....	493
Jak vstoupili v obci Cikánově bordeláři do křesťanskosociální organisace.....	495

Jak vypadají ženy	497
Jaké bych psal úvodníky, kdybych byl redaktorem vládního listu	499
Jaké máme trápení s tetou	502
Janovská konference a Národní listy	504
Jarní nálady	506
Jeho Excelenci ministru financí ryt. Biliňskému ve Vídni!	508
Jen si berte, vojáčku!	510
Jubileum služby Anny	512
JUDr. Josef Myslivec	514
K aféře profesora Wahrmonda	516
Kam letos na venek?	519
Kam to vede, když člověk vystoupí z církve	521
Kámen mudrců	523
Kámen života	526
Karel byl v Praze	528
Karel Douděra ze Škvřova a F.J.I.	531
Karel Horký	533
Karel Pelant	535
Karel St. Sokol	536
Katastrofa živelní spásou Rakouska	537
Katolický tisk	539
Kat'ouráci	540
Kázání faráře Douděry při jeho nastolení na novém působišti	543
Kde bere poslanec Klofáč peníze	545
Když bourali staré hradby	546
I.	546
II	547
Když člověk jede v zimě po státní dráze	550
Když člověk spadne v Tatrách	552
Když jsem počal psát	555
Klasická výchova	557
Klínový nápis	559
Klub českých Pickwicků	561
Kolik kdo má kolem krku	565
I.	565
II.	565
Konec masopustu	568
Konec poslance	571
Konec satana	573
Konec Sv. Jury	576
Konfiskační praxe	578
I.	578
II	578
III	579
IV	579
Kontuš	581
Korupční aféra magistrátního praktikanta Bachůry	584

Krajané	587
Král Rumunů jede na medvědy	589
"Krestný chod"	591
Kult génia	595
Kynologický ústav.....	598
I.....	598
II	598
III.....	599
IV.....	601
V	602
„Lada“	603
Láska v Mezimuří.....	605
Letní byt a poštovní erár.....	610
I. jednání.....	610
II. jednání	610
III. jednání	611
IV. jednání	611
V. jednání	611
VI. jednání.....	612
Léto pana dvorního rady	613
Lidokupec amsterodamský.....	616
Lidožroutská historie.....	618
Lidská ješitnost.....	620
Lítejme!	622
Logické a nelogické hlavy.....	624
Löbliche Redakción der Kárikáturen in Próch!	626
Loupežný vrah před soudem	627
Lucie, spanilá zakletá princezna.....	630
Má drahá přítelkyně Julča	632
I.....	632
II	632
III.....	635
IV.....	637
V	638
Maďarské moře	642
Malá polemička	645
Malá tělesná potřeba a justice	647
Malé nedorozumění.....	650
Malíř filosof.....	652
Malý oznamovatel Národní politiky - Nabídnutí k sňatku.....	655
Mecenášství pana Pinkera	657
Městské divadlo na Královských Vinohradech.....	660
Mezi bibliofily	662
Mezi přáteli	664
Mezi tuláky.....	666
Mezinárodní a česká situace.....	668
Milá zpráva proběhla tyto dny... ..	672

Milosrdní samaritáni	675
Milujme své nepřátele	677
Ministři Dr. Žáček a Dr. Bráf.....	679
Mírová konference	681
Mladočeské volby na Malé Straně	684
I.....	684
II	684
III.....	685
Mnemotechnika	687
Moderní lov velryb.....	689
Módní referát paní Jedličkové.....	691
Moje zpověď	693
Mravenčí vajíčka	695
Mravoučná povídka.....	697
Mučednická smrt německého misionáře v Číně	699
Můj kvartýrský se zbláznil	701
I.....	701
II	701
Můj přítel Hanuška.....	704
Můj strýček Gabriel.....	706
Muž a žena v manželství	709
Muž bez lístku	712
Muž s viržinkou.....	714
Muž studené povahy.....	716
Mužné zakročení pana Silberbergra proti Tagblattu	719
Na opuštěné latríně.....	720
Na svazích Hegyalye	722
Na výstavě psů	724
Nad jezerem Blatenským	726
Nadace pana Klaubleho ve prospěch místních chudých	729
Naivní pohádka o poctivém žurnalistovi.....	732
Námitky proti konfiskaci.....	733
Námořnická povídka	735
Národně sociální útok na Dr. Kramáře.....	737
Národní listy	739
Náš člověk	741
I.....	741
II	741
III.....	741
IV	742
Návrat ztraceného syna	743
Návrh zákona.....	745
Návštěvou v městě Neuburgu	747
Nazarénští.....	750
Nebeská povídka	752
Nebezpečný pracovník	754
I.....	754

II	755
III	756
IV	757
Něco o inzerátech	758
Něco o soudních znalcích	760
Nedávno se stalo	762
Nedělní zábavná příloha	764
Největší den Folimanky	766
Nejtrapnější je, že se žádá od fejetonu... ..	769
Několik raportů státního detektiva Janáka (zn. „Třebízký“)	771
Němečtí astronomové	773
Nemravné kalendáře	775
I	775
II	775
III	776
Neštěstí v Tatrách	777
Neohrožený katolík dědeček Šafler v den voleb	780
Nepovažujte za zábavu jezdit elektrickou tramvají	782
Nesnáze se zajatci	784
Nešťastná historie s kocourem	787
Nešťastný gondolier Vittore	789
Neštěstí pana Bendy	792
Nová Myšlénka	795
I PŘED KOUPENÍM NOVÉ MYŠLÉNKY	795
II NOVÁ MYŠLÉNKA (NEW THOUGHT)	797
Nová nebezpečí	800
Nová studie o národních písních	802
Úvod	802
I	802
II	803
III	803
IV	803
Novoroční fejeton	804
Nový pan ministr orby	806
Nový rok	807
O bálech	810
Zabaveno	810
O básnících	812
O bludném cyklistovi	817
O dobrodružných výpravách	819
O dvou mouchách, které to přečkaly	821
O Halálovi, tulákovi	823
O jednom censorovi	827
O jednom misionáři	830
O katolickém tisku	833
O krásné paní a medvědu ze Začaljanské doliny	835
I	835

II	836
III	837
O národní písni	838
O nejošklivějším psu Balabánovi	841
O panu Petránkovi	844
O parlamentech	847
O politických řečích	850
O rafinovanosti zločinců	852
O sobeckosti vědy	854
O soudcích, lidech souzených a odsouzených	856
O sportu	858
O svatém Hyldulfovi	860
I.....	860
II	861
III	861
O upřímném přátelství.....	863
O vhodných názvech	866
O vyzvědačích	871
O ufském lupiči hokynáři Bulakulinovi	874
Obcovací řeč.....	876
Občan Antonín Němec, sociálně demokratický poslanec sedmého volebního okresu	878
Obecní býk v Jablečnu	880
I.....	880
II	881
III	882
Obecní hospodářství.....	883
Obecní písař ve Svaté Torně	885
I.....	885
II	886
III	889
IV	889
V	890
Obecní volby	891
I.....	891
II	893
III	896
IV	896
Oběť třídní loterie.....	897
Obětní svíce.....	900
Obchod s rakvemi.....	903
Obchodní akademie.....	906
Objevení severní točny.....	909
I.....	909
II	909
Obtíže se svědkem.....	913
Ofsajd	915
II	915

Ohař pana barona	918
Opat Fronto a velbloudi.....	920
Opatření proti drahotě	921
Oprava podle paragr. 19. tisk. zák.....	923
Osířelé dítě a tajemná jeho matka	926
KAPITOLA I Osířelé dítě s modrýma očima	926
KAPITOLA II Listonoš s penězi	926
KAPITOLA III Statečný čin penzisty Pavlíka.....	926
KAPITOLA IV Obchodní čin obchodníka	926
KAPITOLA V Následky článku Tajemná matka	927
KAPITOLA VI Hluchoněmá služka.....	927
KAPITOLA VII Nová psaní, nová odhalení a nové obchody	927
KAPITOLA VIII Rady a úvahy.....	928
KAPITOLA IX Tajemná matka objevena a diskrétnost zachována	928
KAPITOLA X Otec velmi podoben Toničce.....	929
Osudy medvěda od Hamag-Búha.....	930
Osudy pana Hurta.....	933
Osudy společenského člověka.....	935
Ošacení chudých školních dětí	938
Otce chudých dobré předsevzetí	941
Otcovské radosti pana Motejzlíka	943
Pád Bienerthova kabinetu.....	945
Padesátileté jubileum Národních listů	946
Paměti Miriamy	948
Paměti úctyhodné rodiny	951
I Jak si manželé Knoblochovi vymodlili na Svaté Hoře syna.....	951
II Jak se strace narodilo tele	952
III Co se přihodilo nešlechtnému bratranci poctivého pana Knoblocha na cestě ze Štýrska do Prahy.....	953
IV Jak málem byl by arcibiskup kmotrem malému Františkovi.	954
Pan Florentin contra Chocholka	957
Pan Gloatz, bojovník za lidská práva	959
Pan Hó	961
I.....	961
II	961
III.....	962
IV	963
V	965
Pan Hykyš	967
Pan Kalous detektivem.....	969
Pán, který bydlí naproti... ..	971
Pan Mařínek má strach před mobilizací.....	974
Pan Nelamta	976
Pan Simeon Vašák a jeho patron.....	978
Peníze telegraficky poukázané	981
I.....	981
II	981

III	983
Pepíček Nový vypravuje <i>o zasnoubení své sestry</i>	986
Poctivý nálezce	988
I.	988
II	988
III	989
IV	990
Podařený výlet	991
Podezřelý sud dědečka Chovance	994
Podivuhodné dobrodružství indického kačera v městském parku	996
Podivné příhody hraběte Hudrymudrydesa	999
Podivuhodný příběh Františka Machulky, magistrátního praktikanta	1002
Podivuhodný zázrak sv. Ewerharda	1007
I.	1007
II	1007
III	1008
IV	1008
V	1009
VI	1010
Poesie sociální	1011
Pohádka o mrtvém voliči	1014
Pohádka o tom, jak byl censor odměněn	1016
Pohádka o tragickém konci jednoho pořádného ministra	1018
Pohádka z východu	1020
Pokoj jeho popelu!	1022
Jednání I., po kterém další nenásleduje	1022
Pokus o abstinentsní večírek čili americká zábava	1024
I.	1024
II	1024
III	1025
IV	1027
Polemika	1028
Polemika mezi Hlasy od Nučic a Nučickou stráží	1030
Polévkový ústav	1032
Politický úspěch vědátora	1034
I.	1034
II	1035
Politika při 30° Celsia	1036
Pomsta je sladká	1038
Poslanec Václav Kotlář	1040
Poslední kníže ze Schöpenhausenu	1042
Poslední mladočech v Košířích	1044
Poslední Štychovec	1046
Posvícení v Křivici	1049
Potěmkinovy vesnice	1052
Potíže s literární tvorbou	1054
Pout' filipojakubská	1057

Používejte trestanců k polním pracem	1059
Povídka o cenu	1061
Povídka o černém býkovci	1064
I.....	1064
II	1066
III.....	1068
IV	1069
Povídka o kočce	1070
I.....	1070
II	1070
III.....	1071
IV	1071
V	1072
VI.....	1073
VII	1073
VIII	1075
IX.....	1075
Povídka o neslušném ježkovi	1076
Povídka o obrazu císaře Františka Josefa I.	1078
Povídka o pořádném člověku	1081
Povídka o štěnicích.....	1084
Povídka o záruce	1086
Povídka z hipodromu	1088
Povídka z pekla	1090
Poznámky	1092
Praktikant Žemla	1095
Pravěká opice	1098
Právo.....	1100
Pražská aviatika.....	1101
Pražská Komuna.....	1103
Pražské úřední noviny	1106
Privatno loviště.....	1108
Proces s Chámem, synem Noemovým.....	1112
Proč dostal profesor Fridrich Nobelovu cenu míru	1115
Proč se zbláznil prof. Ressler	1117
Profesor dr. Gras	1119
I.....	1119
II	1120
III.....	1121
Profesor povětrnosti	1123
Profesor Wagner.....	1125
Procházka přes hranice.....	1127
I. Šťastné dopoledne.....	1127
II. Nešťastné odpoledne počátkem smutných dnů.	1128
III. Vlastní spravedlnost.	1129
Průvodce po ničem	1131
Úvod	1131

Předmluva.....	1131
I.....	1132
II	1132
III	1132
Doslov	1132
Průvodčí cizinců.....	1133
Průvodčí cizinců ve švábském městě Neuburgu	1136
První máj pana rady Mackovíka.....	1141
První slet katolických tělocvičných jednot.....	1143
PRVNÍ DEN.....	1143
DRUHÝ DEN SLETU	1144
TŘETÍ DEN SLETU	1144
První všeorlí slet na Svatém Kopečku u Olomouce	1146
I Předsletový den.....	1146
II Den sletu.....	1146
Přátelský zápas mezi Tillingen a Höchstädt.....	1148
Před dvaceti lety	1153
I.....	1153
II	1153
III	1155
Před podáním žádosti o pensi.....	1156
Před revolučním tribunálem východní fronty	1159
Před užšími volbami na Vyšehradě	1162
Před vysvědčením	1164
Při posledním fejetonu... *	1166
Příhoda Gaia Antonia Trossula	1168
Příhoda starosty Tomáše	1170
Příklad ze života.....	1173
Případ cikána Lesky, pana Szokáše a soudce Távola.....	1175
Případ exekutora Jančara.....	1179
Případ faráře Hlinky	1181
Přípravy mladočeské k maďarským volbám na Král. Vinohradech	1182
Příroda a nauka o vozatajství.....	1184
Přísaha Mihy Gama	1186
I.....	1186
II	1187
III	1188
IV	1189
V	1190
VI.....	1192
VII	1194
VIII	1195
Psychiatrická záhada	1196
I.....	1196
II	1197
III	1197
Půl hodiny po Canale Grande.....	1199

Původní dopis z Cařihradu	1201
Rady pro život	1203
1 Těš a raduj se!	1203
2 Nesmějme se cizímu neštěstí!	1203
3 Nelezte v noci do pokoje pro služebné!	1203
4 Nenadávejte!	1203
5 Nechod'te světem s obličejem zasmušilým a nevlídným!	1204
6 Nekupujte zajíce v pytli!	1204
7 Čím více se do tebe mluví, tím méně mluv!	1204
8 Odlož rozhodnutí učiněné ve zlosti!	1205
9 Nevypravuj své domácí nesnáze přátelům!.....	1205
10 Nepomáhej, pokud pomoci žádající sám si může pomoci!	1205
Rakouské celní úřady	1206
Rakovina a emir v Anamu	1208
Reelní podnik	1210
Reformní snahy pana barona Kleinhampla	1214
Reklamní scéna	1216
Reputace v lázních	1219
Revoluce v Mexiku	1221
Rodinná tragédie	1223
I.....	1223
II	1225
III	1226
Rodná obec.....	1231
Román hoteliéra	1233
Román lotra	1236
Román novofoundláka Oglu	1238
I.....	1238
II	1239
III	1241
IV	1241
Román pana Chocholky od potravní daně	1242
Román z Malého oznamovatele v Národní politice za řadu dní	1244
Rozmluva s censorem.....	1246
Rozumné zvíře a pošetilý člověk	1248
Různé hlasy listů o drahotě	1250
Řádný učitel.....	1252
II	1252
III	1253
IV	1254
V	1255
Řetězový obchod cukrinem	1257
S Bohem počni každé dílo.....	1261
Satisfakce	1263
Sběratel inzerátů	1266
Sedm mudrců od východu uvažuje o škodlivosti alkoholu	1268
Sedmkrátstotisíc velvyslanců, vyslanců a konsulů	1269

I.....	1269
II	1269
III.....	1269
IV	1270
Sen kvartána Papouška.....	1271
Sen popíchaného	1273
Schůze našeho obecního zastupitelstva v Mejdlovarech - Volí se obecní strážník.....	1275
Schůze panské sněmovny.....	1277
Schůze plesového výboru.....	1279
Silvestr abstinentů	1281
Sjezd mladočeské dělnické strany.....	1283
Sjezd rodáků.....	1285
I.....	1285
II	1285
III.....	1286
IV.....	1286
V	1287
VI.....	1287
VII	1288
Skrčenci a krčenečkové	1289
Slavné dny Bugulmy	1291
Slavných 49 konzervativních poslanců ze slavného sněmu král. Českého	1293
Slib	1295
Slovanské pohostinství.....	1297
Smělý pokus útěku dvou dozorců z pankrácké trestnice.....	1299
Smiřovačky.....	1301
Smrt starého Fenéka	1303
Smrt ženy Lotovy	1306
Smutný konec nádražní misie	1307
Smutný osud pana Blažeje	1309
Smutný osud Petra Hříbala.....	1312
Smutný osud vynálezce	1314
Sociální demokraté v boží přírodě	1316
I.....	1316
II	1317
Soudní komise	1319
Soudní reforma pana dvorního rady Zákona.....	1321
Soudní znalci písma	1324
I.....	1324
II	1324
III.....	1325
Spisovatel krvavých románů	1326
Společenské lži.....	1328
Spolek pro sociální péči	1331
Sportovní fejton	1332
Spravedlnost v Bavořích	1334
Srbský pop Bogumirov a koza od muftiho Izrima	1336

Stařeček Jančar	1338
Statečnost	1340
I.....	1340
II	1341
V	1343
VI.....	1343
Státní stipendium pro spisovatele.....	1344
Státoprávní deník Samostatnost	1347
Stávka zločinců	1349
Stavovské rozdíly	1352
Stoupencové romantismu	1354
Strana křesťansko-sociální vůbec.....	1357
Strana realistická čili pokroková	1359
Stručný obsah krvavého románu	1361
Strýc Jáchym	1363
Střed Evropy.....	1366
Styk rodičů s dětmi.....	1368
I.....	1368
II	1369
III	1371
Svěcení praporu katolického spolku	1372
Svědomitý censor Svoboda	1374
Světci a zvířata	1376
Svíčková bába Albrechtová vykládá pohádku, proč nebyl za Pelhřimov zvolen farář Miloš Záruba	1378
Svítání.....	1380
Škola pro státní policii.....	1382
Školní čítanky.....	1385
Školní výlet	1388
Špitálníci v Kočicích	1391
Šťastný domov	1393
I.....	1393
II	1395
III	1396
IV	1398
V	1400
VI.....	1402
VII	1404
VIII	1406
IX.....	1408
X	1409
XI.....	1411
XII	1412
Šťávnická idyla.....	1413
Štědrý večer Jana Gočvary a Michala Beckovjana	1417
Štědrý večer v sirotčinci	1419
Tabák	1421

Tajemné psaní	1423
Tasemnice paní kněžny	1425
Terciánská vzpoura	1428
Touha	1431
Tragédie c. k. šikovatele Henry Hallera od 13. pěšího pluku	1433
Tragedie obchodníka	1436
Tragedie šikovatele Adalberta Raubeho.....	1438
I.....	1438
II.	1438
III.....	1438
IV.....	1439
Tragický konec sekundána Petišky	1440
Trampoty pana Tenkráta	1443
Předmluva.....	1443
I.....	1443
II	1444
III U Koruny.....	1446
IV Výklad o novém bytě	1447
V Výklad o růžovém psaníčku.....	1448
VI Pan Tenkrát vypravuje o slavnostním obědě u pana Banzeta a o všem, co působilo na něho neobyčejným dojmem.	1449
VII První vycházka pana Tenkráta s panem Banzetem po třinedělní nemoci, datující se od slavnostního oběda.	1452
VIII Zběhl od praporu....	1453
IX Dopadený zběh činí odvážný pokus útěku.....	1455
X Katastrofa.	1457
Trapná státní aféra	1458
Trestní smysl slov „alebrž“ a „ano“	1461
Tři črty z uherské roviny	1463
Pasák Lajko	1463
Cikánská poesie.....	1463
Na polní práci	1464
Tři idylky ze starých zlatých časů	1465
Případ magistrátního praktikanta Kološky.	1465
Cukr	1465
Agrární idyla	1465
Tři muži se žralokem.....	1467
Turista Aratáš	1471
U holiče	1473
U jezera Neziderského	1475
U pařížské věštkyňe	1478
Účel a důvod trestu.....	1480
Učme znát dítky přírodu.....	1482
I.....	1482
II	1482
III.....	1482
Uličnictví pana Čabouna	1486

Umarl, Maczek, umarl.....	1488
Úpadek živnosti Fabiána Vočka.....	1491
Upřímné blahopřání k jmeninám.....	1493
Úryvek z románu kostelníka	1495
Úryvky z krajinských listů	1497
Úřední horlivost pana Štěpána Brycha, výběčího na pražském mostě	1498
Úřední povinnost	1500
Uši sv. Martina z Ildefonsu	1503
Útrapy autora s tiskárnou	1509
Útrapy vychovatele	1512
V benátských mučírňách	1515
V boji proti alkoholu	1518
V Bregu Zamurovaném	1520
V čem jsme velcí	1524
V Havlíčkových sadech.....	1526
I.....	1526
II	1527
V hodině náboženství	1531
V horách na rumunské straně	1533
II	1533
III	1534
V mořských lázních.....	1535
V klášteře v Beckově.....	1538
V Neuburgu	1540
V polepšovně.....	1543
V přírodovědeckém časopise	1545
V rakouském parlamentu	1547
V rodném místě	1549
V strategických nesnázích.....	1552
Václav Jaroslav Klofáč.....	1554
Válka ve vzduchu	1556
Vánoce Národní politiky	1558
Vánoce opuštěných	1560
I.....	1560
II	1561
III	1561
Vánoční feuilleton	1563
Vánoční noc v lese	1565
Vařím si vejce naměkko.....	1567
Ve vesnici u řeky Ráby	1569
Ve vlaku	1574
Ve znamení komety.....	1575
Vědecké hovory.....	1577
Velice spleťtá historie	1578
Velitelem města Bugulmy	1580
Velká Kaniža a Körment.....	1583
Velmi spleťtá historie o špatném vínu	1586

Vězeňská kuchyně.....	1587
I.....	1587
II	1587
III.....	1588
IV.....	1589
„Vláda je vinna“	1590
Vlastivěda.....	1593
Vlastizasvěcená	1595
I.....	1595
II	1595
III.....	1595
IV.....	1595
V.....	1596
VI.....	1596
VII	1596
VIII	1597
IX.....	1597
X.....	1597
XI.....	1597
XII	1597
Vlídná domluva	1599
Vojenská dodávka	1601
Volební akce cikána Šavaňů.....	1603
Volební historie	1605
Volební řeč samostatného kandidáta profesora Ctibora.....	1608
Volná Myšlénka	1610
Vševěd	1612
Všivá historie.....	1615
Všude dobře, doma nejlíp.....	1618
Vyhubení praktikantů speditérské firmy Kobkán	1620
Výlet soudruhů vršovických do Záběhlic.....	1624
Vynález pana respicienta v. v.....	1627
Výprava na Moasernspitze	1629
Výprava zloděje Šejby	1633
Výstavní tombola	1637
Vytí psa	1640
I.....	1640
II	1640
III.....	1641
IV.....	1641
V	1641
VI.....	1641
Výzkumná cesta	1642
Vzácná rybka „Chaetodon triafasciatus“	1643
Vzácný nález profesora Pak-Fonga.....	1645
Vzbouření Bezkočkovců roku 1901	1647
I.....	1647

II	1648
III	1649
IV	1650
V	1650
Vzdělávací čítanka	1651
Vzpouora trestance Šejby	1655
Vzpouora v rakouském loďstvu	1661
Z bible Kralické	1663
Z činnosti sociálně demokratických poslanců Folbra, Kličky, Biňovce, Remeše a Jaroše na říšské radě, v kuloárech i mimo parlament	1665
Z deníku sociálně demokratického řečníka	1666
Z deníku naivního děvčete	1669
Z dob sčítání lidu	1671
Z dob všeobecné drahoty	1673
CUKR	1673
PŘÍPAD MAGISTRÁTNÍHO PRAKTIKANTA KOLOŠKY	1673
AGRÁRNÍ IDYLA	1673
Z inspekční cesty ministra Trnky	1675
Z Nikopole na Ruščuk	1676
Z potulek po Čechách	1682
OKRESNÍ SOUD V MALIBOŘI	1682
CO JE S RODIŠTĚM IGNÁTA HERRMANNA?	1683
Z přednášky prof. Garroa	1685
Z revolučních řečí poslance Soukupa v parlamentě	1687
Z trampot lokálního referenta	1689
I	1689
II	1690
III	1690
Z uherského parlamentu	1692
Z uherského parlamentu	1696
Z vypravování soudního adjunkta	1697
Za Olgou Fastrovou	1699
Záhadné zmizení proroka Eliáše	1701
Záhadný případ s pomníkem	1703
Zachráněn	1704
Záchranná akce	1706
Zakázaný časopis	1708
Zákonitá odměna	1711
Zánik firmy Harrach a Havelka	1714
Zápas dobra se zlem	1717
Zápas o duše	1721
I	1721
II	1723
III	1724
IV	1725
V	1725
Zápas s Armádou spásy	1726

II	1726
Zapomenuté jubileum.....	1729
Zasnoubení v naší rodině.....	1730
Zavřený lev.....	1733
Ze staré drogerie.....	1738
I / První den praxe	1738
II / Pan Tauben poučuje	1739
III / O panu Ferdinandovi, sluhovi.....	1741
IV / Paní Kološková	1742
V / Obecenstvo krámu.....	1745
VI / Na půdě	1747
VII / Vozík	1749
VIII / Tchán pana Kološky.....	1751
Ze staré trestnice v Ilavě.....	1754
Ze života Karla Broda	1758
Zimní povídka z Magury	1759
Zkažené ruské rybičky	1761
Zkouška trpělivosti.....	1763
Zločinec.....	1766
Zlodějské dobrodružství pana Tevlína	1768
Změna jména	1770
Zpověď velezrádcova čili Tajemství bašty na Petříně	1772
Zrádce národa v Chotěboři.....	1774
Zvláštní zvíře.....	1776
Zvony pana Hejhuly	1778
Žádost za zvýšení platu	1781
Židovská povídka ze Zapustny v Haliči	1783
I.....	1783
II	1784
III.....	1786
Život na Puszta Magyarádě	1788
I.....	1788
II	1790
III.....	1791
Život podle katechismu	1793
Životní pojišťování.....	1794
Pohlednice z cest sestřence Marii.....	1796
uloženo v Památníku národního písemnictví	1796
STRANA MÍRNÉHO POKROKU	1802
ÚVOD	1803
Z LETOPISŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU.....	1805
POČÁTEČNÍ PROGRAM STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA.....	1805
GUSTAV R. OPOČENSKÝ A VÉVODA MAKEDONSKÝ KLIMEŠ	1807
MAKEDONSKÝ VÉVODA KLIMEŠ.....	1808
PRVNÍ NEÚSPĚCHY STRANY NA ČESKÉM VENKOVĚ	1812
PŘÍTEL STANISLAV ZEMAN.....	1814
PRONÁSLEDOVÁNÍ PRVNÍCH KŘESŤANŮ NA VINOHRADECH	1816

PERZEKUCE NOVÉ STRANY KRUHY VLÁDNÍMI	1817
STRANA ROSTE, ALE JE BITA	1819
V ZAJETÍ KARTAGIŇANŮ	1821
PŘÍTEL JIŘÍ MAHEN A JOSEF MACH.....	1823
SVĚT ZVÍŘAT	1825
JINÁ ORGANIZAČNÍ STŘEDISKA NOVÉ STRANY	1827
BÁSNÍK TOMAN PRAVÍ: MONSIEUR, N'AVEZ -VOUS PAS UNE CORONNE?....	1829
MISTR ARBES.....	1830
POKLADNÍK STRANY EDUARD DROBÍLEK.....	1831
DROBÍLKOVO MILOSTNÉ DOBRODRUŽSTVÍ	1833
FRANTIŠEK ŠAFR VYPRAVUJE SVOU NOVOU POVÍDKU: OPLÁTKA*	1835
POSLÍČEK STRANY BÁSNÍK FRABŠA	1838
ADOLF GOTTWALD, PŘEKLADATEL ZE SVĚTOVÝCH JAZYKŮ.....	1840
DOMLUVA K DÍLU PRVÉMU	1842
APOŠTOLSKÁ ČINNOST TŘÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU	1844
PROFESOR FRANTIŠEK SEKANINA, ČESKÝ KRITIK.....	1844
MALÍŘ JAROSLAV KUBÍN	1846
APOŠTOLSKÁ ČINNOST TŘÍ ČLENŮ STRANY, ZRAČÍCÍ SE V DOPISECH NA VÝKONNÝ VÝBOR.....	1847
SLAVNÉMU VÝKONNÉMU VÝBORU STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA	1848
ČESKÁ PANNA ORLEÁNSKÁ SLEČNA SÜSSOVÁ	1850
PAN SPISOVATEL ROŽEK.....	1852
DALŠÍ DOPIS Z MISIONÁŘSKÉ POUTI.....	1853
BÁSNÍK LOUIS KŘÍKAVA, JINAK BLAŽEJ JORDÁN ZVANÝ	1856
SLAVNÉMU VÝKONNÉMU VÝBORU STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA	1857
BÁSNÍK RACEK	1859
HONBA ZA MACHAREM.....	1861
MACHAR NENÍ DOMA.....	1863
JAK SE BAVÍ ČEŠI VE VÍDNI.....	1865
SOUDRUH ŠKATULA	1867
VZPOMÍNKY NA SPOLEK LITERÁTŮ SYRINX.....	1868
NEZNÁMÝ LITERÁT	1870
Dr. K. HUGO HILAR	1871
JAK TO DÁL DOPADALO SE TŘEMI PŘÍSLUŠNÍKY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA	1873
EMANUEL ŠLECHTIC Z LEŠEHRADU	1875
DOBRODRUŽSTVÍ STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA VE VÍDEŇSKÉM NOVÉM MĚSTĚ.....	1876
NEJVĚTŠÍ SPISOVATEL ČESKÝ JAROSLAV HAŠEK.....	1878
KONFERENCE DELEGÁTŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA S VYNIKAJÍCÍMI UHERSKÝMI POLITIKY	1880
SLEČNA SLÁVA	1882
MÁJOVÉ VÝKŘIKY	1884
NEJTLUSTŠÍ ČESKÝ SPISOVATEL JAN OSTEN.....	1886
NAGYKANIDŽSKÁ IDYLA.....	1887

AUGUSTIN EUGEN MUŽÍK.....	1889
POKRAČOVÁNÍ IDYLY NAGYKANIDŽSKÉ	1891
DALŠÍ DOPIS Z MISIONÁŘSKÉ CESTY	1892
HUDEBNÍ SKLADATEL CHLANDA.....	1894
INTRIKÁN HEREC PÍSECKÝ A JEHO DRAMA	1896
ARCHITEKT PEPA MAYER.....	1897
Dr. H.....	1899
MAYER VRATISLAV, SLAVNÝ MALÍŘ SGRAFIT	1901
JAROSLAV HAŠEK MÁ VE VELKÉ KANIDŽI PŘEDNÁŠKU.....	1903
ZVLÁŠTNÍ KONEC PŘEDNÁŠKY	1905
SLEČNA MÁŇA BUBELOVÁ	1906
JAN RIEDL, SLAVNÝ PIANISTA	1908
ŽIVOT MEZI DACANY	1910
DACANI DRŽÍ DÁL SVŮJ TÝDEN.....	1912
OKUSTE BRANICKÉ PIVO!	1914
JAROSLAV HAŠEK PŘEDNÁŠÍ U ZVĚŘINŮ O MRTVOLE NA TISE.....	1916
VYZVĚDAČSKÉ AFÉRY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA	1919
JEDEN DEN V REDAKCI ČESKÉHO SLOVA	1919
ŠÉFREDAKTOR ČESKÉHO SLOVA JIŘÍ PICHL	1920
REDAKČNÍ SLUHA ŠEFRNA.....	1922
ŽENSKÝ PSEUDONYM	1924
SKLENICE ČERNÉ KÁVY	1925
QUIDO MARIA VYSKOČIL, ZVANÝ TÉŽ JINAK JEŽÍŠ MARJÁ VYSKOČIL.....	1930
PELANTOVA AFÉRA.....	1932
JAK SE STAL PAN KARAUS ALKOHOLIKEM.....	1934
PERZEKUCE ČLENA NOVÉ STRANY KARLA PELANTA	1936
O PANU JOSEFU VALENTOVI.....	1938
REVOLUCIONÁŘ ZIEGLOSER.....	1941
STRANA JDE DO VOLEB.....	1943
MANIFEST STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA K POSLEDNÍM VOLBÁM.....	1943
PŘEDNÁŠKA O FALŠOVANÝCH A ZKAŽENÝCH POTRAVINÁCH, KTEROU JSEM PRONESL V KRAVINĚ VE VOLEBNÍ KAMPANI 1911	1945
ŘEČ O PROTIKANDIDÁTECH.....	1947
PŘEDNÁŠKA O REHABILITOVÁNÍ ZVÍŘAT	1949
PŘEDNÁŠKA O DR. ZÁHOŘOVI.....	1950
PŘEDNÁŠKA O ZESTÁTNĚNÍ DOMOVNÍKŮ, ...	1952
PŘEDNÁŠKA O VOLEBNÍM PRÁVU ŽEN.....	1954
DEN VOLEB	1956
PŘÍLOHY	1958
PROJEV K ZALOŽENÍ STRANY:	1958
II.	1958
JEDNA Z BALKÁNSKÝCH ŘEČÍ	1964

Adéle Thoms z Haidy, německá učitelka

Němci jsou prazvláštní lidé. Líbí se jim jejich krajané v Alpách, kteří jsou volatí až jedna radost, jedí arsenik a jodlují. Jsou nadšeni, když jejich synové, studující na universitě, jezdí v nábytkovém voze na malém německém městě a vevnitř vozu mají sud piva a hulákají. Němcům se líbí Mnichov, ne snad kvůli obrazárně i jiným vynikajícím budovám, ale proto, poněvadž je tam 52 pivovarů.

Němci jsou nadšeni Zeppelinem. Tento politováníhodný blázen ocitl se na jídelním lístku v německých restauracích v severních Čechách pod názvem „Zeppelin-beefsteak“. Jest miláčkem německého lidu, ačkoliv člověk se zdravým rozumem vidí, že Zeppelinovy vzducholodě jsou jen vyhazováním peněz, ale Němci nepřestanou je stavět, pokud neutratí celou válečnou náhradu, kterou jim Francouzi zaplatili.

Když jde německá rodina na výlet, tu jistě zpívá: „*O Tannenbaum*“, nebo „*Ich weiss nicht, was soli es bedeuten, dass ich so traurig bin*“.

Každý Němec má rád uniformu. Od cidíče stok v Německu až po štábní důstojníky. Čím víc zlata na ní, tím lépe se mu líbí. Mají tytéž choutky, jako černoši v jejich koloniích. Jsou čtenáři románů, které skončí smutně, myslí, že Goethe a Schiller jsou nejslavnějšími básníky vůbec na celém světě, kteří se kdy zrodili. Vtloukají svou hudbu černochům v Africe a černošské děti učí deklamovat Goetha a Schillera. Němci o sobě tvrdí, že jsou nejkulturnějším národem, a proto v Německu se ještě popravuje sekerou. Němci mají ve své povaze vždy jakýsi komický nátěr.

Jejich pastoři se svou morálkou o cudnosti a studem vlastních dětí, manželky pastorů háčkují punčochy, Němkyně snící o domácích pracích a vyšívající svým snoubencům na pantofle: „*Heil dir im Siegeskranz*“; ti jsou všichni jen částí onoho komického celku, který zpívá „*Wacht am Rhein*“ a u nás s přídavkem: „Jak Českého lesa pyšné sosny, tak stojíme zde my Markomani na stráži... in diesem Ostenmark...“

Malá německá učitelka Adéla Thomsová z Haidy jela o prázdninách do Řezna a do Mnichova, pak do Alp, do Vídně a stavila se u své sestřenice v Praze, u mé manželky.

Viděla část německé říše, líbili se jí volatí Němci v Alpách - „und in diesen Bräuerhäusern in München waren so viele wackere Deutschen“.

„Nemohla byste mně říci, co to bylo za chlapíky?“ Měla s sebou poznámky. Čtyři z Hessenu, pět z Vídeňského Nového Města, tři Norimberáci, dva z Hannoveru.

„A co na nich bylo pěkného?“

„Sangen so schöne bunte Lieder und waren so schon besoffen.“

Byli to soudní asesofé, technické městští a podobná inteligence.

„Tedy jste se výborně bavila?“ - „Ach, byla jsem mezi svými. A po celou cestu jsem slyšela jen německý hovor, potkala jsem mnoho našich studentů, kteří prováděli samé šprýmy. Pili jsme dupláky, a jak se krásně při tom zpívalo. Dostala jsem patnáct nabídnutí k sňatku. Pak ve Vídni jsme v Práteru jezdili na koníčkách. Tam už jsem slyšela český hovor. Divila jsem se, proč ty Čechy nezatkli; přece ve Vídni se smí mluvit jen německy. To byla drzost.“

„Ale má zlatá, ve Vídni máme přes půl milionu Čechů.“

„To není pravda. ‚Reichenberger Zeitung‘ psal, že je jich asi dvacet tisíc, a ti že tam jsou jen přes léto na práci. A pak jsem přijela do Prahy. To je divné, jak úřady trpí češtinu. Vždyť ještě před dvaceti lety byla Praha úplně německá. Byl o tom článek v ‚Reichenberger Zeitungu‘. Před dvaceti lety se jinak nemluvalo v Praze než německy; z toho je vidět, že v Praze jsou sami počestění Němci. Četla jsem od Strobly román ‚Schipkapass‘. A to je přece hrozné, co vyvádíte s Němci. Tam stálo, jak Češi v Podbabě uštvali jednu slečnu na poště, která byla Němkyně, a jak svého faráře připravili o život, poněvadž pil Pschorrovo pivo. Z Haidy, ani z České Lípy sem

nepřijede žádný student víc. Všechno chodí studovat do Vídně a do Drážďan. Při posledních demonstracích zmlátili zde Češi dva německé studenty z Haidy a proč? Poněvadž procházeli se po německých Příkopech. Příkopy jsou přece německé, tam nesmí žádný Čech.“

„A kdo vám to říkal?“

„Psal o tom ‚Reichenberger Zeitung‘. Vy Češi musíte přece uznat, že v Čechách jste jen přistěhovalci a že osadili jste starou německou provincii. Ale vy nyní na to zapomínáte a chcete nás počestit.“

„Samo sebou se rozumí, slečno,“ řekl jsem. „Prahu jsme již počestili. Olomouc a Brno octne se zanedlouho v našich rukách. Pak přijde Vídeň na řadu. Ta bude za pár let úplně česká. Němci ve Vídni nebudou smět mít německé školy, a které mají dosud v Praze, ty jim zavřeme. Pak potáhneme na Berlín.“

„Berlín nikdy!“ zvolala plna zoufalství.

„Za třicet let je Berlín úplně český, milá Adélo,“ pravil jsem klidně. „Když říkáte, že ještě před dvaceti lety Praha byla úplně německá, tu Berlín bude za třicet let jistě český, úplně český. Vždyť víte, že husité byli až u Baltického moře a ty časy se vrátí.“

Zakryla si tvář dlaněmi a dala se do pláče. „To je strašné, co vy Češi vyvádíte.“

Vztyčila se však za chvíli a zvolala: „A kdyby v celém světě nikdo nemluvil německy, budu mluvit sama, poněvadž jsem Adéle Thoms, deutsche Lehrerin aus Haida!“

Němci, jak je vidět, jsou národ velice inteligentní...

Adjutantem velitele města Bugulmy

První mojí prací bylo, že jsem osvobodil své dva zajaté Čuvaše a šel dospávat to, v čem bylo překaženo převratem ve městě. K polednímu jsem se probudil a zjistil, že za prvé všichni moji Čuvaši tajemně zmizeli, zanechavše mně v jedné mé botě zastrčený lístek dosti nesrozumitelného obsahu: *Tovaryš Gašek. Mnoho pomoci hledat kolem sem tam. Tovaryš Jerochymov baška-khawa (hlava dolů)*, za druhé, že tovaryš Jerochymov od rána se potí nad sestavením svého prvního příkazu k obyvatelstvu Bugulmy.

"Tovaryš adjutant," řekl ke mně, "myslíte, že to bude tak dobře?" Vzal z hromady popsaných projektů příkazů list s přeškrtnými řádky, nastavenými slovy a četl:

"Všemu obyvatelstvu Bugulmy! Dnešním dnem převzal jsem padením Bugulmy velitelství nad městem. Bývalého velitele odstraňuji pro neschopnost a zbabělost z místa velitele a jmenuji ho svým adjutantem. Velitel města Jerochymov."

"To vystihuje všechno," pochválil jsem, "a co hodláte dělat dále?"

"Předně," odpověděl vážně a slavnostně, "nařídím mobilisaci koní, potom dám zastřelit starostu města a z buržoasie vezmu deset rukojmí a odpravím do vězení do konce občanské války. Na to udělám všeobecný "obisk" v městě a zakážu svobodný obchod. Pro první den bude toho dost a zítra si vymyslím něco jiného."

"Dovolte mně říci," řekl jsem, "že rozhodně ničeho nenamítám proti mobilisaci koní, ale rozhodně protestuji proti zastřelení starosty města, který mne přivítal chlebem a solí."

Jerochymov vyskočil: "Vás vítal, ale ke mně ještě nepřišel..."

"To se dá napravit," řekl jsem, "pošleme za ním."

Sedl jsem ke stolu a napsal:

Velitelství města Bugulmy.

Číslo 2891. Dějstvujuschaja armija.

Starostovi města Bugulmy!

Přikazuji Vám okamžitě přijíti s chlebem a solí po staroslovanském zvyku k novému veliteli města.

Velitel města: Jerochymov

Adjutant: Gašek.

Když to Jerochymov podpisoval, přidal tam: *"Jinak budete zastřelen a dům Váš spálen."*

"Na úřední listiny," řekl jsem Jerochymovovi, "nesmí se nic podobného připisovat, jinak jsou neplatné."

Přepsal jsem to v původním znění a redakci dal podepsat a odeslal po ordonanci.

"Dále," pravil jsem k Jerochymovovi, "rozhodně se vzpírám proti tomu, aby z buržoasie bylo zavřeno deset osob do vězení do konce občanské války, poněvadž o tom může rozhodovat jedině revoluční tribunál."

"Revoluční tribunál," řekl vážně Jerochymov, "to jsme my. Město je v našich rukách."

"To se mýlíte, tovaryš Jerochymov, co jsme my? Prachmizerná dvojice. Velitel města a jeho adjutant. Revoluční tribunál naznačuje revoluční vojenský sovět východní fronty. Přál byste si, aby vás postavil ke zdi?"

"Nu dobře," ozval se s povzdechem Jerochymov, "ale všeobecnou prohlídku v městě nám přece nikdo nemůže zakázat."

"Na základě dekretu z 18. června t. r.," odpověděl jsem na to, "všeobecná prohlídka ("obisk") může být provedena jedině za souhlasu místního revolučního komitétu nebo sovětu. Poněvadž

takový ještě neexistuje, necháme to až na pozdější dobu."

"Vy jste anděl," řekl Jerochymov něžně, "bez vás bych propadl, ale s tím svobodným obchodem musíme přece jen ukončit."

"Většina z těch," vysvětloval jsem, "kteří provozují obchod a jezdí na bazary, jest z venkova, jsou to mužáci, kteří neumějí číst a psát. Napřed se naučit gramotě, pak mohou číst naše příkazy a pochopit, oč jde. Napřed musíme všechno ngramotné obyvatelstvo naučit číst a psát, přičinit se, aby rozuměli tomu, co od nich chceme, a pak můžeme vydávat příkazy, třebas i mobilisaci koní. Řekněte mně, tovaryš Jerochymov, proč tak neústupně chcete provést mobilisaci koní. Snad nechcete přeměnit peší revoluční tverský pluk na division jízdy? Víte, že od toho jest "inspektor po formirovaniju vojsk levoberežnoj grupy"?"

"To máte také pravdu, tovaryš Gašek," řekl Jerochymov s povzdechem, "co mám dělat?"

"Učte lid bugulminského újezda číst a psát," odpověděl jsem, "a co se mne týče, půjdu se podívat, zdali vaši molodci nevyvádějí nějaké hlouposti a jak jsou ubytováni."

Odešel jsem a chodil po městě. Tverský revoluční pluk choval se důstojně. Nikoho neutiskoval, sprátlil se s obyvatelstvem, popíjel čaj, dal si vařit pelmeně, šči, boršč, dělil se o svou machorku a cukr s hostiteli, zkrátka, vše bylo v pořádku. Šel jsem se podívat i do Malé Bugulmy, kde se usadil první batalion pluku. I tam našel jsem tutěž idyllu. Pili čaj, jedli boršč a chovali se slušně. Vrátil jsem se pozdě večer a na rohu náměstí viděl jsem čerstvě nalepený plakát, na kterém stálo:

Všemu obyvatelstvu Bugulmy i újezda!

Rozkazuji, aby všichni ti z celého města i újezda, kteří neumí číst a psát, naučili se tak během tří dnů. Kdo po té lhůtě bude uznán jako ngramotný, bude zastřelen.

Velitel města: Jerochymov.

Když jsem přišel k Jerochymovovi, seděl se starostou města, který přinesl kromě chleba a soli, což vše bylo pečlivě složeno na stole, i několik lahviček staré litevské vodky. Jerochymov byl v dobré náladě, objímal se se starostou a křičel mně vstříc: "Četl jste, jak jsem uposlechl vaší rady? Sám jsem šel s tím do tiskárny a na ředitele vytáhl revolver: "Ihned tiskni, holoubku, a to tě, sukin synu, na místě zastřelím." Třese se svoloč, třese, čte, třese se ještě víc a já báb do stropu... A vytiskl, slavně vytiskl. Umět číst a psát hlavní věc! Pak vydáš příkaz, všichni čtou, rozumí se a jsou šťastni. Pravda, starosto. Napijte se, tovaryš Gašek!"

Odmítl jsem. "Budeš pít, nebo ne?" vykřikl. Vytáhl jsem revolver a střelil do láhvi s litevskou vodkou a míře na svého představeného řekl jsem důrazně: "Hned si jdeš lehnout, nebo..."

"Už jdu, holoubku, dušinko, jdu, já jen tak. Poveselit se, poguljat malinko." Odvedl jsem Jerochymova spat, uložil a vrátiv se ke starostovi, řekl jsem k němu: "Ponejprv vám promíjím, běžte domů a buďte rád, že jste tak lehce z toho vyvázl."

Jerochymov spal do druhého dne až do dvou hodin odpoledne. Když se probudil, poslal pro mne a dívaje se nejistě na mne, řekl: "Mně se zdá, že jste mne chtěl včera zastřelit."

"Ano," odpověděl jsem, "chtěl jsem tak předejít tomu, co by s vámi udělal revoluční tribunál, až by se dozvěděl, že jste se jako velitel města opil."

"Holoubku, vy to přece nikomu neřeknete, já více nebudu. Učit lidi budu gramotě..."

Večer přišla první deputace mužiků z karlaginské oblasti. Šest bab ve věku od 60-80 a 5 dědečků v témže věku.

Vrhli se mně pod nohy. "Nehub duši naši, tatíčku, baťuško, za tři dny se číst a psát nenaučíme, hlava nepracuje, spasiteli náš, smiluj se nad volostí."

"Příkaz je neplatný," řekl jsem, "to všechno udělal ten durák, velitel města Jerochymov."

V noci přišlo ještě několik deputací, ale ráno byly již vylepeny všude plakáty a poslány do újezda. Obsah plakátů byl tento:

Všemu obyvatelstvu Bugulmy i újezda!

Prohlašuji, že jsem sesadil velitele města, tovaryše Jerochymova, a nastoupil opět svůj úřad. Tím jsou neplatny jeho příkaz 1. i příkaz čís. 2., týkající se likvidace bezgramotnosti během tří dnů.

Velitel města: Gašek.

Mohl jsem si to dovolit, neboť do města v noci přibyl jízdní petrohradský pluk, který přivedli na Jerochymova moji Čuvaši.

Aféra s dalekohledem

Seděl jsem v horním Bolzanu na verandě hotelu Liberata Vinottiho a přemýšlel o tom, že pan Liberato Vinotti má asi letos špatné obchody, že byl zde hned s lahví vína a tituloval mne při tom excelencí. Přistavil také ke stolu dalekohled na stojanu a pravil velmi přívětivě, že namířil dalekohled do údolí grümbašského, kde uvidím mlýn Auingerův. Není sice nic zvláštního na tom mlýně, ale je zajímavý tím, že zahrazuje pohled do grümbašského údolí, takže z údolí není ničeho vidět.

Rád se za každou službu mně prokázanou stávám vděčným, proto jsem se podíval dalekohledem tím směrem, kde nebylo ničeho vidět, a seznal jsem, že opravdu nelhal pan Vinotti, a poděkoval jsem mu za jeho laskavost.

„Ó,“ řekl radostně hoteliér, „excelence ráčí být zcela jiného kalibru než ten tlustý pán, který přijel předevcírem a jmenuje se Gallus Riesenhuber a je z Německa. Sedl si také na verandu, a když jsem k němu přistrčil dalekohled, počal křičet, že se nechce dívat dalekohledem, že má dost těch dalekohledů.“

„Dejte to pryč!“ křičel, „nebo to rozbiju!“ - V deset hodin sem přijde, a to musíme odstranit dalekohled. Náš malý sklepník nevěděl, že ten pán je blázen, tak zas odpůdne, když jsem byl pryč, přistrkával mu dalekohled ke stolu, a tu on ho chtěl shodit s verandy na střechu stáje a jen tak tak, že mu ho dva turisté vyrvali. Jinak však je to velmi dobrý host. Od rána do večera jí na verandě, v lokále, ve svém pokoji a stále zvoní na číšníka: „Dejte mně, dobrý člověče, udělat bifteček, ať mně sem dají amoletku.“ Vydrží na verandě u láhve vína dlouho do noci, a pak zpívá smutné písně až kuchařka v kuchyni dá se do pláče. V noci chodí po pokoji a je ho slyšet vzdychat až na dvůr. Někdy, i ve tři hodiny ráno, začne zvonit, a když přijde pokojská, ne snad aby ji štípal do ramene, ale ptá se jí: „Cožpak, děťátko, nemohl bych dostat bifteček nebo amoletku?“ Vida, už je tři čtvrtě na deset, to musím odstranit dalekohled, aby zas neudělal nějakou výtržnost.“

Pan Liberato Vinotti byl však zklamán ve své naději, neboť se setkal s tlustým pánem právě na schodech. „To jest ohavné!“ slyšel jsem jeho hlas, „stále ten dalekohled, kdy budu mít jen trochu klidu!“ Supaje vstoupil pan Gallus Riesenhuber na verandu a soucinně se mne tázal: „Odpusťte, ale sázím se, že ani vám nedali pokoj s tím zatroleným předmětem.“ Posadil se k mému stolu a vzdychaje zadíval se dolů na druhou stranu dvora.

„Ani si nedovedete představit, jak to bylo krásné, když po dvoře pištěla kuřata. Jejich pípání bylo slyšet tak hezky sem. Ale už se to nevrátí. Všechny jsem je snědl a oni si nezaopatří jiné. To je nesvědomitost. Ovšem že by vám tu povídali o samých údolích. To dovedou žvanit o Eisneckém údolí, a že je odtud vidět nějaká Abtathal a Marmalata, ale když chce člověk kuře, tak ho nemají. Už nemají ani kohouta, také jsem ho snědl, slepice jsou také pryč a oni vás teď krmí samým Abtathalem a Marmalatou. Že jsem jen jezdil na svatební cestu! Ostatně, manželka je také pryč.“ - Málem bych se ho byl zeptal, jestli ji také snědl, ale on se zadíval tak smutně na věž nějakého kostela v údolí, že mně ho bylo líto.“

„Kdyby alespoň zde pěstovali krocany,“ vzdychl Si; takový krocan již něco vydá, kuře je proti němu malinký vrabeček. Tak mně však připadá, že místo užitečných kroců pěstují tu ledovce. Napřed vám ukáží hory a pak se vás teprve optají, zdali byste si nepřál něco k jídlu. Jsou to zatracené poměry. Chci míň vrchů a víc kuřat. Nešťastná svatební cesta!“

Za řeči vypil láhev vína a pustil se do pečeného selete.

„Je to jediné sele v celém Horním Bolzanu,“ řekl smutně...Nepěstují je racionálně, a když nějaké se objeví, pošlou je do Meranu. Tam všechno zhltnou rekonvalescenti. Je to nějaká pořádná krajina. Ani rumpsteak zde nedostanete. A když jsem dostal předešle chuť na nadívaná

holoubata, musil jsem jeti až do Inšpruku, to je odtud 120 kilometrů. Snědl jsem čtyry po dvou korunách. Šestnáct korun však stála dráha, tak se trochu prodražila. Zdejší Taliáni bojí se holoubátko zabít, a ono je přec mnohem hezčí, když má takovou vypečenou červenou barvu. Na tuhle svatební cestu do smrti nezapomenu... Ano, amoletku mně můžete udělat,“ řekl číšníkovi, který se přišel optat, jestli si po seleti ještě něco nepřeje, „nebo raději dvě, jednu s malinovou a jednu s meruňkovou zavařeninou.“

„Meruňkovou jedla nejraději moje manželka,“ dodal smutně, „a já ji také rád. Ovšem, zdejší zavařeniny nestojí za mnoho. Nejlepší jsme jedli v Pasově, a teď je musím jíst horší, a k tomu sám a sám. Jestli dovolíte, tak vám povím své neštěstí, napřed však si objednáme ještě kousek sýra od Tramina. Dá se jíst, ačkoliv v Maienfeldu ve Švýcařích jedl jsem lepší sýry. Jednu radu vám mohu však dát, týkající se sýrů. Přijdete-li směrem k Levicu do Pölzu, nedejte se klamat, když vás budou chtít vést na pölzeskou almu, odkud prý je hezký pohled na nějakou kotlinu, plnou vody, zvanou Laldo nazza. Tam vám totiž nabídnou ke koupi jejich vlastní gorgonzolu. Místo alpských bylin dávají tam do toho sýra mateřídoušku. Dost je na tom, že ji vidíte všude kvést, ale nemusíte ji také mít ještě v žaludku. Co z toho máte, když se vám nad modrou vodou Laldo nazza pölzeská gorgonzola nadýmá? Mám to nešťastnou svatební cestu! Nežli vám to dále povím, dovolím si upozornit vás na to, abyste nevěřil klobásům z oslího masa, tak vychvalovaným zdejšími domorodci. Snědl jsem jich předešle na zkoušku osm, ale nebylo mně příliš dobře po nich. Stěží jsem snědl zadělávané skopové s parmazánem a nějakou tu amoletku. Abych tedy vám stručně sdělil, jak jsem se ocitl na této smutné svatební cestě, měl bych vám napřed mluvit o svém obchodu s kávou v Altoně. Druhy kávy vás však nezajímají, a proto uvedu vás přímo do pisáren. V korespondenci sedí dnes mladý člověk ale dřív tam sedávala Jindřiška. Byla to výborná korespondentka, a mne, svého šéfa, nemohla vystát. Já byl tlustý a ona byla taková štíhlá, průsvitná, že bylo vidět její kosti. Ale mne zmámila svým pohledem. Počal jsem si jí všimnout a viděl jsem, že měla velký vztek, kdykoliv jsem se objevil v korespondenci. Počala skřípat zuby, koulet očima, a to mne mátló, milý pane, mátló mne to, až pomátlo. Jednoho dne zdržel jsem ji po úředních hodinách a řekl k ní: Slečno Jindřiško, dávám vám tímto výpověď.’ Zbledla a ptala se proč. ‚Poněvadž si vás vezmu,‘ řekl jsem pokud možno hrubě, aby jí to imponovalo. Lekla se tak, že počala koktat: ‚K službám, pane šéf.’ Strčil jsem jí na prst zásnubní prsten. Později mně říkala, že si mne vzala z leknutí, ale to nevadilo, já byl šťasten. Kdo nás dva viděl, nemohl se ubránit smíchu. Já jako sud a ona tenounká. Víte, že vážila o svatbě jako pytel moluky kávy I. jakosti, právě 40 kilogramů? Vyjeli jsme na svatební cestu do hor, poněvadž jsou nám tam u moře vzácný. Na cestě se z ní vyklubala poetická duše. Ve Švýcařích vydržela v pravém slova smyslu čumět na vodopády dvě hodiny, ať to bylo u Drauburgu nebo u Eberdorfu. A při tom ani kousek salámu v brašnách. Říkal jsem jí: ‚Nech už toho koukání, drahousku.’ A víte, co mně na to odpověděla? Že jsem prach sprostý žrout, který nemá citu pro přírodu. A jednou mně řekla někde v Solné Komoře, že má ke mně nepřekonatelný odpor. To bylo takhle: Se skály v horách zurčel nějaký potůček, jak tomu říkala, a tekl údolím. Lehl jsem si na trávník a myslil si: ‚Spánembohem, ať jen teče, kam chce.’ Ona zatím sbírala květiny a přinesla takovou kytku. Já se na to podívám a ona to byla řeřicha. Jedl jste již řeřichový salát k vepřovému nadívanému bůčku? Nejedl? Ona také ne, ale když jsem jí to povídal, jaká je to slast, tu se rozvzteklila a počala rádit. Je to hrozné, když taková tenounká osoba počne zuřit. Věřte mně, že je to horší, než když se starý námořník hádá s kormidelníkem. A pak to začalo být čím dál tím horší. Vymýšlela si tury nejobtížnější, a dokonce jednou mne táhla až na nějaký ledovec.

„Ano, dejte mně udělat bifteček,“ řekl číšníkovi mezitím. „Můj drahý pane, pokračovalo to strašně, uvazovali mne na provazy a tahali přes propasti a po almách nic než mlíko, samé mlíko. Dopálil jsem se na to, a abych měl konečně zas jednou kousek masa, koupil jsem na Huberalmě

celou krávu a salašníci ji upekli. Měl jste vidět, jaký ona dělala rámus. Ona byla nadšena pro ty krávy se zvonci a považovala můj čin za zhanobení Alp. Tak jsme se tloukli až k Wallerspitzzi. Prohlásil jsem, že na tu horu nepolezu. „Dobrá,“ řekla, „půjdu tedy se společností z hotelu.“

Byl tam takový hotel jako zde, s verandou, s vyhlídkou na celou Wallerspitzzi a měli tam také dalekohled. Společnost, s kterou se vypravovala do hor, skládala se ze dvou maďarských turistů a jedné Angličanky. Rozloučil jsem se se ženou a bylo mně k polednímu najednou teskno. Šel jsem k dalekohledu a namířil ho do hor. Tak blízko měl jsem před sebou Wallerspitzzi, že jsem viděl poletovat motýly na skalách. Hledal jsem výpravu a dlouho to trvalo, než jsem ji našel. Pak jsem zavolal hoteliéra a číšníka a požádal je, aby mně řekli na své čestné slovo, co vidí. „Vidím, vaše blahorodí,“ řekl hoteliér, „vaši paní choť a toho jednoho Maďara, a ten Maďar právě líbá vaši paní choť. Ten druhý Maďar pak líbá tu Angličanku. Je to velmi veselé.“ Pak se šel podívat číšník a povídá: „Vaše blahorodí, líbají se všichni dál.“

Víte, co jsem udělal? Rozbil jsem dalekohled, pak jsem se opil, a když se vrátili ti Maďaři, spal jsem jako dřevo. Ráno byli pryč i s Angličankou. Zaplatil jsem dalekohled, odvezl ženu na dráhu a poslal do svého obchodu s kávou. Plakala a chtěla ještě po té celé aféře vidět Kufstein. „Ani mne nenapadne,“ řekl jsem, „to jsi si měla napřed rozmyslit s těmi Maďary.“ A tak sám a sám konám nyní svatební cestu. Rozbil jsem už čtyry dalekohledy a vyjídám ze zármutku alpské země.“

A obraceje se k číšníkovi, řekl teskným, bolným, tichým hlasem: „Přineste mně ještě jeden bifeček.“

Aféra s křečkem

V ranním vydání listu objevil se tento inzerát. Nebyl příliš velký, ale vyzníval z něho jakýsi výkřik zoufalství:

Prodám okamžitě živého křečka neb vyměním za cokoliv. Praha III, Plaská, II. poschodí, 4. dveře vlevo.

Čtenáři přecházeli tento inzerát bez zájmu, jedině Honzátko, sekundán, který měl dnes školu až od devíti mohl nechat na tomto inzerátu oči. Byl v bytě sám. Otec odešel do úřadu, matka šla s jeho sestrou Emou obstarat nějaké poslední věci k svatbě, neboť Ema se bude pozítří vdávat. Služka použila pak té příležitosti a odběhla navštívit svého milence někam do zámečnické dílny v Karlíně a řekla Honzátkovi, aby nezapomněl dobře zamknout předsín a dát klíč k domovníkovům. Přitom mu řekla „Bohoušku“ a pohládila ho po vlasech. Oba spolu drželi, neboť byli v domácnosti nejpronásledovanějšími tvory.

Neměla-li některý den Anna svou aféru, měl ji jistě Bohoušek a naopak. Proto se také podporovali navzájem.

„A co mám říci, Anno, kdyby se matka náhodou dřív vrátila?“

„Že mně přijela teta z Modřic.“

„Dobrá,“ řekl vážně Honzátko a ujal se panství v bytě. Lehl si do houpací židle a četl noviny, až přišel na inzerát o křečkovi.

Honzátkovi zasvítily oči. Byl jako všichni sekundáni povahy příliš romantické, než aby ho nenadchl živý křeček. Přál si již odedávna mít nějaké zvíře doma. Snil o velkých výpravách do Indie za mladými tygry, snil o velkém berberském lvu, který by neposlouchal než jeho, spal by v sestřině posteli (beztoho bude teď prázdná, když se ta ženská vdá) a sežral by na jeho pokyn třídního profesora i se zápisníkem. Také se mu někdy zdávalo, že má doma v neckách ochočeného mrože, takže není nikdy prádlo a s ním spojené dva hrůzné pro něho dodatky: pražená kmínová polévka a pražená krupičná kaše.

Také míval sny, že má ochočeného mladého slona v jejich kůlně a ten slon že koná různé domácí práce které dosud musel konat on, jako chodit otci pro noviny nebo pro tabák a sestře pro noty a dopisní papíry (dokud ještě psávala nabídnutí k sňatku).

Nyní tedy jeho ideály se naplňují. Skleslo to sice z tygra na křečka, ale jistá věc jest, že toho křečka bude mít. Což není u nich v domácnosti dosti věcí a předmětů, které lze za křečka vyměnit? Nemá jeho sestra v prádelníku zcela slušnou výbavu, krásně včera přepočítanou a krásně svázanou modrými hedvábnými stužkami? A když se z těch balíčků vytáhne po nějakém kuse a vše zas uvede do pořádku, přijde na to někdo? Cožpak si ta ochechule (Ema) navlíkne všechno na sebe? A nemá otec v psacím stole pěknou sbírku starodávných penízů? Není zde v bytě vůbec tolik božího požehnání, že by za to člověk mohl vyměnit třeba tři sta křečků?

Honzátko přikročil k činu. Předně šlo mu o to, dostat se do prádelníku na výbavu. To bylo trochu kombinované, ale Honzátko znal z paměti bez pomoci mnemotechniky, kde jest ukryt klíč od prádelníku. Předně v kuchyni v plechovém chlebovníku našel klíček od malé skřínky vykládané karlovarským kamenem. Skřínka ta ležela v pokoji na skřini u dveří. Když tu skřínku Honzátko otevřel, našel uvnitř klíč od druhé skříně v ložnici. V té vlevo, pod bílými rukavicemi, byl konečně klíč od prádelníku s výbavou.

Honzátko vytáhl z jedné skupiny dva páry roztomilých dámských kalhotek, dále z jiného balíku jeden noční kabátek a uvedl vše do pořádku. Klíč dal opět na své místo a s neobyčejnou jistotou, podporovanou starou praxí, kdy chodíval před Ježíškem do prádelníku na datle a cukroví, ukončil opět svou výpravu v kuchyni vložení klíčku od malé skřínky do chlebovníku.

Pak se vloupal otci do psacího stolu.

To byla již lehčí práce, neboť otec s velkou lehkomyšlností, jak si Honzátka pomyslel, ukrýval klíč od psacího stolu přímo na něm, a to pod starými hodinami s alabastrovými sloupky.

Dostal se tedy pohodlně otci na sbírku starých mincí a vzal odtamtud jeden velký mariánský tolar, jichž tam bylo několik, a spokojil se tím. Zamkl psací stůl, klíč dal opět na své místo a počal vybírat ze svých zábavných knih, co by ještě také ze svého na toho křečka přidal aby také i on nesl náklady spojené s tím krásným podnikem. Vybral knihu Hrdinný kapitán Korkorán. Byla to nejzachovalejší z jeho knih, neboť scházelo tam jedině dvacet čtyři stránek.

Nato sedl si k psacímu stolu a napsal na čtvrtku papíru:

Omluvenka.

Stvrzuji tímto, že můj syn Bohuslav Honzátka nemohl se zúčastnit dnes pro bolení břicha dopoledního vyučování, a prosím, aby mu ty hodiny byly omluveny.

Václav Honzátka

Během dvou let podařilo se po dlouhé praxi Honzátkovi napodobit velmi dokonale podpis otcův. Omluvenku uschoval do čítanky na odpůldne, udělal z lupu z prádelníku balíček, vzal knihy podpaždí a odešel z domova, když dal domovníkovi klíč od předsíně pro Annu.

Knihy zanechal v druhé ulici u kupce s dodatkem, že si pro ně přijde, až půjde ze školy, a jedině vzal si s sebou z nich rostlinopis, který zanesl k antikváři, aby měl nějaké hotové peníze na svou výpravu do Plaské ulice.

Našel to lehce dle inzerátu a byl přijat párkem starších manželů, vyhlízejících neobyčejně ustaraně.

Když jim vysvětlil, že přichází pro křečka, za kterého hodlá vyměnit tyto užitečné předměty: pár dámských kalhot, noční kabátek, mariánský tolar a knihu Hrdinný kapitán Korkorán, vyjasnily se tváře manželů. Vedli ho dál a počali mu vykládat podivnou historku, z které Honzátka vyrozuměl, že se k nim přistěhoval před čtrnácti dny podivný pán s křečkem, který prohlásil, že vynášel zvláštní přípravek, který podává-li se hlodavcům, zamezí u nich zimní spánek.

„Hodlám,“ povídal ten pán, „zkusit to na tomto křečkovi. Podaří-li se mně nyní, kdy má upadnout to zvíře v zimní spánek, udržet ho čilým, bude to mít dalekosáhlé následky, neboť pak bude rozluštěn princip, jak lze učinit křečky neškodnými. Nebudou-li spát, nebudou také žít tak dlouho, takže nedočkají se třetí sklizně, aby kradli obilí.“

„Pán ten,“ vyprávěl starý pán Honzátkovi, „chtěl o tom napsat knihu a dělal tedy pokusy s křečkem, kterého měl ve velké bedně. Dával mu svůj přípravek do pitné vody a křeček byl skutečně velmi čilý. Měl ten preparát v láhvi od koňaku. Jednou jsem se omylem z láhve napil a nemohl jsem spát po pět nocí. Pak si pro toho pána přijeli jeho příbuzní. Říkali, že už ho to drží pět let a že jeden lékař říkal, že mu snad pomohou sněhové koupele. Tak si ho odvezli někam do hor a křečka nám zde nechali.“

„Jest to velmi roztomilé zvířátko, neobyčejně přítulné,“ mluvil dále, jako by četl z knihy, jak si patrně již zvykl, když ho všude usilovně nabízel, „dáme vám na něj starý pytel od brambor.“

Neobyčejně přítulné a roztomilé zvířátko prskalo tak strašně, když na ně hodili pytel, že romantický Honzátka domníval se být v zemi šelem. Když pak později krácel po ulici s pytlem, ve kterém sebou zmítal stále čilý křeček, představoval si, že je známý krotitel tygrů Rauahu Babura z Bombaje.

Bylo ještě málo hodin, než aby mohl se vrátit domů jako ze školy, proto hleděl nakoupit ještě nějaké zásoby pro křečka. U ptáčníka koupil mu za všechny peníze, které dostal za přírodopis,

zrní. Nebylo ho mnoho za těch sedmdesát haléřů. Malý pytlík. A tu teprve Honzátko pocítil, že bere na sebe vážnou povinnost. Snad se naučí žrát něco jiného, vždyť tohle sežere najednou. A pak, když se blížil k domovu, ještě něco ho znepokojovalo. Což jestli ho vyhodí i s křečkem? Jak to vysvětlí, kde k němu přišel? Jakou lež si vymyslí? Šlo to však dosti hladce. Hromadil lež na lež. Křeček, kterého přinesl domů, patří gymnáziu a jest určen pro přírodopisné sbírky. On, Honzátko, byl vyzván panem profesorem Bernáškem z přírodopisu, aby zatím křečka doma opatroval přes zimu, než mu naroste jiná srst a než se mu kožich vybarví. Pak bude vycpán. Bylo to tedy v pořádku. Jen mu nevěřili, že byl vyzván, nýbrž že se dobrovolně přihlásil. Pro křečka vyprázdnili jednu bednu z půdy a dali ho do předsíně a celá rodina žila pod dojmem, že si aspoň udělá hoch dobré oko u pana profesora, což beztoho nutně potřebuje při své známé pilnosti. Možná také říci, že se křeček jako majetek ústavu těšil po několik hodin jisté úctě. Pak se však objevilo, že rozšiřuje divný zápach. Poněvadž měl přijít ženich, nalila Ema na křečka půl lahvičky fialkové voňavky, načež křeček skromně zalezl do kouta bedny, kde počal protivně mlaskat a cpát si torby zrním, které mu tam hodil Honzátko.

Po obědě šel Honzátko do školy, otec do kanceláře a matka se šťastnými snoubenci něco nakoupit. Služka šla zas za milencem do Karlína. Když se opět rodina shromáždila, shledala, že křeček se dostal z bedny a že si vedle v pokoji našel místo k dalšímu pobytu.

Místem tím byla pohovka. Nad pohovkou totiž visel obraz krajiny. Bohaté lány obilí vlnily se do nedozírna na obraze a křeček se tedy přistěhoval pod to boží požehnání. Kromě oficiálního vchodu do svého pelechu v pohovce udělal si ještě dva východy z nouze, jeden po straně a druhý přímo vedoucí na povrch pohovky. Také bylo zjištěno, že přenesl si z bedny všechno zrní do svého nového pelechu. Jakmile se někdo přiblížil k pohovce o něco blíže, ozvalo se z nitra hrozné prskání. Pochopili, že křeček nehodlá tak lehce opustit své sídlo.

„To nám gymnázium poslalo pěknou potvoru na krk,“ řekla paní Honzátková.

Ema soudila, že křečka vypudí tím, když se jeho pelech zatopí. To bylo odmítnuto, poněvadž by se prý tím zkazila plyšová pohovka. Jako by šlo ještě něco zkazit na tom provrtaném ze všech stran předmětu, z jehož hloubi neustále bylo slyšet prskání. Honzátko, na kterého se zatím sypaly výčitky, jako by on sám si udělal pelech v pohovce, přinesl přírodopis živočišstva, zdali tam není nic o tom, jak se vypuzují křečkové z pohovky. Případ takový nebyl znám ani Brehmovi, jen Honzátko přečetl nahlas z přírodopisu, že křeček, je-li napaden, brání se udatně.

Ema s matkou ustoupily tedy do kuchyně, kde se radily s Annou o dalších opatřeních. Anna radila křečka vykourit. Ucpat mu východy z nouze papírem politým petrolejem a zapálit. Tato šílená myšlenka byla zamítnuta a usneseno vyčkat příchodu hlavy rodiny. Pan Honzátko ukázal se však být stejně bezhlavým. Chvilí se na to díval, jak křeček ostentativně vykukuje občas z pohovky a drze prská, pak dal pohlavek synovi, vynadal všem sprostě, oblekl se a kvapně odešel do jedné vinárny, kde po čtvrté čtvrtce započal s neznámým pánem rozhovor: „Tak vám mně syn, sekundán, nasadil do pohovky...“ „To já znám,“ řekl oslovený, „štěnice jsou neřád. Někdo je přinese do školy...“

„To já nemyslím,“ přerušil ho pan Honzátko, „můj syn mně nasadil do pohovky křečka.“

„Netahejte nás za nos,“ řekl pán, který patrně byl velmi nervózní a léčil svou nervózu v tiché vinárně. „Co si už dnes lidé nevymýšlejí,“ bručel odsekávaje, „vypadám tak hloupě?“

„Nikoliv, vašnosti,“ řekl ochotný vinárník, mysle, že jemu platí ta otázka.

Nervózní pán zaplatil a odešel.

„Podivný člověk,“ pomyslel si pan Honzátko, „chci mu vyložit upřímně, jak je to s tím křečkem, a zeptat se ho o radu, a chlapík se urazí.“ Pan Honzátko zahloubal se do svých myšlenek, a když pil šestou čtvrtku, shledával úplně jasným, že křečkové zdržují se od případu k případu v pohovkách pořádných rodin.

Kolem půl desáté hodiny večerní vykládal nějaké společnosti o celé události tak spleteným způsobem, že to vyznívalo v ten smysl, jako by toho křečka dostal do pohovky na základě nařízení zemské školní rady.

Další průběh událostí byl zahalen trochu v temno. Pamatoval se na to nejasně, že se vedl po vinohradských ulicích v noci s nějakým pánem z té společnosti, který o sobě říkal, že má obchod se zvířaty. Skutečně také ocitli se před nějakým krámem, který ten pán otevřel.

Jisto bylo, že když se pan Honzátko ráno probudil, našel na svém nočním stolku větší bedničku, ve které něco pískalo. Pomalu se mu vybavovalo, že tu bedničku přinesl si z onoho krámu při své noční návštěvě. Když ji otevřel, díval se na něho párek bílých zvířátek s červenýma očkami.

„Prokristapána, co je to za potvůrky?“ vzdychl pan Honzátko a počal usilovně přemýšlet. Už je tomu tak. Pamatuje se, že v debatě, která se rozpředla o křečkovi v té vinárně, zapřísahal se pán, od kterého si je přinesl, že nejlépe vypudí se křeček pomocí vretků. Jsou to tedy vretky. Těch se přece používá proti všem škůdcům polí. Pustí se do díry a vyženou zvíře na povrch. Když je tedy nasadí do pohovky, bude aféra s křečkem rozluštěna.

Sdělil svůj názor rodině. Opatrně po snídani pustili vretky do pohovky a očekávali výsledek. Z vnitra pohovky ozývalo se zprvu prskání a pískání, a pak jakési mručení, ale přátelské. Za chvíli objevily se hlavičky vretků, aby zmizely rychle, pak vykoukl křeček. Díval se posupně na rodinu pana Honzátky, zaprskal opovržlivě a opět se ukryl. Mladý Honzátko přiblížil se k otvoru a opatrně nahlédl dovnitř.

„Vretky,“ oznámil výsledek svého pátrání, „lížou křečka na hlavě.“

Byla to smutná pravda. Spřátelily se s křečkem a líbilo se jim v novém doupěti jak náleží. Honzátko zatím přinesl Brehma a přečetl k zármutku všech, že se vretky v zajetí silně rozmnožují. Byla tam však ještě jedna velmi zajímavá zpráva. Nebožtík Brehm musel mít patrně s vretkami smutné zkušenosti, neboť napsal, že vyzoroval z vlastní zkušenosti, že vretky nesnesou zápach morčat.

Pan Honzátko počal se spěšně oblékat.

„Kam běžíš?“ otázala se nesměle paní Honzátková.

„Pro morčata,“ odpověděl důrazně a dveře se za ním zavřely se smutným, beznadějným zaskřípáním.

Morčata, která po hodině přinesl domů v počtu tří, byly skvostně páchnoucí exempláře, zcela dle přání pana Honzátky, který u ptáčníka prosil, aby mu vybrali nejsmradlavější zvířata. Mezitím dostavil se také ženich, který ukázal se být babou. Prohlásil, že se bojí morčat, a nedal se pohnout, aby je vecpal prokousaným otvorem do pohovky. Vycíťoval, že ho chtí obětovat. Konečně si dal říci a se slovy „Oni mne pokoušou“ chytil jedno morče z proutěného košíku. A nemýlil se. Zakouslo se mu do ruky a nyní hnali všichni ke košíku nejmladšího člena rodiny. Ukázal se být hrdinou. Řval sice přitom strašně, ale přece konečně podařilo se mu všechna morčata, zuřivě se bránící, vecpat do pohovky.

Ženich zatím soustrastně se díval po panu Honzátkovi a myslel si, že to s ním asi není v pořádku, když pěstuje tak podivný sport. Nevím, mají-li morčata smysl pro lítost. Mají-li jej, tu jistě litovala toho, jak se nešlechtně zachovala k svým dobrodincům. Vždyť je tak útulné v jich novém doupěti. Pěkná, pestrá, slušná společnost; a pak kam se podíváš, všude dokola plno mořské trávy, kterou je pohovka vycpána po stranách. Je známo, že morčata žerou všechno. Měl jsem morče, které za mé dvoudenní nepřítomnosti sežralo album s fotografiemi a všechny ty milé obličejové mé přibuzných proměnilo v hromady černých kuliček. Ukázalo se též, že se Brehm velice mýlil, alespoň v případě pohovky rodiny Honzátkovy. Vretky snesly velmi dobře zápach morčat a neopouštěly svého úkrytu. Křeček je obětavě zahřívá a morčata přitulila se k vretkám a

uvnitř pohovky panovala mezi zvířaty skutečná shoda rajska. Proto byla konána velká rodinná rada.

Ženich zapletl se také do toho a hnán zoologickou povodní neudržel se na povrchu neutrality a počal mluvit o ježkovi. Mluvil dosti logicky, že ježek má bodliny, které píchají. Strčí-li se tedy ježek do pohovky, vypíchá je všechny odtamtud, neboť jistě jim napadne, když už jsou tak pěkně pohromadě, ježka zahřívát, a to že se strašně zmýlí. Nabídl se také, že půjde ježka koupit.

„Kupte raději hned dva, pane Kratochvíle,“ řekla starostlivě paní Honzátková. Pan Kratochvíl vzdálil se tedy, přičemž zablábolil ještě ve dveřích něco o tom, že žere šváby takový ježek. Ježkové, s kterými se vrátil a kterými doplnil zařízení šťastné domácnosti, byli melancholičtí chlapíci. Když je vybalil na podlahu, tu se protáhli, vystrčili z bodlin svůj rypáček, podívali se smutně kolem sebe, vyrazili ze sebe „tl, tl“ a převalili se v ostnatou kouli. Ty dvě koule vmačkal pak pan Kratochvíl v rukavičkách do pohovky.

Ozvalo se odtamtud zlostné prskání a pištění, nad otvorem objevila se hlava rozčileného křečka, jako by se chtěla zeptat, co to za pořádek, a zmizela za chvíli opět uvnitř, kde zatím ježkové zalezli na dno pohovky, nestarajíce se ani o vretky, ani o křečka, ani o morčata.

Nastal uvnitř opět klid. Zoologická zahrada rodiny Honzátkovy upadla ve zdravý spánek. Když nikdo z pohovky nevyšel, bylo usneseno svatbu odložit na několik dní.

Panu Kratochvílovi se zdálo, že pak ježky měl vypudit pomocí žíhaných hyen, žíhané hyeny z bytu prostřednictvím jaguárů a celý sen končil hrůzným obrazem ohlodaných kostí v kuchyni u Honzátků, kostí tchyně a tchána.

Pan Honzátka zatím nelenil a ředitelství gymnázia kde jeho synek nijak nevynikal, obdrželo od něho dopis, kterému pan ředitel nijak nerozuměl:

Slavnému ředitelství gymnázia v Jirovcově ulici.

Podepsaný uctivě prosí slavné gymnázium, aby vzhledem ku změně rodinným poměrům bezodkladně učinilo kroky, aby křeček, který jest uschován u podepsaného, byl mu odebrán a vycpán. S veškerou úctou

Václav Honzátka, pokladník, Žižkov, Orebitská 5

Pan ředitel dal k sobě zavolat mladého Honzátku a se zájmem se ho vyptával, píše-li často jeho pan otec takové dopisy. Honzátka se vyjádřil, že neví. Nato se ho pan ředitel ještě optal, zdali jeho pan otec nebyl někdy v nějakém ústavu či sanatoriu. Honzátka, aby stále neříkal ne, tentokrát pro změnu přikývl hlavou. „Musíme ho upokojit a uklidnit,“ pomyslel si ředitel, a tak dostal pan Honzátka tento dopis:

Vzhledem k Vašemu dopisu musíme s velkou lítostí Vám oznámiti, že ředitelství gymnázia na vycpání nereflituje.

Ředitelství ústavu

Po obdržení toho dopisu odešel pan Honzátka rozčileně k pohodnému na Vyšehrad, kde mu bylo řečeno, že není možno úřední cestou utrácet zvířata v soukromých bytech, nýbrž že se musí dopravit na kontumační stanici.

Mladý Honzátka mezitím prodal zeměpisný atlas a za všechny peníze koupil zrní, které nasypal všechno do pohovky, aby zvířata neměla hladu.

A tak to trvalo čtrnáct dní. V Praze objevil se nedostatek potravin. A dole v domě žil domovník, statečný muž, odhodlaný ke všemu. Přišel opatřen sekerkou. Mlčky ukázali mu pohovku a zavřeli dveře pokoje. Ozvaly se rány do pohovky, pískání, prskání, mručení. Za půl hodiny bylo po všem.

Příští den byla slavena svatba a válečná svatební hostina v bytě Honzátků měla tento pořad:

Polévka z vretků. Vretky vařené s octovým křenem. Pečený křeček s bramborem. Morčata na kmíně. Paštika z ježků.

A mladý Honzátko, který způsobil všechen ten blahobyť, skromně seděl za stolem a neoceněn v té velké době, se slzami v očích obíral pečenou hlavičku svého nešťastného křečka.

Agrární idyla

Mluvil jsem nedávno s jedním agrárním velmožem, který prohlásil, že celou jeho kariéru založila yorkshirská prasata.

Podávám zde jeho životopis, jak mně ho vypravoval a z kterého lze seznati, jak často takové velké čuně může se státi chloubou národa a svého majitele povznést k nejvyšším hodnotám. Muž ten, mající to yorkshirské prase, kanečka, zasedá totiž v zemském výboru.

„Narodil jsem se,“ počal vypravovati onen muž, „tak, jak se rodí všichni agrárníci. Pamatuji se, že při mém narození zabučela kráva v chlévě třikrát. Abych totiž nezapomněl, my jsme se tenkrát narodili dva. Já a tele té krávy. Tele chcíplo, a já jsem zůstal naživu. Rostl jsem utěšeně jako z vody. Tak mohou růst jen agrárníci. Když mně bylo šest let, vážil jsem čtyřicet kilogramů. Tenkrát mne vystavovali na hospodářské okresní výstavě v Nymburce. Pak jsem chodil do školy. Tenkrát, milý pane, nebyly ještě takové hloupé zákony, že se musí chodit do školy do čtrnácti let. Chodil jsem do školy jen do jedenácti, a to jen v zimě, poněvadž jakmile nastalo jaro, díval jsem se, jak skřivan lítá v poli, odpusťte, že pláču při této vzpomínce, neboť jsem si vždycky myslel, kdybychom tak mohli ty skřivany pěstovat a vyvážet je jako husy ze Sadské. Ty doby mládí jsou pryč. Dnes jsou už vůbec pryč ty staré časy, kdy jsme my agrárníci mohli mít ještě nějakou legraci s tím pracujícím lidem. Pamatuji se, že jednou byli lidé zaměstnáni v poli, najednou se přihnaly mraky, a nežli ti lumpové mohli nám to obilí odvézt domů do stodol, přišel příval a ječmen nám odnes. A víte, co udělal můj nebožtík pantáta? Poručil všem čeledínům, aby se na dvoře postavili k němu zády a svlékli si kalhoty. Pak jim střílel do zadnic štetinami, a měli jste vidět, jak byli ještě rádi a líbali nám ruce a všude po okolí říkali, jakého mají dobrého pantátu. Dnes už ty časy jsou pryč. Můj bratranec na Volyňsku praštil jednoho chalupníka býkovcem přes ruku, až mu ji přerazil, a dostal za to tři dny. - Rostl jsem tedy v ovzduší venkova a mohu říci, že právě jedině na venkově lze udělat rozumnému člověku kariéru. Již můj otec získal si v celém okrese dobré jméno tím, že kdysi se mu narodilo kůzle s třemi hlavami. Byl také zvolen obecním starostou krátce po onom velkolepém porodu.

Když pak jsem zdědil po otci statek a pantáta odešel na výměnek, představte si mou radost, když se mně narodilo tele se dvěma hlavami. Byl jsem zvolen beze všeho nyní já obecním starostou a zavedl jsem ve svém hospodářství plymůtky, anglické slepice. Jedna z těch slepic snesla mně vejce, které vážilo čtvrt kilogramu a bylo vystaveno tu neděli po snesení v našem okresním městě s plným mým jménem. Nemusím vám ani připomínat, že tenkrát se mi podařilo vysedět vejce jedině tím, že jsem ho dal v drátěné síťce pod ovci. Z vejce vyklubal se neobyčejně silný kohout, který když dorostl, vážil 24 kg a byl taktéž vystaven v našem okresním městě. Když toho kohouta viděl náš okresní starosta, ranila ho mrtvice ze vzteku jedině proto, že měl kohouta, který vážil 18 kg. Nedalo se tedy nic jiného čekat, než že byl jsem se svými čtyřiadvaceti kilogramy zvolen já okresním starostou. Když jsem se stal okresním starostou, zavedl jsem chov yorkshirských prasat. Měl jsem kance, kterému jsme dali jméno Adolf, na oslavu jednoho předáka ze zemědělské rady. Můj bože, to vám byl kanec. Takový kanec se nenarodí ani za padesát let. Byl to takový kanec, že získal státní subvenci penízem tisíc korun. Když jsem tedy od státu dostal ty peníze, bylo to právě před volbami a současně šťastnou náhodou byla také hospodářská výstava v Praze. Pomyslel jsem si, že když mám takového kance, že mohu směle na okrese kandidovat, a když jsem potom na hospodářské výstavě dostal prvou cenu v oddělení státem subvencovaných kanců, byl jsem takřka jednohlasně zvolen zemským poslancem. Za dva roky nato získal jsem yorkshirskou prasnici, které, poněvadž předtím u nás na vsi byla přednáška o Zeyerových dílech, dal jsem jméno Mahulena. Tato svině vrhla mně právě před říšskými volbami třicet prasátek, a tak jsem se stal říšským poslancem. Za rok nato koupil jsem

southdownského vola. Ten vážil, abych vám nelhal, 912 kilogramů a na hospodářské výstavě v Praze získal zlatou medaili, takže po celých středních Čechách všude na mě lidé ukazovali a říkali, když neznali mé jméno, alespoň: ‚To je ten southdownský.‘ A tak jsem se dostal do zemského výboru.“

Kopřivý 23. 5. 1912

Alkoholická idylka

Pan Hodíšek rozhodně nebyl žádný alkoholik, neboť vypil denně dvě sklenice piva.

Byl to člověk řádný, který pečoval svědomitě o svou rodinu, ale jeho jedinou slabou stránkou, jeho celým neštěstím byla jedna nebo dvě sklenice piva denně.

Pravím neštěstím, neboť uvidíte, co se z toho vyvinulo.

Paní Hodíškové dostal se totiž do ruky leták protialkoholní ligy, onoho strašného spolku proti alkoholismu, který bojuje stále marně proti alkoholismu, neboť přesvědčí-li dva pijáky, jest to jen, jako když saní usekneš hlavu. Nových deset hlav vyrůstá a za každého nepijáka vystoupí nových deset pijáků do boje za zdar alkoholu.

Protialkoholní liga však jest neúnavná. Ona jest to, která pořádá přednášky o zhoubném vlivu alkoholismu, při kterých posluchačstvo pije pivo a jen před řečníkem stojí skromňoučká láhev sodové vody.

Protialkoholní liga jest to, která prohlásila, že každý, kdo pije jen jednu sklenici piva, jest alkoholik, který má rozum tupý, který stále blbne, a že jediná sklenice piva denně naprosto dostačí, aby z člověka stal se během roku úplný idiot. V brožůře byl dále velice podrobně popsán případ jednoho úředníka alkoholika, který taktéž ničeho nevyváděl, nežli že pil svoji jednu sklenici denně. Jeho mozek, když den co den pil svou sklenici piva, stále se zatemňoval a on ztrácel úplně vědomí své povinnosti a nemohl si, poněvadž duševně ochabl, vypomáhati finančně mimořádnými pracemi, za jichž honorování dosazoval jindy do svého skromného platu pro svou četnou rodinu. Bída uhostila se v domácnosti jindy tak spokojené, ale on stále pil tu nešťastnou sklenici piva, nedbaje nářku své manželky a dětí, které hladověly, a došlo konečně tak daleko, že on, aby mohl tu sklenici piva pohodlně vypít, sáhl na svěřené sobě peníze, defraudoval značný obnos, byl vyzrazen, žalářován, jeho rodina úplně zničena, takže když vyšel ze žaláře, potloukl je sekýrou, aby dokončil hrůzné dílo alkoholismu.

Když toto paní Hodíšková přečetla, dala se do pláče, neboť její muž byl dle toho alkoholik. Na jiném místě brožury četla, že to blbnutí neděje se vždy najednou, nýbrž poznenáhlu, a že to lze zjistit na nešťastné oběti alkoholismu jedině bedlivým pozorováním.

A tak toho dne, když přišel její manžel k obědu, pozorovala s úzkostí, zdali neblbne. Hrozně se zachvěla, když dívaje se na novou kretonovou blůzu jedné své dcerušky, řekl nedbale: „Á, to je safián.“ Vzpomněla si hned na jiné podrobnosti z řeči svého manžela, přes které jindy klidně přecházela k dennímu pořádku. Tak kupříkladu pamatuje se, že kdysi, asi před rokem, mluvil něco o tom, že by se mohl dělat uzený jazyk s polskou omáčkou pomocí kyselé smetany a že kdykoliv ona zavede řeč na to, co se nyní nosí, že její ubohý alkoholik řekne jen: „E nosí se, tak se nosí! Nejradši na stůl.“ Její srdce se chvělo, když si vzpomněla na ty všechny podrobnosti, a pohlížeje na svého manžela, hledala tam rysy idiota nebo alespoň počátky onoho přihlouplého úsměvu, který se objevuje u lidí slabomyslných.

Pan Hodíšek se skutečně usmíval s onou spokojeností člověka, který dobře obědvá, ale ten úsměv byl mukou pro paní Hodíškovou. Není žádné pochyby, pan Hodíšek blbne.

Byly to trapné tři dny, kdy pozorovala stále týž úsměv a onu rozkoš, s kterou ponořoval své vousy při obědě do první sklenice piva a večer do druhé a poslední.

Je-li kdo alkoholikem při jedné a blbne, co bude dělat při druhé, jaký to silný alkoholik!

Paní Hodíšková chodila jako bez duše a pátrala, jak by svého muže zachránila od zkázy a svou domácnost od úplného rozvratu.

Ještě štěstí, že měla po ruce noviny a tam četla čtvrtého dne tento inzerát: „Příšera alkoholismu vznáší se nad vaší domácností. Z vašeho pana manžela, nezakročíte-li, stane se vrah, žhář, lupič. Jakým způsobem si pomůžete, aby v záchvatu šílenství opilců nepobil vás i vaše

dítky? Obrátte se s důvěrou na Károlyho lékárnu v Lugači v Uhrách, která zašle vám dobírkou nebo proti předem hotově zaplaceným K 5.80 láhev kořalky proti třestění opilců, z níž vždy ráno, při obědě i večer čtyřicet kapek nakápnete do likéru, který váš muž pije. Za čtyři měsíce jest váš muž vyléčen. Upozorňujeme, že do piva se nehodí.“

Paní Hodíšková zaslala K 5.80 a obdržela láhev a při obědě otázala se svého manžela, jaký likér nejraději pije. Musím podotknouti, že v tomto ohledu byl pan Hodíšek naprostým abstinentem. Proto jeho odpověď zněla, že nechce o žádném likéru ani slyšet. Neboť pan Hodíšek žádného likéru dosud v životě neokusil. Přitom podíval se podivně na svou manželku, takže tato byla úplně přesvědčena, že dokonale zblbl a jen stěží dá se vyléčit. „Nu a nepil bys višňovku? Snad by ti to udělalo dobře. Já jsem koupila už láhev dobré višňovky, napiješ se po obědě, vždy trochu, to ti neuškodí, naopak prospěje, budeš mít větší chuť k jídlu a práci.“

A šla do kuchyně a tam s pláčem nalila do sklenky na likéry višňovku, do níž přimísila třicet kapek oné zázračné kořalky proti šílenství opilců. Pak si utřela slzy a odnesla višňovku svému manželi, který se jen oblízl a požádal o novou. Léčení bylo velice radikální. Vypil po obědě deset štamprlat, večer už dvacet. Druhého dne dvacet po obědě a večer třicet. A když třetího dne šel do úřadu, to už se stavěl v kořalně.

Jest to velice smutné, kam člověka zavedou jedna nebo dvě sklenice piva denně. Ba, tu nepomůže ani Károlyho kořalka proti třestění opilců. A velice smutný důkaz toho podává právě pan Hodíšek, který když končil třetí měsíc léčby, polil sebe, svou manželku a své dítky petrolejem, a zapáliv na nich i na sobě šaty, uhořel s celou rodinou.

All right

Hrabě Lorenz vrátil se ze své výzkumné cesty po Africe, na které pobyl půl druhého roku. Ve skutečnosti jeho výzkumná cesta záležela v tom, že pobyl půl roku v Alžíru, půl roku v Tangeru a rok v Alexandrii a v Kairu ve čtvrtích, kde možno obdivovat břišní tance. Někdo se dívá na břišní tanec půl hodiny a má toho dost, pan hrabě však vydržel dívat se půl druhého roku na tu orientální zvláštnost. Ředitel jeho panství každého půl roku mu telegrafoval: „Vše v pořádku.“ Celkem mu to telegrafoval třikrát a před svým odjezdem domů obdržel pan hrabě telegram o jedno slovo větší: „Vše v nejlepším pořádku.“

Toho se velmi ulekl, že ředitel, známý svou spořivostí, o jedno slovo víc telegrafuje, a řekl si, že se muselo stát patrně něco hrozného.

Telegrafoval: „Očekávejte mne s kočárem příští úterý odpůldne,“ a jel domů přes Maltu, kde slyšen, že tancuje se břišní tanec trochu jinak než v Egyptě. Pak přišlo úterý.

„Vše se daří znamenitě,“ řekl mu jeho ředitel panství, když kočár s nimi ujížděl dvouhodinovou cestou na zámek.

Hrabě se podíval z kočáru a spatřil svá pole potlučena krupobitím. Ukázal rukou na zpustošené polnosti.

„Máme štěstí, Jasnosti,“ pravil spokojeným hlasem ředitel, „na všech těch lánech usadila se na žitě rez obilní. Potřebovali jsme nějakou katastrofu, aby byla rez obilní náraz vymýcena, neboť nešlo jen o letošní rok. Kdyby nebyla vyhubena letos, objevila by se napřesrok jistě. Měli bychom po oba roky velkou ztrátu. Naštěstí přišlo krupobití a zadupalo nám a zničilo obilní rez současně s obilím, chválabohu.“

Utřel si pot z čela a smekl klobouk. „Hezký nový kříž, není-liž pravda,“ (ozval se, ukazuje na železný kříž na hrubém podstavci pískovcovém), „ale zasloužil si ho. Sloužil vám věrně.“

„Kdo?“

„Váš komorník Petr.“

„Můj Petr?“

„Ano, Vaše Jasnosti. Za bouřky jel tudy s těmi ruskými, bělouši, které jste si ráčil přivést před pěti lety z Ruska od Stolynského hřebčince. Mluvil jsem o tom s učitelem Padrlíkem z Nučic a ten tvrdil, že prý bílá barva přitahuje blesk. Musel to být ale pořádný blesk. Nejenže zabil celý pár, ale zařadil si zajímavě i na komorníkovi. Roztavil na mrtvole všechny knoflíky a ještě shořel i zvěrolékař.“

„Jaký zvěrolékař, proboha?“

„Okresní zvěrolékař, Vaše Jasnosti, dal jsem ho přivést, a on chudák dál nedojel než k tomu kříži. Bohužel, bylo to nutné, aby jel, neboť stav našeho dobytka byl výborný. Krávy byly vypasené, tučné a veselé. Líbilo se jim to tak, že žraly čím dál tím víc, aby ještě lépe vypadaly, a nějak se nakonec přežraly, nevšímaly si ani jetele, ani mláta, a jednoho dne jedna pošla. Ostatní počaly po ní truchlit, schly žalem a pocházely jedna za druhou. Viděl jsem se tedy nucena zavolat zvěrolékaře. Bohužel to s ním špatně dopadlo, a než přišel nový zvěrolékař, měli jsme velké výdaje se zakopáváním krav. Vaše Jasnost si nedovede ani představit, co to dá za práci najednou zakopat tři sta krav. Jinak je vše v pořádku.“

Ředitel utřel si. pot z čela a smekl klobouk. „Tento kříž,“ řekl, ukazuje rukou přes příkop, „není tak pěkný, neboť správce „vašeho hřebčince si lepšího nezasloužil.“

Hrabě vyvalil oči. „On se totiž, Vaše Jasnosti, svévolně zastřelil kvůli takové podivné věci. Dostal totiž fixní ideu, že se nakazil morem od hřebců v hřebčinci Vaší Jasnosti, který spravoval, a že ho zakopají současně se zdechlými hřebci.“

Hrabě vyskočil.

„Neračte se lekat, Vaše Jasnosti,“ klidným hlasem upokojoval ředitel, „pohodný odvezl všechny vaše hřebce a udělal to velmi lacino. Ušetřili jsme celkem sto korun. Bohužel pohřeb správce hřebčince stál nás osm set korun. Ale vydařil se velmi pěkně. Počasí bylo nádherné, nebylo ani příliš parno ani příliš dusno, vítr také nebyl veliký, takže ta vaše Francouzka, kterou jste si přivezl před dvěma lety z Paříže, měla docela příjemnou procházku na nádraží. Račte sedět, Vaše Jasnosti, vše je v pořádku. All right! Bylo to nezkušená dívka, a kdo ví, jak by ve světě obstála a odolala různým nástrahám, naštěstí s ní odjel štolba, Vaše Jasnosti. Dlouho to trvalo, než ho Švýcary vydaly rakouským úřadům, ale porota ho osvobodila, poněvadž škoda byla nahrazena, neboť u něho našli všechny rodinné skvosty Vaší Jasnosti.

Hrabě Lorenz vyvalil ještě víc oči. Koně jeli tryskem kolem obory, kde drátěný plot byl na mnohých místech protrhán.

„Co je to s těmi dráty?“ vykřikl zoufale hrabě.

„All right,“ pravil ředitel, „nic se nestalo, Vaše Jasnosti. Není třeba prozatím drátěného plotu, poněvadž japonští jelínkové a lama, kterou jste sem ráčil domicilovat před třemi lety, neutekou. Vlastně nemohou utéct, poněvadž již zde nejsou. Neračte se lekat, ono se to vyvinulo samo sebou. Ona smečka psů vlčáků, malinkých štěňat, kterou jste ráčil koupit v Uhrách, se vám nepovedla. Oni totiž to nebyli psíci importovaní ze severních Uher, rostli jako z vody a proměnili se ve skutečné vlky. Byli to vlci, a než jsme na to přišli, tak nám roztrhali a sežrali všechny japonské jelínky. Pak zmizel hajný, a myslím, že mají ho ty bestie též na svědomí. Prodali jsme však výhodně vlčí kůže.“

„A co dělá lama.“

„Ó, té se dařilo výtečně a je velmi hezky vycpaná. Měla tolik blech, že se na ni vlci neodvážili, a šlo jí k duhu. Jednou našla v lese brašnu s náboji a pustila se do ostrých patron. Jedna patrona vybuchla a náboj jí proletěl mozkem, tam se otočil a vyletěl pravým okem, takže kůži neporušil, a zabil přitom pštrosa nandu, který se na to zvědavě díval. Druhý nandu posel přirozenou smrtí. Viděl jednu stát čápa na jedné noze a chtěl to po něm zkusit. Poněvadž se mu to nedařilo, vzal si to k srdci, chřadl, zkoušel to dál, a když to nešlo, zhubeněl, až ho našli nataženého. Co je Vám, Vaše Jasnosti, račte se vzpamatovat. Že tu býval v těch místech kdysi skleník, je pravda, ale nikdo by nevěřil, že i sklo hoří, palmy že hoří a že chytanou i vzácné kaktusy. Já to viděl na své oči, Vaše Jasnosti...“

V Nezdišovském zámeckém parku vidí návštěvník chodit po hezkých cestách, posypaných pískem, staršího pána, který rozhazuje rukama a říká k sobě: „All right. Vše v pořádku.“ Lékaři soudí, že ho to nepustí, pokud bude živ. A to je hrabě Lorenz.

Analýza moče

Jest to trochu nezvyklé téma. Zdraví lidé se však velice rádi zabývají takovou analýzou. Můj případ je ovšem jiný. Analýza moče, rozbor moče, posloužil mně kdysi výborně, abych se mohl pomstít svému nepříteli. Když jsem se učil drogistou, znepřátelil jsem se s druhým praktikantem Maškem, který jednou mému šéfovi Průšovi udal, že ve sklepě tajně se opíjím malagem. Přišel však můj čas. Kdybych byl nějakým kostelníkem, řekl bych: „Mlýny boží melou pomalu, ale jistě.“ K pomstě mně posloužila analýza moče. Můj nepřítel Mašek stal se příručím u firmy Nevinný a spol., která provádí analýzu moče, a hlavně Mašek dělal v tomto oboru. Přál jsem mu z plna srdce toto zaměstnání a přivedl ho do této nesnáze. V domě v Čelakovského ulici na Vinohradech, kde jsem bydlil, byl strašný domovník, hrozný muž, neurvalý surovec, o kterém se říkalo, že zabil v polemice jednoho nájemníka. Ten byl nejhroznější k ránu, když ho sladce dřímajícího probudili.

Napsal jsem tedy firmě Nevinný, analýze moče, tento dopis: Jsou tak laskavi a zítra ráno o sedmé hodině pošlou ke mně svého příručího s lahvičkou na moč, chci si dát analyzovat moč, také mně hned zašlete stvrzenku, a já zaplatím pánovi, který mně přinese lahvičku. Jan Vaňous, domovník, Vinohrady, Čelakovského 24.

Tak vyslali mého nepřitele Maška k hroznému domovníkovi. Pak se stalo tohle: Domovník mlátil s Maškem po chodbě po čtvrt hodiny a paní domovnicková vykládala příčinu toho takto: „To není divu, že se můj muž rozčílil. On je odjakživa prchlý, ale tohle se mu ještě nestalo. Tak ráno dal si ho vzbudit z nejlepšího spánku nějaký lump, jde k němu k posteli, stáhne s něho peřinu a povídá: Já jsem Mašek, tady máte lahvičku, račte se vymo... a dostanu šest korun. Že by, mladej pane, takovému lumpovi přelámali všechna žebra?

Anonymní dopis

Kníže Bedřich z Waldeckého knížectví jel v kočáře uprostřed jásajícího davu, když z čista jasna přilétl mu do klína ze zástupu obratně hozený list.

Kníže Bedřich se roztomile usmál a četl:

„Výsosti, Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“

Kníže Bedřich se přestal smát. Jak noviny druhého dne psaly, byla Jeho Jasnost stížena nevalností, takže byly okamžitě přerušeny veškeré slavnosti a kníže Bedřich odjel do paláce.

V paláci se kníže odebral do své pracovny, tam pečlivě prozkoumal ohavný dopis, a když alespoň po padesáté přečetl poznovu: „Výsosti, Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“, takže to už uměl nazpaměť, zvolal udiveně: „Ten darebák se ani nepodepsal!“

Pak počal chodit po pracovně a říkal si: „Výsosti! Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“ Po půlhodině dal svolati státní radu.

„Milí pánové,“ pravil pohnutě ke čtyřem tajným radům, „při dnešní slavnosti mého třicetiletého vládařského jubilea byl mně hozen neznámým pachatelem tento dopis do kočáru: Výsosti! Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“

Tajní radové zbledli a baron Karel pronesl: „Výsosti. Tento dopis nepatří Vaši Výsosti.“

Kníže Bedřich se rozzlobil. „Milý barone,“ pravil, „doufám, že víte, že titul Výsosti patří jedině mně v celém knížectví, že není nikoho, kdo by mohl na sebe vztahovat titul Výsost. A poněvadž ve psaní stojí: „Výsosti, Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“ patří mně to psaní. V tom ohledu, myslím, milí pánové, že se shodneme. Jest však v zájmu státním, aby byl vypátrán zločinec, který se odvážil mé potupit, neboť to považuji za velezradu. Odevzdávám celou záležitost do vašich rukou a doufám, že i sněmovna mně vysloví svou soustrast a odsoudí při zítřejší schůzi ono hanebné jednání jednotlivce, který se neštítel rozervati spokojenost svého nejvyššího panovníka.“

Dlouho do noci rokovala státní rada a k poradě byl přibrán policejní ředitel.

Druhého dne při schůzi sněmovny přečetl předseda pohnutě vlastnoruční dopis knížete, ve kterém se kníže Bedřich odvolával na věrnost svého lidu.

Sněmovna vypracovala neprodleně adresu oddanosti, ačkoliv nikdo nechápal, co se vlastně děje.

Neznámá tíseň visela ve vzduchu. Policejní ředitel mezitím nelenil, vyžádal si audienci a ze státního archivu si vyzdvihl ohavný list.

„Co hodláte počít?“ tázal se ho kancléř. Policejní ředitel si však mnul ruce.

„Strpení, budete překvapeni, jak já budu pátrat!“

List byl odnesen do státní tiskárny a již odpoledne se objevily všude v sídelním městě velké plakáty, vydané policejním ředitelstvím:

Odměnu 1000 marek obdrží každý, kdo uvede na stopu pachatele, jenž zhotovil následující list a vhodil nejjasnějšímu knížeti do kočáru.

A pod tím byla vyobrazena věrná reprodukce listu. Výsosti, Vy jste největší hlupák, kterého země nosí!“

A tak do večera věděl kdekdo v knížectví Waldeckém, že kníže Bedřich je největší hlupák, kterého země nosí. Druhého dne šel policejní ředitel do pense.

Argentinské maso

Presidium městské rady pražské konečně definitivně rozhodlo otázku drahoty masa. Pochopilo správně, že nejširším vrstvám je třeba poskytnout laciné a chutné maso, a v této své lidumilné snaze po zmírnění nouze šlo tak daleko, že v pondělí dne 16. ledna o osmé hodině večerní uspořádalo v plzeňském restaurantu Choděrově na Ferdinandově třídě společnou večeři za účelem ochutnávání argentinského masa jen pro ony obecní starší a jejich dámy, kteří se osobně nebo telefonicky přihlásili v presidiu městské rady do soboty 14. ledna. Couvert stál 2 K 50 h.

Menu bylo: Bouillon, hovězí guláš, hovězí pečeně, boeuf á la mode. „Národní Politika“ správně podotkla, že peníz za onen couvert značí jen menu bez nápojů.

A tak 16. ledna po osmé hodině večer se objevili první průkopníci zažehnávání nouze obyvatelstva král. města Prahy v restauraci u „Choděřů“, aby zaujali svá místa před talíři v ten světodějný okamžik, který bude vždy zaznamenán v dějinách české samosprávy jako zářný příklad obětavosti občanské, jako příklad pravého pochopení povinnosti, jež mají obecní starší k poplatnictvu.

Bouillon, hovězí guláš a hovězí pečeně: jen tři jídla, ale železobeton k utužení slávy české samosprávy, které Praha šla vždy v čele, jak se to na každém banketu opakuje s onou vroucností, aby se to mohlo opakovat i na jiných banketech.

Přes padesát obecních starších a městských radních sedělo před talíři a jedlo za celý národ.

Za celý národ ochutnávalo argentinské maso, ale obyvatelstvo Prahy mlčelo. Nevděčné obyvatelstvo. Nešlo se ani podívat na těch padesát pečlivých hlav pod okna restaurace Choděrovy, na těch padesát chrupů, zápasících s hovězím gulášem a hovězí pečením ve jménu Prahy, ve jménu samosprávy a ve jménu lidskosti.

Sto rukou tam krájelo hovězí pečení v zájmu zmírnění drahoty masa.

Padesát rukou tam zvedalo k ústům sklenice s plzeňským, aby zapilo bouillony, hovězí guláš a boeuf á la mode a aby protestovalo takto proti drahotě masa.

Bohužel tato láska k poplatnictvu si vyžádala jednu oběť. A touto obětí byl obecní starší Mařík, kteráž jméno ze soustrasti k jeho rodině neuvádíme správně.

Pan Mařík tedy seděl též v onen památný den v restaurantu Choděrově u argentinského masa a dobře chápal, že provádí světodějný čin. Manželka ho sice doma napomínala, aby se nedal nijak strhnout k nějakým zvláštním řečnickým výkonům, ale tu, v útulném salonu, u vědomí své důležitosti, tohoto servírování na stůl pro českou samosprávu pan Mařík neuposlechl dobré rady a při boeuf á la mode usilovně přemýšlel, jak by svým kolegům řekl, co si myslí o kráse tohoto večera, o jeho důležitosti pro otázku chudinskou a sociální.

Po boeuf á la mode přišly totiž přípitky a náměstkovi starosty panu Seifertovi byl jménem samosprávy vysloven vřelý dík za vtipné uspořádání.

A tu vstal pan Mařík, odkašlal a chtěl to všechno ještě jednou říci, ale najednou se mu to popletlo a on začal trochu nešikovně: „Ctění pánové, já - argentinský dobytek...“

Zoufale se podíval kolem sebe a počal se potit, chtěl se spasit nějakým šikovným obratem a pokračoval, zsinálý v očekávání nějaké koniny, kterou mimoděk vysloví: „My, pánové, my - ne já, argentinský dobytek“.

A bylo mu zle nad vlastním řečnickým uměním, že s napětím všech sil zvolal do příšerného ticha: „Já, ne my, chtěl jsem říct, já jdu pánové ven!“

A šel, sledován uděšenými zraky přítomných, kterým na okamžik zkalil blahé vědomí, že se obětovali pro zájmy malého lidu.

Když v předsíni panu Maříkovi pomáhal číšník do kabátu, řekl mu pan Mařík rozechvěně:

„Víte, já - chtěl jsem říct, já argentinský dobytek!“

Rozpačitě vyšel na ulici. Ke všem čertům, vždyť přece chtěl říci něco duchaplného, slavnostního, něco, co by charakterizovalo nejkrásnější ten slavnostní okamžik. Vždyť to měl již na jazyku! Vždyť to bylo tak jadrné, obsáhlé a tak přirozené!

A teď - ať vzpomíná, jak chce, pořád se mu jen plete: „Já, ty, my, alébrž já - argentinský dobytek!“

A přece si to tak hezky promyslel. Vždyť to nebylo ani dlouhé, bylo to tak pěkné, a co teď z toho, jaká strašná ohavnost, jaká blamáž!

Smutně se loudal domů a zastavil se ještě u své známé stolní společnosti.

A tam usilovně přemýšlel o té krásné větě, kterou chtěl říci, a nebudu vás déle zdržovat, když podotknu, že když odcházel, rozechvěle řekl: „Ano, pánové, já - my - ne já - argentinský dobytek.“

Hrom aby už do toho uhodil! Copak si nevzpomene na tu krásnou myšlenku, kterou chtěl vyjádřit?

Jaký pak dobytek? Proč to ztracené „já“, nebo „my“, proč se mu to plete do řeči? Proč je takový nejnešťastnější řečník na světě?

A vtom, když otvíral dveře svého bytu, rozjasnilo se rázem v jeho ubohé hlavě, a když políbil své ženě v posteli ruku, řekl k ní vroucně a slavnostně:

„Argentinský dobytek má velkou budoucnost!“ To byla ta jeho krásná věta!

Babámovy archeologické snahy

I.

Mezi prameništěm Bílé Tisy a Čeremoše znali všichni Babáma. Prolezl v Lesních Karpatech kde který vrch. Přespál jednou na hoře Hoverla, nejvyšší hoře z celého Rodenského řetězu, a za dva dny nato již na druhé straně marmarošského komitátu ukládal se na Negrovci mezi kosodřevinu. Bylo obdivuhodné, jak dovedl lézt po skalách, a ještě podivnější, že mu neublížili ani huculští loupežníci, kteří znepokojovali severní části komitátu. Vypravovalo se o něm, že když vozili ještě vyrýžované zlato od Borši, Kabola-Polani a Budafalu, po bídne silnici, kudy dnes jde dráha, že ukázal Huculům místo v jedné soutěsce, kde bylo pohodlné zatarasit cestu balvany a vozy vybrat. Ať na té věci bylo přece jen něco, Babámovi nedokázali ničeho. Nevěděli ani, k jakému obvodu krajského soudu patřila ta věc, zda k marmarošsigetskému, či k beregsáskému. Byl prý tam také v Sigetu velmi dobrý soudce, který sám narodil se ve středu pralesa Lesních Karpat někde u Šugatagu a znal ty věci, které se děly velice pravidelně. Obyčejně přitom ani netekla krev a sám otec vrchního soudce byl při tom zúčastněn, když malé pytlíky se zlatem se vyhazovaly z vozů.

Nebylo tedy nic podivného na tom, že se dovedl Babám z toho vymotat. Sám o tom říkal, že se dva vlci nepoperou. Podivnější však bylo, že se mu vůbec nikdy nic nestalo, když v noci chodil po Lesních Karpatech, kde ve středu pralesa žijí pohromadě medvědi, vlci, lišky, divocí kanci, rysové a divoké kočky. Nebylo žádným tajemstvím, že se znal se starým černým medvědem z jeskyně pod Popadjí a že mu nosil, když šel kolem, divoké králíky, které zabil holí se sekyrkou. Dokonce se vyprávělo, že spal v jeho jeskyni bezpočtukrát, a pravdou bylo, že viděli lidé, jak ho vyprovází medvěd po lese, jak s ním Babám zcela rozumně hovoří: „Tak si pamatuj, starý halamo, že ten králík, kterého jsem ti přines, je až od Svidovce.“

Jednoho dne přišel Babám navštívit svého známého medvěda a řekl mu, že budou se stavět Lesními Karpaty dráhy do solných dolů a že budou stavět i horní dráhy, takže už bude velmi obtížné dostat zlato tou druhou cestou. Vyprávěl mu, že přišli lidé, kteří vyměřují vzdálenosti od Akny Slatiny po Marmaroš Kiš Bočkó, od Šókamany na Šugatag a Šókamara Rónašek, a že už stavějí násypy na Taracköz-Terešelpatak přes lesy tisové a bukové.

Za týden pak řekl k svému medvědovi, že na Huculy, kteří zas přešli z haličských hranic na Rodenský řetěz, táhnou vojáci pěšího pluku č. 85 z doplňovacího velitelství v Marmaroš Sigetu.

Zdalo se, že starého medvěda ty novinky velmi dojaly, neboť zabručel a natáhl se. Ráno, když ho Babám budil, byl starý medvěd úplně ztuhlý a opustil navždy svého přítele.

Babám ho stáhl se vši uctivostí, jakou mohl prokázat starému příteli, a maso jeho zakopal a na strom, pod kterým ho pochoval, vyřezal nožem kříž. S medvědí kůží odešel pak dolů do rovin a v Sigetu marmarošském ukázal ji na úřadě, zač dostal zákonitou odměnu dvacet zlatých. Pak vzal kůží a dal si z ní ušít kožich. Je to týž kožich, ve kterém ho poznal nadšený učenec profesor Fálva, jak uvidí se později.

A tak chodil v šatě svého mrtvého přítele, jak říkal, když tvrdil, že ten kožich zdědil po svém jednom známém, a žil v dobrých, spořádaných poměrech, když prodal jednomu židovi v Bukovině sáček zlatého písku. Měl svou banku v jeskyni pod Popadjí, když potřeboval, vybral si ze země nějakou tu zlatku, a poněvadž věděl, že v Hustu se rodí dobrá vína, zašel si tam a druhý den třebas spokojil se za Felšó Višó v Šuliguli čerstvou kyselkou, kterou si nabral do své čepice.

Pak přišel jednoho dne pod Aknu Slatinu a tam vyprávěl, že v Šuliguli již nemůže nikdo chudý napít se přímo z pramene léčivé kyselky, poněvadž ji zahradili a stavějí tam lázně.

Z Akny Slatiny vydali se s ním muži podívat se na tu změnu, zápalili jim to tam a odstranili ohrazení u pramene.

Kvůli tomu měl opět Babám nějaké opletání s úřady v Beregságu a musil dojít dvakrát. do své jeskynní banky, a to nejen pro stříbro, ale i pro papíry, za které si pak soudce Várga, jistě rozumný člověk, koupil pár těch svých pěkných koní, což není žádným tajemstvím.

Pak se v těch dobách usadil na Negrovci poustevník, a když se Babám dostal na svých potulkách na tu horu, domlouval Babámovi, aby zanechal svého kočovného života. Babám ho klepl trochu sekýrou do hlavy, a když zjistil, že poustevník to nevydržel, pochoval ho velice nábožně a na hrob mu udělal ze dříví velký kříž.

Říkalo se potom v kraji, že se Babám ujal dědictví po poustevníkovi, které záleželo v neuměle sroubené chatrči. Našel však tam v hrnci tři sta zlatých, což ho uvedlo v pravou pobožnost. Po celý měsíc modlil se u hrobu poustevníka s vroucí pobožností a živil se po celý ten čas mamalíkou, kukuřičnou kaší, kterou si vařil ze zásob nalezených v chatrči.

Modlil se: „Pane bože, rač odpustit všechno tomu poustevníkovi, který byl jistě řádný a slušný člověk. Pane bože, pravím ti, že to byl velmi hodný muž a jméno tvé bude pochváleno, když ho přijmeš do nebe, a já ti to nikdy nezapomenu. Rozumíš mně snad dobře. Jestli mně nerozumíš, dej mně nějaké znamení.“

Když do měsíce nedostal žádného znamení, tu se rozhodl, že ukončí modlitby za poustevníka, a navalil kamení na hrob, aby vlci poustevníka nevyhrabali a nesežrali. Nato odešel na Kiš Bočkó a za deset zlatých koupil velkou svíci do tamějšího kostela poustevníkovi na památku. Pak si řekl, že udělal pro poustevníka vše, co bylo v jeho moci, a odešel nazpátek do hor na Šókamaru, kde si zakoupil malé hospodářství a prokazoval dobrodiní celému okolí, že je zbavoval starosti a péče o ovce. Dobře to však nechápali a měli názor, že je ta vlastně krádež, a proto jednoho dne přišlo k němu šest mužů ze šókamarských salaší a vyvedli ho za ves. Podotkli také po cestě, že si může vybrat. Dát se oběsit hned, nebo až potom, kdyby se vrátil do Šókamary. Slíbil jim, že na to nemyslí, ačkoliv je mu zatěžko opouštět tak dobré lidi, že však nikdy se necpal tam, kde ho nechtěli. Ujistil je též, že Šókamara jest prachmizerná vesnice a že sám sobě se diví, jak to tam dlouho vydržel. Pak s nimi popil vína v Šugatagu a srdečně se s nimi rozloučil a usadil se trvale v Kabola-Polani, kde ho objevil mladý učenec profesor Fálva, který byl stížen fixní ideou, že všechny národy vyšly v předhistorické době odněkud od Boršy a Budafalu z horských údolí Rodenského řetězu Lesních Karpat.

II.

V Kabola-Polani obýval Babám opuštěnou cikánskou boudu, jejíž obyvatelé pomřeli na černé neštovice. Chodíval pravidelně denně do hor a žil zas život veselý. Jednou si přinesl domů mladého rysa, kterého si ochočil jako kočku. Rys nosíval domů různou drůbež, kterou pochytil po okolí, a tak žili oba v bázni boží. Lesními údolími již zněly píšťaly lokomotiv a přicházeli sem turisti, neznámý zjev v Lesních Karpatech. A tu častěji setkal se Babám v lese s nimi a měl kolikrát chuť provést nějaký hloupý kousek. Vzpamatoval se však vždy včas a místo toho ukazoval turistům cesty za mírnou odměnu, tahal se s nimi po horách a prodával jim malé pravidelné krystaly křišťálu, které sbíral po horách a kterým říkají marmarošské diamanty.

A tak seznámil se i s profesorem Fálvou u Kabola-Polani. Se zájmem sledoval, jak táhne se nějaký muž od vesnice do lesů s motykou a lopatou na zádech. Šel za ním z prostého pudu býti prospěšným i tomu podivnému cizinci, neprijde-li na něj, nedej bůh, nějaké zlé pokušení.

Na Babáma naštěstí nedolehlo pokušení, ačkoliv byl s cizincem ve hvozdu sám. Ten chodil jako zmámený po pahorcích a prohlížel okolí brejlemi. Na jednom pahorku, kde rostlo nízké křoví a půda místy byla holá, tam cizinec počal kopat.

A tu na Babáma počalo zas pokušení doléhat tíživěji a tíživěji. „Hledá-li ten člověk poklad,“ pomyslí si nakonec, „nechám ho kopat. Pročpak mám se s tím sám namáhat. Najde-li poklad, je

vždy dosti času, abych mu ho vzal.“ Se zájmem sledoval, jak pokračuje práce. Cizinec najednou vykřikl: „Čekal jsem to!“ a počal si v ruce prohlížet kus vykopaného hliněného střepu.

Babám se nad ním na stráni trochu příliš zvědavě naklonil, ztratil rovnováhu a velice rychle skutálel se k profesorovi, který k němu vlídně děl: „Toto žároviště není starší osmého století před Kristem.“

Babám zůstal sedět s otevřenými ústy před ním a slyšel ještě, jak se ho ptá cizinec v brejlích, ví-li on o nějakém pohanském pohřebišti.

Pak byl nucen naslouchat velkému přívalu slov a seznal z toho, že se tomu pánovi jedná o nějaké rozbité hrnce.

Večer v krčmě kabolské U velkého přísného svatého Jana sám o tom počal rozhovor se svými sousedy. Starosta, který byl v hlavním městě přes měsíc, pravil, že takových nápadných lidí chodí mnoho po světě. Někdo to dostane z pití, jiný opět z hoře. Počne se mu hlavička mást a sbírá škatulky od sirek nebo papíry po ulicích. U každého se to jeví jinak. Starosta se dušoval, že znal člověka, který z toho pomatení sbíral i ty známky na psaní.

Babám rozšafně podotkl, že ten pán to má asi od těch brejlí, že tak podivně hovoří. Stále mluvil o něčem před Kristem a něčem po Kristu, o pohanech a nějakých národech. A nakonec mu řekl: „Za každý takový velký střep hliněný, který najdete a mně přinesete, dostanete pět krejcarů, za malý střep po dvou krejcařích.“

Rozešli se, když podotkl starosta, že on v tom toho cizince nepodporoval, že je mu líto, že ho to chytlo v tak mladém věku. „Ostatně,“ řekl důrazně, aby se vidělo, že pamatuje na všechno, „kdoví zdali v tom není něco jiného. Vypravuje se, že chodí takoví lidé, kteří chtějí prodat uherskou krajinu Rusům.“

„Něco podobného jsem nepozoroval,“ pravil Babám a rozešli se. Lehl si před svou boudou do trávy, v nohou mu vrněl rys jako kočka, když přede, Babám díval se do jasných hvězd nad Lesními Karpaty a přemýšlel o malých hliněných střepích, o velkých střepích, o odměně za ně, a čím více přemýšlel, tu záhady se počaly samy rozvinovat.

A za půl hodiny byla mu archeologie úplně jasnou. Vstal a seběhl dolů k židkovu krámu.

„Hej, židku,“ zabušil na okno, „prodej mně nějaké hrnce, vičerbačské, víš, nepolévané, takové hrnce pohanské.“

Babámovi rádi vyhověli kramáři i o půlnoci, neboť o něm se mnoho mluvilo. Přinesl tedy rychle tři hliněné hrnce, se kterými se Babám vzdálil s ujištěním, že pokud se týče peněz za hrnce, že to dobře dopadne a nemá rád hloupé upomínání.

Babám položil před svou boudou hrnce na zem, chvíli se na ně zálibně podíval při svitu měsíce, pak zvolal: „Nyolc száz ével Krisztus elöt, osm století před Kristem,“ a rozbil hrnce sekýrkou, pokřižovav se, na větší i menší kousky.

Pak rozryl, rozkopál zem naproti za potokem na břehu říčky Čeremoše, dal střepy do země a ráno šel do Polaně do obecní krčmy navštívit s ukázkou výsledku svého bádání po stopách minulosti pana profesora Fálvu.

„Příteli, toť nad mé očekávání,“ zvolal pan profesor, „jsem opravdu nadšen.“

„Bude to hodné staré,“ prohodil Babám, zapaluje si dýmku, aby zakryl své pohnutí nad radostí učencovou.

„Ved'te mne tam,“ křičel profesor, navlékaje si obráceně kabát, „dejte zapráhnout...“

„Není to daleko odtud,“ skromně řekl Babám, „snažil jsem se zbavit vás dlouhého plahočení a je tam toho hodně.“

Po cestě vyptával se profesor, zdali se něco nevypravuje v okolí o místu naleziště.

„Moc toho nevím,“ odpověděl Babám, „jen vypravuje se, že vykládali staří lidé, kteří zas to slyšeli od svých pradědů, kterým to ještě starší vyprávěli, že za dávných časů byli zde vojáci

úplně cizí a že odtáhli pak do Rumunska.“

„Stará Dácie,“ vyrazil radostně ze sebe profesor, a když pak na udaném místě uzřel při vyhrabávání veškeré to bohatství, zvolal vděčným hlasem: „Tohle jsem tušil. Tyto střepy jsou původu římského.“

„Co je tohle?“ vykřikl nadšeně, když lupou prohlédl si jeden ze střepů, „hle, tu typickým písmem starořímským vytlačeno MA. Tyto střepy,“ pravil dále, objímaje udiveného Babáma, „jsou z nádob, kterých používali vojáci římských legií Marka Aurelia, když pronikli až sem na sever Panonie. Odtud pak odtáhli do Dácie, jak jsem už před chvílí tušil.“

III.

Vičerbačský hrnčíř Mikloš Adám dál tlačí do svých ručních hliněných hrnců své neumělé MA. Babámovy střepy jsou v městském muzeu marmarošsigetském pod nápisem, že se jedná o starořímské nádoby z doby Marka Aurelia.

A Babám stal se hlídačem v tom novém muzeu a vzpomíná si často na profesora Fálvu a má dojem, že už to asi toho nebohého muže nepustí.

Báči Josef

I

Osel Pišta myslel, že mu to všechno patří kolem dvoru báči Josefa. Rozehnal se vždy do kukuřice a proběhl se po krásně zelených lukách až k Malému Hazarádu.

Někdy, a to hodně často, se stávalo, že pošlapal i tabákové záhony sousedům v Kápolafáľvė, z čehož míval největší radost báči Josef, který neměl rád své sousedy, poněvadž ho tenkrát nevolili do sněmu.

Kdykoli si báči Josef vzpomene na tu zradu Kápolafáľvských, jde do loveckého pokoje a nabíjí tam pušky. Pak vyjde s osmi ručnicemi před dvorec a vypaluje jednu pušku za druhou směrem ke Kápolafáľvė.

Když hlavně jsou již rozpáleny a on poplašil všechny dropy v okolí, počne se pomalu uklidňovat, což se již děje hladce.

Odnesl ručnice zas na staré místo, natřel je tukem a v pořádku rozvěsil po stěně. Pak si zapálí vždy báči Josef dýmku, dar samotného župana, a Pišta mu musí přinést džbán vína.

Je pozoruhodné, že osel i sluha mají stejné jméno, Pišta. Jednou, když přijeli statkáři z okolí na návštěvu k báči Josefovi, vedla se o tom debata, dostal-li osel jméno po sluhovi, nebo sluha po oslovi.

To se samo sebou rozumí, že sluha byl na dvorci dřív a že pak to pojmenování oslovo nemělo při hany, neboť osel Pišta byl tak chytrý, že říkal báči Josef sluhovi, že si ani nezaslouží, aby se stejně jmenoval jako ten osel.

Později však i sluha Pišta změnil se hodně ke svému prospěchu a každého rána již bez chyby odříkal před báči Josefem: „Roku 1905 ráčil jste, velkomožný pane, pozvati k sobě sousedy z Kápolafáľvy a upéci dva voly. Daroval jste jim též tři sudy vína a řekl k nim: ‚Milí pánové, uznáváte, že se starám o vás jako váš bratr a otec. Představte si, jak bych se teprve o vás staral, kdybyste mne poslali do sněmu. Představujete si to?‘ Načež tito bídní psi zařvali jedním hlasem: ‚Představujeme si to.‘ Vy pak, velkomožný pane, ráčil jste jim dát ještě vyvalit další dva sudy a řekl k nim: ‚Spoléhám se tedy, že dostanu vaše hlasy.‘ Zadušovali se ti bídní psi, že nic jinak neudělají, než že do jednoho budou volit velkomožného pána, a pak ohavně všichni do jednoho dali hlasy tomu beťárovi z Kápolafáľvy Miklosovi. Nechť velkomožný pán nikdy jim té zrady nezapomene.“

To bylo báči Josefovo ranní „Kápolafáľvam esse delendam“ a jeho slova byla vždy táž: „Ano, musím zničit Kápolafáľvské, ale doposud nevím, jak to udělám.“

Míval tedy velkou radost, když osel Pišta zadupával sousedům tabákové záhony. Činil tak zámyslně, neboť jednou se jich nažral a bylo mu tak špatně, že cítil odpor vůči těm listům zeleného tabáku.

Z Kápolafáľvy vyslali jen jednou rozumného obecního tajemníka, starého pána Hazájánose, aby báči Josefovi domluvil, by osla nepouštěl ven, že jim tropí nepřístojnosti na polích.

Báči Josef vyslechl velmi vážně pana Hazájánose a nepokrytě schvaloval jednání oslovo.

„Víte, pane,“ řekl, nalévaje vyslanci z Kápolafáľvy červené víno do džbánu, „bud'te rád, že jsem dnes v dobré náladě, jinak s vámi by to dopadlo ještě hůř, než to dopadne.“

„Jak to dopadne?“ zdrceně tázal se pan Hazájános.

„Nevím doopravdy, jak s vámi zatočím,“ odpověděl s úsměvem báči Josef, „ale zatím klidně pijte víno, dokud si něco na vás nevymyslím.“

Pan Hazájános odevzdal se klidně do svého osudu a vypil šest džbánů vína. Nevěděl ani, když spadl pod stůl, že s něho stahují kalhoty.

Dopadlo to tedy konečně tak, že ráno druhého dne našli u Kápolafáľvy občané svého

obecního tajemníka u studně, nahého, natřeného medem a posypaného paprikou. Spal a na prsou měl lístek s nápisem:

„Tak jsem vám to osladil. Báči Josef.“

Zhanobený obecní tajemník, když ho vymáchali ve studni, aby to s něho pustilo, spal i ve vodě a probudil se až odpůldne a zprvu se všemu strašně divil. Pak vykládal, že správně a poctivě vyřídil své poslání, a později mluvil o tom, že ho chtěl báči Josef zastřelit, ale že upustil od toho, ačkoliv už měl na něj namířeno.

„Škoda, že mne nezastřelil,“ láteril pan Hazájános, „konečně byste mu přišli aspoň na kobyliku.“

Zatím báči Josef vesele chodil po svém dvorci a pil své víno a usmíval se na celý svět. Věděl, že bude mít teď pokoj od stížností Kápolafálvských na nějaký čas a že bude moci klidně dál vymýšlet si plány na zničení svých sousedů.

V době toho klidu vyjel si do města Zaly a potkal cestou dvacetičlennou rodinu cikánskou.

„Velkomožný pane, Milosti,“ zahovořil k němu vůdce rodiny, „obdaruj nás láskyplně, vyhnali nás z Kápolafálvvy a jdeme do světa.“

Báči Josef se zamyslel. „Měl bych vás dát také vypráskat z kraje,“ pravil vlídně, „ale jsem dobrý člověk. Vykáži vám místo na svých pozemcích.“

Vykázal jim místo tam, kde jeho pozemky těsně hraničily s pozemky sousedů kápolafálvských.

„Tohle je mé,“ řekl významně, „čert aby vzal mně duši, jestli nezastřelím každého z vás, kdo by mně sáhl na mou kukuřici, ale kousek vedle, to už patří ke Kápolafálvě. To máte, braši, jen vztáhnout ruku...“

„Rozumíme, Milosti,“ pravila stará cikánka.

Bylo to za tmavé noci, kdy spali prvně cikáni na nepřátelské hranici a pekli si kukuřici z kápolafálvských polí.

Bylo to za tak tmavé noci, že temnější mohly být jen myšlenky báči Josefa na zničení a potření sousedů v Kápolafálvě.

II

Osel Pišta neměl mnoho přátel, poněvadž neuměl se chovat úlisně. Byl velmi přímé povahy a nedal se uplatit ani cukrem. Nejráději žral kukuřici a bodláčí si vůbec nevšímal. Když ho pěknými slovy vyháněli z kukuřice, tu takového úlisníka pokopal.

Byl vůbec velký podivín. Jednou odnesl v hubě klobouk důstojného pana vikáře, když ten usnul v morušovém háji, a odnesl si ho do stáje. Napadal lidi na poli a rozházel jim nádoby s obědem. Nedělal si mnoho ani z četníků a starého strážmistra povalil jednou na zem a válel se po něm s radostným hýkáním.

Tím byl pak strážmistr tak znemožněn v kraji, že musel do pense.

Největší hravost jevil, když setkal se s finančními strážníky, počítajícími záhony tabáku. Honil je po polích s ohonem do výše a funěl přitom jako nejčistokrevnější hřebec.

Točil se k nim zadkem s báječnou bravurou a nikdy kopytem nechybil knoflíků u blůzy, až se páni finančníci váleli po zemi.

Říkalo se, že mu dává báči Josef pít ze štoudve víno. Bylo na tom pravdy jen tolik, že mu dával do menší mísy občas trochu vína, když měl náhodou hosty, aby jim ukázal, co Pišta umí.

Pišta byl potom roztomilý a jen svlékal hosty, kteří se k němu přiblížili, z kabátů, chytaje je chrupem za látku, kterou přetrhl ve dví. Když pak s jedné slečinky ten zbůjník stáhl sukni, ukazoval báči Josef jen na výslovné přání hostům znamenitého žertovného osla.

Tak měl osel Pišta velmi málo přátel kromě báči Josefa. Vykládal často, že by se bez toho

osla nudou ukousal. Každý den přišla na osla nějaká stížnost.

„Jsou to beztak jediné žertíčky, které tu máme,“ říkal každému, kdo si přišel stěžovat, „proč bych mu měl dát hned sedřít kůži, když ti ženu s dítětem srazil do potoka.“

Zažertoval si trochu, a kdo ví, co bys ty vyváděl, kdybys byl na jeho místě. Ostatně to víš, že to nemám rád, když si někdo na Pistu stěžuje. Děkuji bohu, že máme konstituci, jinak bych ti dal pandury trošku gatě vyprášit. Divíš se, co? Ono to však půjde i bez pandurů a s konstitucí ke všemu. Spraví to s tebou tamhle šafář Misko s tou tlustou holí u vrat, abys věděl, žeš jednal nerozvážně. Nemám práva dát tě na lavici, neboť je po nevolnictví. Jsi svobodný uherský občan a tak tě také párkrát jen tak v běhu na svobodě přetáhne holí.“

Báči Josef byl veliký zpátečník, jak o něm mysleli po celém okolí. On sám říkával, že ho potomci budou soudit spravedlivěji. Jisto však bylo tolik, že vzpomínal stále na doby, kdy Kápolafálva patřila robotou k jeho dvoru a kdy dovoleno bylo provozovat jeho předkům různé žertíky se sedláky v době po vládě josefinské.

Jeho dědeček střílel do sedláků štětinami a psal si o tom deník.

Ještě otec báči Josefa dal beztrestně pověsit jednoho sedláka, který mu upřel jedno narozené hříbě.

Báči Josef připadal si však velice laskavým vůči všem, kteří s ním přišli do styku. To bylo též pravda, jen nesměli přijít s ním do styku v tu

dobu, kdy v hlavě se mu rodily nové žertíčky, jak říkal jemně svým velkým násilnostem.

Jeho oblíbeným žertíkem bylo, že vandráka, který zabloudil k jeho dvoru, dal zašít do čerstvé kůže ovčí a pustil na něj ochočeného vlka Türeka, aby se prokousal kůží až na vandráka. Ovšem že“se, pokud to prováděl, nic nestalo muži zašitému v kůži. Když docházelo k nejhoršímu, vlka zahnali do boudy (chodil volně po dvoře) a vandráka pak báči Josef dobře obdaroval. Jednou se však stalo, že nějak později vlka chtěli odehnati a ten již pustil se do vandráka, který byl velmi krátce hotov s vlkem. Zprostil se kůže a tímže nožem, kterým rozpáral kůži, rozpáral také i vlkovi břicho.

Tenkrát báči Josef rozlítil se nad smrtí Türeka tak, že běžel domů pro ručnici.

Schovali nešťastníka do jedné komory s obilím a zamkli. Báči Josef hrozil, že všechno postřílí, a řval do komory: Vylez ven, bratře, nic se ti nestane, ukaž svou rozumnou hlavičku alespoň v okně.“

Když to nepomáhalo, usmyslil si báči Josef, že ho vyhladoví, aby snad výstřelem do okna nezapálil obilí v komoře.

poručil si dát víno do džbánu, židli a noviny, posadil se pohodlně a občas pro ukrácení chvíle vystřelil do vzduchu, vyzýváje zajatce, aby ukázal svou rozumnou hlavičku v okně.

Bylo to dlouhé obléhání. Báči Josef vydržel po celé tři dny a noci. Ty doby však minuly, kdy báči Josef u honvéd-husarů vydržel po celý týden potloukat se po různých krčmách své garnizóny. V deset hodin večer třetího dne usnul a spal celý druhý den. Mezitím vypustili nešťastného vandráka, který utíkal, jako by mu zapálil na hlavě věchet slámy.

Když se báči Josef probudil, měl srdce měkké a lítostivé. Poručil, aby až odejde do svého pokoje (ještě si nedůvěřoval, aby po něm nestřelil), dali vandrákovi najíst a napít, čemuž ovšem nemohli vyhovět. To byl také jeho poslední zvláštní žertík, ve kterém jevila se surová povaha maďarských magnátů. Náhle se změnil a chodil, jak říkali všichni, kdož ho znali, jako ovce. To se stalo tak. Přijela totiž jeho neter Žofie.

III

Byla to mladá dáma s něžnými modrými očima, pravý ideál všech snílků, kteří procházivali se za ní po Margaretině ostrově a marně jí nabízeli svůj průvod.

Když přijela, staral se právě báči Josef na dvoře o to, jakým způsobem má potrestat jednoho čeledína, který usnul na hlídce proti sousedům kápolafáľvským, kteří se stavěli poslední dobou výbojně proti němu a spásali mu nějaký pruh louky u říčky Zaly.

Právě si vzpomněl, že bude dobré, když ho dá za palce pověsit na voj, když objevila se slečna Žofka se svým smutným zrakem.

Na uvítanou byla poskytnuta zbloudilému provinilci úplná amnestie a tak počala na dvoře nová éra.

Báči Josef zjemněl tak, že dal si jednou zavolat šafáře a lítostivě mu řekl: „Já starý, šedivý osel zjemněl jsem tak, že proboha tě prosím, dej mně jednu přes hlavu.“

Žofie udělala z něho tak jemného člověka, že při stole jen vzdychal a raději ani nemluvil, aby neproněsł nějaké nepřístojné slovo.

A Žofička, jak nazýval to éterické stvoření, byla stále tak podivně smutná, mluvila o květinách, o švitořivých tvorech z ptačí říše.

A jednoho dne potkal ji osel Pišta, když na louce sbírala květiny.

Pišta, jak se mělo potom za to, neměl rád to jemné stvoření, které způsobilo takovou změnu, že mu nedovolili provádět jeho žertíky. Opovrřlivě se k ní obrátil a kopl ji, až se chudák převálila do svých milých květin, pak se toulal po tři dny po okolí.

Slečna Žofička uražena odjela ještě téhož dne a tři dny zachovával po ní báči Josef smutek.

Třetího dne, když konečně osel Pišta vrátil se zas hýkaje radostně do dvorce, tu báči Josef po prvé po té dlouhé době odříkání hlasitě zaklel a svolávaje všechnu čeleď zvolal silným hlasem: „Azebadta! Dnes táhneme na Kápolafáľvu.“

A zatím co se něžná jeho neter procházela jako o závod s jinými slečnami po promenádě na Margaretině ostrově v Pešti, zapaloval báči Josef u Kormentu svou kukuřici na poli těsně sousedícím s polnostmi Kápolafáľvských, aby od ní chytila také kukuřice na jejich polích.

A večerem rozléhalo se opět klení báči Josefa, až celá čeleď jako u vytržení si šeptala: „Zaplať bůh, zas je při starém. Vrátily se zase staré, dobré časy. Báči Josef zas bude střílet.“

Badatelé neznáma

Trochu spiritistická historie

Lád'a, žák druhé třídy gymnázia, zakusil plnou měrou platnost slov Camilla Flammariona, že volné bádání po pravdě jest nepříjemné všemu světu, poněvadž každý mozek má své drobné předsudky, jichž se nechce zhostiti. Když totiž v deset hodin při přestávce ukazoval svým spolužákům, jak u nich doma sestra má takový malý stoleček a ten stoleček že se pohybuje a klepá, že odklepá všechny otázky, jako například: „Je tam někdo?“ „Je,“ a podobně, byl v nejlepším výkladu přerušen panem katechetou, který podrobil ho přísnému výslechu, nazývaje ubožáka prašivou ovcí, která zanáší spiritismus mezi dvanáctileté hochy.

Výslech byl krutý. Lád'a byl tázan, jak to přišlo, že věří v spiritismus. Odpověděl, že má sestru, která jednou byla u přítelkyně, kde měli takový pohyblivý se stoleček, najednou sestra omdlela a utekla na hřbitov. U hřbitova potkala ducha a ten ji vrátil nazpátek. Šel s ní až k domu a tam uviděla maminku před hokynářským krámem. Duch zmizel a doma bylo boží dopuštění. Tatínek se zlobil a říkal, že nedovolí, aby chodila a courala s duchy, kteří vypadají jako František Kramer, medik z vedlejšího domu. Pak si sestra přinesla takový malý stoleček domů a on ho strkal po abecedě. Sestra se ho ptala: „Miluje mne?“ A on strkal stoleček po papíře, až odpověď zněla: „Bodejt' ne.“ Pak mu sestra řekla, že tomu nerozumí, a strkala stoleček sama. Odpověď pak zněla: „Horoucně.“ Pak nesl sestře psaní na poštu, dostal dva šestáky od ní a od té doby věří ve spiritismus.

Toto přiznání zbloudilého hochy nemělo pro něho nijakých následků. Byl pokárán, aby napříště vystříhal se všeho poučování spolužáků o spiritismu, hypnotismu a podobných věcech, které pletou rozum.

Od tohoto okamžiku celá třída stala se přívržencem spiritismu. Hned druhého dne přinesl Bernášek do školy knihu o médiích, o uspávání a pozítří již hledali při přestávce po třídě médium. Přihlásil se dobrovolně první průkopník spiritismu ve třídě Lád'a, který poučoval, že napřed musí se modlit celé shromáždění.

Nastal nyní spor o modlitbu, a tu zvítězil náhled Lád'ův, aby modlili se k profesorovi latiny Brenovi následujícím způsobem: „Prosíme tě, pane Brene, vzhlédni s laskavostí na nás a oroduj za nás před soudnou stolicí boží.“ Touto modlitbou upokojili své svědomí, neboť profesor Bren byl jejich třídním. Lád'a sedl si na lavici a Bernášek ho uspával. Lechtal ho pod krkem a tahal za nos, přičemž shromáždění modlilo se: „Prosíme tě, pane Brene, vzhlédni s laskavostí na nás a oroduj za nás před soudnou stolicí boží.“

Lád'a počal chrápat a dělal, že spí. Zapomněl se však trochu a najednou počal si utírat nos. Bernášek upokojil shromáždění, že teď právě vstupuje do Ládi duch ředitele gymnázia, a prosil, aby dávali teď otázky Lád'ovi.

První otázal se Gebler: „Budou odpůldne vedřiny?“ Odpověď byla nesrozumitelná. Médium zabručelo: „Byl bych sám rád!“ Další otázku podal Hajnic: „Dostanu nazpátek ten nůž, co mně ukrad Štibic?“ Odpověď zněla tajemně, jako říkával pan ředitel: „Vidím se nucena politovati vás.“ Přitom médium kýchlo.

Pak Bernášek řekl, že nyní vystupuje z Ládi duch ředitele a teď do něho vstoupí duch Bernáškov a nebožtíka dědečka.

Shromáždění se zachvělo a Bernášek se ptal: „Dědečku, jak je vám na vonom světě?“

„Ještě to ujde, v pátek mám k obědu vepřovou pečení a sladké dřevo. Pomeranče jsou tady zadarmo a do pekla je odtud tak daleko jako z Libně do Krče.“

„Je vám horko, dědečku?“

„Já se koupám,“ zněla odpověď, „teď jsem dal právě pasáka Hobzíkovy pod vodou...“

Hobzíkem zatřásla zima. Jak ví duch Bernáškovy dědečka, že je on, Hobzík, s Láďou na štíru.

Duch dědečkův pokračoval: „Hobzík je mizernej kluk, krade čtvrtky papíru kamarádům a nedávno na šancích šacoval jednoho kluka. Když ho někdo chytí, ať mu přerazí nohy. A kdo ho zboxluje, přijde do nebe.“

Po těchto slovech chtěl si Benda zasloužit nebe a začal Hobzíka rýpat do žeber a bylo by málem došlo ku rvačce.

„Dědečku,“ tázal se Bernášek, „co děláte v záhrobí celé dny?“

„Tluču kamení na silnici k očištění,“ odpovědělo médium vážně, „to kamení, to jsou duše profesorů, jenom profesor z tělocviku tady není.“

Láďa začal sebou vrtět a prohlásil, že už se probouzí. Tážali se ho, jak to tam v záhrobí vypadá. Řekl, že dobře. Všechno fialové a červené. Stromy mají ruce a oči a mluví latinsky, aby jim Láďa a jiní duchové nerozuměli. Také se tam v záhrobí potulovalo několik Indiánů. Poznat mezi nimi Manitou z románů Mayových. Potkal šilhavého ducha, který vypadal jako Francěk školníků. Na kapradinách tam rostou fíky. Několik starých Římanů sedělo tam u vodopádu, ve kterém tekla krev, a učili se latinsky z Hrbkovy mluvnice. Když se setkal s duchem Bernáškovy dědečka, zdálo se mu, že je o hodně lehčí. Moc zdravá krajina to záhrobí není, poněvadž se tam nastěhují všichni, kteří zemřeli. Setkal se tam také s jedním jenerálem, který mu salutoval a povídal, že z Hobzíka bude kat.

To byly stručné zkušenosti a pozorování, která konal Láďa v záhrobí. Návrat Láďův ze záhrobí oslaven byl strašným řevem dvanáctiletých spiritistů, který měl za následek, že přiběhl do třídy třídní profesor a zapsal si celou třídu do třídní knihy s poznámkou: „Přišel do třídy, uslyšel jsem řev.“

Tím potvrdil vznešenou myšlenku, že jsou stále lidé, kteří dávají vždycky přednost nevědomosti před věděním.

Ubohý třídní profesor. Jak byl nevědomý a jak právě hrubým způsobem snažil se potlačit snahu badatelů neznáma, jejichž reprezentant Láďa jednal právě v lavici s nějakým Maizlem o zkamenělině, která dostala se do Maizlova majetku tím způsobem, že jako majetek kabinetu ústavu spolu s několika jinými druhy kolovala na ukázkou a k poučení studentů předevčírem po třídě, až uvázla v Maizlově kapse. Šeptali si.

„Víš, Láďo, já ti ji prodám, ale za pětník. Já vím, že jsi Láďa, ale peníze do ruky.“

„Já ti tedy odpůdne pětník přinesu. Vezmu si doma na sešit a ještě ti dovolím, abys mne uspal. Víš, to se dělá takhle. Myslíš si: Kdyby tak pánbůh dal a Láďa usnul. A tu já hned usnu a moje duše se odstěhuje do záhrobí. Mysli si to. Myslíš si to? Vidíš, na mě už jde dřímota a už začnu mluvit ze spaní.“

Maizl se lekl. Co teď? Láďa má zavřené oči, on ho uspal. Přijde profesor a duch Láďův ze záhrobí bude mluvit o něm, o jeho zkamenělině, kterou vzal, a o tom, že ho Maizl uspal. Pošlou k nim do bytu školníka, zpráskají ho a prodají mu velocipéd. Nešťastný Maizl. Vida, už je to tady! Duch Láďův ze záhrobí tiše bručí: „Maizle, zloději, dej sem tu zkamenělinu.“

Maizl vtiskuje mu zkamenělinu do ruky a duch pokračuje: „Teď se právě špacíruju na Marsu. Zdejší lidé vypadají jako stonožky. Povídá zde jeden kluk, že jeho otec má dvě stě noh.“

Maizl se počal třást strachy a začal se hlásit. „Co chcete, Maizle?“

„Prosil bych ven, pane profesore.“

„Tak jděte, ale ať za vámi nemusím poslat jako za Bubeníčkem.“

Maizl vyvrávorál ze dveří a byl dlouho venku, sklíčen v duchu, co bude, až se vrátí? Probudil se už Láďa, vrátil se ze záhrobí, či bloudí ještě na Marsu, nebo setkal se jeho duch s nějakou překážkou, či dokonce vstoupil jeho duch do pana profesora třídního? Ale konečně musil se

vrátit. Vstoupil. Láďa byl u tabule a odpovídal na otázky. Zkoušel ho profesor ze slovíček. Nevěděl, jak se latinsky jmenuje svízel, a dostal nedostatečně. Vrátil se roztrpčeně do lavice, kde prohlásil k Maizlovi, že to neodpustí panu profesorovi, a až ho při přestávce uspí, že jim řekne, co třídního profesora čeká. Konec hodiny strávili pak, že Láďa vykládal, jak v nepřítomnosti Maizlově mluvil s duchem Piláta, který mu říkal, že Hannibal bydlí o ulici výš než tyran Thrasybulus.

„Mně se zdá,“ pravil nepřítel bádání o neznámu, třídní, „že já vás budu musit rozsadit.“

Nežli mohl tuto myšlenku provést, zazvonilo a profesor šel sníst párek.

Maizl rychle v přestávce rozhlásil, že byl Láďa tu hodinu na Marsu, a chlubil se, že ho uspal. Hned obklopen byt hloučkem mladých badatelů, kteří nabízeli se, že ho budou znova uspávat.

Posadili ho na židli na katedře, tak aby se nedíval na dvěře, a počali se modlit: „Prosíme tě, pane Brene.“

„Jó,“ odporovalo médium, - „když mně dal třídní pumu ze slovíček, tak se musíme modlit k jinému. Modleme se k profesorovi tělocviku. Říkejte za mnou: Prosíme tě, vzhlédni milostivě na své žáky, pane profesore Lístku, a oroduj za nás tu i v záhrobí u všech svatých a světic božích.“

Opakovali po něm a Láďa prohlásil, aby se to dvakrát pomodlili za sebou a pak že ho uspí a on že se zeptá duchů v záhrobí, co čeká na třídního profesora.

Zamhouřil oči a spustil: „Vidím profesora Brena, že jí párek. Právě teď jsem jeho duchovi podrazil nohy. Profesor se zakuckal a v páрку našel švába. (Já ti osladím tu mou nedostatečnou ze slovíček!) Všechno je kolem mne žlutý jako petrklíč, ty jsou zde taky a mateřídouška je vyšší než kostel u svatého Apolináře. Potkávám nějakého starého ducha. Ten duch trochu šmat'há. A ten duch do mne teď vjel a já už vím, co na třídního čeká - „

Nastalo všeobecné napětí.

Všichni se skupili kolem média. Médium prorokovalo: „Třídní profesor vezme si mou slepou starou tetu za manželku, která mu rozbije hlavu hrcem na polévku. Bude čím dál tím hloupější a bude krást péra klukům ve škole a housky z lavice. (To je za tu pětku, pane profesore!) Při maturitě ukradne inspektorovi hodinky z kapsy a udělají ho školníkem a bude musit čistit boty studentům.“

Vtom vešel třídní profesor a přiblížil se pomalu. Bubeníček ho zpozoroval. „Lád'o, třídní je tady.“

A tu médium hlasitě proneslo: „Pana třídního udělají ředitelem gymnázia, on se bohatě ožení a bude školním inspektorem, je takovej hodnej.“ Po těchto slovech vrátil se ze záhrobí a otevřel oči.

Pan třídní, který poslední pěknou větu slyšel, pohladil Láďu po vlasech a ptal se:

„Tož hošíku, na co jste si hráli?“

Vzadu Bubeníček chtěl Láďovi pomoci a vykřikl: „On si z nás dělal legraci!“

„Vy ničemové,“ řekl třídní, „už jednou jsem vás zapsal do třídní knihy a teď vás zapíši podruhé a k Láďovým domů půjde školník, ať hošíka vypráskají!“ Odcházel šilhaje rozčilením.

Vidiš, Láďo, badateli neznáma, jak pravdivá jsou slova, že volné bádání po pravdě jest nepříjemné všemu světu, poněvadž každý mozek má své drobné předsudky. A co jest ti platno, že i věda zanášá se spiritismem, když otec tvůj, vyslechnuv vzkaz pana profesora od školníka, volá na služku: „Anna, přineste rákosku a budete mně Láďu držet...“

Za chvíli nato bylo slyšet, jak badatel neznáma kvílí a slibuje, že už to nikdy neudělá...

A o jednoho mučedníka bylo víc...

Baluškova zrada

Každý národ může se pochlubit zrádci, jejichž jméno jest spojeno s různým proklínáním. Zajděte například mezi vyšehradskou mládež, nejlépe, když s bohoupustým řevem u školy na Hrádku oznamuje kolemjdoucím, že pro dnešek vsála již dost toho věčného: byt, bylina, bystřina, babyka, kobyla, a zeptejte se té naděje vlasti na Balušku.

Uslyšíte, že právě dnes zas dali ve škole spolužáci Baluškovu hoblou, zbytek to tortury za středověku, něco tak mezi napínáním na žebřík, lámáním kolem a trdlicí, kde se odsouzenec přehne přes lavici a hoblou se s ním postupně jedna školní škamna po druhé, při kterémž právu utrpném se musí dávat pozor, zdali nejde pan učitel.

Uslyšíte dál, že je Baluška pes. Tím je to zvláštní, že užívají k označení Balušky jméno tvora, o kterém jim školní čítanky neúměrně vykládají, že jest to věrný přítel člověka. Jak dále ho pojmenují při té příležitosti, to záleží na duševních schopnostech jednotlivců, kteří zúčastňují se debaty o Baluškovu. Jsou totiž školáci, kteří nevynikají příliš v přírodopise, nezapamatují si názvy různých cizokrajných zvířat a musí se omezit, vypravujíce o svých družích, jen na vyjmenování zvířat domácích.

Slyšel jsem také, že prý Baluška je pravým opakem toho, čemu se říká pojem vůně.

Celkem nalezne pozorovatel nevyčerpatelné množství nadávek týkajících se Balušky a na něho adresovaných. A nejhroznější je ono slovo, které rozlehne se kolem vás:

„Ano, mladý pane, Baluška je velkej zrádce.“

A zatímco určuje se definice Balušky, ten se plíží oklikami do Podskalské třídy, smutný, ubitý tím vším. Občas se rozhlédne kolem, pátravě prozkoumá okolí, zdali nejdou za ním, a ulekaně mizí za roh, neboť spatřil skupinu svých druhů v jedné ulici.

Opět velkými oklikami jde domů zadem, a když zmizí v rodném domě, tu ještě prozkoumá, zdali na něho nečíhají v chodbě.

Doma sedne si do koutka a vyjeveně dívá se do prázdna. Někdy chodí po pokoji a pátravě rozhlíží se kolem.

Tak se asi rozhlížel Jidáš po jedné židovské silnici, hledaje osiku, na které by se oběsil. Tak se asi díval kolem sebe starořecký zrádce Efialtés, když vedl perské vojsko oklikami do zad svých krajanů u Thermopyl.

A pak se dá Baluška, ten vyšehradský Efialtés, do pláče, neboť nemůže na ulici, kde ho čeká výprask s 99procentní pravděpodobností.

S historií jeho zrada spojena jest velká doba Vyšehradu. Nemusí být někdo na slovo vzatým zeměpisce, aby nevěděl, že mezi Vyšehradem a Smíchovem teče řeka Vltava. Děje se tak po věky. A stejně snad po tu celou dobu oba břehy žijí v urputném nepřátelství. Není také slýcháno, že by se Podskaláci nebo Vyšehradští přiznali na Smíchov.

Zeptejte se šestiletého občana z Vyšehradu, co soudí o Smíchovských. Řekne vám takovou kritiku o protější břehu, že by bylo velmi nesnadno uvést ta slova do salónu.

Slýcháváme velice mnoho o českém pohostinství, ale jsou to doopravdy jen bajky, o čem by vám mohla bohatý materiál snést všechna ta poupata ze Smíchova, která octla se v Podskalí nebo na Vyšehradě, a na otázku, kterou jim tamější dětská pouliční milice kladla, odkud jsou, hrdě prohlásila, aby vlast svou nezapřela, že jsou ze Smíchova. Obyčejně hrdě vždy řekl každý ten člen národa z protějšího břehu, že jest Smíchovák. Tu se do něho vždy strčí a zvolá se diplomaticky:

„Co strkáš, uličníku?“

A už to jde dle nezměnitelného programu. Dva mu skočí na krk, jiní mu podrazí nohy. Málokdy se stane, že polapený nepřítel vyzná na trápení, že není Smíchovák.

Podstupují obyčejně muka statečně a bez proseb o slitování. Ve většině případů zajatci nadávají Podskalí i Vyšehradu, ztěžujíce svou situaci.

Je nabíledni, že Smíchováci, když jdou ze školy, pořádají pravé honby na svého nepřítele z protějšího břehu, který namátkou dostane se do smíchovských ulic. Svůj výprask provázejí Podskaláci či Vyšehradáci obyčejně cynickými poznámkami. Že se přitom přemoženým odnímá jich majetek, rozumí se samo sebou. A letní i zimní výzbroj obou válčících národů je stejná: prak i řemen.

Vyšehradští i Podskalští byli spojenci. Vyšehradští však byli jaksi na druhém místě v těchto bojích, neboť když řeka zamrzla a na ledových pláních docházelo k velkým pravidelným bitvám mezi oběma břehy, Podskaláci hnali Vyšehradáky do prvních řad, do nejnebezpečnější fronty, a když pak šacovali zajatce, tu Vyšehradáci dostali sotva třetinu kořisti. Na odškodněnou za tolik obětí netěšili se žádnému politickému právu a neměli také žádné účasti ve vedení vyjednávání o občasná příměří.

Poměry se změnily, když stavební ruch počal ničit Podskalí. V nádherných činžácích objevili se noví Podskaláci, kteří nevěděli, co je to prak. A matinky nepouštěly své děti z bytu na ulici, neboť ta naděje pravého břehu byla zchoulostivělá, měla pěkné botičky, prádýlko, hezké šaty a pomádou namazanou hlavu.

Z pravých podskalských bojovníků zbyly jen nepatrné zbytky, které potloukaly se kolem vysokých činžáků s proklínáním. Nezastavili tím však ničivou práci stavitelů, a proto v zoufalství nad tím vším učinili pokus zavést v nové čtvrti hrůzovládu. A tak vypukla válka prácat, válka frondy podskalské proti novým, slušně oděným přistěhovalcům, kteří jejich otce vypudili za bránu, a proti samotným Vyšehradákům, kteří se vzchopili v poslední chvíli, když zoufalé rotý podskalských prácat vnikaly do vyšehradských ulic a počaly dřít a utiskovat své bývalé spojence. A v té době, kdy jindy za podzimních dnů byly činěny svorné přípravy k zimní válce proti Smíchovákům, záležející v tom, že kradly se na všech stranách řemínky k bičům, aby dobrými praký vynutili si v zimě přechod přes zamrzlou Vltavu, nyní docházelo s vyšehradským spojencem k drobným přestřelkám kamením a u hokynáře Vavrouška vytlučeno okno. A nyní, v době svrchovaně napjaté, nastává Vyšehradským nová slavná éra. Zapomněli na to, že Pícek od brány zařídil se se svými druhy pod hradbami samostatně a že též ohrožoval na jaře dolní město, zapomnělo se na to úplně, a byl to Baluška, který vystoupil v té době na veřejnost. Vyjednal s Píckem spolek na výboj i odboj a počátkem podzimu byla úplně potřena vláda podskalské libovůle.

Slavná doba Vyšehradu nastala. Zbytky podskalských prácat musily na hradbách vyšehradských odpřísáhnout věrnost a ta, která nechtěla se podrobit, vyhlášena za psance a každý mohl do nich strčit a říci to známé:

„Co strkáš, vole?“

Jisto je, že nebýt Pícka a jeho soudruhů, nebylo by došlo k tak skvělým výsledkům, a tím více sluší pochválit Balušku, že tak obratně s ním vyjednal spojenství, aniž by svou vlast připravil do finančních nesnází. Celé spojenectví nestálo víc než tři ocelové knoflíky, píšťalku policejní a pět svatých obrázků.

Když tedy poměry v zemi byly uspokojeny, bylo nutno konečně upravit poměr k nejsilnějším sousedům, a to k Podolákům.

Podolský národ vznikl splynutím původního obyvatelstva u vody s vystěhovalci z Podskalí, s psanci, vypuzenými od upraveného nábreží, kde za noci není již vidět vory u břehu a na nich ohně plavců.

Jen poetická duše za tmy cítí, že nad vodami visí ještě záchvěvy staré písně a mimoděk slyší refrén hymny za osvobození v původním nářečí:

*My jsme Podskuláci,
zahnali jsme Smíchováci...
A to je tak dávno...*

Živly přistěhovalé z Podskalí jaly se naráz zpracovávat Podoláky a vymýšlely si různá rčení Vyšehradských o Podolských. Že jsou prý mouchožrouti.

Dopřavdy nebylo na tom mnoho pravdy. Žil totiž jednou v Podolí-Dvorcích jeden kluk jménem Vačkář a ten pro zábavu výletníků chytal mouchy a za odměnu jednoho krejcaru snědl jich pět. Pak zpyšněl a počal stávkovat, neboť chtěl za krejcar polykat vždy jen jednu.

To je národní pověst. S podobnou možno se setkat i v Uhlířských Janovicích.

Zatímco podskalští utečenci rozpínali sítě diplomatických intrik na Vyšehradě, bylo usneseno, že se poměr k nejsilnějším sousedům Podolákům rozluští jich násilným přepadením.

Hlavní slovo vedl Baluška. A jsou to slova hodná Bismarcka: „My je musíme překvapit!“

Na Baluškoví bylo, by provedl toto dílo až do konce. Předně měl v Podolí styky společenské, neboť jeho otec chodíval vždy ve čtvrtek do Podolí na kuželky, a se synem toho hostinského měl Baluška smlouvu, kdyby někdy došlo k tomu a srazili se na poli válečném, že bude Baluškovým osobním zajatcem a tím bude ochráněn od výprasku.

Ve čtvrtek Baluška vypravil se s otcem do Podolí a bystře pátral po tom, kde se Podoláci scházejí. Vypátral na svém budoucím osobním zajatci, že v sobotu vždy chodí podolští bojovníci hrát čáru, o peníze doma zpronevěřené, za lomy v Podolí-Dvorcích.

Přesvědčil se osobně o terénu a zjistil, že je možno přepadnout je neočekávaně směrem od Pankráce po úzké cestě do skal.

Baluška Vyšehradským sdělil svá pozorování a své pátrání, a když bylo usneseno, že tedy v sobotu přepadnou nic netušící Podolské, odebral se na lože. Zdálo by se, že usnul na vavřínech spánkem spokojených. Ale nebylo to pravdou. Válel se po posteli a před očima neviděl vítězství, ale malé černé kotě, které s ostatními koťaty si hrálo v Podolí na dvoře hostince, kde odpůldne hrál si se svým druhem-nepřítelem na železnou bábu.

Kdyby to kotě měl... V pátek po škole šel, puzen touhou po kotěti, oklikami do Podola. Když ocitl se na dvoře známého mu hostince a optal se po Frantíkovi, řekli mu, že ten kluk mizerná si hraje na vorech. Šel za ním a odvázáli pak nějakou pramičku a přepluli rameno k Švarcenberskému ostrovu. Tam ve vrbínách, skryt zrakům zvědavců, zradil za černé kotě z Podolí Baluška Vyšehrad, a když si přinesl kotě domů, tu ponejprv zaplakal nad svou zradou. Ale nebylo to nic platno. Podoláci již věděli vše.

Tiše, ale radostně plížili se Vyšehradští za sobotního odpůldne s Baluškou od Pankráce úzkou stezkou do lomů nad Podolí, a když přišli do první soutěsky, tu nad jejich hlavami ozval se válečný pokřik Podoláků. Nebyl u toho žádný válečný zpravodaj, ale bylo to hrozné. Poražení Vyšehradáci utekli, vlekouce s sebou jediného zajatce, Frantíka z hospody, který spadl ze skály do jejich řad.

Když byli v bezpečí, Frantík tiše zaplakal a obrátil se k Baluškoví:

„Baluško, pamatuj na kotě a že jsem tvůj osobní zajatec.“

A Baluška, aby zachoval svou pozici, zmateně řekl: „Jen ho řežte.“

A tu Frantík mluvil...

Ubohý Baluško! Vidiš, kam vede touha po mamonu, byť i bylo to jen kotě. Ta touha přivedla mnohé větší muže do podobné situace.

Po šestašedesátém roce vytloukli okna v paláci Clam-Gallase, a tobě jen vyprášili kalhoty, zrádče Baluško!

Baráčnická krev pana Potužníka

Pan Potužník měl ve své povaze zvláštní rys. Když například vypukly ve městě neštovice, chodil po známých a říkal: "To je dobré, že jsou tady, zdravotní poměry jsou mizerné." Když epidemie byla omezena, říkal: "Nevěřte tomu, že jsou pryč."

Na politický život díval se s patra. Jeho bavil jenom život spolkový, poněvadž tam se mohl uplatnit svou zásadní opozicí. Tak se mu například podařilo rozbít "Čtenářskou besedu", když prohlásil, že předseda ukradl nejhezčí vázané knihy a zařadil do své vlastní knihovny, na čemž nebylo ani zbla pravdy. Dosáhl toho, že předseda dal celou svou knihovnu k dispozici "Čtenářské besedě" a podal resignaci s celou řadou svých přátel.

Pak rozbil "Okrašlovací spolek pro Semčice a okolí", když byl provalil, jak tvrdil, malé bahno ve spolku. Člen "Okrašlovacího spolku", jednatel Kovář, dal totiž před lety skáceti dva staré topoly u zahrady za městem. Bahno se provalilo. Pan Potužník zjistil, že barva na natírání turistických značek je z obchodu předsedy "Okrašlovacího spolku", a vypátral, že jedna firma v Praze mohla by dodati o 10 haléřů laciněji kilogram té barvy než předseda.

"Jsou lidé," zdůrazňoval pan Potužník na jedné schůzi, "kteří se chtějí obohatit pod záštitou spolku." Byla to dobře mířená rána. Vyšlo na jevo, že předseda na tom vydělal půldruhé koruny. Povstaly z toho velké hádky a spory, pan Potužník mnul si ruce a napsal článku do místního opozičního listu "Pravda", jehož redaktor proto se stal opozičníkem, poněvadž mu starosta města, továrník akumulátorů, nedal kdysi celostranný inserát pro jeho pět set odběratelů. Od té doby špinil město a odseděl si již dva měsíce.

Článek pana Potužníka byl prodchnut neobyčejnou pokrokovostí: "Za těžkých poměrů," píše, "nejlépe bude, když přenecháme starost o okrašlovací spolek pánům, kteří dodávají lavičky za neuvěřitelné ceny, kteří jako členové obohatí se prodejem barev a my jako pokrokoví lidé nesúčastníme se celého hnutí, aby veřejnost nemohla na nás ukazovati jako na jisté pány. Půjďme dále neodvisle a budeme odhalovati zlořády bez pardonu."

Článek získal jistý úspěch, zejména u propuštěného pro menší vydírání městského strážníka, který chodil po městě a říkal všude: "V okrašlovacím spolku se krade."

Okrašlovací spolek byl rozbít, neboť nikdo nechtěl tam sedět, a pan Potužník přenesl svou činnost do "Měšťanské Besedy".

"Víte, pánové," rozhlašoval všude, "třeba je tam udělati pořádek."

Měšťanská Beseda byla doposud vyjmuta ze všech stranických sporů a neodvážil se na ni ani opoziční list "Pravda".

Proto pan Potužník napsal do "Pravdy" článek, ve kterém mluvil o schátralosti společenského života, jehož nejpříznačnějším zjevem jsou nepořádky v Měšťanské Besedě. Jaké nepořádky, sám doposud nevěděl, jen prohlašoval: "Však už se něco najde."

A také se skutečně našlo. Pan Potužník shledal, že Měšťanská Beseda nalézá se v místnostech člena Besedy, restaurátora Bíma, který přirazil poslední rok 50 K na acetylenovém osvětlení a jiný člen Besedy že tiskne programy jejich divadelních představení.

"Opravdu, to je hrozné," vyjádřil se pan Potužník, "všude korupce, musíme do toho řezat." A v "Pravdě" objevil se článek, ve kterém mluvilo se o občanské a mravní čistotě a přímo se poukazovalo, že se z Besedy nepoticky tyje. Několik bouřlivých schůzí, resignace většiny členů, a pan Potužník, chodě kol opuštěných místností Měšťanské Besedy, usmíval se svým poťouchlým způsobem: "Zde stávala Měšťanská Beseda".

Snažil se přenést svou činnost do "Sokola", máje na programu, že "Sokol" nejlépe rozbije tím, když se založí ještě jeden. Pracoval drobnými maloměstskými klepy, anonymními dopisy, pomluvami a jednou, když šel v noci domů, byl bit jako žito. Tento výprask položil meze jeho

spolkové činnosti. Přes ten výprask dále nešel. Počal žítí vně spolkového života, maje zadostiučinění, že již rozbil tři spolky.

I v soukromém životě vystupoval krajně opozičně. Když mluvil s rolníky, stěžujícími si přede žněmi na velká sucha, říkal: "Ta tak hned nepřestanou, nedělejte si naději, že bude pršet."

A když onemocněl jeho souseď lehkým zánětem středního ucha, navštívil jeho manželku, vzal ji stranou a řekl jí důvěrně: "Jestli pak už udělal poslední vůli? Víte, ono to může špatně skončit." Pamatuji si, že když stavěli gymnasium, pravil: "Gymnasium, nesmysl, to se chce u nás několik profesorů vykrmiti."

Tak se žilo panu Potužníkovi v Čechách.

*

Když se pan Potužník dostal do ruského zajetí a jakž takž se usadil, prohlásil se za rozhodného Čecha. "Já jsem rozhodný Čech," pravil, "považuji za svoji povinnost pracovat v našem hnutí."

A pan Potužník vzpomněl si na svou činnost spolkovou ve staré vlasti.

"Víte," mluvil jednou, "zde se dějí podivné věci, víte, on ten Svaz..." Nevěděl, co by dále řekl, ale to stačilo, aby se v tom úzkém kruhu počalo říkat: "Ale ten Svaz, víte, on ten Svaz..."

Za měsíc přišel s jinou devisou: "Víte, Svaz, to je těžká věc, my potřebujeme něco jiného."

Ustavila se Národní Rada za spolupracovníctví Svazu. Jakmile se o tom pan Potužník dověděl, poznamenal: "To je všechno hezké, ale víte, ta Národní Rada, my v zájmu pokroku a neodvislosti..."

Dívali se na něho s údivem a počali říkat po něm: "Ale víte, ta Národní Rada..."

A pan Potužník jim krásně vysvětlil, že je největší hloupostí, chtít něco budovat. On rozbil Čtenářský spolek, Okrašlovací spolek, Měšťanskou besedu. Jaké pak budování. Hezky do toho řezat, a to má vždy nějaký výsledek. Prozatím je tedy pan Potužník proti Národní Radě, poněvadž je sice rozhodný Čech, ale jeho žilami proudí krev starých opozičních spolkařů z baráčnických spolků.

Vztahuje-li někdo tento článek na sebe, prosím za prominutí.

Batistový šáteček

Vychovatel mladého Antonína Marka vyšel si do lesa na procházku s jeho matinkou.

Paní Marková byla velmi vzdělaná dáma, mluvila plynne francouzsky i anglicky, četla mnoho a ráda přemýšlela o životě, který považovala za pěkný a krásný ve svých třiceti letech.

Vypravovalo se, že mnoho pánů v lázních dělí se s jejím panem manželem o její přízeň, buď jak buď, život měl pro ni mnoho půvabů.

Vychovatel jejího synka byl naproti tomu člověk zádumčivý, na kterého nyní působilo hlavně to, že zítra odjede odtud, aby v městě ujal se nového úkolu, vychovávat jakéhosi mladého hraběte.

Byla to tedy poslední procházka s paní Markovou, která ráda se s ním procházela, neboť byl vzdělaný a hezký a zároveň velmi nesmělý. Nyní tvářil se vážněji než jindy, neboť měl rýmu a zapomněl si doma šátek.

Byla to taková nemilá situace, která na jeho tváři vyvinovala výraz smutku a skepse.

Odpovídal úsečně na otázky paní Markové, které bylo líto, že odjíždí, neboť byl tak hezký a tak nesmělý, že nikdy se neodvážil pronést větu, kterou by dal najevo, že ji zbožňuje.

Šli lesem.

„Vidíte,“ pravila ona, „listí už žloutne a vadne, padá ze stromů.“

Máchl rukou a řekl: „Rok co rok je to stejné.“

„Váš odjezd přichází právě do takové smutné doby.“

„Na jaře, milostivá, na podzim, v létě, v zimě, všechno stejné, odjezd je odjezd. Odchod, člověk zmizí z očí...“ Rudl v obličeji, neboť násilím zabraňoval, aby nekýchl.

„U nás, musíte uznat, že jste byl považován za člena rodiny.“

„Ano, milostivá.“

„Vážili jsme si vás, byl jste oblíben. Toníček vás miloval.“

„Milostivá, budu vzpomínat...“ Začervenal se, neboť v nose ho stále cosi šimralo. Mít rýmu a nemít šátku, to je zpropadená situace, proto zabručel: „Děkuji, milostivá.“

Paní Markové upadla ruční kabelka. Zvedl ji, popošel do křoví a dělal, jako když si ji prohlíží, neboť chtěl nenápadně tam v houští utřít si rukávem nos.

„Co tam děláte?“

„Prohlížím kabelku.“

Byla již u něho a tu on otevřel zámek, nahlédl dovnitř.

„Milostivá paní.“ řekl, vytahuje batistový šáteček z kabelky, „jaké to skvostné vyšívání, milostivá paní, darujte mi ten šáteček na památku.“

„Co budete s ním dělat?“

„Vzpomínat na ty doby, kdy s milostivou paní jsem se procházel.“

Podívala se tázavě na něho, kam přišla ta jeho nesmělost? Zastrkoval šáteček do náprsní kapsy, přemýšleje, že upozorní na vršku paní Markovou na západ slunce a utře si pak za jejími zády nos.

Přiblížila se těsně k němu: „Budete vzpomínat?“

„Budu, milostivá.“

Kráčeli do vrchu beze slova. On přemýšlel a těšil se na ten slavný okamžik, kdy přiblíží šátek k nosu.

Byli na vrchu.

„Jaký to západ,“ řekl, „pozorujte, milostivá, ty barvy, jak hoří na obzoru... A lesy, ty vrcholky stromů.“ Postoupil nazad, a přesvědčen, že milostivá hledí na západ, batistový šáteček přiložil k nosu...

Byl to velký, slavný okamžik. Byla to doba, kdy zapomněl na všechno kolem a s vášní oddával se tomu požitku, který tak dobře znají lidé, kteří šňupou.

Neslyšel ani toho zvuku, který podobá se v mnohých případech troubení, liboval si jako člověk, který našel opět, co ztratil. Smrkal vášnivě.

A když pozvedl své oči ze šátku, zbledl. Paní Marková hleděla na něho tak vyčítavě a výhrůžně, že zakoktal: „Milostivá paní...“

„Bídáku,“ pravila milostivá, ukazujíc mu cestu k domovu, „jděte mně z očí...“

Druhý den loučil se vychovatel s celou rodinou. Paní Marková byla na zahradě. Nevěda, co by jí řekl, vyrazil ze sebe: „Milostivá, vzpomínejte!“

„Ovšem,“ odvětila významně milostivá, „sbohem.“

A vychovatel, zoufalý nad tou blamáží, po celou jízdu ve vlaku utíral si nos do batistového šátečku.

A poučení z toho: Noste vždy s sebou na cestách šátky a utírejte si nos jen do vlastního...

Běh o závod

Potloukaje se před válkou zemí uherskou dostal jsem se do Velké Kaniže, kde je pivovar s českým sládkem, 120 metrů starých hradeb a hrob nějakého tureckého vezíra z doby, kdy Velká Kaniža byla sídlem tureckého pašalíku, obklopeného mořem nevěřících žoldnéřů prince Evžena Savojského.

Malý abbé, jak říkali tomu řezníku, bil z hmoždířů do města tak udatně, že jednomu vezírovi kule utrhl hlavu na náměstí. Turban z té hlavy nalézá se v městském muzeu Velké Kaniži, ale je mně velice podezřelý. Bojím se, aby se nedělaly s tím turbanem podobné podvody jako u nás s jazykem Jana z Nepomuku. Vypadá náramně svěží.

V městském muzeu mají také kosti z velblouda, na kterém seděl vezír, kterému se stala ona nehoda. Zde je již podvod úplné nabíledni. Jenom zakrslá ovce může mít takové tenké a malé kůstky.

Jinak není tam nic pamětihodného. Na ulicích je plno prachu, na okrajině města, kde jsou zahrady, štípají mračna komárů.

Týden předtím, než jsem tam přibyl, přišli asi na desátou defraudaci v městském úřadě i na radnici a skončeno bylo porotní období, vykazující 8 loupežných vražd místního charakteru a 32 velkých podvodů. Je vidět, že vlna kultury zasáhla až sem.

V městském sadu štípali také komáři a honvédští důstojníci v zahradní restauraci dali si zahrát „za ouško“ od cikánů donekonečna: „Uram, uram, bíró uram...“ (Pane, pane, pane soudče...) Pitomá píseň a protivná!

V takovém městě dlouho se nezdržíte. Podařilo se mně najít hotel, kde štěnice konaly sjezd za Velkou Kanižu a okolí. Pokoj, který jsem dostal, nevynikal žádnou elegancí. Byly v něm dokonce i necky, bedna na odpadky a konev místo umyvadla.

Dopálilo mne to tak, že jsem druhého dne šel opět do městského parku a seznámil jsem se tam s jednou slečnou z úřednické poctivé rodiny. Představil jsem se jí jako milionář, který z nudy cestuje pěšky po Evropě. Mé jméno jistě někde již slyšela: „Gordon Benett“.

Měla velkou radost, že mluvím trochu maďarsky. Dal jsem se k nim pozvat na večeři a nějakou ženskou z jejich domu poslal jsem do hotelu pro svůj turistický baťoh se špinavým prádlem.

Otec slečny byl dobrácky upřímný pán, matinka důvěřivé stvoření. Měli ve Vaši, kde jsou vinice, strýce majitelem vinných sklepů, a proto doma dost dobrého vína.

Nežli jsem se opil, slíbil jsem jim, že si Etelku vezmu určitě za ženu, jen co obejdu pěšky zeměkouli. Potom, když už jsem byl při kuráži, zapřisáhl jsem se před podobiznami jejího dědečka a babičky, které visely v jídelně, že žádný z uherských králů neměl takovou nádhernou vilu, jakou já postavím pro svou Etelku nad Blatenským jezerem.

Potom později mi musil její otec slíbit, že zítra vezme si dovolenou v úřadě a půjde se mnou pěšky přes Uhry do Turecka, abych se snad neztratil.

Pohostili mne náramně a odnesli na postel.

Probudil jsem se až před polednem a pozoroval jsem vedle v pokojích neobyčejný ruch. Něco tam přehazovali, slyšet bylo otvírání a zavírání nějakých zásuvek.

Provaloval jsem se ještě na posteli, když se ozvalo zaklepání a vstoupil otec slečny Etelky.

„Pane Gordon Benett,“ řekl ke mně, „vše je již připraveno, hotovo a v pořádku. Pokladniční lékař dlouho mne prohlížel, ale nakonec přece mně předepsal dvouměsíční dovolenou kvůli cestě na jih. Papíry již mám. Ženské mně přichystaly prádlo, turistickou výbavu, pekou nám na cestu kuřata, a zítra ráno vydáme se na cestu přes Uhry do Turecka. Kam myslíte, abychom šli z Turecka?“

Vzpamatoval jsem se za chvíli.

„Dáme se převézt přes Bospor do Malé Asie,“ odpověděl jsem, „projdeme ji celou, a přes Mezopotámii do Persie. Přelezeme Himálaju a jsme v Indii. A potom přes Čínu, Koreu, Kamčatku, Beringův záliv do Severní Ameriky, odtud do Jižní Ameriky a Patagonie. Z Patagonie dáme se převézt do Austrálie. Projedeme ji napříč a dáme se z Austrálie převézt do jižní Afriky. Vylezeme na mys Dobré naděje a půjdeme na sever, pořád na sever, přes celou Afriku až do Maroka. Dáme se převézt z Maroka do Gibraltaru a pořád severně přes Španělsko do Francie. Pak se stočíme na západ přes Francii do Švýcar, Tyroly, Štýrsko, a jsme zase ve Velké Kaniži. A jestli se vám bude líbit, můžeme si dva tři dny odpočinout a jít na Island, Grónsko, severní točnu a přes Sibiř domů. Chtěl byste vidět Madagaskar?“

Poškrábal se za uchem a řekl nejistým hlasem: „Je to opravdu největší jezero v Austrálii?“

Kývl jsem hlavou. „Největší a nejhlubší, ale vysychá pravidelně každých pět tisíc let.“

S Etelkou prožil jsem ten den na zahrádce několik blažených hodin. Mezi polibky přemýšlel jsem, jak se odtud ztratím. V nejhorším případě prchnu panu Csendesovi, až zítra ráno vyrazíme, za městem. Odhodím baťoh a pěkným špurtem poženu to po silnici na Balaton.

Etelka měla zeměpisné pojmy úplně popletené. O panu Csendesovi jsem přesvědčen, že ví, co je to Afrika. Jestli snad vymizelo mu z paměti, že je to díl světa, tu považuje Afriku alespoň za útvar státní.

Rozvinuv však před tím něžným dítětem cestovatelské plány; přesvědčil jsem se, že Austrálie, Indie, Korea i Kamčatka nesetřely jí pel naprosté nevinnosti. Nevěděla opravdu nic o světě. Byla pozadu i za starým Herodotem, který přece jen tušil, že kromě Řecka jsou ještě jiné země.

Čas mezi obědem a večerí uplynul rychle v samých slibech. Slíbil jsem jí preparovaný sloní rypák indického slona, kůže všech šelem, Andréův zeměpisný atlas, lebky obyvatelů z Polynésie, indiánské skalpy, démanty z Kapska a rubíny z hory Kilimandžáro, zlaté řetězy z Peru a Chile, střechu z paláce dalajlámy z Tibetu, skleněné oko japonského mikáda, párek živých Číňanů a Eskymáků, celou rodinu mouřenínů ze Zambezi atd.

Byla, chudáček, šťastna a kladla mně nejrozmantější otázky. Nejpodivnější byla, zdali má Nový Zéland městský vodovod v pořádku. (Ve Velké Kaniži stala se totiž asi před týdnem nepříjemnost s potrubím.) S dětinským půvabem říkala: „Že uhodnu, kam se vlévá Kapsko?“ Podrobnosti mně již vymizely z paměti, ale mohu odpřisáhnout: být na mém místě i nejchladnokrevnější profesor zeměpisu, že by ji byl uškrtil.

Večeře uplynula slavnostně. Byla to večeře na rozloučenou pana Csendese s rodinou.

Mohu vás ubezpečit, že o svém bohatství mnoho jsem nemluvil. Nadhodil jsem jediné: „Kdybych měl ještě stokrát tolik, než mám, nemohl bych si koupit pravé štěstí nebo o šálek čokolády víc.“

Obdiv způsobovaly mé rozbité boty. „Hrocha,“ řekl jsem, „z jehož kůže jsou tyto boty, střelil jsem na Nilu a jest to nejlepší důkazem, že i hroší kůže se dá roztrhat. Směšná jsou tvrzení učenců o trvanlivosti hroší kůže.“

„Jest zajímavé,“ pokračoval jsem, ukazuje na záplaty na loktech svého kabátu, „že aristokratické dámy z největšího turistického klubu Anglie neumí spravovat kabáty, když jsem desetkrát obešel pěšky celou Anglii.“

„Kdyby mne aspoň vyhodili,“ myslil jsem si, dívaje se s úzkostí, jak celá rodina lpí na mých rtech a jak všemu věří, „nebo kdyby aspoň na mne zavolali policii.“

Kladli mně však dále nejrozmantější otázky: „Máte ještě rodiče naživu?“

„Otec,“ odpověděl jsem, „četl Vernův román Cesta na Měsíc a chtěl to uskutečnit. Dal si zhotovit hmoždír a vystřelit se v náboji na Měsíc. Od té doby uplynulo osm let a doposud se nevrátil. Nemáme o něm zprávy. Matinka na své jachtě Torpédo odjela pátrat po něm do jižních

moří a jede nyní okeánem na kře ledové.“

„Ted’ už jistě vyletím,“ pomyslí jsem si s plnou důvěrou, ale místo toho otázala se mne Etelka: „Nemáte sestřičku?“

„Sestra se provdala za amerického prezidenta,“ odpověděl jsem, „ale není s ním šťastna, poněvadž se zamilovala do slavného pěvce Carusa, kterému koupila na Sumatře velkostatek a farmu pro pěstění tygrů a jaguárů.“

„Ted’,“ myslím si, „musí už poslat pro policii.“

„Každý máme své starosti,“ řekla paní Csendesová, dívajíc se na mne teplým mateřským pohledem, „v každé rodině je něco. Máte bratra?“

„Bratr je podivín. Rozdal své celé ohromné jmění a je úředníkem u banky Slávie v Praze.“

„Ted’ mne vyhodí,“ řekl jsem si uvěřeně, ale místo toho ozval se pan Csendes: „Kam pojedete s Etelkou na svatební cestu, až se vrátíme?“

„Na Zanzibar a do Arábie,“ odpověděl jsem, „v Itálii je příliš teplo. Kromě toho Arabové jsou pohostinný národ.“

Pil jsem, že by na Sahaře vyrostly lesy, domnívaje se, že se mně podaří dostat delirium tremens a že mne odvezou do nemocnice. Místo toho usnul jsem na židli. Uložili mne opatrně do postele.

Časně ráno mne pan Csendes probudil. Byl již úplně připraven a jeho obtloustlá postavička vypadala směšně v turistickém úboru. Po snídani, při které paní Csendesová a slečna Etelka neplakaly, ale řvaly na celé kolo, vyšli jsme z domu na silnici na Balaton.

Šly nás doprovodit až k posledním městským zahradám, za stálého nářku a kvílení.

„Dej pozor na pana Gordon Benetta,“ naposled ještě paní napomenula pana Csendese, a byli jsem sami.

Před námi rozkládala se krajina k Blatenskému jezeru, bílá, zaprášená silnice táhla se donekonečna. Na morušových stromech bylo plno prachu, žárem slunečním spálená tráva vypadala smutně a v mé duši dozrál plán k útěku.

„Jste dobrý chodec?“ otázal jsem se pana Csendese.

„Znamenitý, pane Gordon Benett,“ odpověděl; „běhával jsem kdysi před lety v Šoproni o závod za tamější klub pro lehkou atletiku.“

Zahryzl jsem se do rtů. Vyšli jsme na malý pahorek, silnice šla dolů. Dal jsem se do běhu. Vzal jsem špurta.

Pan Csendes za mnou volal: „Rozumím vám, pane Gordon Benette. Kdo z nás bude dřív v Balatonu. Běh na čtyřicet kilometrů!“

Pelášil za mnou. Proběhl jsem deset kilometrů s náskokem ne více, ne méně deseti metrů. Na dvanáctém kilometru za Mezólágem mne dohonil a běžel těsně vedle mne. Na patnáctém kilometru vzal jsem ho o dobrých padesát metrů, kteráž vzdálenost v Bodafalu se zkrátila na pět.

Dvacet dva kilometry jsme běželi opět vedle sebe a v Kapotfalvė, na třináctém kilometru, ztratil se mně z očí. Náskok byl půl kilometru. Mé síly byly vyčerpány. Chvíli jsem si odpočinul a běžel dále. V ohybu silnice objevil se pan Csendes a za ním asi sto metrů nějaký muž, který ho doháněl. V dáli bylo vidět, že běží též několik osob. Nemohl jsem si to vysvětlit a počalo mne to znepokojoval.

Řítil jsem se kupředu. Kolem přešel cyklista s praporkem v ruce, kynul mně přátelsky rukou a otázal se: „Za které barvy?“

Neodpověděl jsem a pelášil dál.

Na třicátém osmém kilometru viděl jsem, že muž, který běžel za panem Csendesem, předběhl toho a žene se za mnou.

Napjal jsem poslední síly. Supě jako lokomotiva vběhl jsem mezi první domky Balatonu.

Velký zástup přivítal mne u čtyřicátého kilometru radostným řevem. Kapela zahrála Rákóczyho pochod. Narazil jsem na lano natažené přes ulici, ale neměl jsem času rozbít si nos o silnici. Zachytili mne, ofotografovali a nějací nadšenci vzali na ramena a donesli do hotelu.

Nemohl jsem mluvit. Svlékli mne a odtáhli do vany. Potom za mnou přinesli toho muže, který se hnal za mnou na třicátém osmém kilometru. Za pět minut přinesli pana Csendese s vypláznutým jazykem, příjemně se usmívajícího. Ten byl třetí.

Nešťastnou náhodou pořádal totiž klub pro lehkou atletiku ve Velké Kaniži maratónský běh Kaniža-Balaton.

Vysvětlilo se to brzy. Chtěli nás lynčovat, a nakonec nás vyvedli četníci z města na rozkaz pana služného. Pana Csendese zbavil jsem se až v Albánii, kde nás přepadli loupežníci. Řekl jsem jim, že pan Csendes je známý milionář a že dostanou za něho velké výkupné. Odvlékli ho tedy do hor a mně vzali z vděčnosti jen bat'oh se špinavým prádlem.

Je přirozené, že o osudu pana Csendese nevím ničeho, ostýchaje se z jemnocitu vésti korespondenci s jeho nešťastnou rodinou ve Velké Kaniži.

Běh života

Americká humoreska

Slečna Mary pravila panu Wilsonovi:

„Milý Wilson, třeba být k sobě upřímnými, neboť považme, že zítra budeme již manžely. Každý z nás má nějaké chyby. Nuže, vypravujme si celý náš život.“

„Já mám začít, není-liž pravda?“ tázal se pan Wilson.

„Začni,“ děla miss Mary, „ale nevynechávej nic.“

„Dobrá,“ řekl pan Wilson, pohodlně jsa natažen a zapaluje si doutník, „narodil jsem se v Meries v Kanadě. Můj otec byl dobrý člověk a silný, milá Mary. Proháněl po kraji medvědy. Zkrátka dobrák. Tak jsme spokojeně žili pět let. Ačkoliv jsem byl teprve pět let starý, pamatuji se, že mého otce tenkrát zavřeli na 10 let do vězení. Otec nám vydělával peníze, jak mohl. Od Meries až dolů k jezerům nebylo bohatšího člověka, který dodnes nevzpomíná na bandu tatíka Wilsona. Přepadáváním bohatých farmářů nám vydělal dost peněz. Pamatuji se, že mně jako čtyřletému hošíku daroval nejkrásnější dárek k jmeninám, vzav mne, abych se podíval, jak přepadnou kupce u jezera. „Za rok tě zas vezmu s sebou,“ sliboval mně, ale bohužel, jeho i mé přání se nesplnilo, neboť dostal 10 let, jak jsem již řekl.

Ale i v té době se osvědčil chladnokrevný, neboť po prohlášení rozsudku řekl: „Pánové, děkuji jménem svých dětí. Denně jsem utrácel průměrně dva dolary. Rok má 365 dní, utratil bych tedy za rok 730 dolarů. A za deset let 7.300 dolarů. Děkuji, pánové, ještě jednou jménem svých dětí za těch 7.300 dolarů. Hurá!“

Hospodářství pak vedla má matka. Usmyslila si, že nebudeme žít na venkově, ale že se přestěhujeme dolů do města. Bylo však spojeno s obtíží prodat statek, neboť matka chtěla velkou částku peněz, mnohem vyšší nežli bylo možné dostat. Dala tedy jednoduše statek pojistit. Zásoby jsme tajně prodali. Mně bylo právě šest let v té době, kdy mne matka zavolala a pravila mně: „Milý hochu, tvůj otec, myslím, bude mít z tebe velkou radost, neboť i svém mládí jevíš tolik chytrosti. Víš co, chtěl bys vidět velký oheň? Víš, takový oheň, jako kdyby hořel náš dům a všechno?“

„Zajisté, že bych si přál vidět něco podobného,“ pravil jsem.

Má matka pak pokračovala: „Přál sis mít krabičku zápalek, zde máš pět krabiček, a když ti to dělá radost, jdi ke kolně, zapal tam kus slámy, ale říci nesmíš nic, sic by tě tatínek, až se vrátí z vězení, zabil, víš, zastřelil, jako Thoryho, černocho.“

Zapálil jsem celou farmu. Vydělali jsme tenkrát přes 60.000 dolarů. Za odměnu mně matka koupila bibli, skvostně v kůži vázanou, jeden čtvereční centimetr kůže stál 1 dolar 25 centů. Byla to prý kůže z náčelníka kmene Siouxů. Později však jsme shledali, že náčelník je živ a že obchodník s biblemi nás podvedl.

Moje matka totiž po našem přestěhování do New Yorku nezaložila ruce v klín. Tato podnikavá žena si umínila, že se stane majitelkou velkého cirku, kde budou vystupovat i praví Indiáni. Dala tudíž do západních časopisů inzeráty, že se přijmou k produkcím rudoši slušného zevnějšku a dobrých hlasů. A tak se stalo, že se jich přihlásilo asi třicet. A mezi nimi náčelník Siouxů jménem Godadlasko čili Zvoneček, právě ten, jehož kůží nás podvedl obchodník s biblemi.

Byla to velká náhoda, a má matka si toho rudocha zamilovala. A tak jsem v osmi letech měl nové bratříčky, roztomilé Siouxkanadany, s pletí trochu bronzovou, dvojčátka.

Nemohla je kojit, poněvadž Godadlasko si nepřál, aby byli kojeni mlékem Francouzky, má matka byla, jak známo, z Kanady; Francouzové totiž postříleli několik indiánských vzbuřenců.

Dal je tedy kojit černoškou. A tu se stalo, že otec mých nových bratříčků se zamiloval do té černošky, a když mi bylo devět let, ujel s ní na západ, zrušiv smlouvu o vystupování v cirku mé matky. Ta ovšem požádala o právní ochranu. Godadlasko čili Zvoneček byl zatčen v jistém městě a při konfrontaci s mou matičkou ji urazil hrubou nadávkou; ona vytáhla revolver a zastřelila ho.

Porota ji osvobodila, a její cirkus se stal dostaveníčkem nejlepší společnosti z New Yorku a z Brooklynu. Za vstupné 50 centů mne ukazovala, neboť já, devítiletý hošík, jsem to byl, který při porotním líčení s mou matkou křičel: „Pakli ji odsoudíte, postřelím všechny porotce z třídy IX., X. a XI.“

„Oh,“ pravila slečna Mary, „jak si vás vážím, Wilsone!“

„A pak,“ pokračoval pan Wilson, „v desíti letech jsem utekl z Brooklynu s devítiletou holčičkou, vzav si z domova 10.000 dolarů. Šli jsme podél řeky Hudsonu nahoru od farmy k farmě bez zastávky, leda té, že jsme si někde sedli pod strom, objímali se a říkali si drahoušku...“

„Ach, drahý Wilsone,“ jásala Mary.

„Několik chlapíků,“ vykládal dále, „spatřilo za Oldebay, že měním stodolarovou bankovku, i přepadli nás, oloupili o všechny peníze a hodili do řeky. Holčička mně uplavala, poněvadž měla příliš měkkou hlavu, a rána kladivem od těch chlapíků ji omráčila, já pak, ač jsem měl též rozbitou hlavu, jsem vyplaval z řeky a k večeru dorazil do nějaké obce, kde jsem tamějšímu pastorovi, který se mne ujal, vzal všechny úspory, a odjel z nejbližší stanice do Chicaga...“

„Podejte mi, prosím, ruku,“ žádala miss Mary. „Tak! Jak jsem šťastna, Wilsone, že vy budete mým chotěm!“

„A pak,“ vypravoval Wilson, „byl jsem odkázán úplně na sebe. Pokračovalo to takto: V deseti letech cídič bot, o podobných případech jste snad již slyšela, a poznamenávám, v Evropě se vždy užívá ve vypravování o Americe věty: „Byl cídičem bot“. V jedenácti letech ještě cídič bot, ve dvanácti taktéž, ve třinácti jsem stál již před porotou, poněvadž jsem těžce postřelil svého soka v lásce. Té, kterou jsem miloval, bylo 12 let, a denně jsem jí cídil boty. Potom, považte si, na druhé straně ulice se do ní zamiloval rovněž leštič bot, hoch čtrnáctiletý a aby mne dopálil, snížil cenu o cent za vyleštění jednoho páru. Moje zbožňovaná byla velmi praktická. Aby ušetřila denně cent, chodila k mému konkurentovi.

Koupil jsem si revolver, poněvadž ten, který jsem nosil stále s sebou od osmi let, nezdál se mi dost způsobilý, aby mohl zastřelit člověka. Bohužel však, ani nový revolver soka nezastřelil. Jen jsem ho těžce ranil...“

Pan Wilson povzdechl a řekl: „Proto vám radím, milá Mary, nekupujte si nikdy revolver systému Griany. Při porotním líčení vyšlo najevo, jak se vlastně jmenuji, že jsem utekl před třemi lety z domova a stal jsem se hrdinou dne. Časopisy se přimlouvaly, budu-li odsouzen, že v mimořádných případech, jako byl ten můj, může lid vězně osvobodit a pány porotce ztýrat. Sám jsem měl řeč, kterou jsem se obhajoval a kterou jsem ukončil: Občané! Ve vašich hlasívkách již, možná, tkví tlumené ano, velmi dobře, jsem tedy odsouzen. Občané, ve vašich hlasívkách již, možná, tkví tlumené ne, velmi dobře, jsem tedy osvobozen.

Tento klid způsobil nejen všeobecný podiv, ale měl za následek, že jsem byl obžaloby zproštěn a páni porotci nechodili si dávat cítit boty jinam než ke mně.

Jeden nakladatel v Chicagu vydal pohlednice s mou fotografií a jeden známý boháč, který nevěděl, jak utratit k stáru peníze, chtěl mne přijmout za vlastního. Již jsem se k němu také stěhoval.

Poněvadž jsem však byl příliš volně vychován, nedal jsem se od něho napomínat, čímž se tou měrou rozčilil, že ho ranila mrtvice.

Sebral jsem, co jsem mohl a ujel na západ, kde jsem si jako čtrnáctiletý hoch v San Francisku obarvil tváře na žluto, dal si udělat dlouhý cop a vstoupil do šantánu jako Číňan, který, a to snad

jediný Číňan v USA, umí správně zpívat americké písně.

Mé inkognito bylo dost brzo prozrazeno skutečným Číňanem, který po představení spustil na mne pravou čínštinou. Zmlátil mne ve svém hněvu tak, že jsem ležel přes půl roku v nemocnici. Pak, miss Mary,“ vypravoval nedbale, „po propuštění z nemocnice jsem se dal najmout na loď čistě obchodní, která však prováděla podloudnictví. A potom, když naši loď vyhodili do povětří, vyletěl jsem přirozeně s ní, ale padl jsem tak šťastně, že mne vytáhli rybáři z vody, vysadili na pevninu a já se octl v pravém slova smyslu na souši, i pokud se týče mé kapsy. To mi bylo patnáct let. Ten dobrý farmář, který mne přijal za pasáka, měl veliká stáda. A poněvadž do města bylo jen asi pět hodin, nedělalo mi velkých obtíží, když jsem jednoho dne hnal celé stádo do města a všech 120 zvířat prodal obchodníkovi dobyt看kem a pak jsem utekl na východ.“

„Drahý Wilsone,“ obdivovala se Mary, „takového muže, jako jste vy, přála jsem si vzít...“

„Obchodoval jsem s ručnicemi,“ pokračoval, „mezi Indiány, prodával jsem dále kořalku, bible a modlitební knihy, ve věku 17 let jsem byl nejmladším kazatelem jedné sekty, ctěn a vážen mezi Indiány, a poněvadž jeden můj konkurent, také kazatel jedné sekty, dělal větší obchody než já, zejména pokud se týče kořalky whisky, dal jsem ho skalpovat...“

„Znamení Wilsone...!“

„A pak jsem střídal různá zaměstnání, ve rvačkách jsem zabil pět lidí...“

„Vy jste zabil pět lidí, můj drahý,“ jásala Mary, „jaký jste roztomilý člověk...“

„Dvě banky obral a nakonec, milá Mary,“ řekl jemně Wilson, „jsem se stal spolumajitelem bankovního závodu Wilson a spol. a majitelem tak krásné dámy, jako jste vy, miss Mary Oweyová, majitelka renty v částce 2,000.000 dolarů. Vypravujte nyní vy...“

„Co mám vyprávět?“ pravila miss Mary, „jen tolik mohu říci, že jsem byla bohatá a jsem bohatá, že můj život plynul zcela klidně a že jsem si přála muže takového druhu, jako jste vy, nikoli všedního jako ti ostatní. A vy jste přišel. Podejte mi ruce... Mám vás ráda od prvního setkání.“

Ještě chvíli hovořili a pak, když se loučili, promluvil pan Wilson:

„Dobrá, zítra o 11. hodině dopoledne kočár, pastor, kostel, a svoji, Mary, navždy svoji...“

„Výborný člověk,“ pravila si slečna Mary, když opustil palác, „znamení člověk, s ním ještě mnoho užiji... A copak zde nechal za knihu? Vypadla mu asi z kapsy.“

Zvedla s úctou knihu, ležící na zemi, otevřela a četla titul: „Umění omráčiti mladé dívky, aby si gentlemany zamilovaly.“

„Hm,“ řekla zklamaně. Otevřela první stránku a viděla podtrženou větu:

„Na romantické vypravování se chytí každá...“

V devět hodin ráno druhého dne dostal pan Wilson tento dlouhý telegram:

„Podvodníku! Informovala jsem se o vás. Vy jste nic nespáchal pěkného, jak jste vyprávěl, vy jste nikoho nezabil a neokradl, vy jste zcela obyčejný syn Charlesa Wilsona, obyčejného, poctivého občana! Utvořila jsem si o vás pěkný úsudek bídíku! Mezi námi je konec. Ať vás už nikdy nespátřím!“

Beťárská povídka

Kigyó a Teher leželi pod košatým dubem na mechu a proklínali celý svět a obzvláště starostu.

Oba, asi třicetiletí chlapíci, náleželi oné kastě maďarského lidu, která požívá zvučného jména „beťár“, což znamená pasáka dobytka nebo darebáka, vůbec prohnáného člověka.

Kigyó a Teher byli předně pasáci vepřového dobytka a za druhé darebáci a prohnaní lidé, beťárové první třídy, kteří odloučí se od své krátké dýmky jen tehdy, kdy pro své kousky sedí ve vězení, kde zamění též své gatě a bundu za šedý oděv trestanců.

Nyní právě kleli, což zaujímá obyčejně celou třetinu života těchto znamenitých lidí.

Kigyó proklel právě dědečka starosty, když Teher si vzpomněl, že neproklel ještě starostovu tetku.

Nato Kigyó obratně poslal do pekla matku starostovy tety, ale pak ať vzpomínali, jak chtěli, seznali, že starosta nemá už žádných živých příbuzných, proto prohlásil slavnostně Kigyó: „Mindt óróké, amen. Na věky věkův, amen.“

Kolem nich v dubině pásala se stáda vepřů z celé vsi Talomu, kvičelo a chrochtalo to kolem, rylo v půdě, hledajíc žaludy, místy pobíhala selátka a v líně tekoucím potoku váleli se vepři, libující si v černém blátě, které chladilo tlustou jejich kůži, rozpálenou vedrem slunného dne.

Byly zde zastoupeny všechny možné barvy vepřového dobytka, od narůžovělé kůže bezsrstné až po kudrnatou černou. Vepři, kanci, prasnice, selátka, kanci s tesáky, kterými odstrkovali ostatní, chrochtající hrozivě, tlusté prasnice, které každou chvíli činily zadost své touze selátek, chrochtající láskyplně.

A kolem pobíhali dva psi, jakých používá se k hlídání těchto užitečných zvířat a kteří pošli v dávných dobách zkřížením vlků se psy. Svým pobíháním a štěkotem a ceněním zubů udržovali celé veliké stádo v pořádku, takže oba beťárové mohli klidně ležet pod stromem, aniž by musili sáhnouti po dlouhých bičích, válejících se v mechu.

Přece však Teher vzal bič, když kolem běžel jeden starostův vepřík. Zvedl bič a šlehl ho obratně přes záda, až vepřík kviče odběhl hledat si jinde žaludy.

Vyliv si tak zlost na starostově majetku, lehl si Teher opět pohodlně do mechu, vypustil kouř z úst a sleduje ho, jak se vznáší pomalu v bezvětrí, řekl důrazně: „A co je starosta vlastně? Opilec, nic jiného než opilec. A takový člověk zabraňuje mně, abych si vzal Františku Homlókovu.“

Kigyó, jeho soudruh, zvážněl a pravil: „Vypravuj mně ještě jednou, jak to bylo.“

„Inu, to je tak. Dva roky máme se s Františkou rádi. Chodívám tam někdy k nim. Víš dobře, že si Homlókových vepřů vážím a vodím je na nejlepší místa. Starý Homlók ničeho nenamítal, říkával vždy: „Ať jsi, hochu, jen beťár, co na tom, já byl také jen beťárem dřív. A rozuměl jsem tomu dobře. Kusy, které jsem dostával za mzdu, dobře jsem vykrmil a pak výhodně prodal. Moji vepři šli dobře na odbyt. Ve stolici Zala dodnes pamatují se na Homlókovy vepře. Někdy ukradl jsem nějaký kus na účet medvědů a vlků. Za peníze stržené nakoupil jsem malé vepříky, vychoval a opět dobře zpeněžil. Dvacet let jsem se namáhal a konečně měl jsem tolik, že Birka sedlák dal svou dceru beťárovi. Proč bych já tobě nedal také svou dceru? Jen pracuj pořádně.“

Šlo to tedy dobře kupředu. Až předevířem, když jsme přihnali domů a ty jsi šel na víno, jdu jako obyčejně k Homlókům. Starý Homlók sedí ve světnici a naproti němu starosta Nárva. Tak byli zabráni v hovor, že mne neviděli. Sedl jsem si ke krbu do kouta a poslouchám.

„Ferencz, můj syn,“ povídá starosta, „má rád tvou Františku.“

„Není z toho nic, příteli,“ řekl na to Homlók, „poněvadž už jsem...“

„Vypravuje se, Homlóku, že prý chceš dát svou dceru nějakému prašivému beťárovi.“

Chtěl jsem vyskočit, ale pak pomyslel jsem si: „Co asi odpoví na to starý Homlók!“

Poslouchám a slyším: „Birka dal také dceru svou prašivému beťárovi, totiž mně, starosto...”

Starosta se zarazil: „Tys nebyl nikdy obyčejný beťár, ale Teher, toť zcela něco jiného. Nikdo neví, čím je syn. Říkají, že cikána. Nebyla poctivá jeho matka, sloužila v panském dvoře. Jak žila, tak i umřela, opíjela se, až se upila...”

„Starosto,“ slyšel jsem, jak povídá Homlók, „mrtvola v hrobě je mrtvola. Tys zkazil ostatně také jednu ve Farádu. Dítě umřelo a přesto by sis nemohl tu z Farádu vzít, poněvadž se to stalo, když byl jsi již ženat. Všichni pijeme, bůh stvořil víno, ale ty piješ nekřesťansky...”

„Chceš tedy dát dceru ničemovi Teherovi?”

„Hodlám dát!”

„Víš, že je Teher zloděj? Není dávno tomu, co se ztratila jedna prasnice...”

„Vím, byl jsem také beťárem.”

„A víš dobře, že je Teher obecním pasákem vepřů a že ho mohu dát vyhnat?”

„Také vím, ostatně beťár se neztratí...”

Tu odešel starosta rozčileně a po jeho odchodu vystoupil jsem z kouta a řekl: „Homlóku, slyšel jsem všechno. - Ty mně dáš tedy Františku?”

„Dám,“ odpověděl Homlók, „ale až se starostovi pomstíš za sebe, za mne a za všechny beťáry.

Co tomu říkáš, Kigyó?”

„Zapal mu statek,“ navrhoval Kigyó, „počíhej si na něho a píchni ho dobře nožem.”

Teher zavrtěl hlavou: „To všechno nic není... Hřešíme,“ a vypustil klidně kotouč dýmu z úst a leže počal si pohvizdovat, až jeho hvízdání změnilo se v píseň.

Zpíval jednu z písní beťárských, jak byla uprostřed pusty krčma a v krčmě mladá krčmářka, která měla krásnou neteř. I zamiloval se beťár do její neteře a tu krčmářka vyvedla ji daleko do pusty v zimě, aby tam zahynula, poněvadž ji nepřála hezkému beťárovi. A když on se to dověděl, zajel do krčmy a probodl srdce krčmářčino.

Kigyó mu přizvukoval a nakonec zapráskal bičem.

V doubravině dlouhily se stíny stromů. Les se počal zatemňovat večerním soumrakem. Byl již čas hnát stáda domů, i zahvízdali na psy, vstali a vykřikli: „Huj há, háj hó!”

Mezi zvířaty nastal čilý ruch. Ta, která se válela v trávě a v bahně, zvedla se a přidala k ostatním. Psi pobíhali kolem a nutili všechna, aby se skupila dohromady.

„Húj, húj!” Zapráskali pasáci biči, až ozvěna v lese zahučela jako rána z pušky: „Prásk!”

A stádo dalo se pomalu na pochod...

Starosta Nárva měl nepěknou vlastnost, že kdykoliv odněkud odcházel, zůstal vždy stát za dveřmi, aby slyšel, zdali si o něm povídají.

Když odcházel tenkrát od Homlóka, zastavil se též a naslouchal, zdali Homlók nemluví pro sebe a tu k svému úžasu rozeznal hlas Teherův a na to odpověď starého: „Dám ti Františku, ale až se pomstíš starostovi za sebe, za mne a za všechny beťáry.”

Poloneživý sotva došel domů a zavřel se ve světnici. Zapomněl strachy kouřit, ani jednou nepodíval se do džbánu vína, nikomu neodpověděl na otázky, šel ležet a nemohl usnouti.

Strach před pomstou Teherovou obnovil v jeho paměti staré povídání o beťárech na Puszta Magyarádě, kteří před dávnými lety napíchli pána panství na rožeň a upekli...

Surovost těchto lidí přišla mu znova a znova na mysl. Druhého dne konečně se vzmužil a šel k obecnímu notáři tázat se o radu.

Obecní notář, velmi mladý člověk, který teprve nedávno dokončil v městě studia a přímo z ruchu městského života vytržen, zastával zde jednotvárný svůj úřad, přijal polekaného starostu

velmi vlídně.

Měl dobrou slivovici, kterouž oslazoval si hořkost samoty ve vsi a jejíž pátá sklenka trochu vzpamatovala ubohého starostu, takže počal vykládat účel své návštěvy.

„Jsem velmi nešťastný, vaše blahorodí, neboť zítra se mohu probudit s podříznutým hrdlem.“

„No, to byste se už neprobudil,“ řekl opravdově mladý notář, přičemž se usmál.

„Mohu být, vaše blahorodí, i jiným způsobem zabit. Mohu být uškrten, utopen, oběšen, zastřelen, rozpárán. Je to hrozné.“ Starosta utřel si pot s čela rukávem košile, který mu sloužil za kapesní šátek.

„Mluvíte, příteli, divné věci.“

„Teď mne vaše blahorodí vidí živého a za hodinu třeba najdou mou mrtvolu. Bůhví co se mnou provede.“

„Ale příteli, kdo?“

„Beťár, vaše blahorodí.“

Notář se zachmuřil. Věděl dobře, že s lidmi toho druhu není žertu. „A vyhrožoval vám?“

„Nikoliv, osobně mně Teher dosud nevyhrožoval.“

I vyprávěl starosta o své návštěvě u Homlóka.

„Že se mně pomstí, to vím zcela určitě. Ale pomsta beťárů bývá hrozná. Proč jen můj Ferencz mne posílal,“ naříkal Nárva, „vidím, že dny moje jsou sečteny.“

Notář poškrábal se rozpačité na čele: „Což zavřít Tehera?“

„Chraň bůh, vaše blahorodí, tu teprve bych skončil zlou smrtí.“

„A kdybych já s ním promluvil?“

„Dám plebánovi dvě zlatky, aby se za vás modlil, až tam půjdete.“

Přes vážnost situace musil se notář usmát: „Mně přece neublíží. Půjdu tam hned. Kde pasou?“

„V Mérges (jedovaté) dolině.“

Notář vydal se okamžitě na cestu, provázen děkováním starostovým. Vyšel ze vsi dal se nahoru na nevysoký kopec. Pak šel silnicí dolů do doubravin a čím více blížil se Mérges dolině, tím více klesala jeho odvaha. Rychlý jeho krok změnil se v loudavou chůzi. Zapálil si cigaretu a pomalu kráčel směrem, odkud ozýval se štěkot psů a chrochtání vepřů.

Jako včera, tak i dnes leželi Kigyó a Teher ve stínu dubu. Kigyó chrápal, pohodlně jsa natažen na rozryté půdě a Teher přemýšlel o své pomstě kouře z dýmky.

V takovém stavu našel oba notář, když nerozhodně ocitl se pod dubem.

Teher šťouchl Kigyóa a oba se posadili.

„Dobrý den,“ pozdravil notář, když se přiblížil až k jejich nataženým bosým nohám.

„Dobrý den,“ odpověděli nedbale.

„Vidím, že se vám pěkně leží,“ navazoval hovor mladý notář, kterému v tomto ovzduší bylo nevolno.

Psi skákali kolem něho jako posedlí. Kigyó odehnal je bičem a opět si lehl na zem.

„Není dnes ani velké parno,“ pokračoval notář.

„Přísámbůh, není velké teplo,“ řekl Teher.

Notář dodal si odvahy: „Jdu sem, příteli, stran starosty.“

Teher neřekl ani slova.

Tím upokojen pokračoval obecní notář: „Starosta náhodou dověděl se, že bylo jeho rozmluvě s Homlókem špatně porozuměno a proto jménem jeho pravím, že řekl to jen v náhlém rozčilení, v opilosti, abych tak řekl...“

„Tedy se mne ten opilec bojí?“ tázal se mladý beťár, vyskočiv se země.

Otázka byla tak přímá, že notář byl nucen odpovědět: „Ano!“

„Tak je dobrá...“

„Co mám říct starostovi?“

„Nu, že je dobře.“ Teherovi oči zasvítily a on ulehl opět pod strom.

Notář uspokojen odešel a když oznámil výsledek své výpravy starostovi, Nárva sklesl zoufale na lavici: „Když beťár řekne, že je dobře, tu provede, co si umíní. Mne nezachrání nic, vaše blahorodí...“

Když večer vyprávěl Teher Homlókovi o návštěvě notářově, tu starý Homlók klidně řekl: „To ale neznamená, synu, že se nepomstíš.“

„Pomstím se, Homlóku,“ odpověděl beťár...

Minulo léto, přešel podzim, nastala zima a sníh pokryl celou krajinu. Teher ve své chatrči na konci vsi přemýšlel o své pomstě. Venku mráz třeptil se všude, ale v srdci Teherově plál oheň pomsty. Zahříval ho tak, jako by bůhvíkolik polen položil do praskajícího ohně v ohništi.

Starosta zatím seshl strachy. Bylo mu jako odsouzenci, který neví, kdy pro něho přijdou katané. Od beťára, kterého pohanil, nemůže se nadíti milosrdenství.

Za zimního dne odešel starosta do města udělat poslední vůli. Dlouho s tím otálel, až konečně...

A současně kdy přišel do města, vcházel tam druhou stranou Teher, který tyto dny nespouštěl starostu z oka. Blíží se masopust. Je třeba se pomstít a pak se oženit.

Jak se pomstí, ještě nevěděl, ale že to bude kruté, to přísahal...

Starosta mu v městě zmizel. Rozmrzen odebral se do krčmy a vyšel odtud až večer, zanedlouho potom, kdy starosta navracel se domů.

Nárva si rozmyslil, aby udělal poslední vůli, neboť hned jakmile do města přišel, takové teplo zaválo z jedné krčmy, že neodolal a vstoupil, aby své tělo promrzlé zahřál douškem vína. Jakmile seděl v krčmě, nezůstalo jen při jednom džbánu. Pil až do večera a pak vyšel do zasněžené krajiny, nad kterou skláněl se večer.

Na straně východní, kde ležela jeho rodná vesnice, počínalo být již temno. Blížila se stále víc a víc z té strany zimní noc, zatímco od západu hnala se na východ vánice.

Opilý starosta viděl špatně na cestu. Víno a sníh ztěžovaly mu chůzi. Jeho těžký kožich stával se ještě těžší, poněvadž sníh padal bez přetržení. Usazoval se na jeho vousech, rozplývá se teplým jeho dechem a mrzna na rampouchy šlehnutím mrazivého vichru.

Kolem dokola nic jiného než sníh a sníh, kterého každou chvíli přibývalo a v kterém šlo se tak těžce. Nohy mu klouzaly v tom měkkém sněhu, až najednou upadl. Snažil se povstat. Podařilo se mu to, ale náhle zadul vítr, a jako by odtamtud přiletěla strašná únava, Nárva padl tváří do hromady navátého sněhu.

Sníh na botách tál a jako vousy obalila ledová kůra i jeho čizmy. Nemohl povstat. Nejasně si uvědomil, že přimrzává. Náhle zdálo se mu, že není zima, že je jaro a on že lehl si na sluncem vyhřátou mez...

Vtom někdo jím zatřásl a zvedl ho a držel, aby nepadl: „Tak se hýbej, starý opilče!“

„Dej mně pokoj,“ zabručel starosta, konaje pokus, aby si opět lehl do sněhu.

„Měl bych tě zde nechat zmrznout,“ zabručel známý hlas, „ale neudělám to.“

Silné ruce chopily starostu do náruče; člověk krácel s ním ke vsi. Slyšel, že ho nesoucí proklíná a pak usnul...

Probudil se až doma v posteli, zabalen do peřin. „Co se stalo?“ tázal se udiveně.

„Ležel jsi ve sněhu. Teher tě našel a přinesl domů,“ odpověděl jeho syn Ferencz, podávaje mu k ústům láhev slivovice.

Když mladý beťár přišel domů od starostů k Homlókovi a vyprávěl, co se stalo, tu starý Homlók, bývalý beťár, nemohl se ubránit slz.

„Dost dlouho,“ řekl vzlykaje, „čekal jsi na pomstu, až jsi se dočkal. Vy mladí jste lepší než

my staří. Já na tvém místě nechal bych ho ležet. - Františku však přece nedostaneš...”

A toť ta beťárská povídka...

A zapřísahám se, že všichni beťáři, kondášové i kanášové, pasáci vepřů od vrchů badačonských mají tutéž povahu.

Bilance válečného tažení hejtmana Alserbacha

Šestnáctého června ráno vylézal pan hejtman Alserbach ze svého brlohu v zákopech s těžkou hlavou. Vykročiv do zákopů, spustil dle svého zvyku: "Psi, prasata, prase, pse, prase, pse," ale zarazil se okamžitě.

Jeho hlas zněl nějak smutně a divně do nezvyklého ticha. Slunce stálo již vysoko, ale podivné ticho rozprostřelo se v zákopech.

Hejtman Alserbach shledal, že zákopy jsou prázdné a pusté. Kolem válely se ručnice, bodáky v pochvách, zavazadla, houně a všude, kam se podíváš, poseto nevystřílenými patronami. Nahoře byly zákopy zdupány a celek dělal dojem na hejtmana, že zde není všechno v pořádku.

Za jednou traversou ležela mrtvola kaprála Franka, který tak dobře uměl kopat vojáky. Frank měl ještě v ruce revolver a v sobě rakouský bodák, aby nebylo pochyby, kdo ho tak pěkně připíchl k zemi.

Hejtman Alserbach se zamyslel. Měl tak těžkou hlavu po včerejšku a nějak pomalu mohl myslet. Jakási prázdnota byla pod tou holou lebku.

Včera byly narozeniny arciknížete Bedřicha. Mužstvu se přečetl zvláštní rozkaz, že u příležitosti narozenin sluší vzpomenouti všech hrdinských skutků divise. Mužstvo dostalo rum a pro pány důstojníky došel jamajský rum.

Pak dal hejtman Alserbach ještě uvázati nenáviděného Pavlíčka, poněvadž ten při čtení onoho zvláštního rozkazu rozehnal se rukou po vose, která mu chtěla sednouti na nos.

Byl to vůbec jeden krásný den na frontě, ozářený vzpomínkami na slavné narozeniny a rumem.

V osm hodin večer hejtman Alserbach slyšel nějakou kanonádu. To měl již v sobě půldruhé láhve rumu.

V devět hodin večer poručil zpívat: "*Ich hatt´ einen Kameraden...*" a střílet salvy proti ruským zákopům. V deset hodin viděl již myši a přetrhl telefonní vedení u aparátu, když se mu drát zapletl mezi nohy.

Za chvíli na to mu šlápl jeho sluha ve tmě na ruku, ale to již hejtmana Alserbacha neprobudilo. Spal jako dřevo, obrácený obličejem do slámy.

A na konec tohle rozčarování, slunce vysoko na obloze a zákopy prázdné a k zemi připíchnutý kaprál Frank.

Pomaloučku začínal rozuměti, neboť věděl, že takové případy se na vojně mohou stát. Nepřítel obejde posice a sebere všechno do zajetí.

"Himlhergot," odplivl si do toho příšerného ticha hejtman Alserbach, "jsem to kus vola, tohle mně jenom vysvětlíte, jak to je možné. Vždyť já jsem se svým batalionem v rezervních štelunkách?"

Nikdo mu neodpovídal, jen celé okolí mlčky přisvědčovalo, že dnes je možné všechno.

Hejtman Alserbach vylezl ze zákopů a velice ho znepokojil ten velký klid v celém okolí.

V zadu za ním hořela vesnice a jen kdes v dáli bylo slyšeti temné výbuchy granátů.

Stál tu v celém kraji jako jediný representant šedivé uniformy. Všude kolem po návrších, v předu i v zadu prolínaly se kolem kolony Rusů, všude ty ruské uniformy.

A hejtman Alserbach vycítil, že je spolknut v tom přívalu a mimoděk dal ruce nahoru.

Měl nejvyšší čas. Na pokraji březového háje se objevila kozácká hlídka.

Když k němu přijeli, velice se divil, proč ho nevezmou s sebou a nedoprovázejí. Porozuměl, že o něho nestojí a že má jít ku předu sám. Ať jde jen rovně za nosem. Tam už najde etapní komando. Máme v plenu čtyři generály a hejtman to nic není, pro takovou nulu není třeba se vracet, on dojde sám.

Hejtman Alserbach šel jako stroj. Šel rozsáhlou rovinou s březovými háji. Tou rovinou před ním měla kdysi jít armáda rakouská. A k tomu vítězství měl přidat kapku energie i jeho batalion.

A nyní jde jeho batalion do zajetí a on se za ním vleče zničeně sám a sám.

A kolem něho šly ruské pluky, jelo dělostřelectvo a nikdo si ho nevšímá.

Teprve u jedné vesnice dal se s ním do hovoru nějaký zajatý Maďar, který se také někde opozdil. Nerozuměl ani slova, co mu povídá. Poručil mu, aby držel hubu, načež Maďar řekl: "Nem tudom" a brebentil dál.

A zas šel sám, neboť Maďar dal se do žebrání mezi tábořícími ruskými pěšáky.

V jakési úžlabině u silnice narazil hejtman na tlupu zajatých říšských Němců, kteří tam odpočívali. Tam musel se k nim přidat i Prušáci ho uvítali slovy: "Wir kennen unsere Oesterreicher – my známe své Rakušáky".

Po cestě slyšel od nich samé hezké věci. Prušáci svalovali všechnu vinu na Rakousko a když jim hejtman Alserbach řekl, že oni tohle všechno začali, podíval se jeden gardista na něho tak hrozně, až hejtman umlkl.

Pak byl pomalu večer a přišli do jedné vesnice, kde hejtmana Alserbacha odvedli na etapní komando k výslechu. Živou mocí nemohl si vzpomenouti, který pluk ještě byl na levo od něho v rezervě. Řekli mu, že dvacátý pátý. Podivil se, jak to všechno ví, a omluvil se svou opilostí.

Řekli mu také, že zajatý jeho batalion spí po stodolách ve vesnici a že ho odvedou k jeho lidem.

A tak setkal se opět hejtman Alserbach s nenáviděným Pavlíčkem, kterého včera nechal uvázat.

Hejtman Alserbach, když uviděl ve stodole opět své lidi, cítil, že všechno s něho padá, co ho učinilo trdnomyslným po celý den.

"Psi, prasata, prase, pse, prase, pse," zařval podle svého zvyku do stodoly, kde jeho lidi ještě nespali.

Otevřenými vraty prolínalo tam světlo měsíce, ve kterém vyvstal před panem hejtmanem ze slámy pěšák Pavlíček. A hejtman Alserbach ucítil náhle ránu a zjistil, že dostal jednu přes hubu, na to druhou, třetí.

Byly to velkolepé facky. V těch fackách bylo všechno, jimi snažil se Pavlíček odplatit vše to, co zakoušel od hejtmana na pochodu s maršovým batalionem od Samboru až po Bukovinu.

A z čista jasna zvedali se i ostatní, jeden po druhém, přicházeli, mlasklo to a zas se ukládali mlčky do slámy.

Jen Kamnoušek, z jedenácté setniny, když dal hejtmanovi dvě přes hubu, řekl: "Gott strafe England".

To byla totiž oblíbená věta pana hejtmana.

Hejtman Alserbach tak byl tím vším ohromen, že ještě chvíli čekal, zdali nedostane ještě jednu a když již nic nepadlo, tiše odešel ze stodoly.

Tváře mu velkolepě nabíhaly a on nebyl schopen myšlenky, co se to vlastně stalo, jen nejasně si uvědomoval, že to s Rakouskem praská, když hejtman nemůže strčit hlavu do stodoly, aby mu jeho vlastní vojáci nenabíli.

Později při prohlídce našli u hejtmana Alserbacha zápisník s touto poznámkou:

"16. června 1916, Bartodějov. Dostal jsem od Pavlíčka, Knura, Kosaly, Haláska po 3 fackách. Kríbler, Vezna, Hulata, Robes, Moučka, Syrák, Kopolecký mně dali po 2 fackách, Khol, Barák, Bezděha, Brabec, Spatenka, Dlouhý, Řehák, Záturecký, Zykán po jedné. Ostatní mužstvo mne nefackovalo, poněvadž leželo v jiných stodolách."

A to byla bilance válečného tažení hejtmana Alserbacha.

Boje s domovníky

Jest vskutku velmi zvláštní má nechuť k domovníkům. Což za to mohou, že zamykají vrata domovní v hodinách večerních a že člověk jim musí platit za otevření?

Jest to obmezování osobní svobody, rozhodl jsem, rozbíraje dopodrobna svou nechuť k domovníkům, a stejně mám zlost na ně, na vykonavatele tohoto obmezování, jako na lidi, kteří první způsobili tento stav. Ostatně jsem „dítětem doby“ (jaké to duchaplné vyjádření, bohužel opsané) a zrozený v hříších svých rodičů (ještě duchaplnější a dtto), kteří také nenáviděli, zejména o Novém roce, domovníky, jako hodný jejich syn umínil jsem si, že vypovím, kamkoliv přijdu, boj všem těm klíčníkům, boj, ve kterém někdo prohraje a ten někdo že musí být oni, kteří šoupavým krokem za noci, osvětlující průjezd zapálenou svíčkou, otvírají s bručením dvěře domů.

Domovníka, kde jsem dříve bydlel, hleděl jsem ušetřit a také jsem ho šetřil, jsa velkomyslným, poněvadž ten byl tak hodný, že nechával dvěře otevřeny po celou noc, neboť již v šest hodin byl vždy tak opilý, že si lehl do postele a spal až do rána.

Chodíval jsem v noci, domů a vždy nalezl jsem vrata otevřena.

Domácí pán tohoto domu měl srdce šlechetné: Zavolal mne k sobě a řekl: „Ctěný pane, náš domovník jest nepořádný, ale omlouvám to jeho stářím, vyhnal bych ho darebáka již dávno, kdyby nebyl mým soukojencem.“

Slovo „soukojenec“ slyšel jsem ponejprv a proto jsem se otázel: „Jak to, dovolte?“

„To je tak,“ pravil starý domácí. „Můžete toho někde užít. Jest to velmi dojemné. Matka má byla velmi slabá a museli mne dát kojít. Není-liž pravda, že může být z toho, povídka? A tak se stalo, že nynějšího domovníka matka kojila mne současně s ním. To jest tedy můj soukojenec. Puklo by mně srdce, kdybych ho vyhnal pro jeho nepořádnost. O vás, ctěný pane, slyšel jsem, že chodíváte pozdě, v noci domů. Proto učiníte mně vždy laskavost, že zamknete za sebou dům, aby aspoň na několik hodin byl zavřený. Kdy obyčejně chodíte domů?“

„Po druhé hodině noční,“ odvětil jsem.

„Výborně, to se hodí,“ řekl pan domácí, „to se znamenitě hodí. Nikdy neslyšel jsem, že by se zloději vloupali do domu před druhou hodinou noční. Ostatně u nás není se čeho obávat, poněvadž mám na bytě sám jednoho zloděje, ale přece opatrnosti nikdy nezbyvá. Dávám vám, ctěný pane, klíč od domu úplně zadarmo. Co tomu říkáte?“

„Pane,“ odpověděl jsem hrdě, „vy říkáte, že máte zloděje na bytu. Dobře, ještě dnes dám výpověď.“

„Ale dovolte,“ usmál se domácí, „ten zloděj vlastně už zlodějem není a platí pořádně činži. Jest to zloděj ve výslužbě a nyní dělá detektiva.“

„Přechovávác detektivů jako detektiv,“ řekl jsem uraženě, „a proto dávám výpověď, nehledě ani k tomu, že jste mne urazil nabídkou, abych zavíral dům po druhé hodině noční namísto vašeho soukojence. Nedám se urážet. Och, jsem hrdý. V mých žilách koluje šlechtická krev. Aspoň tak myslím od té doby, kdy zůstal jsem po příkladu jednoho šlechtice dlužen za doutníky!“

Tak jsem z ruky propustil příležitost mítí zadarmo klíč od domu a býti vlastně domovníkem.

Přestěhoval jsem se jinam. Tento dům byl činžák, a proto domovník byl tučný chlapík, který urazil mé oko již při prvním setkání.

Předně co mne urazilo, byla jeho nezdvořilost. Chlap byl tak nezdvořilý, že když jsem odpoledne, kdy jsem se přistěhoval do podnájmu k jedné vdově, šel domů, zastavil, mne zcela drze na chodbě a ptal se, kam jdu.

„Předně vám do toho nic není,“ řekl jsem, „jest to neslušnost, ale abych vám dokázal, že já

jsem slušný člověk...”

„Jsem zde domovníkem,“ vpadl mně do věty.

„A já jsem slušný člověk,“ pokračoval jsem dále, „a proto vám řeknu, že zde, bydlím.“

„A u koho? Směl bych se ptát?“ tázal se posměšně tlustý domovník.

„U paní Rádlové,“ odpověděl jsem.

„Ta má vždycky na bytě takové,“ zabručel domovník.

„Jak to, takové?“ tázal jsem se zlostně.

„Nu, takové, takové,“ odvětil domovník klidně.

Počkej, chlape, myslil jsem si, jda do nového bytu, jak vidím, neudělal jsem na tebe dobrý dojem, ale nemysli si, že ty na mne. Vzbudil jsi ošklivost u mne, jakmile jsem tě uviděl. Boj jest vypovězen. Přijímám.

Předně prostudoval jsem domácí řád, zejména důkladně naučil se § 19 domácího řádu: „Domovní vrata otvírají se od 1. dubna až do posledního října o 5. hodině ranní a zavírají se o 10. hodině večerní, od 1. listopadu do posledního března otvírají se o 6. hodině ranní a zavírají se o 9. hodině večerní.“

Dnes jest 5. dubna, řekl jsem si prvního dne, uvidíme, zdali domovník dodržuje přesně domácí řád a zavírá o 10. hodině.

Proti svému zvyku přišel jsem již ve tři čtvrtě na deset domů a zpozoroval jsem ku svému úžasu, že domovní vrata jsou zavřena.

Zazvonil jsem zuřivě několikrát za sebou. Za zavřenými vraty ozvalo se klepání pantoflí, kde dvěře nedobře přiléhaly, zasvítily proužky světla, zarachotil klíč v zámku a otevřely se domovní vrata.

Za vraty stál domovník nastavuje ruku. Jak jsem měl chuť udeřit ho do nastavené ruky! Opanoval jsem se však a kráčel dále.

Tlustý domovník zamkl vrata a šouraje se za mnou, pravil: „Mladý pán dneska nemá pětník?“

mlčel jsem a zahýbal do chodby.

Domovník za mnou klepal pantoflemi, jejichž údery tichou chodbou zněly: „Pětník, pětník, pětník.“ Náhle se zastavil, položil svícen na zem a řekl: „Mladý pane, jsou němý nebo co?“

Aniž bych odpověděl, stoupal jsem z chodby na schody a za mnou zněl ještě domovníkův hlas: „Mladý pane, jsou mi dlužen pětník, tak nedělají špínu.“

Musel jsem se usmát jeho naivností: Ten člověk myslí, že může zavírat dle své libosti, aby mohl brát peníze. Ba chce za to, že překračuje domácí řád, ještě peníze. Což pro něho neplatí předpis, že domovní vrata zavírají se od 1. dubna až do posledního října v deset hodin? Nu, podíváme se!

Následující večer opět ve tři čtvrtě na deset zvonil jsem zuřivě u domu. Klepání pantoflí, zarachocení klíče.

Domovník stál za vraty, opět nastavoval ruku a řekl: „Se včerejškem, mladý pane, šesták.“

Neodpověděl jsem a mlčky kráčel k svému bytu.

„Mladý pane,“ křičel za mnou, „nedělají si kašpara. Jsou mi dlužen šesták.“

Naivní člověk!

Následující den opakovalo se to samé. Domovník uvítal mne slovy: „S dneškem patnáct krejcarů.“

Samo sebou se rozumí, že jsem neodpověděl. Neříkal mi již mladý pane. Užíval prostě slova pane, vkládaje do svého přízvuku mnoho pohrdlivého tónu. Poprvé ve svém životě slyšel jsem slovo „vy špindíro“, kterým za mnou volal.

Tak se to opakovalo celý týden. Když řekl: „Pane, s dneškem pětatřicet krejcarů,“ zdálo se mně, že za ten týden o polovičku zhubeněl.

„Kdy to skončujeme, pane,“ křičel v ten den za mnou na schody. „Chcete si ze mne dělat blázna? Nebo jste takový mladík?“

Stále jsem mlčel. Mlčel jsem po celých čtrnáct dní, zvoně pravidelně každý den ve tři čtvrtě na deset.

„Sedmdesát krejcarů, špíno!“ křičel za mnou čtrnáctého dne domovník. „Sedmdesát krejcarů! Kdy mně dáte sedmdesát krejcarů? Křičel to ve tmě, poněvadž už třetí den, když viděl, že se vracím domů, zhasl hned vždy svíčku, koje se patrně nadějí, že se ve tmě na schodech potluču.

Mé hrobové mlčení přivádělo ho pomalu do zoufalství.

Když za tři neděle otvíral mně opět v tu dobu vrata, nastavená ruka třásla se mu a hlas jeho byl nějak třaslavě zabarven.

„Dělá to zlatý a pět krejcarů, pane,“ pravil zamykaje vrata. „Co tomu říkáte?“

Nic. Mlčky jako jindy šel jsem domů.

Za mnou plynulo na schody tlumené vzdychnutí a hlas: „Dělá to zlatý a pět krejcarů.“ To nebyl již vyzývavý hlas, to bylo jakési zoufalé volání ve tmách, prosba o milost, hlas, vyzývající, abych opět duševní pokoj vrátil tomu muži, bych odpověděl, aby věděl, na čem vlastně je.

Posledního dubna otevřel mně nesměle dvěře a pravil tiše: „Dělá to šestadvacetkrát pět krejcarů, to je zlatý třicet krejcarů.“ Zamkl dvěře a tázal se ještě nesmělejším hlasem: „Zítra na prvního?“ a chystal se zhasnout svíčku.

Nezhasl si ji však, zůstal stát s otevřenými ústy. Promluvil jsem totiž: „Ano, zítra to vyrovnáme.

Domovník se vzpamatoval a pravil: „Jest dobře, mladý, pane!“ A šel mne s rozsvícenou svíčkou doprovodit až do druhého poschodí.

„Zítra to urovnáme,“ řekl ještě jednou důvěrně u mého pokoje.

„Ano, zítra,“ odpověděl jsem usmívaje se.

Bylo slyšet jeho veselý hvizdot, když sestupoval po schodech dolů.

Ráno jsem ho potkal. Nespál asi radostí celou noc ve volné chvíli ani okamžik, měl pod očima kruhy.

Řekl mně: „Má poklona, mladý pane! Tedy dnes.“

„Ano, dnes.

Přišel jsem domů o druhé hodině noční. Zazvonil jsem a netrvalo dlouho, domovník přiběhl.

Vytáhl jsem z kapsy dvacet haléřů. „Zde máte za své namáhání,“ řekl jsem klidně.

„Ano,“ usmál se nic netušící domovník zamykaje vrata, „a ještě dostanu zlatý třicet krejcarů.“

„Tak pojďte s sebou,“ řekl jsem, také se usmívaje.

Když jsme přišli na konec chodby, kde visel v rámu zasklený domácí řád, pravil jsem: „Posvěťte laskavě nahoru.“

Nic netušící muž posvítíl a já spustil: „Tak, teď se podívejte na konec § 19 domácího řádu. Čtete. Za otvírání vrat platí se poplatek po půlnoci deset krejcarů. Jakým právem chcete ode mne zlatý čtyřicet krejcarů za otevření domu ve dvě hodiny v noci?“

Domovník počal zaraženě koktat: „Od 5. dubna až do posledního otvíral jsem vám vždy ve tři čtvrtě na deset. Zůstal jste dlužen zlatý třicet krejcarů, a včera jste řekl, že to skončujete.“

„To také skončuji,“ pravil jsem klidně. „Jen si přečtete začátek § 19 domácího řádu. Vidím, že nemáte k tomu dosti síly. Přečtu vám to sám. Domácí vrata zavírají se od 1. dubna až do konce října o desáté hodině. Vy jste, pane, libovolně zavíral vrata v dubnu o 9. hodině. Vy jste překročil domácí řád, za jehož plnění odpovídáte. Vy jste provozoval hrůzovládu, pane. A já vám nejsem nic dlužen a také nezaplátím.“

Pásl jsem se radostně na jeho změně v tváři. Domovník počal koktat cosi o klekání a o svatém Jiří, o spotřebě plynu, pak chytil se za hlavu. Svíčka vypadla mu z ruky, dal ruku na srdce,

vykřikl: „Ženo, děti!“ a klesl na schody. Ranila ho mrtvice!

Poněvadž v domě říkali, že jsem vinen jeho smrtí, odstěhoval jsem se jinam.

Domovník toho dvoupatrového domu zdál se býti velmi slušný člověk, pozdravil mne hned uctivě slovy: „Milostpane!“

Oděn byl velmi slušně, takže dělal dobrý dojem. Nenosal jako jiní čepici a špinavé kalhoty, které mne vždy uváděly v odpor, neklepal po celý den pantoflemi jako jiní, neměl opilé vzezření, nestál jako mnozí před domem, když posluha na vozíku přivezl celý můj majetek, skládající se z jednoho kufru a haldy novin.

Jak říkám, velmi dobrý dojem udělal na mne. Dojem byl tím větší, když jednou potkal mne zrána a řekl: „Sloužil jsem v Bosně, milostpane.“

V květnu mám zvyk, že chodívám až ráno domů, což činím jen z toho důvodu, že jsem poetické duše a krásné květnové ráno vždy mne nadchne k básnění.

Tak jsem také tento květen chodil ráno domů, až jednou, když přišel jsem již v půl šesté, shledal jsem, že domovní vrata jsou zavřena.

Zazvoním, a když se objevil domovník, celý rozespalý, bral jsem se klidně dále, ačkoliv mrzel jsem se v duchu, že domovník zklamal mou důvěru. Vždyť má se otvírat o páté hodině ranní.

„Neplatím vám nic,“ řekl jsem k němu, „vy jste, jak vidím, zaspal a vrata neotevřel.“

„Až v šest hodin, milostpane,“ odpověděl domovník, „otvírají se vrata.“

„Podívejme se,“ pravil jsem rozhorleně, „od čeho jsou domácí řády?“

„My nemáme žádný domácí řád,“ odvětil domovník, u nás jest samá pořádná partaj.“

„Ale nepořádný domovník,“ pravil jsem. Napadla mne myšlenka. Podíval jsem se na něho. „Jak se opovažujete v takovém oděvu otvírat dveře,“ tázal jsem se přísně, „vždyť máte na sobě jen podvlékačky a košili. Víte, co je to mravopověstnost? Kdybych byl dívkou, víte, že bych se rděl, ačkoliv mne to jako mravného muže také uráží?“

„Deset krejcarů!“ volal za mnou domovník.

„Nikdy!“ křičel jsem nazpět. „Nikdy vám nezaplatím, když vy nestydíte se v takovém úboru otvírat domovní vrata. Mrzí mne, že jsem se ve vás zklamal.“

Šel jsem ležet a dlouho jsem nemohl usnout. Tak ke všemu zde nemají ani domácí řád. Dobrá! Mohu potom dělat, co je mně libo. Mohu se vracet, kdy chci a neplatit za otevření, mohu dělat rámus, mohu hvízdát, mohl bych čmárat po zdích, mohl bych štípat dříví v kuchyni, mohl bych otloukat omítku na chodbě, mohl bych polévat chodby, co bych ještě všechno mohl dělat!

Vracel jsem se libovolně v noci domů a neplatil jsem, jda po schodech zpíval jsem a hvízdal, na všech stěnách chodby psal jsem verše, pozval jsem si jednoho známého, který dovedl kreslit a ten nakreslil uhlem na chodbu domovníka ve spodních kalhotách.

Až konečně se do toho vložila domovnice. Stalo se to takto: Vrátil jsem se asi o 3. hodině ranní a k mému zděšení šla mně otevřít domovnice. Ve spodničce, držíc velký klíč v jedné a malou petrolejovou lampičku v druhé ruce, vypadala příšerně.

„Na mě si nepřijdou,“ spustila, jakmile jsem vstoupil, „na mě jsou krátký, voni lumpe, ještě jednou vám povídám, můj muž má podágra z toho všeho, von se nastyd vod tý doby, co jsou voni tady na bytě.“ A řekla mně toho ještě víc.

Se ženskými zásadně boje nevedu a proto jsem mlčel.

„Vode dneška votvírám já,“ sípala za mnou, „a řeknu jim toho ještě víc a vždycky jim něco řeknu.“

Radši jsem se z toho domu odstěhoval. „Proč radši?“ tázal jsem se sám sebe. „Proto,“ upokojil jsem se, „že má zášť platí jen domovníkům a ne jejich ženám.“

Hlavním bodem mého boje s domovnicí bylo hledět je zkrátit na jejich neodůvodněném příjmu a proto našel jsem si byt s klíčem od domu.

Byla to velmi hodná kvartýrská, u které jsem bydlel a která, když mně odevzdávala klíč od domu, řekla: „Vy máte asi noční zaměstnání?“

„Ovšem,“ odpověděl jsem prostě, „někdy jest to mrzutá věc, že hostince se zavírají už ve dvě hodiny v noci.“

Bylo to pro mne rozkoší, když jsa pánem celého domu, maje klíč v kapse, ubíral jsem se v noci domů. Jak hrdě vyňal jsem vždy přede dveřmi klíč a jak s blaženým pocitem zastrčil do zámku. Naslouchal jsem blaženě, jak pero zámku se otvírá se zvukem „rup! rup!“

Kde jsi, domovníku? Nepotřebuji tě.

Jednou ráno, když jsem, vrátiv se pozdě, spal tvrdě, probudil mne hluk a hlasy na chodbě. Ozvalo se zaklepání a když jsem otevřel, spatřil jsem strážníka: „Pardon,“ řekl strážník, „vám neukradli nic?“

„Jak to?“ tázal jsem se udiveně. „Někdo nechal v noci klíč ve vratech a nějaký zloděj vnikl do domu. V prvním poschodí okradli kancelistu, domovníkovům ukradli peřinu.

„Prokristapána,“ vykřikl jsem radostně, „okradli také domovníka?“

„Ano.“

Ten někdo, kdo nechal klíč ve vratech, byl jsem já, nebylo pochyby. Klíč nikde. V kabátu, ve vestě, zkrátka nikde.

Nikdo z celého domu kromě mne neměl klíč od domovních vrat. Dostal jsem výpověď, na druhé straně měl jsem však zadostiučinění, že osud zvolil si mne za nástroj. Domovníkovům ukradli peřinu! Osud se mstil za mne.

Byt našel jsem si nahoře na Vinohradech. Znamení byt. Vyhlídka do zahrad. Možná, že zde chtěli založit vilovou čtvrť. Z domu muselo se jít přes dvorek u zahrádky a za dvorkem byla zeď a do té byla teprve zasazena domovní vrata. Chtěl-li domovník otevřít dům, musel napřed otevřít dvéře na dvorek a pak jít přes celý dvorek a vrata na ulici odemknout.

Jak říkám, stavěli zde snad kdysi vilovou čtvrť, poněvadž v té ulici byly samé takové domy, nanejvýš dvoupatrové se dvorkem a domovními vraty ve zdi.

Mám duši vojenskou. Hned když jsem najímal byt, upozoroval jsem ten dvorek a vrata na ulici. „Výborně!“ zvolal jsem v duchu, „domovníkovi zde nemusíš dát ani krejcar, přijdeš-li po zavření. Hleď! Napřed zazvoníš. Zvonek je na zídce, pak zídku přelezeš, skryješ se na dvorku v rohu, kde je ten keř a když domovník půjde přes dvorek k vratům, ty zatím rychle dveřmi skočíš tiše na chodbu a domů. A pak je to romantické, vždyť teď již pomalu samá próza bez romantiky převládá.“

První pokus se velmi dobře zdařil. Zazvonil jsem, přešel zídku, skryl se v temnu keře, domovník otevřel dvéře, na chodbu a krácel přes dvorek s klíčem ku vratům. Netušil nic! Vyklouzl jsem tiše z keře, jeden skok, lehký, kočičí a již jsem byl na chodbě. Tiše vzhůru po schodech a když také tak tiše otvíral jsem dvéře svého pokoje, slyšel jsem dole láteření domovníka, že někdo si udělal legraci, zazvonil a utekl.

Opakoval jsem to třikrát vždy se zdarem. Domovník strašně nadával a otevřel rychle vrata na ulici, vyběhl až doprostřed ulice pátraje, kdo zas zvonil.

Dělal jsem to již zcela mechanicky. Jednou v růžové náladě vracel jsem se domů a zase stiskl zvonek, přešel zídku a běžel jsem do kouta skrýt se v keři. Hrůzou jsem zkameněl. Keř tam nebyl. Přešel jsem zídku cizího domu.

Co teď? Nežli jsem mohl dáti myšlenky dohromady, otevřely se dvéře na dvorek a v nich objevil se domovník. Dal jsem se na útěk k zídce. Domovník za mnou. Přehoupl jsem se přes zídku napolovic, když vtom on mne nazpátek strhl na dlažbu dvorku, padl na mne celou tíží svého těla a křičel ze všech sil: „Pomóc, pomóc!“

Přiběhla patrola a vysvětlilo se vše. Ten ničemný cizí domovník byl tak smělý, že chtěl na

mně ještě 20 haléřů za otevření.

A dnes? Dnes jedu na venek, kde není domovníků, na malou, tichou dědinu, kde chci vypracovati stanovy Mezinárodního spolku proti domovníkům.

Bojovnost vídeňských křesťanských sociálů

O vídeňských křesťanských sociálech již dávno bylo známo jedno: že totiž kradou, a to hlavně jejich vůdcové, o plattenbrüdrech nemluvím. V zastupitelstvu vídeňském městském každou chvíli propukne nějaká špinavá aféra. Jejich mladá generace, která studuje, nosí bílé buršácké čepičky. A to je také to jediné, co je bílého na celé straně křesťansko-sociální.

Když se jeden křesťansko-sociální poslanec v létě odstěhoval na venkov, zakázali mu, aby v potoce pral si svoje prádlo.

Tak bylo špinavé! Poslední dobou víme o té straně ještě jednu věc, že totiž blázní.

Možno to pojmenovat evropským neštěstím. Jak to začalo, bůhví. Psychiatři, kteří ošetřují nyní některé vídeňské křesťanské sociály, tvrdí, že zhoubná duševní choroba byla již dávno zahrnuta v nich a že to právě mohlo najednou propuknout, když to bylo s tím panem Procházkou.

Jeden, kterého ošetřují v mödlingském blázinci, jmenuje se Karel Waldhammer, byl až do poslední chvíle městským vídeňským radním. Jest to ten muž, který nakazil dr. Neumayera. Pokousal ho při jednom protisrbském projevu na radnici. Dr. Neumayera mimochodem řečeno ošetřuje výborný psychiatr Müller, universitní profesor. Dal též té nemoci duševní zvláštní název: Imbecillitas bellicosa, válečné zblbnutí.

Historie zmíněného Karla Waldhammera jest zajímavě dojmavá. Když má nebohý muž jasnější chvíle, říká, že mu Srbové vlezli na mozek.

Jinak však chodí po koridoru, šermuje rukama a křičí: „Bum, ratata bum, ratata bum bum!“

Dr. Neumayer zas křičí jen: „Bum, bum, tradá! Bitte schön, bringen Sie mir Messer!“

Je tam též portýr z vídeňské radnice, který celé noci prokřičí v izolaci: „Steck deine Fahne aus, du dummer Kerl von Wien!“

Karel Waldhammer, kterého sami lékaři vydávají za prototyp imbecillitatis bellicosae, trpíval z mládí silným bolením hlavy.

Když počal chodit do školy, tu utrhl si křídla a nohy mouchám. Jednou z pouhé svévole vypíchl násadkou oko kočce domovnice.

Byl však již od mládí veden ke zbožnosti a ve třech letech uměl Otčenáš i pozpátku. V jinošských letech trpěl hysterickými záchvaty. Jednou na pouti v Maria Zells svlékl se donaha a ohrožoval s růžencem v ruce poutnice. To přimělo k tomu úřady, aby byl prozkoumán jeho duševní stav. Lékaři zjistili, že jde o klamné představy vzniklé z náboženského šílenství.

Bohužel nebyl internován po delší dobu v žádném ústavě toho druhu.

Na vojnu ho neodvedli, poněvadž měl hrb a šilhal.

V třiceti letech stal se kostelníkem v IX. okresu.

Méně však bude známo, že Karel Waldhammer jest jedním ze zakladatelů strany křesťansko-sociální. Stalo se to takto: Když mu bylo třicet pět let, dostal jednou v noci křeče a zjevil se mu svatý Augustin. Tehdejší nebožtík probošt od Štěpána tenkrát prohlásil: „Das ist sehr fajn, to potřebujeme.“ Povolal ho k sobě, měl s ním rozmluvu a Karel

Waldhammer zmizel z Vídně. Našli ho četníci po měsíci v lese na Vídeňském Sněžníku v jedné jeskyni, kde se živil kořínky a žížalami. Četníci říkali, že strašně zapáchal, ale to nevadilo. Kdo by z katolické Vídně nevěděl, co je to za radost mít vlastního poustevníka. Vystavěli mu tam z veřejné sbírky domeček. Karel Waldhammer dal ho hodně vysoko pojistit a pak si ho podpálil. Vyneslo to pěkné peníze, ačkoliv mu shořely v tom spaleništi nějaké staré kšandy a jedna onuce. (Tu druhou používal jako kapesníku.) - Vrátil se do Vídně, vybral pojištěný obnos a počal obchodovat s děvčaty. To mu vynášelo tolik, při jeho skromném, bohulibém, nábožném životě, že se mohl zařídit sám pro sebe. Jeho vykřičený dům těšil se velké návštěvě a právě v jednom

salónku v prvním patře byla založena strana křesťansko-sociální. Pak to šlo rychle kupředu. Stal se městským radním. Žil spokojeně, oženil se pěkně, chodil do kostela denně a obden ke zpovědi, a tak jednou za měsíc dostával křeče. A teď do toho přišel pan Procházka. Byl ve vinárně a koupil si Reichspost. Ke svému ustrnutí přečetl si: „Konsul Procházka ermordet“ a ustrnulý pan Karel Waldhammer četl dál: „Jak se nám sděluje, počínali si Srbové s panem Procházkou ukrutně. Rozpárali mu napřed břicho a pak prodávali jeho střeva mezi srbským obyvatelstvem Skoplje pro štěstí, jeden centimetr za pět dinárů.“

Pan Karel Waldhammer hodil novinami na stůl, popadl židli, hodil ji číšníkovi na hlavu a za hrozného řevu: „Vraťte mu jeho střeva, do zbraně, vraťte mu jeho střeva, do zbraně, pryč se Srbskem!“ vyřítil se na ulici, skočil do drožky a za sběhu lidí dal se odvézt k srbskému konzulátu. Srbský konzul od té doby pohřešuje svého malého ratlíčka, který v nešťastné chvíli vyběhl před vrata konzulátu. Karel Waldhammer ratlíčka unesl a doma upekl. Kouleje očima přinutil celou rodinu, aby ratlíčka snědla. Přitom, když ratlíčka obírali, řval: „Pryč se Srbskem, my tam musíme táhnout.“

Ráno sebral svého dvanáctiletého kluka a odvedl ho do nejbližších kasáren, kde žádal, aby kluka jmenovali jenerálem. Myslelo se tenkrát, že byl opilý, cm však opilý nebyl, on byl vlastenecky rozechvěn.

Když ho vyhodili z kasáren, šel do závodu se zbraněmi a objednal si pět set loveckých ručnic a pět set revolverů. Nato šel na poštu a telegrafoval

na ministerstvo vojenství: „Chci jít na Srby, aby vrátili panu Procházkovi jeho střeva.“

Večer šel do zasedání vídeňského městského zastupitelstva a pokousal všech 152 členů.

Nejvíce pokousal pana dr. Neumayera, slavného vídeňského starostu. A teď víte, jak už dopadli. Ti pokousaní pokousali zas jiné kamarády i nekamarády a nyní je krmí hromadně lékaři brómem, píší zajímavé vědecké úvahy o imbecillitas bellicosa, o válečném zblbnutí.

Boží sláva

Když vyšel abbé Petr do polí se svými dvěma svěřenci, Vratislavem a Bohumírem, hrabaty z Bohdalce, českými šlechtici u věku deseti a dvanácti let, byl jasný a čistý den.

Abbé Petr, stojí na zelené louce, rozmáchl se rukou kolem sebe a pravil, ukazuje na hory a širošířý kraj: „Zde vidí Vaše Urozenost slávu díla Stvořitelova. Vidí továrny, dráhu, hory, lesy. Potoky vinou se jako stříbrný had, v lesích zpívají ptáci, na horských úbočích kvete podzimní vřes. Milujte, Urozenosti, tvůrce všech těch líbezných věcí. Ostatně se můžeme posadit. Vidím v duchu krásné jitro na kubánských ostrovech, vidím plantáže tabákové. Pozoruji i v tom ruku Stvořitele.

Tropická příroda obdařila krásné ostrovy západní Indie množstvím výtečného tabákového listí. Bůh stvořil černochoy, aby hleděli využívatí této boží laskavosti, a oni tak pilně činí jako pracovitě včelky. A hle, Stvořitel vede jich ruku k tomu, aby sušili listí této aromatické rostliny, a oni z listů tabákových krouť doutníky, které rozváží se do celého světa. Tyto výrobky přicházejí do Havany a odtud po lodi do Evropy a do Čech. Bůh nedá zahynouti lodi, vezoucí tento drahocenný náklad, a ochraňuje lodníky svou pevnou rukou. Když přijede loď ku břehu, bedny opatrně složí se v přístavu, a hle, vizte, Vaše Urozenosti, mám zde takový jeden doutník, výrobek zbožné generace černochoů. Vidíte, Urozenosti, že zapaluje ho, činím tak s upřímnou láskou k Bohu Stvořiteli, který chrání plantáže v západní Indii před pohromami.“

„Ano,“ řekl, vypouštěje obláčky dýmu do vzduchu, „pozorujte, jak vonný kouř vznáší se jako smírná oběť.“

Vězte, že kouřím jen z úcty k těm zbožným pracovníkům černé tváře, kteří vzdávajíce díky Bohu za úrodnou sklizeň, i sou tak dobrými křesťany. Ano, Urozenosti, ve všem vidět ruku Stvořitelovu. Ať se podíváte kolem na cokoli, vše jest pomníkem boží slávy. Vizte jen, jak na podzim příroda pes-tře je zabarvena, jak listí tam naproti v háji hraje všemi barvami. A nad tím vším vévodí svou krásnou barvou ohnivá záře plodů jeřabin. Stvořitel pamatoval tu na nás ve své neskonalé milosti. Toť, Urozenosti, boží sláva. Ale Bůh nechtěl jen, aby barvami nadchl se bídny tvor lidský k opěvání boží slávy a neskonalé moudrosti, Stvořitel všehomíru přichází jako pomocník lidstva ve všech jeho utrpeních, zná dobře, co mu prospívá, dává zráti lahodnému ovoci, ba i ty rudé plody jeřabin přenechává lidstvu ku zužitkování. Lidstvo odedávna trpí různými chorobami duševními i tělesnými. Malátné tělo činí i lidského ducha malátným, ale Bůh ukázal již dávno na různé plodiny, ovoce, rostliny a byliny, z nichž připravené nápoje jsou silícími prostředky. A tak lidstvo, vedeno božským vnuknutím, z jeřabin vyrábí tento nápoj.“

Abbé Petr se zbožným pohledem vytáhl z kapsy své kleriky slušně objemnou láhev jeřabinky, a polykaje velkým douškem zlatožlutý likér, pozvedl hlavu k nebi a bylo mu tak blaze...

Položil vedle sebe láhev jeřabinky a mluvil dále: „Ano, Urozenosti, neskonalé milosrdenství boží dává tu podnět k různým úvahám a nejlépe jest oddávati se jim právě v boží přírodě, která i tím nejmenším broučkem chválí slávu boží. Hle, jak je zde příjemně! Na louce jsou květiny, tu poletuje muška, tu brouček, tam zas vidíte krtiny a víte, že pod tou hromádkou hlíny žije krtek. Dole u potoka jsou pak ještě žáby a tam v lese, tam teprve jest plno tvorů, kteří chválí dílo Stvořitele. Ptáčekové na větvích, veverky na stromech, lišky v doupatech a jiní a jiní tvorové vyšli též z boží dílny. A Stvořitel těmi různými skutky své lásky k lidem chtěl lidstvu prospět a ukázat, že on vpravdě je miluje a jest jeho otcem nebeským.

Bůh proto oživil řeky, pole a lesy různými živočichy, kteří dávají užitek a slouží k oslavě jména Hospodinova. Zajisté, že Vaše Urozenosti viděli již, jak zajíc ubíhá a jak sestřelen klesne, aby v neskonalém milosrdenství božím lidem poskytl chutnou potravu. A jest to právě zaječí hřbet, pečený na smetaně, který jest tak dokonale chutný, že právě tím dokazuje člověk svou

nepatrnost vůči Stvořiteli, neboť bez jeho vůle a láskyplnosti k nám hříšným tvorům lidským nemohl by nikdo takhle sáhnout do kapsy a vybalit z papíru takovýto hezký kousek pečeného zajíce, jako já nyní činím. Ptám se vás, mohl by tak učinit bídný, hříšný lidský tvor bez božího pokynu?

A když nožem zajedu,“ pokračoval, krájeje zaječí pečení a vkládaje pěkná sousta do úst, „tu teprve jasně chápu onu pečlivost boží o lidské dítky a vidím před sebou celou přírodu, nejdokonalejší dílo Stvořitele.“

Zapil zajíce jeřabinkou a pokračoval: „Jaký jest strastiplný život lidský, jak ubohý jest takový lidský tvor a jak by byl neskonale bídný, kdyby Bůh mu odepřel spáнку! Jaké hymny daly by se však napsat o tom, kdy člověk unavený pomalu usíná. A což když pod širým nebem v boží pří-rodě poskytne mu Bůh osvěžujícího spáнку, kdy usíná s modlitbou na rtech uprostřed boží slávy...?“

Abbé Petr zkrřížil ruce pod hlavou a za chvíli bylo slyšet jeho spokojené chrápání.

A uprostřed palouku seděli jeho svěřenci, zaraženě naslouchající, jak píská jejich vychovatel nosem uprostřed té boží slávy.

Br. Jiří Pichl

nár. soc. redaktor a obecní starší na Královských Vinohradech

Moudré kteréisi přísloví praví: Nesud'te dle zevnějšku! Často drsná skořepina tajiti může ušlechtilé jádro i naopak.

A skutečně: kdybychom měli souditi dle zevnějšku, pokládali bychom bratra Pichla za nějakého miniaturního Babinského, Roszu Šandora či Rinalda Rinaldiniho. Jeho ponurá tvář s obrovskými vyježenými kníry a zarputilýma očkama za skly skřipce nevzbuzuje v člověku důvěry.

A zatím v pravém odporu se svým odstrašujícím zevnějškem je br. Pichl jedním z nejsrdečnějších lidí v Čechách, který veškeru svou mírnou moudrost a uhlazenost ukládá pečlivě do svého žurnálu, ačli ji předtím už dobrosrdečně neroztrousil ve svých přednáškách mezi důvěřivé posluchače.

Jeho sebevědomí nejde sice tak daleko, aby svůj žurnál pokládal za nejlepší na světě, ale je přesvědčen v hloubi duše, že po New York Herald, Times, Daily News a Matinu je hned na prvním místě jeho list, co se týče úvodníků.

Redaktor Pichl je veskrze mužem pokroku a tak i jeho žurnál předhonal během času sám sebe a vychází nyní vždy o den dříve: úterní číslo v pondělí, páteční ve čtvrtek, sobotní v pátek atd.

Mimo svůj list je br. Jiří Pichl vynikajícím řečníkem a je na požádání vždy ochoten přednésti svůj skvělý repertoár, který vozí s sebou po vlastech a jenž sestává ze tří prohloubených přednášek: O bitvě na Bílé hoře, O Svatopluku Čechovi a O úkolech vzdělávacích spolků. Cyklus tento rozšířil právě o čtvrtou přednášku Dojmy z cest po Cařihradě; bylť se v tomto exotickém městě zdržel půldruhého dne, kteréhožto času využil znamenitě k tomu, aby rozšířil mezi Turky hnutí antimilitaristické a agitoval proti zamýšlenému vyhubení pouličních psů cařihradských.

Zbývá ještě uvést několik životopisných dat: Br. Jiří Pichl narodil se... ale nikoli, to nesmíme prozraditi! Redaktor Pichl je zaručeně zachovalý mládenec a nesnese, aby se mu někdo probíral v křestním listě. Je to příslovečná známá skromnost všech starých panen a konzervovaných mládenců. Zachovalost jeho je skutečně prokázána, což můžeme s uspokojením konstatovati, neboť ani jeho političtí odpůrci nemohli mu doposud ani jednoho levobočka vyčísti - a to znamená mnoho v našich poměrech!

Jednu však z nepřátelských výtek musí přece svědomitý životopisec uvést: Pro jeho náklonnost k parfému nazývá jej soudruh Němec z Práva lidu „bratrem Voňavkou“. A skutečně: Redaktor Pichl po způsobu starodávných rozkošníků zbožňuje oděry a jde-li do společnosti, napouští se parfěmy, aby šířil kolem sebe libé vůně, - což se nedá říci o nohách soudruha Němce.

Buržuj Ramzelík

Nebylo to v bolševickém Rusku, kde jsem se seznámil s panem Ramzelíkem. Pan Ramzelík vůbec ani nevěděl, že jsem byl v Rusku. Netušil, že jsem sovětovým komisařem a moje upřímné hnědé oči vzbudily v něm plnou důvěru. Seznámili jsme se, když jsem vyšel z malé zastávky v lese a zeptal se pana Ramzelíka, kudy se jde do Balánova.

Pan Ramzelík pozvedl zvolna hlavu a řekl: „Já jsem z Balánova.“ Protože bylo vedro, přisedl jsem do stínu k panu Ramzelíkovi. Brzy jsem zvěděl jeho nacionále a za půl hodiny stal jsem se jeho přítelem. V příští půlhodině pozval mne do své vily a vydali jsme se na cestu.

„To se bude stará divit, že jsem na ni nečekal. Víte ono se tady sice ještě nikdy nic nestalo, ale člověk neví. Tady se mi houpe zlatý řetěz, na hlavě cylindr, na člověku je zdaleka vidět, že je pán. Každý ví, že tu mám vilu. Je to jediná vila v Balánové. Proto nechodím lesem nikdy sám. Je to na pováženou. Poručím tedy manželce, aby mi přišla naproti. Kdyby byla nepřišla a kdybyste byl náhodou nešel vy do Balánova, zůstal bych na zastávce. To bych jí udělal. Za hodinu jede vlak na Jílové. Koupil bych si lístek do Jílového. Tam bych šel na poštu a poslal telegram: ‚Stará, jsem v Jílovém.‘ Šel bych do hospody a seděl tam, až by pro mně přijela. Já nejsem snad bázlivý člověk. To ne. A kdyby přišli bolševici, bránil bych svůj majetek a střílel bych je, psy, dokud by ta holota nepochcípala. Já rozumím politice jako nikdo druhý. Podívejte se na carské Rusko. A co bylo? Jak je dnes? A proto říkám: ‚Stará, přijď mi naproti, já ti tím lesem nepůjdu.‘“

„A což vaše paní manželka? Nebojíte se, že i někdo přepadne ku příkladu tady v tom úvoze, kde se tmí od hustým smrčím?“

„Ale prosím vás,“ usmál se pan Ramzelík. „Kdopak si všimne báby. Bába sem, bába tam. A pak, ta vyběhne do lesa třeba ve čtyři ráno. Víte, houbaří. Ne že by nám to bylo třeba, máme tu vilu, prase máme, dvě kozy, šatů za několik tisíc, prádla za kolik tisíc, zlata, stříbra. Máme pole, slepice máme - a což ta vila: krásně seřízená s verandou. Na jedné straně pokoj, kuchyň, na druhé pokoj, kuchyň. Tam máme nájemníci. Je to sice jen taková chudoba, ale jinak řádná ženská, ví, co se patří. Přijde ke mně do ševcovny, požádá slušně: ‚Pane domácí, jsou tak laskav, sešijou mi to perko.‘ Přijde k ženě do kuchyně: ‚Paní domácí, tady je na košť několik malin.‘ To vůbec, lidé si tu člověka váží. Pražák se nezapře a imponuje jim. Tady je to samá chudá pakáž. Na člověka mají spadeno, že je z Holešovic, že něco v životě užil a že má tu vilu. Vědí, že kdybych chtěl a tu vilu prodal, do smrti bychom ani já ani stará nemusili hnout prstem. Třicet tisíc bych dostal jistých. Jen kdyby ty peníze platily jako dříve, tím jsou vinni ti socialisté. Kdyby jich nebylo, á já! Podrážka třicet korunek, kramflíček pět korunek. Člověk by mohl žít, kuřata jíst smažená, pečená, vařená. Ale to ne. Spolčili se se sedláky, nikdo nechce pracovat, za vajíčko si počítá padesát krejcarů za všechno abys platil, za kafe, za ocet, za každou hloupost... Keťasi a bolševici! Jeden pro druhého nic nedělá. Dobrodiní vymizelo. A což láska k bližnímu! Sirotku se nikdo neujme. Ale po buržoovi každý jen plivne. A kdo se ujal sirotka v Balánové, kluka po té rajdě, co sloužila u sedláka Hampejza? Byl to agrárník, nebo to byl socialista? Nebyl to ani agrárník, ani socialista. Byl to buržoa, domácí pán. Byl jsem to já, pan Ramzelík. Ujal jsem se sirotka. Vedu ho k práci a říkám mu: ‚Pro mne to neděláš, děláš to pro sebe. Pracuj. Podívej se na mne. Věčně tu nebudu. Podívej se na mou starou, na paní domácí Ramzelíkovou. Ani ona tu věčně nebude. Tak buď hodný a vytrvej, nos vodu, pas kozy, sbírej v lese dříví, choď na trávu. Děláš to pro sebe. Mám já z toho něco? Nemám. Mohl bych si vzít služku, dát jí těch deset dvacet zlatých. O to by mi nebylo. Ale co by pak bylo s tebou? Zahynul bys v bahně, udusil by ses ve vlně socialismu. Děláš to pro sebe. Podívej se. Je tu vila jako zámeček, prase v chlévě, dvě kozy. Dobře je opatruj. Čí by to jednou bylo? Vyrosteš, zesílíš, bude z tebe muž. Neztratíš se ve světě.‘ Ale dobrodiní, milý pane, se nevyplácí. Myslíte, že Lojza je vděčný a že lásku splácí láskou? Je

líný. Když ho budím ve čtyři hodiny, aby šel na houby, pláče. V jedenáct hodin večer ještě by chtěl jíst. Šel by na kutě s plným žaludkem. Nemá smysl pro hygienu, je vybíravý, naše bramborka se mu už přejedla. Taková bramborka! Jíšku do ní dá stará, čerstvé houby, česnek. A brambory! Já, drahý pane, k smrti rád brambory. Proto jsou u nás každý den. Ne že bych snad nemoh něco panštějšího, to ne. Kdepak! Podrážka třicet korun, kramflíček pět korun. Dvě kozy v chlévě, mléka dost. Houby nanese Lojza. Dřívím nespoříme. Lojza ho nanosí, zatopí, žaludek si zahřejeme, i sirotek se ohřeje u našeho krbu. Třebaže jsme z města, vstáváme časně. Ve čtyři hodiny, se skřivánkem. Aby ten chlapec měl příklad. Někdy postrčím ručičku na hodinách, aby se Lojza dostal dřív do lesa. Víte, po svítání se najde nejvíc. Ranní ptáče dál doskáče. Jenže já a moje stará už taky nejsme žádná ptáčátka. Nám už to vstávání tak neslouží. Nu, co na tom. Ještě si pak trochu schrupneme. Jsme staří lidé a z města. Už se nám to špatně ohýbá. Ale jsme pracovití lidé. Stará pomáhá sedlákům na poli i na dvoře. Někdy pošle za sebe Lojzu. Takový mladý chlapec, to holt je jiná síla. Ale zlobí, kluk, zlobí. Nezbuďe než ho vrátit, darmo jedá. Ani by ho člověk v zimě dost nezaměstnal. A přece je tady odpovědnost. Zlenošil by, zakrnl. Takové mladé tělo se musí vypracovat. To já mu nemohu v zimě poskytnout. Nemáme v zimě sami co dělat. Kozy poklidí nájemnice, neptám se, jestli se jí to líbí či nelíbí. Jinde byt nesežene. Ať je ráda, že se tak uskrovníme a necháme ji v těch dvou světnicích. Člověk by se taky dovedl roztáhnout a zařídit si nějaký ten salónek. Koupil bych piano, psací stůl, hrací obraz. Ale nač? Ať má chudá žena pěkný byt. To se jí beztak ani ve snu nezdálo, že bude na stará kalena bydlet ve vile.“

Došli jsme na kraj lesa. Krásná vesnička se objevila našim zrakům. Výstavné statky, pěkné domky. Pan Ramzelík mávl rukou a ukázal na jeden domek na druhém konci vsi.

„Tamhle je naše vila. Nikdo jiný nemá zde vilu, jen ta jediná.“ Zapomněl, že mne pozval a potřásl mi srdečně rukou. Rozloučili jsme se.

Stál jsem na kraji lesa a hleděl za panem Ramzelíkem. Neviděl jsem, jak se mu houpe zlatý řetěz, ale jeho cylindr se leskne nádherně.

Zabočil za roh a já vešel do hospody. Hrálo mne vědomí ze jsem poskytl v lese svým průvodem ochranu panu Ramzelíkovi, buržoovi a dobrodinci.

C. k. ministerstvo spravedlnosti na lavici obžalovaných

Ze soudní síně

Dva soudní radové podali na ministerstvo spravedlnosti žalobu na náhradu útrat subsidiárních, které jim zůstalo dlužno ministerstvo spravedlnosti v obnosu 22 K 35 h za jisté zastupování. Neopomíjíme zpravit čtenáře o průběhu líčení, které podalo smutný důkaz o tom, kam až kleslo ministerstvo spravedlnosti.

Krátce o desáté hodině zahájil předseda senátu líčení a dozorcové přivedli z cely zchátralé individuum se zapadlými očima, které vydávaly nejlepší vysvědčení o rozháraném životě obžalovaného.

Na dané otázky odpovídá obžalovaný tichým, ale cynickým hlasem, že se jmenuje Ministerstvo Spravedlnosti, že se narodil ve Vídni a že byl již trestán. Kolikrát, se nepamatuje. Podobně neví, kdo byl jeho otcem. Za mládí studoval práva a nyní mu přezdívali Ministerstvo Spravedlnosti.

Předseda na to čte žalobu za všeobecného ticha, ze které vychází najevo, že obžalovaný, vulgo „Ministerstvo Spravedlnosti“, pokusil se okrást dva chudé soudní rady o obnos 22 K 35 h. (Pohnutí v obecenstvu.) Jednomu ze žalobců málem by se byla právě v té době narodila dvojčata. (Nepokoj.) Předseda prohlašuje, že ačkoliv dovede chápat rozčilení obecenstva, dá vyklidit prostoru pro posluchače.

Poté pokračuje se ve čtení žaloby.

Obžalovaný, kryjící se pod jméno „Ministerstvo Spravedlnosti“, chtěl zamítnutím spravedlivého požadavku dvou chudých soudních radů zkrátit je hmotně na jejich právu, čímž je také poškodil o 22 K 35 h. Obžalovaný, vulgo „Ministerstvo Spravedlnosti“, proti tomu namítá, že je chorý na mysli a že nemohl uznat požadavek žalobců, poněvadž není mu ničeho známo o paragrafu, o který opírají žalobci svůj nárok.

V době, kdy se jednalo o oněch 22 K 35 h, nebyl právě doma, chytal ryby v českých vodách, neměl tudíž vědomosti o požadavku žalobců, který také nepovažuje za správný. Není si vědom ničeho a poukazuje na to, že měl již od útlého mládí bolení hlavy, které se stupňovalo den ode dne. Naproti tomu je dokázáno, že obžalovaný, jinak též Ministerstvo Spravedlnosti, byl si vědom svého činu, neboť není myslitelné, aby Ministerstvo Spravedlnosti bylo stíženo vleklou duševní chorobou, na kterou se vymlouvá obžalovaný.

V době, kdy případ se udál, nelovil obžalovaný v českých vodách, nýbrž seděl klidně v paláci a přijímal telegramy, ve kterých byl tlumočen spravedlivý požadavek žalobců. Je dokázáno, že obžalovaný oněch 22 K 35 hal. strčil si do své kapsy. Celý život obžalovaného nesvědčí nijak o tom, že by byl vždy jednal bezúhonně, naopak je dokázáno, že hromadil zločin za zločinem, aby si získal všeobecnou důvěru. Této důvěry zneužil k tomu, že připravil žalobce o 22 K 35 h, lidi vskutku potřebné, čímž vina jeho dokázána. Žádá se o přísné potrestání.

Po přečtení žaloby došlo k pohnuté scéně mezi obžalovaným a přísedícími soudy. Obžalovaný vstává a dokazuje, že je jako Ministerstvo Spravedlnosti zaměstnavatelem soudců, kteří ho budou soudit, nežádá tedy nic, neboť ví, že je všechno marné, neboť stavovská hrdost soudců ho přiskřípne. Nemá již ani slzí, všechny vyplakal ve vyšetřovací vazbě. (Veselost.)

Předseda odchází k poradě a když se vrací, oznamuje, že obžalovaný se odsuzuje k disciplinárnímu trestu 24 hodin samovazby a k půstu z toho důvodu, že nařkl soudce z nečestného jednání, tvrdě o nich, že jsou zaujatí.

Dochází pak k veselé scéně, neboť obžalovaný klade otázku svému obhájci: „Pane doktore, tak mně připadá, že jsem zabil spravedlnost.“ (Bouřlivá veselost.) Předseda hrozí poznovu

vyklizením prostoru pro posluchače.

Následuje výslech obžalovaného.

Předseda: „Slyšel jste žalobu, můžete proti ní něco namítat?“

Obžalovaný: „Mohu a vším právem.“ (Smích.) „Jmenuji se totiž Ministerstvo Spravedlnosti.“ (Bouřlivá veselost. Hlasy: „Patří do blázince!“)

Předseda: „Ještě slovo a dám vás vyklidit.“ (Hlas: „Už mlčím.“)

Předseda: „To bych prosil!“

Obžalovaný k posluchačům ironicky: „Děkuji vám, pánové!“

Předseda ho napomíná.

Obžalovaný: „Abych tedy přišel k věci. Narodil jsem se ve Vídni a studoval jsem práva. Mládí mé bylo smutné. Otce neznám a matka zemřela v káznici. Vyšinul jsem se vlastní silou na čestné místo. Říkají mně Ministerstvo Spravedlnosti. Ani kuřeti jsem neublížil.“ (K dozorcí: „Nemáte šátek?“) „Místo mé bylo skvělé, ale vyžadovalo velké duševní námahy. Nač bych to zapíral. Myslím, že jsem zblbl. Přechásto jsem se stýkal se slušnou společností, jako s katy a podobně. Byl jsem rád na světě. A při tom jsem blbl dál a dál. Nakonec jsem zapomněl se podepsat. V hlavě se mně kolečka popletla. Šel jsem si stěžovat, že mám progresivní paralysu. Dostal jsem za odpověď, že to nijak nevádí, abych snad nevykonával dál svůj úřad. Co jsem měl dělat. Blbl jsem dál. Soudci znalci neuznali mne však za duševně stíženého, poněvadž jsem Ministerstvo Spravedlnosti. V té době vznikla právě tato aféra. Nechtěl jsem nikoho okrást, poněvadž znám paragrafy. Dal jsem se poznovu prohlédnout psychiatry a dostal jsem odpověď: „Excelence je zcela normální.“ Pak byla na mne podána žaloba. Nedostavil jsem se, poněvadž mám slabou paměť. Nakonec jsem byl uvržen do vyšetřovací vazby. Jsem nevinný. Ostatní poví můj obhájce.“

Svědkové přísežně prohlásili, že vskutku byli okradeni o 22 K 35 h a že určitě poznávají obžalovaného jako viníka.

Slova se ujal poté obhájce obžalovaného. Ve skvělé obhajovací řeči prohlásil, že obžalovanému Ministerstvu Spravedlnosti chybí vlivem zanedbané výchovy z mládí právní pojmy. Prosí o osvobození svého klienta.

Soudní znalci prohlašují obžalovaného za slabomyslného, ale ne v té míře, aby si nebyl vědom svého počínání. Má normální lebku. Jsou-li nějaké zrudnosti na jeho mozku, nevědí, neboť obžalovaného neměli dosud tu čest pitvati.

Veřejný žalobce v bystré a promyšlené řeči poukazuje na svědectví soudních lékařů o normálním stavu obžalovaného. Žalobci, soudní radové, jsou úplnými chudáky a 22 K 35 h je pro ně velký peníz. Navrhuje potrestání obžalovaného, poněvadž týž je veřejnému majetku opravdu nebezpečný. Obžalovanému nic nepolehčuje, naopak přitěžuje, poněvadž použil vysokého veřejného postavení ku provádění zločinných manipulací.

Po této bystré řeči veřejného žalobce odebral se soud k poradě. V přestávce tím vzniklé se obžalovaný cynicky směje. Soud porokovav, odebral se zakrátko do soudní síně, kde byl obžalovanému oznámen rozsudek, kterým se odsuzuje na 15 let do těžkého žaláře a k doživotní ztrátě cti. Obžalovaný se odvolal.

Karikatury - 29. 4. 1909

Cena slávy

(Pohled do minulosti lidstva)

V jedné japonské pohádce vypravuje se, jak tajfun, strašlivý vítr, rozmetal domky z bambusu, potopil lodě rybářů na moři, lesy z kořenů vyvrátil a jak nakonec promluvil k hoře Fudžijamě: „Hleď, co jsem nedokázal, podívej se na ty spousty, které jsem udělal a co vše jsem zničil; dozajista, když si na mne vzpomenou, nenazvou mne jinak než: Ten velký, slavný tajfun!“

Ve starověku žil v Řecku muž jménem Efialtes, jehož jedinou tužbou bylo, aby se stal slavným a aby se o něm mluvilo. Aby toho dosáhl, šel a zapálil nádherný chrám bohyně Diany v Efesu, jeden ze sedmi divů světa.

Moderní psychiatři znají pak slavomam, onen druh duševní choroby, který nutí klamnými představami duševně choré, že provádějí různé kousky, na které by jinak při zdravém rozumu nikdy si ani nemyslili.

Vezměme nyní do ruky všeobecný dějepis lidstva a listujme jednu stranu za druhou. Procházíme jedním stoletím za druhým a vidíme, že celé dějiny lidstva koupaly se v krvi a že dle názoru dějepisců nejslavnějšími byli ti mužové, kteří vedli také nejvíce válek. Pamatuji se na slova našeho profesora dějepisu, který proti všemu nadání jednou řekl: „Nevím, proč jsem si zvolil tak ošklivé zaměstnání mluvit dvě hodiny týdně o samém zabíjení lidí ve starověku.“

Měl mnoho pravdy ten pan profesor. Jest sice v dějinách lidstva dosti radostného, ale to jistě nevyváží naprosto ony velké bolesti, které lidstvo zakusilo, nežli mohlo napsat životopisy mnohých slavných mužů.

Ano, cena slávy těch lidí byla vykoupena nářkem tisíců a správně jistě psal onen prostý tyrolský sedlák Napoleonovi, který mu věřil do svého vojska dva jeho syny, kteří padli u Lipska: „Velký řezníku!“ Je to onen dopis, který Napoleon ukazoval s cynickým úsměvem svému maršálku a který nalézá se dnes v Napoleonově muzeu v Louvru. Nemluvil tu z něho jen žal, lítost nad ztrátou dvou synů, byl to protest proti evropským jatčím malého Korsikána.

To byla cena jeho slávy, stejně za tutéž cenu stali se slavnými jiní velcí mužové. Cesty, kterými šli, byly posety mrtvolami, potoky krve značily jejich kroky. Za nimi hořely obzory v rudé záplavě požárů a ležela zdupána zpustošená pole. V dýmech požárů budovali pomníky své nesmrtelnosti Efialtové dějin. A tak hledí na války minulosti malíř Pierre Tritel.

Jeho obraz Cena slávy jest těžkou obžalobou dějin. Jest v tom něco vereščaginovského, něco procítěno z onoho velkého mistra válečného děsu a bídy.

Ne, ti lidé nezaslouží si titulu slavných, velkých mužů. Dějepis je příliš vynáší.

Ve válečném šiku středem mrtvol jedou vedle sebe: Ramses II., Attila, Hannibal, Julius Caesar, Napoleon, Karel Veliký, Tamerlán a Alexandr Veliký. Učebnice jsou plny jejich jmen. Do těch něžných hlaviček dětských vtoulají se jména měst, u kterých ti šířitelé hrůzy svedli velké krvavé bitvy. A ty děti musí monotónně odríkávat: Pobito 20 000 lidí, pobito 80 000 lidí, padlo 120 000 lidí, utraceno 40 000 zajatých, vyvražďeno 60 000 obyvatelů a tak dále, donekonečna. Jest to nejvydatnější krvavá literatura, bohužel tím horší, že vše jest pravdou, že není nic vymyšleno a ty milióny lidí, o kterých čteme, měly doopravdy své poslední hrozné okamžiky hromadných poprav.

Byly doby, kdy válčící strany dlouho se nerozmýšlely, co činit se zajatci.

Jeden z vůdců Valdštejnových oznamuje svému vrchnímu veliteli: „Před týdnem zajal jsem 1200 švédských rejtharů. Poněvadž jsem je nemohl uživit, dal jsem je pověsit v lese u Magdeburku, což se hladce odbylo beze všeho rušivého dojmu!“ Kolik takových raportů zůstalo utajeno dějepiscům a historikům.

Ale dosti je toho příšerného, co se přednáší z dějin lidstva na školách. A nejen chlapcům, u kterých snad dle starého systému má to být způsob výchovný, aby se stali zmužilými, ale i dívkám. Taková jemná dívčí hlavinka musí poslouchat vypravování o velkých vraždách, ať se to děvčatům přednáší na školách veřejných či soukromých, v penzionátech. Lidobijci starověku a středověku jmenování jsou slavnými a velkými. Kulturní stránka dějin se většinou opomíjí.

Co slávy nadělá se jen kupříkladu s Napoleonem. Vznikla dokonce takzvaná napoleonská literatura. Až lidstvo vyspěje konečně tak, že umlkne řinčení mečů, zastaví se s útrpným úsměvem nad těmi malými mozečky, které chovaly tak hloupé názory o tom, kdo je slavným a velkým.

Vezměme si jen ony vojevůdce z obrazu Pierra Tritela Cena slávy a začněme s egyptským vládcem Ramsesem. Na obeliskách v Egyptě nazván jest „podmanitelem světa“. Po mírumilovném svém otci Sethosavi, ujav se roku 1300 před Kristem vlády, ve velkém tažení proti ethiopským kmenům dal rozmačkat v lomech simbelských 12 000 zajatců. Neměl dost na tom a vytáhl proti Sýrii.

O jeho činnosti svědčí zprávy a nápisy z pyramid: „Já, král slunce Ramses II., dal jsem ubíčovat sto tisíc syrských otroků, dvakrát sto tisíc hlav povaluje se po cestě do Berytosu.“ Není jistě třeba šířit se dál o jeho taženích do Arábie. A dějiny ho nazývají nejslavnějším králem starého Egypta, ačkoliv bylo v Egyptě mnoho panovníků, kteří neválčili, ale podporovali všechny kulturní snahy svých učenců.

Štětec Pierra Tritela nakreslil dále postavu Alexandra Velikého, který se dal titulovat „synem slunce“. Toto slunce zářilo nad půl miliónem zohavených mrtvol na jeho taženích z Řecka přes Persii do Indie. Baval se tím, že vyhazoval nemluvňata do vzduchu a napíchal je na kopí. Zajatce dával mučit nejhroznějším způsobem, a koho ponechal naživu, tomu dal usekat ruce a vypíchat oči. Tak naložil se všemi obyvateli perského města Megdama. Svého druha, od mládí nejvěrnějšího přítele, dle všeho podobného ohavu, jakým byl sám, vlastnoručně v hádce probodl. Dějepisci podotýkají, jako by chtěli z něho udělat nějakého jemného, citlivého člověka, že Alexandr, probodnuv svého přítele, plakal dlouho nad mrtvolou. Podotýkají dále, že od té doby zuřil ještě víc. Kronika o Alexandrovi Velikém byla nejoblíbenější četbou ve středověku.

A což Gaius Julius Caesar? Ve čtvrté třídě gymnasia musí studenti se učit nazpaměť: „Galia divisa est in partes tres, quarum unam... atd.“ Toť začátek ze Zápisků Julia Caesara o válce galské. Po celý rok v hodinách latiny učí se o pobití Helvetiů, o krveprolití u Bibrada, o zničení Serevů, o masakru mezi Aeduji, o krutém vyhlazení Belgů a Aremoriků. To není četba pro dospívající mládež, ta knížka by měla býti spíše vřaděna do vězeňských knihoven pro loupežné vrahy, neboť Julius Caesar nebyl ničím jiným než jejich slavným kolegou.

Pierre Tritel namaloval dále Hannibala. Tento vůdce kartaginský byl roztomilý člověk. Zajatce zabaloval do slámy polité smolou a svítil si tak na pochodu. Iberského vladaře Sejila dal uvařit pomalu v octu. Svým vojskem pobil přes půl miliónu lidí. Severní Itálii a střední, kvetoucí to sad, proměnil v poušť. A o tom odnáší si mládež dojem jako o sympatickém člověku.

Attila, vůdce Hunů, dobyl si své slávy tím, že s hordou svých divochů vyhubil a umučil veškeré obyvatelstvo Panonie, nynějších Uher, až na nepatrný zlomek, který se usadil v Karpatech a Tatrách. Ten surovec a ukrutník je národním hrdinou Maďarů.

Karel Veliký byl také jeden z těch výtečníků. Upálil na 200 000 Maurů, mužů, žen i dětí. Hubil Polabské Slované a o jeho zvířeckosti svědčí, že dal utopit 6000 Sasíků v řece Šeldě. A toho člověka obklopil dějepis nimbem slávy.

Pierre Tritel kreslí dále Tamerlána. Sverepý Asiat nijak nezůstal pozadu za svými evropskými kolegy. Timur-Lenk, jak ho nazývali též, čili Chromý Timur, započal vládnout tím, že povraždil své bratry a příbuzné. Ve své rezidenci Samarkandu mučil zajaté asijské krále nejrafinovanějším

způsobem. Celou Střední Asii proměnil v jedno velké žároviště. Celkem provedl 35 strašných válečných tažení. Roku 1394 pronikl k Moskvě a utratil obyvatelstvo nejbestiálnějším způsobem. Zpustošil Indii, zničil Bagdád a v říši sultána Bajazida šířil všude hrůzu. Zemřel na cestě do Číny, o které tvrdil, že tam ani červíčka nenechá naživu.

Poněvadž byl to Asiat, líčí ho dějepisci jako krvežíznivce, ačkoliv nebyl o nic horší než kupříkladu Napoleon. Tento sice nemučil zajatce přímo ve střední Evropě, ale ruští dějepisci vyprávějí, že se zajatými ruskými vojáky při svém tažení na Rus také nenadělal mnoha okolků. V okolí Smolenska rozvěšel po stromech celý pluk zajatých kozáků. Všichni víme, kdo to Napoleon byl, a v mnohých lidech panuje nejasnost, jak si ho mají představovat. Někdo si ho představuje jako reprezentanta síly a energie. V srdci člověka kulturního vzpomínka na milión rodin, které zničil, na ty potoky krve a na požáry a bédování statisíců musí nezbytně zanechat dojem velké lítosti nad tím, že se narodil ten malý Korsikán.

S odporem odvracím se vždy od jeho portrétů, od jeho drzé postavy se zkříženými rukami, hnusného pozéra. A když byl na Svaté Heleně internován, tu často prý plakal bezmocně při pohledu na širý mořský obzor. A ve svém pokoji kreslil si na mapě postavení vojsk a červenou tuhou škrtil jednotlivé kroužky. Takový kroužek znamenal celý pluk. A škrtil je tak klidně, jako klidně dřív dal celé pluky vystavit vražednému ohni. Kousal se prý přitom do pysků, oko mu zaplálo a nervózně cukal levou rukou.

Ne, ten člověk neměl zdravý rozum.

A zdravý rozum nemají také ti, kteří takovou cenu slávy velebí.

Cesta mstitele své cti

I

Pan Lantner byl před dvěma lety se svou manželkou přes léto v Hostěradlicích Trhových. Když se nyní zástupce jeho firmy pan Liebstein vrátil z obchodní cesty, vypravoval panu Lantnerovi, že tam v Hostěradlicích Trhových setkal se na náměstí v restauraci s tlustým vysokým pánem, který se ho optal: „Tak co, běhá paní Lantnerová ještě tak za mužským, jako tady před dvěma lety?“

Pan Lantner si vzpomněl, že tím vysokým a tlustým pánem nemůže být nikdo jiný než pan Jantál, správce kruhové cihelny místního velkostatku, který již tenkrát choval se neobyčejně drze k jeho paní a poslal jí před rokem k vánocům do Prahy pohlednici s těmito verši:

*Proč máš mne ráda, to nevíš snad,
vždyť hezčí nežli světa květy
jsou moje sladké, malinové rety.
V dokonalé úctě Josef Jantál,
správce kruhové cihelny Hostěradlice Trhové.*

Pan Lantner chtěl ještě nabýt určitějšího přesvědčení o ničemnosti tohoto bídného chlapa, proto poslal do Hostěradlic ještě druhého zástupce svého exportního domu, který přinesl tento raport: „Viděl jsem ho, mluvil jsem s ním. Řekl, že vaše nástěnné hodiny s kukačkou jsou nejhorší šmejdy, který se prodává na zeměkouli. Stejně potupně mluvil o vaší paní manželce.“

„Jakže,“ křičel pan Lantner.

„Stejně podobným způsobem,“ opakoval zástupce exportního domu.

II

Pan Lantner si řekl, že míra nepravostí správce kruhové cihelny je dovršena, že s takovým ničemou nedá se jednat v rukavičkách, že musí jít na něho, vyhledat ho ve společnosti, rozbít mu veřejně hubu před celou hostěradlickou společností, kopnout do něho jako do prašivého psa, říci: „Tady to máš, padouchu,“ koupit si na nádraží lístek a odjet zas domů a doma sledovat krajinské listy, podají-li zprávu o celé hostěradlické události.

Bude-li učiněna o tom zmínka v novinách, jak ztrestal toho padoucha, ukázat lokálku manželce a říci: „Není-li to takhle lepší než se s takovým chlapem špinit u soudu?“

III

Pan Lantner přijel do Hostěradlic kvůli většímu efektu v neděli, o místní pouti, aby co nejvíce obyvatelstva vidělo, jak dá panu Jantálovi přes hubu.

A jako pod vlivem telepatických vln, právě když vystupoval z vlaku, viděl na nádraží klackovat se postavu pana Jantála. Stál tam vysoký, tlustý, s velkou skupinou žlutých blatouchů v knoflíkové dírci.

Na nádraží stálo jenom asi pět lidí, takže pan Lantner pochopil, že by zde celý efekt selhal. Kmitlo mu jenom rychle hlavou, že ten chlap má takový masitý tlustý nos, že se to bude krásně bít přes něj. Viděl už v duchu, jak protivnému správci kruhové cihelny kape jeho ničemná krev pomalu na bílou náprsenku.

Pan Jantál setkal se s ním u východu a srdečnými slovy přivítal ho do Hostěradlic, přičemž mu tak silně stiskl ruku, že pan Lantner div nevykřikl bolesti, ale nechtěje se dát, tiskl mu ji také skřípaje zuby, jen aby mu způsobil bolest.

„Ty pse,“ pomyslí si, „tady se s tebou před pár lidma prát nebudu, ale až v restauraci na radnici k večeru, až tam bude plno.“

„Tak tedy, pane továrníku, zas budete snad u nás přes léto,“ řekl s úsměvem pan Jantál, přičemž se panu Lantnerovi zdálo, že tomu bídákovi kape z očí nestoudná žádost po cizích

ženách. „Budete, pane továrníku,“ pokračoval správce kruhové cihelny, „opět bydlet na starém místě? Kdybyste snad nechtěl, mohli byste si pronajmout něco u mne. Vystavěl jsem si domek a poněvadž jsem svobodný, mohl bych vám postoupit dva pokoje.“

„To je ale drzý nemrava,“ pomyslí si pan Lantner, zatímco pan Jantál pokračoval v rozmluvě:

„Za ty dva roky se mnoho změnilo, pane továrníku. Měli jsme zde také nedávno cirkus, kde vystupovali dva boxeři, Němci z říše. Nežli cirkus odjel, vyzvali veřejně, kdo by je porazil, že mu vyplatí dva tisíce korun. Mně to nedalo, pane továrníku, a podívejte se, prosím.“

Pan Jantál vytáhl z kapsy obálku k trestnímu soudu do Hradce a letmo přečetl: „Předvoláváte se jako obžalovaný pro zločin těžkého ublížení na těle dle § trestního zákona...

„Jednomu, tomu staršímu zápasníkovi, urazil jsem celou sanici, dva zuby mu vyletěly až do pokladny... Líčení se mnou bylo zastaveno, poněvadž sport je sport. Máme zde teď spolek pro rohování a já je trénuju třikrát týdně. Už jsem i svému šéfovi, majiteli cihelny, přerazil nosní chrupavku. Místnímu starostovi museli uříznout po mé ráně ucho... Je vám zima, pane továrníku? Tady jsme přece jenom výš jak v Praze, ještě není tak teplo, měl jste si vzít svrchník.“

Pan Jantál vzal pod paždí pana mstitele své cti a řekl k němu s neodolatelou vlídností: „Pořád jsem si na něco vzpomínal. Vždyť jsme si přeci tykali. To se samo sebou rozumí, že zůstaneš dneska u mne. Ukážu ti oba pokoje. Nemysli si nic špatného o mně. Hehe! Že bych snad pálil za tvou ženou? To je všechno jen legrace. Umíš boxovat?“

Pan Lantner odpověděl, že neumí, že bohužel neumí.

„Člověče,“ důvěrně řekl pan Jantál, „teď mám tady fešandy. Paní ředitelová velkostatku, to je zába. On, chudáček, se také chtěl učit boxovat a zkusil to s mým žákem, učitelem Vaníčkem, ale ten si dal. Máme tady jednoho doktora, ten ti má paničku, až budeš u nás na léto, tak tě s ní seznámím. Co se třeseš? - Máme zde novou vinárnu, tam ti mají vermut.“

Pan Lantner opravdu cítil, že z pana správce kruhové cihelny poznává ten vyhlášený vermut.

IV

Mstitel ani nevěděl sám dobře, jak se to stalo, že neprotestoval, ocítl se s tím ničemou Jantálem ve vinárně, kde během dvouhodinového pobytu musel slyšet z úst Jantála různé impertinence správce kruhové cihelny netituloval ho jinak než: „Ty vole, ty pitomče,“ a když pan Lantner během rozmluvy chtěl něco říci, poznamenal pravidelně se strašnou přesností pan Jantál: „Odpusťte, pánové, pan továrník je můj nejlepší přítel, ale je hovado.“

Přitom plácal důvěrně přes záda pana Lantnera, poznamenáváje přitom: „Vid', ty kluku keřaská,“ kteréž něžnosti vyvrchovaly prohlášením, že je pan Lantner nejpitomějším chlapem pod sluncem.

Panu Lantnerovi mizela vůčihledně půda pod nohama. Zprvu ještě ve své tvrdošijnosti si myslel: „Co bych se s ním pral tady, já mu to dám až na náměstí.“ Potom však stával se beznadějně apatickým, aniž by chápal dosah svého nemravného jednání a dal si zaplatit od pana Jantála celou svou útratu i s obědem.

Potom správce kruhové cihelny odtáhl si svého hosta domů, kde v pokoji visely rukavice k boxování.

„Dáme si malinký mač,“ řekl k panu Lantnerovi. „Připrav se.“

V

Pan Lantner, který se vrátil do Prahy ke své manželce s obličejem donekonečna oteklým a s přeraženým uchem, do smrti snad nezapomene na džentlmenské chování pana Jantála, který obětavě koupil mu sám lístek do Prahy a ještě ve vagóně doporučil ho do zvláštní péče průvodčímu vlaku se slovy: „Dejte na něho pozor, ten pán nevidí na obě oči...“

Cestovní deník Dra Soukupa

Úvod

Přinášíme dnes velice zajímavý deník dr. Soukupa, psaný na jeho cestách, který osvětluje jasně velkou duši tohoto slavného cestovatele.

Dr. Soukupa směle můžeme počítati ku známým středověkým cestovatelům Arabovi Ibenovi a ku slavnému Benátčanu Marku Polovi. Oba tyto muže předčí však dr. Soukup jak inteligencí, tak i větším názorem světovým.

Neměl-li slavný arabský cestovatel v devátém století a ve století dvanáctém slavný Benátčan tušení o existenci Ameriky, vyniká nad tyto dr. Soukup tím, že právě on za stopami Kolumba jede do té Ameriky, aby tu informoval neuvědomělé zbytky indiánského obyvatelstva o úkolech československé strany sociálně demokratické.

Jest však v tom tragédie osudu, že v dobách, kdy rozkládaly se v Americe velké a bohaté říše indiánské, nebylo ještě sociální demokracie, a když sociální demokracie je, tu jen poslední zbytky rudochů mají příležitost slyšeti vývody dr. Soukupa.

Že však cesta dr. Soukupa není jen politickou, vidět z jeho deníku. Jest přírodovědeckou a povšechně výzkumnou.

A nesmí také nikoho zarazit, že dr. Soukup hodlá též rýžovat zlato na Dálném americkém západě ve prospěch tiskového fondu strany. V americké cestě dr. Soukupa leží pro každého z nás poučení, že když ve staré vlasti ztratili jsme vše, že nesmíme zoufat. Dr. Soukup šel jako mnozí za oceán a našel tam své štěstí. Dle posledního telegramu zvolen náčelníkem Dakot'anů a tří příbuzných kmenů indiánských v Indián Territory, což jest jistě úspěch velice čestný, kterého byl však s to docílit jen muž znalý poměrů v rakouském parlamentu.

Deník

Dne...

Vyjeli jsme z Hamburku. Hamburk jest velké město a leží na řece Labi. Jedu na lodi Císař Vilém. „Až nebude císařů ani králů, nebude také lodi Císař Vilém...“

Jedu však nyní na této lodi nezviklán na svém demokratickém smýšlení. A když za večera dívám se na rudou kouli zapadajícího slunce, tu loučím se se zbahnělou Evropou. Za lodí plují delfíni a zpívají *Rudý prapor*.

Slyš ty delfíny, lide dělný a uvažuj dobře, zdali není lépe jako volný delfín volně zpívat naši dělnickou hymnu. Chtěl jsem na lodi promluvit, ale dva lodníci na pokyn lodního důstojníka odvedli mne do mé kajuty v podpalubí. A tu ve visuté rohoži přemýšlím, jak bude zítra, neboť moře je nepokojné a mořská nemoc se blíží, aby jako kapitalisté vysála z nás poslední zbytky sil.

Dne...

Vítám tě, mořská nemoci! Nezdáš se mi více spárami kapitalistů, jsi demokratickou, neboť proletář i neproletář skloněn nad zelenou mořskou vodou, bohatý či chudý, odevzdává moři vše, co má v žaludku. Vítám tě, velká demokratko. Samo sebou se rozumí, že obzvláště sympatizovala se mnou. A demokratičtí delfíni snědli vše, co jsem odevzdal vlnám.

Potom chtěl jsem promluvit o významu mořské nemoci v boji sociální demokracie, ale odvedli mne k lodnímu lékaři, který rozkázal, abych polykal lék a dva dny nevycházel na palubu z kajuty.

Dne...

Zažili jsme bouři na moři. Rudé nebe se otevřelo a rudé blesky křižovaly oblohou. Chodil jsem po palubě a rozdával hostům „Sociální demokracie v Čechách“. Byl jsem poznovu předveden k lékaři, který mně dal projímadlo. Následkem toho byl jsem přinucen zanechat agitace.

Dne...

Měli jsme dnes na palubě koncert. Hráli anglickou hymnu a tu jsem se v kajutě převlékl do mokasínů koupených v Hamburku a s výkřikem „Sláva sociální demokracii!“ vyrazil jsem na palubu, abych dokumentoval své demokratické smýšlení. Byl jsem zadržen a odveden nazpět do kajuty. Nevím, co si mám o tom myslet.

Dne...

Potkali jsme žraloka a lodníci uspořádali na něho lov, který se zdařil a žralok vytažen na palubu. Když mu rozpárali žaludek, našli v něm kalhoty, kabát, vestu a Právo lidu. Nešťastný soudruhu, neznámý hrdino! Sláva československé sociální demokracii, jejíž příslušníky naleznete i v hlubinách oceánu!

Dne...

Blížíme se Americe! Srovnávám si svá zavazadla a podrobuji prohlídce vše, co jsem nakoupil v Hamburku. Mám dva tomahavky, tři páry mokasínů a dva imitované skalpy. Pak mám s sebou srovnávací gramatiku jazyků indiánských a Old Shatterhand od Maye a knihu Syn lovce medvědů. Myslím, že to půjde.

V New Yorku:

Zažil jsem v kanceláři vystěhovalců nepříjemné dobrodružství. Jeden z úředníků se mne ptal, čím se chci v Americe živit. Když jsem se představil, odvedli mne do vedlejší kanceláře a za chvíli pro mne přijel krytý vůz. Odvezli mne do budovy, kde bylo několik pánů. Někteří z nich se křížovali, jiní si sahalí na hlavu, někteří se smáli, jiní plakali, skákali a různě se pitvořili. Pak přišli tři páni, kteří se mne vyptávali, jestli se země točí, kolik je dílů světa apod. Když jsem jim odpověděl, chvíli se radili a pak mne odvezli zpět na vystěhovaleckou kancelář. Jak jsem se dozvěděl později, musil tohle prodělat také Pelant. Ve vystěhovalecké kanceláři musil jsem pak podepsat revers, že se budu živit v Americe poctivě a byl jsem propuštěn...

V Chicagu dne...

Měl jsem tu první schůzi a tu šel jsem si zařecnit na schůzi metodistů. Bylo tam asi tisíc metodistek s deštníky v jedné a s biblemi v druhé ruce. Když jsem si před řečí poručil whisky, vrhly se na mne a přelámaly o mne pět set deštníků.

Pak přišel šerif a odvedl mne do policejních kasáren, kdež za půl druhého dne mohl jsem si vypracovati plán na další cestu. Jedu do Oklahomy a to do Arbary, kde jsou samí černoši. Doposud jsem viděl asi tucet Indiánů; když jsem je zastavil a dal jim do ruky brožuru o úkolech sociální demokracie, běželi za mnou s revolvery po celé 81. avenue.

Oklahoma, v Arboře dne...

Jest to čistě černošské město a přijel jsem tam takřka v nevčas. Černoši právě tam pořádali řeže na bělochy a tak mně nezbylo nic jiného, než ject dál na západ do Marmary, kde jsou samí běloši. Dozvěděl jsem se však, že v Arboře většina černochoů jsou sociální demokraté.

Marmara dne...

Svolal jsem tábor lidu, na který přišel jen vládní úředník. V tomto městě totiž běloši lynčovali černochoy v odvetu za Arboru. Tak jsem mluvil jen k vládnímu úředníku o československé sociální demokracii.

Když jsem ukončil, řekl vládní úředník „Very well,“ a vypůjčil si ode mne tolar, aby měl na vstupné do divadla, kde stříleli do černochoa o ceny. Jedu do Persic-Townu.

V Persic-Townu dne...

V tomto městě jsou samí kovbojové. Usadil jsem se v mizerném hotelu Palace a když jsem mluvil s hoteliérem, že hodlám zde uspořádat schůzi, pravil, že to není možné, poněvadž se zde na řečníky střílí z revolverů. A když řečníka zastřelí, že ho přivážou ke koni a tahají po městě. Odjedu dál na západ do Evenicity.

V Evenicity dne...

Město toto je čistě farmářské. Svolal jsem tábor lidu do kostela, poněvadž jinde se tu neřeční. Sotva jsem počal mluvit četně shromážděným občanům o agrární otázce v Čechách, přišlo asi třicet mužů s ručnicemi a vyzvalo mne, abych sestoupil s kazatelny.

Za potlesku přítomných hodili mně laso na krk a vyvedli mne za město na železniční stanici s nabitými puškami, kde mne hlídali až do nejbližšího vlaku. Pak mne naložili na lokomotivu. Jedu do Beywingu.

Beywing dne...

Zde jsou samí mormoni. Když jsem jim chtěl řečnit, odvedli mne k jich veleknězi, který mne po zuřivém zápase oddal se třemi starými babami, jichž se obec nemohla zbavit! Tyto staré báby budou mými posluchači do nejbližšího města, kde jim prásknu do bot.

Wyoming dne...

Po cestě trávající půl druhého dne získal jsem báby pro československou sociální demokracii. Ve Wyomingu vyměnil jsem je za dobrou pušku u jednoho obchodníka. Zde ve Wyomingu počíná již pravý Západ. Když se rozhlásilo, že chci řečnit, tu podnikatel tamějšího Varieté dal rychle tisknout plakáty:

NEVÍDANÉ:

Pravý evropský řečník.

Atrakce prvního řádu.

Vydrží po tři hodiny mluvit.

Vedle tlupy ekvilibristů

n e j s e n z a č n ě j š í číslo programu.

Pak mne prosil, abych mluvil v černém oděvu, ten že zde ještě nikdy neviděli.

Varieté bylo nabito. Napřed přišli ekvilibristi, pak jsem musel já mluvit. Lidé se váleli smíchy, když viděli můj frak a musel jsem přidat ještě jednu řeč. Majitel Varieté chtěl mě angažovat na týden za plat 20 dolarů denně, ale odmítl jsem to. Jedu do Indián Territory!

Tím končí zápisky dr. Soukupa. Jak již podotknuto, byl zvolen dle posledního telegramu v Indián Territory náčelníkem Dakotů a tří příbuzných kmenů indiánských a není vyloučena možnost, že za nějaký čas bude dr. Soukup vystupovat v Evropě se svou tlupou organizovaných rudochů jako sociálně demokratický Buffalo Bill.

Cikánská historie

Nový majitel panství füzes-banockého byl prodchnut zásadami humanitními proti všemu zvyku uherské šlechty. Bylo to tím podivnější, že byl dokonce i husarským poručíkem.

István Káposfalvi, tak se jmenoval, měl dobré šlechtné srdce po své matce, která když dala kdysi vyhnat starého správce, poněvadž ji okrádal, dlouhou dobu nad ním plakala.

Měl srdce měkké, tak měkké jako maso zralých žlutých melounů, které na polích za zámkem skláněly až k zemi své hlavy.

Tak dobré srdce měl, o kterém mohly v Pešti vypravovat celé historie šansonetky s pudrem na líci, že viděl-li pláč a slze pěkných dívčích tváří, vše pro ně udělal, ba i plakal, vypil-li předtím několik lahví jagerského, ano i plakal, ačkoliv byl husarským poručíkem.

Tak dobré srdce měl, že byl nucen prodat staré sídlo pod Jágrem na trati Hatvan, Gödölö, Gyendes. Lidé, kteří ve všem nacházejí špatnosti, říkali, že je prohýřil, což dokládali tím, že István Káposfalvi ve třiceti letech měl úplnou pleš, kterou však on odůvodňoval přílišnými starostmi na vojně a pak zimnicí, kterou byl stížen při manévrech v bažinaté krajině u Gyarmatu.

Panství füzes-banocké koupil za lacinou cenu. Totiž za zbytek, který mu byl vyplacen po vydražení jeho starého šlechtického sídla.

A z bývalého husarského poručíka, ozdoby promenády v Andrassy utcze v Pešti, stal se jednoho krásného jitra, kdy slunce červené jako záplava hořící trávy objevilo se na východě, pouhý statkář, mající starosti, zda na trhu v městě stoupne cena kukuřice, či klesne.

Toho rána dal si totiž zavolat šafáře a řekl k němu: „Jsem zde již týden a dosud nevím, jak vlastně můj velkostatek vypadá. Buďte tak laskav a provedte mne všude. Chci vidět i stodoly, kurníky, stáje, zkrátka všechno.“

Šafář nebyl s to chvíli vypravit ze sebe ani slova. Tak ho řeč překvapila. „Velkomožný pane,“ pravil po chvíli, „raďte laskavě uvážít.“

„Co mám ke všem čertům uvažovat,“ zlobil se šlechtic.

„Raďte uvážít,“ odvětil klidně šafář, „že dosud nebylo u nás zvykem, aby panstvo prohlíželo si stodoly a hospodářství. A pak právě za našimi statky bydlí cikáni ve čtyřech boudách. A tito cikáni, jak víte, nejsou lidé příliš čisti.“

„Dám je vyhnat,“ řekl urozený pán.

„Raďte odpustit, velkomožný pane,“ řekl šafář, „je to divná věc s těmi cikány. Nebožtík pan hrabě byl jim zavázán vděčností. Totiž nebožtík pan hrabě rád pil a jednou, když se napil, padl na cestě do žumpy. Ale tu stalo se, že cikán Faraš vytáhl pana hraběte ze žumpy, vzkřísil a u ohňů ve své boudě osušil. Byla totiž nebožka paní hraběnka velmi zlá. Od té doby měl rád, velmi rád pan hrabě cikány. Ono se tak leccos říkalo...“

Šafář zatahal důvěrně urozeného pána za kabát. „Říkalo se, že on nebožtík pan hrabě potom chodíval k Cikánům ne kvůli starému Farašovi, ale kvůli jeho dceři. Víte, dcera, vlastní dcera. Říkají jí Guža, to je cikánsky a znamená to večernici.“

„Hezké jméno,“ pochválil Káposfalvi, kterého tato cikánská historie počala zajímat, „a jiného se nevypravovalo?“

„S nebožtíkem panem hrabětem chodíval jsem často a tu on mně vyprávěl leccos. Ta Guža je čert. Jednou přišel do boudy a štípl Gužu do tváře. Kdyby mne vrchnost štípla do tváře, z úcty k vrchnosti bych mlčel, ale Guža způsobila staříckému panu hraběti velkou výtržnost a pohoršení. Napřed mu nadávala a pak smýkala s ním. Ano, urozený pane, to je divoška. A nebožtík pan hrabě si toho nezasloužil. Chudák pan hrabě. Ztrácel paměť poslední dobou. Šafáři, kolik je mně let? ptával se mne. Byl to dobrý pán. A rozpustilá Guža na něho křičela: ‚Dědečku ze žumpy!‘“

Šafář si hluboce vzdychl. „Je s těmi cikány obtíž,“ vypravoval dále. „Krade ta banda, jak

může. A jednat s nimi příkře se nevyplácí. Jsou schopni všeho. Políbí ruku, a když zajdeš, smějou se ti.“

„Příteli,“ řekl urozený pán, „dobrota víc zmůže nežli příkrost. To bylo vždy mým heslem.“ Urozený pán přejel si rukou přes holou hlavu.

„Dobrota,“ zavzdychal šafář, „ta se nevyplácí. Jako náš nebožtík pan hrabě. Vždy jednal s cikány šlechetně. Jednou, pamatuji se, přišel rychtář ze vsi k němu a stěžoval si, že cikáni v noci odvedli mu z chléva vepře. I vydal se pan hrabě sám k Cikánům. Šel jsem s ním. Přijdeme do první boudy. Pan hrabě mluvil k nim, aby nekradli, dobře se chovali, že jsou také lidé, že je dá všechny zavřít, když nevydají vepře, že však je nedá zavřít, poněvadž ví, že v příští noci pěkně zas vepřika dopraví do chléva, kam patří. On že řekne starostovi, aby po celou noc chlív nechal otevřený a nezamykal. Cikáni políbili panu hraběti ruku a neřekli ani tak, ani onak. Ale ráno druhého dne! Starosta div neplakal, když vykládal panu hraběti, že nechal chlív otevřený podle nařízení pana hraběte, ale že cikáni vepře nevrátili, naopak druhého vepřika odvedli a ještě dvanáct králíků ukradli k tomu. Pan hrabě chtěl je tedy dát zavřít, ale právě druhého dne nato spadl do žumpy.“

Šafář chtěl podruhé vykládat příhodu o žumpě, ale Káposfalci ho přerušil: „Dobrota nesmí se zaměřovat s hloupostí. Můj předchůdce byl dle všeho trochu hloupý, který nerozuměl ani za mák hospodářství. Nyní chci vidět cikány a upravit jejich poměry. Ved'te mne!“

Prošli zahradou a ocitli se na jižní straně, jejíž zeď byla porostlá révou. Hrozny visely dolů a mezi nimi kmitaly se jakési ušpiněné a snědé hlavy dětí.

„Vidíte, velkomožný pane, to jsou hoši cikána Tereka, již se ohlašují. Guža ráda hrozny.“

Bývalý poručík se zastavil. „Ke všem čertům,“ pravil klepaje šafáři na rameno, „nemohu si vysvětlit, co pořad je s tou Gužou. Guža prý ráda hrozny. Jestli Guža ráda vepřovou pečení, cikáni ukradnou vepře, a vy řeknete: Guža ráda vepře.“

Káposfalci se zasmál domnívaje se, že řekl něco velmi vtipného. „Ostatně,“ pokračoval, „je Guža vskutku hezká?“

„Jest velmi hezká, urozený pane,“ popisoval šafář Gužu, „předně má krásné oči. Když se podíváte na ně zblízka, tu zdá se vám, že se svět točí zrovna tak, jako kdybyste vypil náraz bůhvíkolik vína. Jsou černé, abych tak řekl, jako černý močál - víte, urozený pane, byl-li jste za Hatvanem, viděl jste ten močál za městem asi tři hodiny, takové jsou její oči. Obličej je černý, snědý, uši má malé a vlasy...“ Šafář se zamyslel a povzdechl si. „Vlasy, velkomožný pane, ty jsou jemné a černé. Černější nežli kabát velkomožného pána. Přitom je ale Guža nesmírně hrubá,“ skončil svou poetickou řeč šafář.

Vyšli ze zahrady a kráčeli podél potoka, kde praly ženy ze vsi. Tloukly palicemi do prádla na kamenu a když viděly urozeného pána, přestaly prát a šeptaly si: „To jistě jde se podívat urozený pán na Gužu. Aby ho šafář neved. Že se nestydí.“

Čtvrt hodiny cesty za potokem jsou banocké cikánské boudy. Určit statisticky přesný jejich počet jest velmi těžké, neboť zbourají-li cikáni jednoho dne několik bud, vystaví přes noc opět nové a tak počet jejich se stále mění. V postavování bud sledují fúzes-banočtí cikáni jistý cíl. Před léty byly jejich boudy postaveny prý hodinu od obce a dnes jsou posunuty až k vesnici.

K těmto boudám spleným z bláta a slámy, které za večera při svitu měsíce vypadají jako zákopy před pevností, vedl šafář urozeného pána.

Když se přibližovali k boudám, bylo slyšet zpěv cikánské písně: „Biš funty zaštera rá, rá, tři libry železa dali na mé nohy.“ Píseň dojemná a tklivá, opěvající loupež a krádež a tesknící nad zavřením ubohého cikána zloděje.

První, kdož se z cikánské rodiny objevila, byla Guža.

„To je Guža,“ pravil šafář, sleduje její hbitou postavu, která zmizela v boudě, odkud valil se

dým, pocházející dílem z ohniště, dílem z krátkých dýmek.

Káposfalfi vnikl s šafářem do boudy, kam zmizela Guža a chvíli neviděl nic pro dým, částečně jsa též omámen nezvyklým dusnem a zápachem, neboť cikáni páchnou jinak nežli usedlí obyvatelé Evropy.

Neviděl chvíli nic, než cítil, že jest obklopen cikány, směsí větších i menších, kteří dychtivě hnali se k němu a líbali mu ruce.

Když za chvíli si uvykl na šero, zpozoroval, že stěny boudy pokryty jsou pestrými kousky koberců, totiž kousky látky, která před lety snad sloužila za koberce a kolem těchto stěn že sedí na zemi několik dětí, stará Cikánka, starý cikán a Guža.

Poznal ji hned podle vypravování šafáře. „Ty jsi Guža?“ řekl k ní; a namísto aby odpověděla ona, spustil starý cikán Faraš přívál slov: „Vaše milosti, nejlaskavější urozenosti, to Guža, dcera má, vaše velebnosti, toť ona nehodná, která zde sedí, namísto aby šla políbit ruku urozenému pánu, který milostivě přišel podívat se na naši chudičkou boudu.“

Řeč Farašova vzala na sebe palčivý tón. „Baže chudičká, zcela bídná a mizerná,“ pokračoval, „za živobytí starého pana hraběte, za nebožtíka urozeného pána bylo a bývalo, dlouhá doba tomu, vaše milosti, bylo lépe, mnohem lépe. Jedli jsme a pomáhali našim ve vedlejších boudách. Dovolila jeho milost, aby Guža (polib, darebná, urozenému pánu ruku!) směla chodit každého dne do kuchyně panské pro zbytky, které milostivá vrchnost neráčila laskavě sníst.“

Starý cikán utřel si rukávem široké košile oči: „Jsme bídně na tom, vaše urozenosti, po smrti nebožtíka pána urozeného nechodila více Guža do panské kuchyně, poněvadž ji vyhnali. Ach, bože můj! Cikán také člověk a co zkouší od lidí, hůře než se psem, vaše milosti, s ním zacházejí, karša vagan dža. Polib, Gužo, říkám ti naposled, urozenému pánu ruce. Nejdeš? Vaše milosti, nejurozenější laskavosti. Guža jest nesmělá holka. Neodvází se (počkej, darebnice), neodvází se laskavosti vaší nejurozenější políbit ruku, zpráskám ji, vaše milosti, k službám laskavosti.“

Starý cikán vzlykal a pletl palčivým hlasem jedno slovo za druhým.

Gužiny oči svítily v šeru.

„Guža může chodit pro zbytky do kuchyně,“ řekl urozený pán, „hodlám vám pomoci, jak budu moci, abyste nekradli, poněvadž zloděje na svém panství netrpím.“

Urozený pán vyšel důstojně z boudy, vlastně vylezl, sledován jsa dítky celé rodiny cikána Faraše. „Pro dnešek mám toho dost,“ řekl k šafářovi, vdechuje čerstvý vzduch.

„Račte si dát šaty prohlédnout,“ řekl lakonicky šafář. „To víte, cikáni... Nebožtík pan hrabě často si dával šaty vypalovat, když se od nich vracel.“

Guža chodila již po čtrnáct dní do panské kuchyně pro zbytky jídel a kuchařka ohlásila za tu dobu jenom ztrátu tří stříbrných lžiček, které se též mohly vylít.

Urozený pán si sice časem na Gužu vzpomněl, ale za těch čtrnáct dní se o ni mnoho nestaral, neboť sledoval pilně spis „O různosti a vydatnosti plemen hovězího dobytka“, až z klidného studia této důležité pro hospodáře knihy byl několikrát nemile vyrušen.

Seděl právě před knihou, podtrhávaje slova jako „pincgavský“ a podobně, když někdo nesměle zaklepal.

Vstoupila šafářka. „Libám ruce urozenému pánu,“ jala se mluvit, „račte, milostivý pane, napomenouti mého muže. Ta Guža popletla načisto mému muži hlavu, že se ten dědek nestydí. Když přijde Guža do kuchyně, točí se kolem ní pořád a pořád. A považte si, vaše urozenosti. Nějaké šaty pro ni vyprosil ode mne, aby prý chodila slušně. Vzal i jméno vaše nadarmo. To prý dělá jen pro vás. Ale není to pravda. Za nebožtíka pana hraběte točil se také stále kolem ní. A zapomíná, že má dítě a mne. Bojím se, aby ještě s tou Cikánkou neutek. On je vám z takového rodu. Jeho dědek chodil čtvrt roku s cikány a nechal toho, až ho pod Debrecínem popíchali.“

Slzy vyřinuly se šafáře z očí.

Káposfalfi se usmál.

„Nebojte se,“ řekl, „šafář se do Guži nezamiluje a kdyby se zamiloval, tak s ní neuteče. Ostatně řekněte v kuchyni, že si přeji, aby v poledne přišla Guža ke mně. Promluví s ní rozumné slovo.“

„Račte si dát pozor, urozený pane,“ radila šafářka, „ať vás neuhrane.“

S prvním úderem zvonu ve vsi vstoupila Guža do pracovny urozeného pána. Šat darovaný šafářkou pěkně jí slušel. Postavila se skromně u dveří a oči jen se jí blýskaly.

„Pojď blíž,“ vyzval ji Káposfalfi, „a řekni upřímně, co vlastně je s tebou a se šafářem?“

„Úplně nic, devlehurette, přísámbohu,“ pravila Guža. „To jen paní šafářka ve všem vidí bing, čerta. A když mne vidí, křičí cikánsky, to se naučila. Pokřikuje na mne: ‚Ovaj andra gau, murduleska bárro, jav adaj, khaj, nuke thukelesden more.‘“

Hezká Guža dala se do pláče.

„Co to je?“ ptal se Káposfalfi.

„To znamená,“ plačtivě pronesla Guža, „v tamté vsi zakopali vepře, jdi, Cikánko, ať ti ho dají.“ Přestala plakat a černé její oči zašlehly. Dívala se přímo na urozeného pána.

Káposfalfi, jak zprvu již známo, měl velmi dobré srdce. „Gužo,“ pravil, „nechtěla bys zaměstnání? Mohla bys pomáhat při uklízení. Dám tě pěkně ošatit. Šafářka ti ukáže, čeho je třeba. Vycvičíš se. Tvůj otec, starý Faraš...“

„Není mým otcem,“ pravila Guža, „jen mne odmalička vychoval, urozený pane.“ Usmála se přívětivě na bývalého husarského poručíka.

„Do bud by ses ovšem nevrátila,“ řekl Káposfalfi, který čím déle se na Gužu díval, mluvil víc a více laskavěji, „ostatní bych zařídil...“

Druhého dne šafářka učila Gužu všemu, co se od panské vyžaduje.

V okolí Füzes-banockého panství jest pět panství jiných, jejich pozemky bezprostředně se dotýkají Füzes-Banoku. Majitelé těchto panství slují Pazár Zoltánay, Vitális Mórtolay, Izsó Bertalány, Mihály Komay a Károly Szerényi. Všem těmto šlechticům je dohromady 325 let.

Jsou to staří šlechticové, kteří na den svatého Štěpána krále oblékají ještě pláště, kožíšky lemované beránkem a k boku připnou zakřivené šavle, na jejichž čepelech vyryta jsou léta 1520, 1632, 1606, 1580, 1545, dle toho, jak který rod prvně vystoupil na válečnou dráhu starého Království uherského.

Jejich zámečky podobají se jeden druhému jako jejich pláště a jejich mravy podobají se mezi sebou jako jejich zámečky. A tito šlechticové shromáždili se u nejstaršího z nich, 72letého Károly Szerényiho právě tři neděle po tom, kdy Guža ponejprv zastávala novou hodnost panské na zámku Káposfalfiho.

Seděli v jídelně za kulatým stolem, každý měl před sebou cínovou konvici s vínem a kouřili mlčky z krátkých dýmek.

Teprv o třetí hodině řekl Szerényi: „Neslýcháno!“

O půl čtvrté prohodil Komay: „Nevídáno!“

O čtvrté hodině pravil Bertalány: „Hrozné!“

O čtvrt na pátou pronesl Mórtolay: „Kupodivu.“

A deset minut po něm řekl Pazár Zoltánay: „Je to věc velmi nevidaná.“

A teprve o páté hodině pravil opět hostitel Szerényi: „Myslím, že mluvíme o našem sousedovi panu Káposfalfim.“ Bylo vidět, že víno rozvazuje jim jazyk.

„Pocházím ze staré sékelské rodiny,“ řekl nato Bertalány, „ale nikdy jsem nic takového neslyšel.“

„Za Jana Zápolského před sty lety byly dost volné mravy. Ale tohle by se netrpělo,“ promluvil Komay.

„Lituji, že Káposfalvi jest naším sousedem, moje kukuřice hraničí s jeho melouny,“ pronesl Zoltánay.

„Celá stolice si o tom vypravuje, že za panskou má Káposfalvi Cikánku jménem Gužu,“ řekl Komay. „Důstojný pan farář z Füzes-Banoku byl u mne na návštěvě,“ vypravoval Zoltánay, „a ještě dnes ho vidím. Div neplakal. Cikánka Guža obsluhuje hosty.“

„Slyšel jsem,“ prohodil Szerényi, „že prý řekla panu faráři: „Jen pijte, pane faráři a nestyďte se.“

„A Káposfalvi, slyšel jsem,“ vyprávěl Komay, „se prý tomu smál a poklepal cikánce na rameno. A řekl prý jí: „Jsi šelma.““

„Nikoliv,“ pravil Szerényi, „řekl prý jí: „Jsi hezká šelma.““

„A to před panem farářem,“ dodal Bertalány. „Nevídáno!“

„Neslýcháno!“

„Hrozné!“

„Je to věc nevidaná!“

„Dosti hanby zažili jsme s nebožtíkem hrabětem,“ pravil Szerényi, když se společnost trochu upokojila, „ještě nebožtík pan hrabě neprováděl nic zlého, jen že rád chodil se dívat na Gužu, ale tahle věc přesahuje naši trpělivost.“

„Vezmeme věc dokola,“ pravil Mórtolay, „stojíme před hotovou událostí, že člověk jménem Káposfalvi, který když prohýřil někde v Pešti své staré šlechtické sídlo u Ráby, unikl, koupiv za zbytek, neprohýřil prý všecko, panství füzes-banocké, vnikl tedy sem mezi nás.“ Mórtolay se napil. „A jakmile se zde ohřál, tu tento člověk, nemám-li pravdu, chce udělat do našich počestných mravů, myslím, že mám pravdu, řekneme průkop a podkop. Udělá Cikánku Gužu najednou panskou. Cikánku, považte si, Cikánku...“

Mórtolay jevil znatelné rozčilení a převrhl, šermuje rukou kolem sebe, konvici s vínem. Když ji měl opět naplněnou, učinil pořádný doušek a za všeobecného ticha řekl: „To jsem chtěl říci, myslím, že si rozumíme.“

„Nezbývá nám nic jiného,“ řekl Károly Szerényi, „nežli odhodlat se k těžkému kroku, totiž příští neděli navštívit Káposfalviho a vysvětlit mu, že my všichni jsme zajedno, že Káposfalvi pošpinil šlechtickou pověst. Myslím, abychom tam poslali Vitálie Mórtolaye.“

„Myslím,“ odpověděl Vitális Mórtolay, „abychom tam šli všichni, aspoň se nás lekne.“

„Řeknu mu, aby se klidil z naší stolice,“ pravil Zoltánay, kterému víno dodalo odvahy.

„Jest husarským poručíkem,“ prohodil Szerényi.

„Řeknu mu,“ pravil Zoltánay, „aby si vzpomněl na své předky.“

„Bůh mu buď milostiv,“ řekl vážně Szerényi, pozvedaje číši, „příští neděli půjdeme ho navštívit.“

Z pěti bryček vystoupilo příští neděli pět šlechticů před zámkem, vystoupili důstojně a mlčky kráčeli po schodišti, mlčky podali své navštivenky sluhovi a teprve když je Káposfalvi uvítal, odpověděli chladně jeden za druhým: „Odpusťte, váš služebník.“

Mlčení pěti šlechticů potrvalo tak dlouho, dokud se ve dveřích neobjevila Guža.

„Chtěli jsme vám něco říci,“ řekl Pazár Zoltánay ke Káposfalvimu.

„Napřed,“ odvětil Káposfalvi, „vypijí moji sousedé trochu vína, Gužo, dones vína!“

Pět hostů zavadilo jeden do druhého lokty a tváře jejich vzaly na se truchlivý výraz.

„Máme to hezkou panskou,“ řekl Káposfalvi, když Guža přinesla víno, „hezkou, není-liž pravda, páni sousedé?“

„Chtěli jsme vám něco říci,“ pronesl Szerényi, jako by přeslechl slova Káposfalviho.

„Něco důležitého,“ řekl Mihály Komay.

Mórtolay, Bertalány a Zoltánay souhlasně kývali hlavou.

„Na to jest dost času,“ pravil Káposfalfi: „Posluž, Gužo, pánům.“

„Nalejeme si sami,“ bránil se Zoltánay, ale Guža již naklonila se nad Zoltánaym. Podívala se na něho.

Zoltánay sklopil oči. „Zatr...“ zaklel potichu, „boží dopuštění!“

„Má z vás, pánové, někdo tak hezkou panskou,“ řekl Káposfalfi, když Guža šla pro nové víno: „Myslím, že by každý měnil.“

„Hodláme vám říci vážné slovo,“ pravil nato Pazár Zoltánay, „zde Komat’ vysvětlí, proč jsme přišli.“

„Mórtolay jest starší než já,“ bránil se Komay, „ten poví, proč jsme přišli.“

„Jest to divná společnost,“ myslil si Káposfalfi, „mlčí a pijí a stále, že mně mají říci něco důležitého.“

„Máte už vypito,“ řekl Káposfalfi, „Gužo, hej, Gužo!“

Komay rýpl kolenem do Bertalányho, Bertalány šťouchl loktem do Zoltánayho a Zoltánay vypravil ze sebe, obrácen jsa ke Káposfalfim: „Pane sousede, tlumočím...“

„Helyes, výborně,“ řekl Mórtolay sékelským nářečím, což dělal vždy, když byl pohnut. „Tlumočím přání všech,“ pokračoval Zoltánay, dáváje důraz na každé slovo, „myslím, že zástupci stolice jsou shromážděni, totiž já, Bertalány, Zoltánay, totiž já, Komay a Mórtolay.“

Zoltánay utřel si pot z čela a mimovolně vztáhl ruku po prázdném poháru.

„Gužo,“ volal pan Káposfalfi, „pánům víno!“

Objevila se Guža a nalévala víno. Jaksi důvěrně se chovala k Zoltánaymu, vlasy její dotkly se při nalévání zarostlé tváře Komayho, Bertalánymu položila levou ruku na rameno a starému Mórtolaymu podívala se přímo do očí, takže on v rozpacích vypil naráz celý objemný pohár.

„Chutná urozenému pánu,“ zasmála se Guža, nalévajíc znova.

„Cikánko,“ řekl Zoltánay. „A pane Káposfalfi,“ dodal Bertalány, „zájmy stavovské nás nutí...“ Nevěda, co by dále řekl, napil se a skončil slovy: „Bůh jest svědek.“

A svižná Guža točila se kolem hostí a nalévala víno.

O hodinu později vzal Mórtolay Gužu za bradu a Bertalány řekl k ní: „Kočičko!“

„Šelmičko,“ řekl k ní za čtvrt hodiny něžně Zoltánay, zatímco Bertalány k ní šeptal: „Gyermekem, mé dítě.“

Čtyři staří šlechticové mluvili ke Guže jeden přes druhého, zatímco Káposfalfi pln údivu kroutil hlavou.

Staří počestní šlechticové byli již napilí, když vtom pootevřeným oknem do jizby zazněl zvuk houslí. Zvuk kvílivý. Bylo slyšet, že hrající na housle pod okny zámečku libuje si ve vysokých tónech, což jest značkou cikánských hudebníků.

Zvuky teskné a táhlé zalétaly mezi společnost, zvuky takové, jako když na rovinách gyarmatských za jasných nocí dlouze zašumí rákosí.

Hra teskná proměňovala se v rychlejší, náhle přešla ve zvuky živé a rychlé jako dupot hříbat, prohánějících se v údolí Tisy.

A jak přešla v rychlou, tak zase náhle zazněla teskně v melodii cikánské písně, která žaluje na smutný, tulácký život Cikánů.

„Cikán hraje,“ pravil Káposfalfi ke společnosti, „neměli bychom ho zavolat, aby nám zahrál?“

„Rozhodně,“ odpověděl neohebným jazykem Bertalány, „k jágerskému vínu patří cikánská hudba.“

„Gužo,“ poroučel Mórtolay, „zavolej sem toho cikána.“

Guža odběhla.

Hlas houslí zazněl ještě, zajásal pod okny zámku, zas táhle zakvílel a pak vzdaloval se v tichu

nastávajícího večera jako křik velkých bahenních ptáků. A Guža nešla ani za čtvrt hodiny, když celá společnost, nevyjímaje ani hostitele, který byl již též trochu napilý, křičela: „Hej, Gužo!“

Když ani za další půl hodiny nemohli se Guži dovolat, společnost stávala se nepokojnou a nepokoj vzrostl, když bez zaklepání vřítel se do jizby šafář.

„Račte odpustit, velkomožní pánové,“ vyrážel ze sebe. „Šel jsem před čtvrt hodinou z Banoku. A u Banoku před můstkem potkal jsem Gužu s Meghešem.“

„Kdo je to Megheš?“ vypravil ze sebe překvapený Káposfalfi.

„Inu,“ odpověděl šafář, „Megheš je cikán a hudebník. Vrátil se z vojny před týdnem a říkalo se, že je jako Gužin milý. Já tedy jdu z Banoku a za Banokem potkám teď Gužu s Meghešem. Megheš nesl housle.“

„Kampak, Gužo,“ řekl jsem. „Inu, odpověděla Guža, jdu se svým ženichem trochu do světa. Račte odpustit, velkomožní pánové,“ končil šafář, utíraje si pot z čela, „ještě se celý třesu, ačkoliv, račte odpustit, u Cikánů je všechno možné.“

A bylo. Guža se již více nevrátila.

„Naši čestnou záležitost rozluštila Guža sama,“ řekl za pár dní starý Bertalány ke svým sousedům, když se opět sešli, „aspoň jsme se nemusili rozhněvat se svým sousedem Káposfalfim.“

„Jest velmi dobrý člověk,“ pravil Mórtoley, vzpomínaje na jeho jágerské víno, „ale myslím, že této cikánské historie nejvíce on lituje.“

Co bych radil komunistům, kdybych byl šéfredaktorem vládního orgánu Československá republika

Vážená redakce Rudého práva!

Naprostu nemohu souhlasit s tím, že Vy nazýváte vládní orgán "Československá republika" vládním lokajem. Jest úplně věc přirozená a jasná, že vládní orgán nemůže jednat jinak, neboť: "Či chleba jíš, toho píseň zpívej." Mužové, zasedající v "Československé republice", neprojevují vlastní iniciativy a nikde v celém světě jsem neviděl, že by redaktor vládního orgánu psal proti vládě. Znam jediný případ za dynastie Mandžu v šestnáctém století, kdy redaktor vládního listu Císaře Nebe i Země, Sin-Veu-Čzi, napsal, že se Císaři Nebe i Země ohnul nehet na malíčku pravé ruky. Za to byl pověšen na hák jako náš Janošik a dodatečně rozčtvrcen. Chápete nyní mravní kvalifikaci vládních redaktorů v Číně, kterým hrozí nepříjemné zkomolení. Či přáli byste si, aby redaktori vládnoucího orgánu se prohlásili za komunisty a začali řezat do vlády? Psali šéfredaktor Svátek, redaktor Filip nebo Adolf Zeman, když byli v redakci rakouských Pražských úředních novin, proti Rakousku? Redaktor Filip, nyní v "Československé republice", napsal dokonce oslavný spis k jubileu nebožtíka Františka Josefa. Svátek byl vládním radou. To je pravá mravní kvalifikace. A že je něco shnilého ve státě dánském? To se netýká vládního orgánu, kde vše je rozškátulkováno podle hodnotných tříd. To nejsou redaktori, to jsou ouřadové. Jejich mentorování není tak zlé. Mohli by ještě více toho předpisovat, ale jak jsem se již zmínil, schází jim iniciativa a fantazie. Doufám, že můj článek, který Vám tímto posílám, bude náběhem k tomu, jak se má vládní orgán nadále zachovat.

Článek v "Československé republice", napomínající i nabádající komunisty k slušnému chování, byl by asi tohoto znění:

Na Žofině 7. dubna 1921.

Pedagogická moudrost

Jest naprostu nemístné, že někteří komunističtí řečníci mluví příliš hlasitě. Přáli bychom si, aby řečníci, vysílání na tábory, mluvili řečí jemně odstíněnou a hospodařili svým hlasem. Bylo by záhodno, aby před každou schůzí dostavili se do sekretariátu našeho časopisu, kde by od pana vládního rady dostali určité pokyny, co mají mluvit a jak mají mluvit. Tamtéž budou ofotografováni a jejich fotografie zaslány na policejní ředitelství na památku.

Jsmo přesvědčeni, že našich dobře míněných rad nebude zneužito. Jsme rádi, můžeme-li pomoci myšlenkou, radou, pokynem. Pro komunistické řečníky zhotovili jsme vkusné odznaky s nápisem: "Schválen Československou republikou." Kdo bude mít takový odznak, nemusí se bát, že bude zatčen četnictvem.

Vycházíme pp. komunistickým řečníkům tak dalece vstříc, že jsme sestavili vhodné programy řečí, které budou mluvit na táborech a na schůzích.

Nechceme komunisty svou láskou k nim rozmazlit, nepovolujeme všem jejich žádostem, nevedeme je k mlstotě a požitkářství, k svévolnosti a neposlušnosti, ale též odvažujeme dobře svou přísnost. Snažíme se rozkazovat ne hrubě, ale vlídně a z dobře uvážených rozkazů nic nemůžeme slevit. Jestli něco zakazujeme, pak jeví se to nezbytností. Jestli u nás vládá trestá, vyhýbá se trestům tělesným. Trest u nás není mstou, ale vážnou připomínkou, jež musí následovat bezpodmínečně po nesprávném činu, jak to vidíme i v trhanovském případě.

Z toho všeho je patrné, že naší láskou ke komunistům rozumí se něco zcela jiného, nežli co si pod ní někdo představuje. Je to spíš vytrvalost a trpělivost, jež vede náš vládní orgán k pedagogické moudrosti, jež i vládě umožňuje, aby dobře jemným citem rozeznala, co je

komunistům na prospěch a co na škodu. Naše "Československá republika" volí dobré cesty a prostředky, aby sblížila komunisty s vládou.

Náš vládní orgán nic jiného si nepřeje než vésti komunisty na otěžích své lásky od samého počátku vývinu a neztrácet své přátelské vlády nad nimi ani později. Budeme se snažit svou láskou překonat všechny obtíže, abychom v komunistech zanechali vždy příznivou půdu pro účinek našich domluv.

Nechť komunisté pocítí zářný vliv pravé naší lásky, a nezůstane v jejich životě nevyplněná mezera...

Svámi radami a pokyny dáváme komunistům cenné věno, vzácný dar pro život.

Předně bychom si nepřáli, aby se komunisté zabývali politikou a řešením sociální otázky.

Jak by to bylo pěkné, kdyby místo táborů a schůzí komunisté hráli si v písku, skotačili vesele po rejdištích našich četných parků a místo přednášek o III. Internacionále hráli různé společenské hry. Za tím účelem zavedeme v "Československé republice" rubriku "Hry a zábavy", jaká byla kdysi již ve Šťastném domově.

Prozatím doporučujeme hru na hadače, na soudce, na peška. Jsou-li chmury na politickém horizontě, bavme se vystříhováním papírových panáčků a štipováním punčoch.

Je-li výluka a jsme-li bez místa, můžeme - majíce dosti volné chvíle - vyrábět z tvrdého kartonu různé předměty k ozdobení své domácnosti.

Hlavně se varujme číst jiné noviny kromě vládního orgánu. Jdeme do přírody, dýchejme svěží vzduch, pozorujme mravence, jak pilně pracují.

Rudé právo nedávno vytklo našemu listu, že prý předpisujeme řečníkům, jak měli mluvit na prvního května. Neuveřejnili jsme dosud, jak jsme si vlastně představovali řeči komunistů na Prvního máje, ale jsoou vyprovokováni, podáváme stručný obsah teze:

"První máj jest prvním dnem měsíce května. Květen je první měsíc čilejšího vysazování květin a hlavně měsíc jarního dosevu. Vysazujeme sazenice všech zelenin, nejchoulostivějších až v polovině měsíce května, také vysazujeme sazenice květin, jež jsme si vypěstovali, sejeme přímo na místo semena rostlin, jejichž sazeničky by byly dříve chladnem trpěly, zejména zeleninové, fazole, dýně, okurky."

V takovém smyslu měly být pronášeny řeči všech řečníků a jsme přesvědčeni, že masy by se rozcházely úplně spokojeny u vědomí, že květnovou setbou je hlávkový salát, brukev, květák, hrách, mrkev, zimník štěrbák, ředkvičky, letní ředkev apod.

Že jsme neměli vlivu a nečinili žádný nátlak na nápisy, které byly nesený v průvodu, nám nikdo neupřel. S lítostí dívali jsme se však, že čím dále, tím více se prohlubuje propast mezi kapitálem a proletariátem.

Pravdu sobě mluvmě, dobří spolu bud'me! Jaký zájem má proletariát na kapitalismu? Jak by to bylo krásné, kdyby byly nesený standarty s nápisy: "Ať žije kapitál! Vaši oddaní dělníci!"

K tomu jest ovšem třeba vyššího vnitřního vzdělání a duševního povznesení, aby všechno dělnictvo vyspělo až na ten stupeň, kdy bude úplně spokojeno se svým osudem. Jestli k této dokonalosti dospěla tak zvaná strana pravice, nadějeme se, že i komunisté pilnou četbou "Československé republiky", našeho vládního programu, dojdou toho vnitřního vyššího vzdělání, kdy První máj bude pravicovým svátkem práce pracujících vrstev ve prospěch jejich bratrů kapitalistů. Neboť co jest krásnějšího v lidském životě než vědomí, že mohu být prospěšný druhému svému spoluobčanu.

Jestli všichni se budou řídit našimi radami, tu jsme přesvědčeni, že i v nejchudší dělnické rodině ve všední den bude k obědu, co má dnes ministr v neděli:

Polévka s hnízdečky.

Ragout z humrů v máselném koši, obloženém vlašským salátem v květech máku.

Boeuf s madeirou, obložený zeleninou.
Květák v růžích ze šunky.
Srnce kýtá s vídeňským knedlíkem.
Citronové košíčky plněné brusinkami.
Pečená kuřata se salátem a kompotem.
Crème "Kramář" v griliášové lastuře.
Tort "Tuzar". - Tort "Benes".
Košík cukroví. - Černá káva. - Ovoce.

Co má vlastně pořádný občan dělat?

Kupec Chejn obdržel od berního úřadu v C. přípis, aby bezodkladně udal na berním úřadě adresu svého bratra Matěje, který jest hledán berním úřadem pro nezaplacení nějakých daní.

Pan Chejn nepohodl se kdysi se svým bratrem a tedy zabil nyní dvě mouchy jednou ranou. Způsobil svému bratrovi nemilé překvapení a vyhověl jako řádný občan úřadům.

Napsal tedy:

Slavný c. k. berní úřad v C.!

Můj bratr Matěj Chejn jest obchodníkem v Neveklově a má jmění 20.000 K.

V hluboké úctě Josef Chejn.

Se spokojeným srdcem vážil dál kávu a prodával petrolej.

Zatím psaní přišlo na berní úřad a odevzdáno přednostovi s denní poštou.

Přednosta neznal žertů a ježto všechny přípisy na berní úřad musí být kolkovány, byla vyměřena Josefu Chejnovi pokuta 50 K, poněvadž své psaní na berní úřad náležitě neokolkoval a Josef Chejn vyzván pod následky exekuce, aby ji zaplatil u příslušného berního úřadu do osmi dnů.

Rozumí se, že se odvolal. Odvolací instance rozsudek potvrdila a když se Chejn odvolal k poslední instanci, byla mu pokuta finanční prokuraturou zvýšena na 120 K, poněvadž v přípise se mluví o 20.000 K a z každého tisíce korun byla vyměřena pokuta 3 K 50 h, tedy 50 K za neokolkování vůbec a 70 K z 20.000 K.

Došlo k exekuci a pan Chejn byl nucen zaplatit i s útratami exekučními 125 K.

Od té doby umínil si, že nebude odpovídat na žádné úřední přípisy, aniž by je kolkoval.

Za půl roku dostal nový přípis od c. k. berního úřadu v C.:

Poněvadž se vaše psaní s adresou vašeho pana bratra někam založilo, žádáme Vás, abyste neprodleně oznámil nám jeho adresu.

Rozumí se, že se pan Chejn lekl a šel se poradit k advokátovi.

„Každá strana musí být okolkována,“ zněla upřímná rada, „a musíte to napsat ve formě žádosti.“

Pan Chejn tedy vzal půlarch, přeložil a psal:

Korunový kolek.

Slavný c. k. berní úřad v C.

Nížeapsaný osměluje se tímto podati zprávu o nynějším pobytu svého vlastního bratra Matěje Chejna a svou uctivou žádost o přijetí této zprávy podporuje následujícími důvody.

A. Podepsaný vychodil tři třídy školy měšťanské. Viz přílohu A.

B. Jest očkován. Viz přílohu B.

C. Jest dle přiloženého vysvědčení C úplně zachovalý.

D. Jest ženat. (Příloha D.)

E. Jest náboženství katolického. (Příloha E.)

Z těchto důvodů osměluje se prosit, aby slavný c. k. berní úřad v C. vzal laskavě zřetel na jeho uctivou žádost, by dovoleno mu bylo oznámiti, že jeho bratr jest obchodník s obilím v Neveklově.

Nížeapsaný slibuje, že uctivým chováním a pilností stane se hoden dobrodiní, bude-li jeho nejpokornější prosba milostivě vyslyšena.

Josef Chejn

Pak napsal rubrum:

Josef Chejn, kupec, žádá o laskavé přijetí své zprávy o nynějším pobytu svého bratra, sub litteris a, b, c, d, e.

Všechny strany řádně okolkoval a za, týden obdržel obsílku k okresnímu soudu v C.

Berní úřad shledal v tom zesměšňování úřadu a postoupil dopis k okresnímu soudu, kde odsoudili pana Chejna na tři dny do vězení pro urážku úřadu.

„Tak co mám vlastně dělat,“ tázal se plačtivým hlasem pan Chejn.

Soudce pokrčil rameny a pak řekl: „Respektovat zákony.“

„A jak to mám dělat?“ otázal se pan Chejn.

Soudce poručil, aby pana Chejna vyvedli ven a poněvadž ze zármutku nad tím umřel, nedozvěděli jsme se, co má vlastně pořádný občan dělat.

Co přivodilo zdražení buřtů

Kdyby někdo řekl, že zdražením vuřtů a párků v Praze je vinen sokolský slet, nikdo by tomu neuvěřil. Ale je to tak. Předseda spolčenstva pražských uzenářů, p. Matěj Rypáček, má, kromě zavedeného krámu, několika filiálních prodejen, chladíren a čtyř pětipatrových baráků na Vinohradech pět dcer a jednoho syna. Poněvadž je dobrým otcem a seznal, že jeho potomstvo nemá talent k uzenařině, složil v ruce své milostivé choti slavnostní slib, že se neuchýlí do soukromí do té doby, dokud svůj majetek nerozmnoží o další dva domy, aby svému potomstvu po meči i přeslici mohl odkázat po jednom. Proto také vede velmi pořádný život, nosí pravidelně každý týden tisícovku do spořitelny a blažen počítá, že kvapem blíží se chvíle, která ho zbaví výparů bůčků, šunek a krkoviček, krámského ruchu a hádání s chasníky.

Z božské této pravidelnosti vyrušil však pana Rypáčka sokolský slet. Slečnám zmokly toalety a bylo potřeba nových, milostpaní mimo to přetrhala dva tucty jemných rukavic - zvláště pro ni šitých, neboť žádný sklad v Praze neměl dámské rukavice číslo osm a půl - poněvadž se jí potily ruce, synáček chodil ráno domů, neboť prováděl celé dny i noci bratry sokoly a ukazoval jim památkosti Prahy, nu a pan Rypáček senior nechal si to vlastenecké nadšení také nějaký groš stát, aby ho lidé nepomluvili.

A tak, když po sletě s paní chotí srovnával běžná aktiva s pasivy, shledal, že několik týdnů nebude moci podniknout svou oblíbenou procházku do Pražské městské spořitelny.

Jsme lidé smrtelní a žádný z nás neví dne ani hodiny.

A proto si každý z nás dovede představit, jak působilo na pana Rypáčka, když se namáhavě dopočítal, že skorém o čtvrt roku je oddálen okamžik jeho odchodu na „zasloužený odpočinek“, ergo, že o třináct týdnů déle bude musit čichat vůni svých výrobků a hádat se s chasou. Byla to hrozná rána.

A kdo ví, zda by byla pana Rypáčka neranila mrtvice ze žalosti, kdyby jeho lepší polovice nebyla si pospíšila s radou, aby nelkal a náhradu za sletová vydání hleděl někde uškubnout. Pan Rypáček sice lamentoval, že to nejde, ale byl brzy svou chotí přesvědčen o opaku. Uznala sice, že nejde dávat menší váhu masa, poněvadž beztoho za šesták nese si zákazník z krámu pana Rypáčka jen zamaštěný papír, souhlasila také, že nelze do vuřtů a párků sekat méně a horšího masa a přidávat pro lepší trávení více pilin, přesvědčila však nakonec pana manžela, že je možno párky a vuřty zdrazit o dva haléře na kousku.

Nu, a protože je pan Rypáček předsedou spolčenstva uzenářů a poněvadž každý z jeho kolegů rád nosí tisícovky do spořitelny a rád by svému potomstvu po meči i přeslici zanechal po jednom čistém baráčku na Král. Vinohradech, nedalo mu mnoho práce pány ve spolčenstvu přesvědčit, že se všecko zdrazilo, že na výrobě vuřtů a párků každý prodělává, a že je proto nutno, aby rukou společnou a nerozdílnou tento výrobek zdrazili.

Tím je nad slunce jasně dokázáno, že zdražení párků a vuřtů přivodil sokolský slet. Je jenom otázkou, jak to se zdražením dopadne. Pan Rypáček sice ve schůzi spolčenstva prohlásil: „Jen se, pánové, nic nebojte. Ta chudá pakáž bude sice dělat rámus, ale bude za nějaký den zase kupovat vuřty a párky, i kdybychom se do střívka vy... a chtěli za to šesták!“ Ale tak nějak se ukazuje, že věc nebude tak jednoduchá, a jsou obavy, aby si pan Rypáček a jeho ubozí kolegové nemusili pěkně vycpaná střívka párků a vuřtů spapat sami.

Čagan-kurenská povídka

Mongol Sakadža z kmene Chalchasů v Čagan-Kurenu měl pět velbloudů, dvanáct koní, osmnáct volů a patnáct skopců.

Pak měl také svého boha Uison-Tambu. Toho měl před stanem na dřevěném podstavci.

Jeho bůh měl pijáckou tvář. Po obou stranách sochy boha stály dvě sošky, vyplazující jazyk na znamení úcty. Jednoho dne přišla velká voda od severu a vzala s sebou také boha Uison-Tambu, dva velbloudy, tři koně, pět volů a čtyři skopce.

Sakadža byl na nějaký čas bez boha. Nepřekáželo mu to nijak a misku praženého prosa, kterou obětoval každodenně Uison-Tambovi, snědl sám. Dříve ji snědl staříčkový láma, žebrající duchovní Uison-Tamby, který chodil po stanech a pánaboha okrádal o proso, těše se přitom úctě.

V té době cestoval po Čagan-Kurenu misionář Piket. Chodil v šatu mongolských pastevců se žlutou kuličkou nad čepicí, hlásal katolickou víru v údolí řeky Paga-golu a trpěl hmyzem zvaným „tu-lakci“, totiž červenými vešmi, které ho vyrušovaly v jeho misionářském poslání.

Sbíral přitom nejen sapeky, malé hranaté drobné peníze, ale i unce stříbra ode všech, kterým hlásal nové učení a kromě toho provozoval i výměnný obchod se sobolínou a získal si též od velkých obchodů v Pekingu úřad „yao-čang-ti“, to jest „vymahače dluhů“.

Za výnos modliteb odkupoval dluhy pastevců v krajině trávy a bral tam úroky z úroků, dle povolení císařských zákonů a vyznal se v různých šmejdech, které znal spojovati s pravou vírou a se západními modlitbami.

Pakli i největším žroutům Mongolů nepodařilo se vyzískat ze svých obětí než 300 %, získal ctihodný Piket přes 500 %, poněvadž kromě dlužních úpisů přinášel sem i nového boha, na jehož uctění praskly pruty stříbra.

Jeho výmluvnost byla veliká. Před léty přepadli ho lupiči v zemi Ortušů. Ctihodný Piket udělal z nich křesťany a obral je do poslední sapeky, zavěsiv každému z nich vlastnoručně mosazný křížek na krk. Od té doby ortušští loupežníci přepadali karavany jménem nového boha.

Když v nejnovější době došel misionář Piket do země Chalchasů, opustiv údolí řeky Paga-golu, obchody se mu nedařily tak znamenitě. Byl by se vrátil na jih, ale rozvodněná řeka odřízla ho od pozeňnaných krajů a zanechala ho v zemi, kde už řádila před jeho příchodem kněžská konkurence. Čínští kněží a lámové ze Sok-po-mi vybrakovali zemi dokonale pro tento rok a nebylo snad v zemi stanu, odkud by byli neodnesli sapeky. Jedině v údolí Hobilchánu, skrytém v pahorcích, vyslanci boha Fo a boha Samčimičebatu se neobjevili. A tam žil právě Sakadža bez boha.

Když přišel ctihodný Piket do tohoto údolí, pozval ho pohostinný Sakadža do stanu, připravil čaj s buchtíčkami z ovesné mouky pečenými v popelu.

„Bůh buď s tebou,“ řekl misionář, když se nasýtil, „přebývej s tebou štěstí a pokoj.“

„Nemám boha,“ pravil Sakadža, „můj bůh Uison-Tambu mně uplaval v době deště. Prodám však koně a koupím si v Modrém městě nového boha.“

„Můj synu,“ pravil Piket, „Uison-Tamba nebyl pravý bůh a proto ho vzala voda, poněvadž nejvyšší bůh, věčný a všemohoucí, tak rozkázal. Bez boha nemůžeš však být a proto dobře učiníš, když prodáš tři koně místo jednoho a zaopatříš si třikrát vznešenějšího boha nad Uison-Tambu, neboť Věčný přeje si těchto obětí.“

A dlouho do noci, až noční pták yuen křičel u jezírka, rozmlouval ctihodný Piket se Sakadžou o pohrdání marností tohoto světa.

Když ráno vstali z velbloudích příkrývek a Sakadža poklonil se Prastarému, to jest Slunci, počal Piket poznovu rozmluvu: „Milý synu, v noci jsi pravil, že ti po povodni zbylo devět koní. Co ti těch devět koní prospěje, nemáš-li pokornosti a nenacházíš-li zalíbení v jediném pravém

bohu, který dal ti znamení a výstrahu tím, že ti vodou odnesl nepravého boha. Kdybys měl i tisíc koní, co by ti to prospělo, kdyby tě bůh nemiloval. Máš však jen devět koní, prodej je, můj synu a unce stříbra mně odevzdej, neboť marností je hledat pomíjejícího bohatství. Odvrát své srdce od milování věcí tělesných, povznes se k věcem neviditelným a připrav se s koňmi na cestu. Pojedu s tebou do Modrého města, sám ti koně zpeněžím, abych tě chránil od hříchu marností.“

Když prodali v městě koně, zastrčil Piket peníze do opasku a Sakadža ho žádal po návratu, aby mu tedy dal nového boha na prázdný sloup.

„Nepřišel ještě čas, milý synu,“ zvolal ctihodný muž, „neboť jsi ještě po vůli svým tělesným žádostem a máš tři velbloudy. Chystej se nazítřek na cestu, neboť prodáme ty velbloudy, milý synu. Nebývat nasyceno oko hleděním na velbloudy, aniž ucho slyšením jejich kroků naplněno bývá.“

I prodali velbloudy v Modrém městě a Piket, ukládaje unce stříbra do opasku, řekl k Sakadžovi na jeho otázku, zdali dnes postaví mu boha na prázdný sloup: „Ustaň od přílišné zvědavosti, neboť zvědavostí rozhněváš si boha. Věz, milý synu, že nepřišel ještě čas, neboť chlubil jsi se v hospodě U třech dokonalostí, že máš ještě třináct volů. I nejkrásnější volové jsou pomíjející slávou. Opatruješ je ve stepi a máš nezřízenou žádost, aby tučněli a prospívali. V tvé duši dříme tolik nízkých pudů, že je třeba, abys činil pokání. Toto pokání smíří tě s bohem. Svě naděje nezakládej v žádné věci pozemské, prodej, milý synu, ty voly, neboť kdo pravou lásku v boha má, nemiluje žádných zvláštních radostí.“

I prodali voly a Sakadžovi zbylo jen jedenáct skopců.

„Pokřtím tě, milý synu,“ pravil důstojně Piket, „a odejdu, až sníme ty skopce, abych dál hlásal pravé náboženství.“

Pokřtil ho, jedli skopce a rozmlouvali spolu o novém náboženství.

„Svatý muži,“ řekl jednoho dne Sakadža, ukazuje na dřevěný kříž, který po křtu zhotovil Piket a vztyčil na prázdném sloupu, „pravíš, že to jen znamení, které ty jako zástupce boží dal jsi na sloup. Jsem velký hříšník a mně nestačí jen ty dvě zkřížené latě. Přeji si, abys zůstal stále u mě jako zástupce boží, abych měl větší kus tohoto nového náboženství u sebe.“

„Nemožno, můj synu, jižněji země Hia-ho-po a U-fu-tien postrádají doposud radosti z pravého náboženství.“

„Svatý otče,“ pravil smutně Sakadža, „nemohu být bez tebe. Nemohu mít boha na sloupu, musím mít alespoň tebe vedle sebe jako jeho zástupce.“

Když ctihodný Piket v noci usnul, uškrtil ho zbožný Sakadža a zakopal před svůj stan pod sloup se znamením nového náboženství, které prodchnulo jeho mongolskou duši. V jeho opasku našel pětkrát tolik uncí stříbra, než dostal ctihodný Piket za Sakadžovy velbloudy, voly a koně. Každá ta unce byla požehnána.

Zbožný Sakadža nakoupil pětkrát tolik velbloudů, koní a skotu, než měl před příchodem ctihodného Piketa, spokojeně sedával u sloupu, pod kterým zakopal božího zástupce, aby ho měl po ruce a tloustne znamenitě při nové víře a zabíjí své vši, což dříve nedělal, dokud věřil ve stěhování duší.

Jen jedno si nedovede vysvětlit. Proč totiž ujížděl ten misionář, který k němu přijel rok po uschování ctihodného Piketa pod onen sloup, tak rychle na jih, když mu Sakadža pln radosti vyšel vstříc a řekl: „Svatý muži, vyslyš mou prosbu a vejdi do mého stanu. Hle, pod tímto sloupem mám již jednoho zástupce božího.“

Svatý muž nerozuměl však této sběratelské vášni zbožného Sakadži, vyplývající z náboženského přesvědčení, a víckrát se neukázal a Sakadžovi nepodařilo se ho také sestřelit s koně.

A tak zůstal Sakadža jen u jednoho božího zástupce.

Čáka pěšáka Trunce

I

Na počátku října nastoupil rekrut Trunec tříletou vojenskou službu u pěchoty. Chlapík byl jako hora a jeho mohutná ramena nesla hrdě hlavu. Měl býčí šíj a hlavu obra.

Když přišel prvního dne do kasáren, šel k „marodvizitě“, pak ho vedli s ostatními k poddůstojníkovi, který se ho vyptával stejně jako všech na poměry domácí. To se děje kvůli tomu, aby byla vzbuzena důvěra k vojenské instituci. Nato odvedli je, vzbudivše v nich důvěru k vojsku, do skladiště, aby jim vyhlédli uniformu.

Féla prohlížel jednoho po druhém a volal: „Boty číslo tři! Kalhoty šestka! Blůza číslo dvě!“ Čtyři kaprálové snesli hned boty, kalhoty, blůzu dotyčnému rekrutovi, jehož rozměry féla odhadoval od oka, nestaraje se, jak mu ty věci padnou. Ten měl boty, že by se ještě dvě nové jeho nohy do jeho bot vešly, ten by zase svou nohu za živý svět do bot nedostal, i kdyby si nohu ohobloval o polovic, jinému rekrutovi byl by se vešel ještě jeho starší bratr do kalhot, jiný by vtěsna do blůzy dvě podobné suché postavy, jako je on. Bylo to však na vojně a čísla volaná félou směrodatná. Pak jim dali čáku a čepici. Čísel takových je asi šest. Na největší hlavu a až na nejmenší. Bylo to také popleteno, ale jakáž pomoc.

Pak odešli do světnice, kde se oblékli. Pohled na ně byl k pláči. Byly to postavy, která jedna druhou nepoznávala. V jizbě se jen hemžilo muži, kterým ruce ztrácely se v blůzách, kalhoty ploužily se po zemi, čepice padaly na uši. A na druhé straně byli zde mužové, mající kalhoty pod kolena, takže bylo vidět podvlékačky, bylo vidět ruce vyčnívající od lokte z blůz a mnohým stála na hlavě sem tam se kolísající čepice. Co přebývalo jedné části mužstva, to scházelo druhé.

Když féla spatřil tyto zajímavé skupiny, kynul blahosklonně rukou a řekl: „Vidíte, hoši, jak nestejně jsou rozměry lidského těla. Ten má ruce delší, než má mít, ten zas kratší. Podobně to máte i s nohama. O tloušťce nemluví. Někdo se dopnout nemůže, kdežto jiný visí v blůze jako boží umučení. Jinak však jest věc v pořádku. Musíte si mezi sebou šaty vyměnit. A to vám říkám, že voják musí být jako z cukru a chodit jako panenka, kdo by vypadal směšně, ten bude potrestán!“

Tak měnil soused se sousedem boty, blůzy, kalhoty, čepice a čáky, až zbyl zde jediný obrovský rekrut Trunec. Vyjímal se v kalhotách, které mu byly krátké a v blůze, kterou dopnout nemohl, jako zvláštní tvor z cizí planety, na jehož obrovské hlavě krčila se nesměle malá čepice. Ostatní vypadali sice také dobrodružně, ale tato bytost, rekrut Trunec, vyhlížela, jako by patřil jiným světům.

Trunec prosil proboha, aby ho v tom nenechávali.

Věc ta se luští na vojně tím, že se řekne: „Starejte se a marš!“

Trunec obrátil se tedy ke kaprálovi a ten obměkčen jeho prosbami odvedl ho poznovu do skladiště, kde konečně po dlouhém hledání byly nalezeny části uniformy, které alespoň trochu učinily z Trunce vojáka. Bohužel čáka, a i ta největší, ztrácela se na jeho obrovské hlavě jako zrnko písku v moři.

A tak se stalo, že celá záležitost s jeho čákou došla až k vrchní vojenské intendantuře do Vídně.

Stalo se to následujícím způsobem.

První povinností u vojáka je učit se salutovat, čímž se vzdává čest představeným.

Rekrut Trunec s čákou, která mu skákala na jeho velké hlavě jako míč po podlaze, marně namáhal se při nejlepší vůli nahnát okraje čáky, kterého se měl dotknout dle předpisu při salutování. Byly to zoufalé pokusy zachytit okraj, neboť při sebemenším pohybu klouzala mu čáka do týla.

Poddůstojník byl zoufalý, důstojník klel a červenal zlostí, když čáka při těch hrozných pokusech padala nebožákovi s hlavy na zem.

Rekrut Trunec, zoufalý, červený v obličeji, narazil si ji na jedno ucho, což způsobilo tlumený smích mezi mužstvem a nový výbuch hněvu u důstojníka i poddůstojníka.

Co s ním?

Konečně důstojník nechal odvést rekruta Trunce kaprálem do kanceláře setniny. Trunec se svou poskakující čepicí dělal dojem opilého muže a nevěda, co se s ním stane, potácel se do kanceláře.

Když přišli do kanceláře, tu účetní poddůstojník na raport kaprálův nechal Trunce předvést k hejtmanovi. Hejtman přijal raport vážně. Napřed ptal se Trunce, zdali nemá vodu v hlavě a když ten uctivě řekl, že poslušně hlásí, že vody nemá, poručil hejtman, aby čáku namočili ve vodě a narazili Truncovi na hlavu. Tím se čáka rozšíří a Trunec ji musí mít celý den na hlavě. Za tím účelem Trunce zavřeli na čtyřadvacet hodin, aby ostatní nerušil. Ovšemže to není trest.

Trunec pečlivě držel si namočenou čáku na hlavě, sedě na prýčně, až konečně únavou usnul. Ráno když vstal, čáka ležela vedle něho na prýčně stejně malá, ještě scvrklejší a byla to největší čáka regimentu.

Opět si ji dal na hlavu, učil se ji udržovat na hlavě v rovnováze, nebylo to však nic platno. Čáka skákala jako den předtím.

Byla promáčknutá a Trunec musel podruhé do kanceláře jeho setniny.

Tentokráte byl hejtman ještě vážnější. Poručil účetnímu poddůstojníkovi, aby změřil Truncovi hlavu. Objevilo se, že má v objemu 62 cm. Pak bylo Truncovi panem hejtmanem přísně domluveno, že celá věc musí přijít až k vrchní vojenské intendantuře do Vídně, jak se mohl opovážit přijít s takovou hlavou na svět. Poté byl propuštěn.

Venku narazili mu čepici na hlavu, kterou mu zatím krejčí přešil a Trunec zúčastnil se cvičení, raduje se, že nebyl zavřen na pevnost.

II

Pan hejtman po odchodu Truncově diktoval účetnímu poddůstojníkovi:

Slavné vrchní vojenské intendantuře ve Vídni! Podepsaná třetí setnina dvanáctého pluku prosí vrchní vojenskou intendanturu, vzhledem k tomu, že pěšák Jan Trunec, rodilý z Pelhřimova, příslušný do Kadaně, má hlavu abnormální velikosti, o zaslání čáky která by vyhovovala objemu hlavy výše zmíněného pěšáka.

Pak podepsal hejtman vlastnoručně spis, opis uložen do aktů a ve vrchní vojenské intendantuře měli dopis za druhý den.

Za čtrnáct dní byl volán rekrut Trunec do kanceláře, kde mu byla poznovu změřena hlava, neboť ten den přišla totiž odpověď z vrchní vojenské intendatury ve Vídni:

Třetí setnině dvanáctého pluku!

Ku spisu čís. 6728/891 II abl6721/345g 111 a 8 IV vidí se nucena podepsaná vrchní vojenská intendantura oznámiti následující: V přípisu třetí setniny dvanáctého pluku čís. 6728/891 11 abl6721/345g III a 8 IV, ve kterém jest žádána vrchní vojenská intendantura ve Vídni o zaslání čáky pěšáku téže setniny Janu Truncovi, příslušnému do Kadaně, v Pelhřimově rozenému, poněvadž dotyčný pěšák má hlavu abnormální velikosti, schází udání objemu hlavy dotyčného pěšáka. Žádá se o bezodkladné oznámení dotyčného objemu abnormální hlavy pěšáka.

Správa vrchní vojenské intendatury ve Vídni.

„Člověče,“ řekl účetní poddůstojník, „vy nám ale dáte práce!“ Napsal pak, že objem hlavy jest 62 cm a poslal do Vídně. Za čtrnáct dní došel do kanceláře setniny nový přípis z Vídně:

Podepsaná vrchní vojenská intendantura ve Vídni žádá vzhledem ke spisu zaslanému jí číslem

6829/ 35IIIg III d 3321 o oznámení, v kterém roce je dotyčný pěšák s abnormální hlavou narozený a který rok slouží, neboť není vyloučeno, že hlava dotyčnému pěšáku dále poroste.

Účetní poddůstojník oznámil rok narození a první rok vojenské služby. Za dva měsíce došel pak z Vídně následující přípis:

Třetí setnině dvanáctého pluku!

Žádáme tímto o bezodkladné zaslání původní čáky pěšáka Trunce, aby nenastaly obtíže při zúčtování a mohli jsme čáku zaslati výměnou.

Za čtvrt roku nato došel nový přípis:

Podepsaná vrchní vojenská intendantura potvrzuje tímto, že původní čáka pěšáka Trunce došla ve stavu poškozeném. Nařizuje se tímto vyšetřování jakým způsobem ona čáka byla poškozena. Po skončeném vyšetření vrchní vojenská intendantura vypíše ve smyslu 16 voj. řádu intendantní konkurs na dodání nové čáky v objemu 62 cm pro abnormální hlavu pěšáka Jana Trunce.

III

Dopis třetí setniny dvanáctého pluku vrchní vojenské intendantuře ve Vídni:

Zavedeným vyšetřováním bylo shledáno, že pěšák Jan Trunec obdržel čáku do Vídně na výměnu zaslanou v úplně dobrém stavu. Vzhledem však k tomu, že nenakládal s ní s úctou, jak svědky bylo dokázáno, příslušnou erárnímu majetku, tím ji poškodil. Dotyčný pěšák však mezitím zemřel, pročež žádáme o zpětné zaslání původní čáky pěšáka Jana Trunce s abnormální hlavou...

Časopisy pro mládež

Mládí mé bylo neveselé, poněvadž mně mí pěstouni, jinak řádní lidé, předplatili Rajskou zahrádku a Českého jinocha.

Rajskou zahrádku redigoval páter Pohunek. Jest význačné, že mnozí vynikající katoličtí pracovníci mají jména tak podivná. Vezměme si za příklad klerikála Kaňourka, Kopala a Škrdle.

Páter Pohunek redigoval tedy Rajskou zahrádku, časopis, jehož jméno samo již ukazovalo, kam člověk může to až dopracovat, vzdělává-li se již od útlého mládí ušlechtilou četbou.

Když byl jednou svátek pátera Pohunka, který mne vyučoval náboženství v páté třídě obecné školy, byl jsem pověřen ještě s několika jinochy, kteří stejně jako já vynikali naoko přísnou zbožností, abychom odnesli dary, které naši rodičové poslali k svátku páterovi Pohunkovi. Já jsem nesl velkou láhev obilní kmínky, kterou dostal od otce spolužáka Pavla. Měl výčep kořalky a považoval tedy svůj dar za úplně přiměřený poměrům.

Odnesl jsem tedy láhev a tak vnikl jsem ponejprv do redakce takového dobrého časopisu.

Na stole, kam jsem obilní kmínku postavil, bylo již několik čtvrtek papíru rozepsáno. Byly to slibné začátky básničky. Rýmy byly již uchystány, stačilo jen vyplnit mezery. Četl jsem:

Bože... cože... modlitbu... úlitbu... anděly... v neděli... klekání... pokání... smiluj se... slituj se.

Spolužák Hornof položil na to všechno dort a za chvíli přišel dobrý páter Pohunek.

První jeho bylo, že otevřel láhev kmínky a dal každému z nás po malé skleničce a odešel s lahví vedle, odkud bylo slyšet hlasité lokání a vrátil se opět k nám s tou září nepochopeného světce v tváři a promluvil svým jemným hlasem: „Ano, milé dítky, zde v tomto pokoji tvoří se Rajská zahrádka. Zde andělé sletují se kol mé hlavy a tu, milé dítky, myšlenka za myšlenkou přichází a slyším nebeskou hudbu a již chystám pro vás ony pěkné básničky ve svatém vznícení. Tu verše plynou jako z tajemné hudby posvátné, jako když varhany zazní do ticha stánku božího. Tak je to.“

Odešel vedle a opět lokání neslo se sem k nám, bylo hlubší a sytější, známka to, že láhev se prázdní. Pak se vrátil s nožem, rozřízl dort, dal nám každému kousek, a tak opět byla odkryta na bílých čtvrtkách papíru jeho velká tvorba v posvátném nadšení:

Bože... cože... modlitbu... úlitbu... anděly... v neděli... klekání... pokání... smiluj se... slituj se...

A rozloučil se s námi, doporučuje nám hojně odebírání Rajské zahrádky, za tři zlatky měli jsme přijít i s rodiči do ráje.

Jak jsem se tedy tam snažil dostat?

Pilnou četbou toho krásného časopisu, takže dodnes ještě pamatuji se na obsah. Nejvíce mne zajímalo, že jeden chlapec v jednom čísle ztratil, poněvadž se nemodlil, nohu, otce, ještě jednu nohu, pak matku, nato sestru a ještě jednu nohu a nakonec bratra. Teprve to ho napravilo a žebрал pak bez svých tří noh u hřbitova. A tento hoch, malý Jeník, vzdychal pak u hřbitova: „Co jsem to vyvedl, můj bože, co jsem to vyvedl.“

Povídka jiná měla název Zlý Józa. Na většího padoucha se nepamatuji. Chlapci v jeho věku vybírají ojediněle ptáčata z hnízd, ale zlý Józa vybíral celé kurníky a na katechetu vyplazoval jazyk a stal se z holomka drvoštěp. Pak se spustil úplně, měl malou chalupu v lese, nechal si růst vousy až po kolena, nemyl se, nehty si nestříhal a jednou se stalo, že zaklepal v bouřlivé noci mnich na dvěře jeho zpustlé chalupy, prose o přístřeší a zlý Józa ho hnál do bouřlivé, strašné noci. A tu noc boží posel uhodil do chalupy a zlého Józu zastihl právě při nejlepším klení a sakrování. Povídka končila tím, že ho, Józu, našli ráno uškvařeného. Uškvařeného, jaké to krásné slovo. To je přece pořádná pomsta.

Vzpomínám při té příležitosti na jeden verš z básničky v klerikálním časopise Selský jinoch, kde napomíná rozšafný člověk nějakého lumpa:

*Jen sakruj dál,
jsi nekřesťanský osel,
a věř mně, to že bych se smál,
kdyby jen do tě uhodil
ohnivý boží posel.*

Jinak měly povídky v Rajské zahrádce také tendenci, že s poctivostí člověk nejdál dojde. Proti tomu se nedá ničeho namítat a rád si vzpomínám na případ chudé Růženky, jejíž poctivost se táhla přes tři pokračování.

Byl Štědrý den. Rodiče Růženky měli kromě své dcerušky doma jen jedno poleno. I šla Růženka sbírat uhlí, vypadlé z vozů s tímto nákladem. Šla s košíkem a plakala, neboť věděla, že jest to hřích. Uhlí bylo cizí a kdyby ty kousky sbírala, byla by to krádež. (Z právníckého stanoviska ovšem jen zatajení nálezu.) Růženka dosud nekradla. Tedy řvala na ulici, až se lidi stavěli a mezi nimi jeden krásně ošacený pán. Doslovně stálo, že měl kožich stojící bratru za rohový dům. A ten pán v kožichu byl majitelem velkoobchodu s uhlím. Zeptal se jí tedy, proč tak řve a když mu řekla, že jde krást a sbírat uhlí a že to je hřích a že radši zmrzne, řekl: „S poctivostí nejdál dojdeš!“ a šel s ní do bytu jejích rodičů, dal jim sto zlatých, poslal jim vagón uhlí a otce Růženčina udělal vrátným svého paláce. Nemusím připomínat, že byl bezdětný a že Růženku přijal za vlastní. To se rozumí samo sebou.

V Českém jinochu četl jsem později podobnou obměnu. Tam se jmenovalo to děvče Helenka a rodiče ji poslali na dříví do lesa. Řvala tedy v lese. Potkal ji pan hrabě, udělal z jejího otce hajného a Helenku poslal do školy. Dnes jest Helenka komornou paní hraběnky. Zdali jest stále poctivá, to se neví.

Ještě se pamatuji na jeden časopis pro mládež, a to Věstník misionářský pro Afriku a okolí. Tedy i pro Čechy. V tomto časopise byla řeč o samých pohanských nemluvňatech. Číňani, černoši a Indiáni.

Poutavý byl článek, jak čínská matka chce dát pokřtít své novorozeně a s jakými obtížemi to bylo spojeno. Právě vzbouření nastalo. Vytáhlo vojsko. Na obou stranách bylo plno mrtvých a raněných a v tom chumlu podařilo se misionáři pokřtít to děťátko a když to provedl, usekli jim teprve hlavu, matku narazili na kůl a pak stálo: „Pokračování v příštím čísle.“

Pokračování však jsme se nedočkali, neboť ten misionář, který vydával ten Věstník misionářský pro Afriku a okolí, vybral na všech školách předplatné a práskl do bot.

Pak nám doporučovali Echo z Afriky a nebožtík otec, když jsem chtěl na něm peníze na tento časopis, zavrtěl hlavou a řekl: „Milý hochu, to bude také zlodějna!“

A byl to přece nábožný křesťan.

Černohorský jonák v úzkých

Jak známo, k všesokolskému sletu vyslala černohorská vláda svého zástupce, ministra vojenství. Bodrý junák ubytoval se v jednom pražském hotelu a několik dní prohlížel si nejen denní, nýbrž i noční památnosti města Prahy, až utratil peníze. Šel tedy na hoteliéra a žádal ho, aby mu zapůjčil padesát korun, že se chce ještě podívat do Montmartru. „Vrátím vám peníze za tři dny, poněvadž ještě dnes telegrafuji svému králi, aby mně poslal dvě stě korun.“ Pak mu tedy hoteliér těch padesát korun půjčil.

Uplynou už tři dny, čtyři dny, ale černohorský král svému ministru vojenství peníze neposílal. Pro malou, chrabrou černohorskou zemi je dvě stě korun velký peníz a král musil vypsát nové daně. Kdykoliv šel tedy pan ministr vojenství kolem hoteliéra, díval se stranou, jako že ho nevidí, ale přitom jedl dál na účet a pil a když se někdy přece setkali, tu nesnesl ministr vojenství ostrého pohledu pana hoteliéra, sklopil oči, počal koktat: „Pobratime, bratře Slovane! Namouduši, král mně pošle dvě stě korun, víš, car Nikola! Víš, pobratime, my jsme takhle Turkům krky kroutili, bratře Slovane!“

To se řekne, bratře Slovane, ale dvě stě korun pořád nešlo. Ministr vojenství neměl už ani na tabák.

Jednou v noci jsem ho potkal na ulici, právě když jsem si zapaloval cigaretu a tu on s bolestným výrazem v obličeji poklepal mně na rameno a řekl: „Bratře Slovane, daj mi zapuščit!“

To se rozumí, že v takové situaci se hoteliérovi vyhýbal čím dál tím více, takže nedůvěra hoteliérova rostla, zejména když jednoho dne přiběhl k němu vrchní číšník s touto zprávou: „Pane šéf, Jeho Excelence si dneska vypůjčovala ode mne na svůj jatagan pět korun.“

Tedy v zájmu slovanské vzájemnosti dal nedůvěřivý hoteliér předvést černohorského zástupce vlády a cara Nikoly na policii. A tam ministr vojenství se slzami v očích řekl ke komisaři: „Pobratime, bratře Slovane, Nikola car mně opravdu pošle těch dvě stě korun.“

A když se černohorský ministr vojenství vrátil do hotelu, měl tam již peněžní psaní s vlastnoručně psaným dopisem černohorského krále Nikoly: „Milý Petare, zde Ti posílám pětadvacet guldenů, víc jsem nemohl sehnat. Car Nikola.“

Účet v hotelu dělal ale sto osmdesát korun a proto vysvětluje se také náležitě zpráva v denních listech: „Náhlý odjezd černohorského ministra z Prahy.“

Česká kuchyně

I poslanci jsou přístupni vůni moravských klobás.

Pan poslanec Skuherský dával přednost klobásům drobně sekaným před hrubosekanými, stejně jako dával přednost vínu dalmatskému před vínem dolnorakouským a uherským.

Jaká tedy byla jeho radost, když v osmém vídeňském okrese v zastrčené ulici, kde se spíše nadál, že potká podezřelé dámy, objevil dalmatskou vinárnu, za jejímž oknem skromně krčila se tabulka s českým nápisem „Pravá dalmatská vína. Dnes moravské klobásky drobně sekané se zelím“. V druhém okně byl transparent, kde velkými písmeny bylo totéž psáno německy na průsvitném papíru. A pod tím „Johann Růžička“.

Pan poslanec vešel dovnitř. Bylo to za nevlídného dne, kdy obloha i politika je zachmuřena, kdy v kuloárech sněmovny nedají člověku spát hlasité hovory kolegů poslanců u vedlejších stolů. Za těch okolností je nejlépe vyjít si z parlamentu a hledět se zotaviti někde a probrat z rozespalosti.

„Vida,“ pomyslel si poslanec Skuherský, když cítil teplou vůni zelí a moravských klobás, „tohle musím říci zítra kolegům v klubu.“

Ve vinárně nebyl doposud nikdo. Vinárník Růžička chodil kolem poslance, najednou se zastavil a řekl: „Zítra máme patnáctého!“ To byla čistá pravda, proti tomu nedalo se ničeho namítat.

Pan poslanec kývl hlavou a vinárník zřejmě potěšen nad tím, že navázal rozmluvu, sedl si naproti na židli a pokračoval: „Zítra máme patnáctého, úterý a to děláme špekové knedlíky a máme domácí uzené!“

Pan poslanec příjemně překvapen položil vidličku na okraj talíře a přátelsky odpověděl: „To přijdu rozhodně!“

Před očima vykouznil si v tom okamžiku porci vonných špekových knedlíků a viděl černý, domácně uzený bůček, lákavě prorostlý, kde jemná vrstva masa pod vláchnou kůží prostoupena je tenkými vrstvami špeku. V tom okamžiku člověk lehce zapomíná na vyřízení státního rozpočtu.

„U nás máme pro pány hosty českou kuchyni,“ sděloval vinárník. Stával se sdílným a mluvil o prosté české kuchyni spíše s úctou, než ze stanoviska obchodního. Hlavní důraz kladl na knedlíky a rychle přešel na bramborovou polévku s houbami, jakou dělají u nich na českém jihu.

„Také jsem odtamtud,“ pravil poslanec měkkým hlasem. Byla to pravda, neboť právě v jeho volebním okrese vaří tak znamenitou bramborovou polévku s houbami. Když ho volili, bylo sychravo a talíř takové výtečné polévky dělal dobře žaludkům jeho voličů.

Opět octli se u knedlíků, jež na našem jihu jsou velmi oblíbeny. Jsou to knedlíky zvané „bosáky“, které se vyrábějí ze syrových bramborů.

Bylo to tak poutavé, že poslanec Skuherský úplně zapomněl na státní rozpočet, který právě se četl za malého napětí sněmovny, poněvadž se poslanci většinou nudili těmi číslicemi, kde stálo: 320 miliónů na vojenské účely, 22 miliónů na školství...

Z toho všeho zoufalství a nudy vytrhl příjemně poslance Skuherského hovor o knedlíkách, bosákách.

„Ty děláme,“ pravil vinárník, „také se zelím a s vepřovou.“

Starost spadla náhle poslanci Skuherskému z beder, o kterých tvrdil vždy svým voličům, že od nich budou se odrážet rány vídeňské vlády. Pil čtvrtku za čtvrtkou, stával se sdílným a viděl v duchu ty roviny mezi jehličnatými lesy, v nich rybníky, náležející schwarzenberskému panství, odkud byl kádr jeho voličů. Viděl ty statné postavy, z nichž mnohý plakal nadšením, když zvolili Skuherského za poslance. Zřel ty řady nadšených, kterým sliboval všechno na světě, malá stavení na českém jihu, kde o posvícení voní koláče a husa se zelím.

Bylo mu tak nějak příjemně po osmé čtvrtce vína, že řekl: „Přivedu vám zítra pány kolegy na špekové knedlíky.“

Dal si ještě čtvrtku a zazpíval trochu falešně píseň z Blat, z které zapomněl začátek: „...zákolník dá kovář, když se dobře platí...“

Pak zaplatil, stiskl ruku vinárníkovi a šel do klubu.

Pány kolegy poslance z klubu velice těšilo, že objevili špekové knedlíky s domácím uzeným masem. Bylo to příjemné zotavení, když se debatuje o rozpočtu. Mimoto je dosti těžko najít ve Vídni útulnou vinárnu, kde si nedělají z českých poslanců legraci.

A k tomu česká kuchyně...

První den přišlo jich na špekové knedlíky osm. Potom druhý den byly bramborové knedlíky ze syrových bramborů, kousek vepřové a trochu zelí. To jich přišlo už dvanáct. Pak chodili k obědu, odpůldne, večer, dopoledne. Střídali se ve vyhledávání této místnosti, zatímco se projednával rozpočet. Měli radost, že cítí vůni domácích krbů, jejichž představitelé je sem vyslali.

Pan Růžička byl spokojen a v českém listě, vycházejícím ve Vídni, dal uveřejnit tento inzerát:

DOMÁCÍ ČESKA KUCHYNĚ! - Dovoluji si upozornit české obyvatelstvo Vídně na svou vinárnu, kde dopoledne, v poledne i večer scházejí se čeští poslanci, aby si pochutnali na domácí české kuchyni. Jako specialitu dovoluji si podávati špekové knedlíky se zelím a domácím uzeným masem. Dalmatská vína v hojném výběru. Jan Růžička, vinárník. Vídeň VIII, Scheirellschestrasse.

A pan vinárník Růžička se velmi diví dodnes, proč po tomto inzerátu žádný z těch pánů už tam nechodí...

Český Baedeker

Hluboko v údolí Sázavy uprostřed zapomenutých štol starých dolů na zlato, ve středu lesů, patřících různým lidem nejrůznějšího původu, jména a povolání, tam číhá na své oběti v obci Kamenný Přívoz Mistr Drvota.

Z restaurace u Horů pozoruje silnici, zdali se po ní nikdo neblíží z jeho známých z Prahy...

Chodívá denně k vlaku a jeho oči toužebně hledí za vzdalujícími se pasažéry, jako by chtěly říci: „Jen odvahu, sestupte a já vás již provedu po okolí.“

Jest podivuhodné, čím se vším tenoři v prázdné chvíli nezabývají. Tamagno, lyrický tenor, vyráběl v dobách oddechu lanýžové paštiky, Caruso dal si postavit cihelnu a sám vyrábí cihly a Drvota, ten dělá průvodčího cizinců.

Mistra Drvotu možno nazvat českým Baedekrem, nejobětavějším ze všech průvodců světa. Jest to rádce i utěšitel v nejhroznějších dobách, kdy příroda i směr světových stran se proti vám spikly.

Jest to vzácná, chladnokrevná povaha, která v největších tragických okamžicích nalezne přec něco pěkného a líbezného, uklidňujícího.

Z něho měli by si vzítí příklad všichni průvodčí cizinců On vodí své známé po okolí a jest přitom optimistou.

Doporučuji svým známým nejvřeleji Mistra Drvotu, doporučuji ho všem, kdo chtějí důkladně za jeho vedení poznat ten kus Posázaví!

Doporučuji ho všem těm, kteří jsou již zklamáni životem. V těch hlubokých lesích, kam vás zaveče, když již budete přesvědčeni, že se nevrátíte asi nikdy do Prahy a že mech obrostle vaše kosti preparované velkými lesními mravenci, on vás potěší, že i v takovém smutném konci jest něco krásného a pěkného a že jste aspoň něco užili.

A budete-li zoufalí, že už asi odtud nevyjdete, tu k vám prohlásí, že jestli se tedy ty věci již asi tak mají, že bude dobře pobrousit si trochu po okolí.

A padnete-li únavou, tu oko jeho zazáří radostně, neboť jste svým pádem rozmáčkli několik lesům nebezpečných lýkožroutů. „Vida,“ zvolá, „k čemu není dobrá vaše únava.“

*

Nevím již dobře, o čem všem jsme si s přítelem Kudějem vyprávěli, když přes Hostěradice sestupovali jsme ke Kamennému Přívozu. Tolik se však pamatuji, že aspoň část našeho hovoru točila se kolem toho, jak si pěkně odpočineme v tomto roztomilém kraji.

Nic nás tu nebude rušit z klidu. Když člověk po celý čas nic nedělá, je nutné si odpočinout. Stále pít jen smíchovské pivo jest pitomost. Třeba také okusit benešovské.

Nebude nám pan Patera z Unionky předkládat časopisy ke čtení a vnucovat nám kubistické revue s černou kávou. Neprcháme z Prahy, ale jdeme zcela pomalu. Jsme strašně unaveni, a proto si to Praha odnáší. Nadáváme Praze jako nejhorší zrádcové národa a nepřátelé Čechů.

Občas pokoušíme se jeden druhého přesvědčiti, že pohled na Kamenný Přívoz jest úchvatný.

Činíme to jaksi z povinnosti. „To je opravdu zvláštní,“ povídám tupě, „že ta Sázava teče pořád dolů.“

„A že ten most vede z jedné strany na druhou,“ odpovídá temným hlasem přítel Kuděj.

Na mostě chťi na nás po dvouhaléřích. Uděláme při této vzpomínce na Prahu nějakou poznámku.

„Bud'te rádi,“ odpovídá výběrčí, „že nechci od vás po dvanácti haléřích.“ Chápeme, co tím myslí, a vlečem se melancholicky dál. Jest pravda, že jsme si tu boží přírodu takhle nepředstavovali.

Konečně jsme u cíle, u Horů. Sedíme za dubovým stolem.
Posíláme si malou holčičku do trafiky. Kuděj pro 20 memfis a já pro balíček knastru.
Holčička se vrací s lístkem nazpět. Stojí tam: „Jeden knastr ten dnes není. Memfis taky ne.
Má úcta.“

„A pak se máme zotavit,“ volá přítel Kuděj.
Vcházejí tři páni a mezi nimi vidět sympatickou tvář Mistra Drvoty.
Drvota mně podává ruku a co možná nejrychleji, jako by se obával, aby ho někdo nepředběhl, praví zčistajasna důrazně s rozjasněnou tváří: „Zítřka vás povedu do Vlčího dolu.“
Hostinský stojící vzadu dává nám nějaké znamení, kterému nerozumíme.
Ostatní dva páni, malíř Hlavín a Seifarth, odpovídají na naši otázku, jak jest to daleko odtud, velice záhadně: „S Mistrem Drvotou je to tam daleko třikrát po 150 metrech.“
Drvota vychází ven a za chvíli prohlašuje: „Zítřka bude neobyčejně pěkné počasí, z Vlčího dolu půjdeme na Kněžné hory.“

„Opravdu bude zítřka překrásně,“ praví znova po chvíli, „z Kněžných hor potáhnem na Skalsko a odtud na Pohoří.“

Mistr Drvota zadívá se s planoucím očima přes vody a pronáší slavnostně: „Zkrátka potáhnem, jak pánbůh dá.“

A něco andělského rozložilo se po jeho obličejích.

*

Druhého dne ráno rozvinul přítel Drvota neobyčejný talent cestovatelský. Nejen Vlčí důl, Kněžné hory, Skalsko, Pohoří... Naopak tam je jen jako by kamenem dohodil. Naše touhy nás musí vést dál.

Kdyby byl déle mluvil, byl by v mysli přelétl Evropu a snesl se s námi někde v Asii.

Naštěstí však zůstali jsme přec jen zachráněni Evropě a vydali se krátce po poledni do Vlčího dolu.

„Je velmi pěkně, rozkošný věru den,“ řekl přítel Drvota, pozoruje znalecky mohutné mraky, valící se od západu, východu, jihu, severu, ze všech stran, „hlavní věc je, že nebude pražit slunce. Ono nebude pršet, ale kdyby chtělo na chvíli sprchnout, také by to nebylo špatné. Bylo by aspoň méně prachu, pak by dorostly houby. Je jich zde spousta, ale my asi dnes žádné neuvidíme. Cesta teď nás povede pořád nahoru, což bude trochu obtížné, ale má to tu výhodu, že pak domů půjdeme zas pořád dolů, což je velmi chvalitebné, poněvadž budeme už unaveni, a to ne snad přespříliš, ale přece jen trochu. Představte si, jak by to bylo nepříjemné, kdybychom na zpáteční cestě museli lézt do kopce. Takhle jsem to zařídil lepší. Jak říkám, zpáteční cesta bude pravý pohodlný klouzavý let.“ - Táhl nás nějakým suchopárem a všude něco vychvaloval.

Žito sice se letos nevydařilo, ale zato brouci mandelíkoví, kteří na klasech jeho odpočívají, letos vypadají náramně stkvěle.

Kamenitá cesta, připomínající ukamenování sv. Štěpána, vzbudila v něm nový optimistický názor na svět.

„Každé zakopnutí,“ řekl, obrací se k nám, když jsme klopýtali po cestě, „jest ze stanoviska zdravotního báječné. Člověk se lekne, zatají dech a za chvíli potom napolyká se tolik zdravého vzduchu, že si plíce nějak libují. No, není to ozón?“

Menší větrná smršť právě k nám zahнала oblak prachu, jemný písek dráždil nosní sliznice. Přítel Kuděj kýchl.

„To je zdravé,“ nadšeně volal Drvota, „každým takovým kýchnutím jako když všechno z člověka spadne, teď už budeme v lese a půjdeme velmi pohodlnou cestou. Na kolikpak jste otrénováni?“

„Na dvacet,“ odpověděl Kuděj. (Jak později se vysvětlilo, byla to velmi osudná mylka. Drvota mínil kilometry a Kuděj piva.)

„Když už snesete dvacet, tak vydržíte třeba čtyřicet,“ dobromyslně mínil Drvota, zatímco jsme vnikli do zalesněného vrchu.

„Mně se zdá,“ pravil po delším pochodu, „že jsem vám ještě neukázal horší cestu. Tuhle pohodlnou jdeme nějak víc nalevo. Musíme se teď držet trochu po horší cestě. Ta má tu výhodu, že vedle ní roste spousta černých jahod i červených. Černé ještě nejsou, ale červených je hodně. Děti je sice všechny otrhaly, ale takhle předloni člověk se mohl zde v nich válet. Ale možná, že uvidíme něco zajímavého.“

„Opravdu,“ volal za chvíli, „podívejte se tamhle, že jsem vám nic nadarmo nesliboval. Nelitujte toho, že se tu mlátíme, vidíte tam tu velkou houbu? To je jedlá pýrovka, velmi chutná houba.“

Zatímco jsme se dívali na ten prachobyčejný zjev, Drvota rozhlížel se pátravě po okolí.

„Víte co,“ pronesl, „polezeme zas raději nahoru, tam bude cesta pohodlnější.“

Lezli jsme nahoru a zas dolů přes nějaké balvany. „To nevádí,“ řekl, když jsem si roztrhl kalhoty, „vzduch má mítí přístup k pórům kůže, to je velmi zdravé.“

Vtom přítel Kuděj sklouzl a zřítíl se do nějaké prohlubně. Naštěstí se mu nic nestalo, vylezl a Drvota pravil s nadšením: „Všiml jste si, pane Kuději, těch krásných kapradinek dole, to věru stojí za podívanou. Doufám, pánové, že se vám to tu líbí?“ Vcházeli jsme do Vlčího dolu. Přítel Drvota snažil se osladit nám to hrozné plahočení vypravováním pověstí, jak tady byla nějaká jeskyně a jak spadla, když její sloupy podemlel potůček. Strašlivé balvany, pokryté mechem, válely se v údolí potoka.

„Což o to,“ řekl Drvota vesele, „nám je hej, ale jak asi bylo těm lidem, co byli tenkrát v té jeskyni, když to právě začalo padat?“

Naše situace tím přirovnáním byla opravdu mnohem hezčí. Vydrápali jsme se na konec Vlčího dolu.

„Pst, ticho,“ zašeptal najednou Drvota, „tamhle je srnka, pozor, jde se napít k vodě, abychom ji nezaplašili.“

Srnec (žádná srnka) nás upozoroval a běžel k nám. Nikdy jsem neviděl tak drzého srnce.

Snažili jsme se ho odehnat holí. Srnec se rozběhl a trkl do mne a já se kutálel se stráně dolů. Tam dole byla nějaká pěšina. Slyšel jsem hlas Drvotův.

„Pojďme tam taky.“ Spouštěli se ke mně, ležícímu v mechu u pěšiny.

„Že je zde pěkně,“ celý se rozzářil Mistr Drvota, „a pak jsme přišli na pěšinu, kterou si zkrátíme o hodinu cestu do Pohoří.“ A vytáhnuv klavírní výtah z nějaké opery z kapsy, zapěl do lesních hlubin.

Přítel Kuděj smutně se vlekl přes kmeny stromů a na mou otázku, z jaké je to opery, odpovídal: „To je od Ringhoffra,“ načež Drvota poznamenal: „Ba ne, to je těžká opera od Breitfeld a Daněk.“

Ocitli jsme se na nějakém pohoří, vyšli vrátky obory a zahrnuli nalevo, pak zleva napravo, zas nalevo po lese, napravo, nalevo, a ocitli jsme se u nějakého kamene s bílým křížem, který jsme viděli již před hodinou.

„Takových křížů,“ pravil rychle Drvota, „a takových schůdků přes plot obory jest zde mnoho. Člověka to někdy mýlí, musíme nalevo, já tu znám každý kamínek.“

Za půl hodiny opět jsme se ocitli u bílého kříže a u známých schůdků.

„Vidíte je,“ zvolal vítězoslavně, „už jsme u třetích.“ Přítel Kuděj udělal beznadějný posuněk a počal se pomalu vléci za námi.

„Musíme teď přelézt ten plot a už to přijde, jakmile ho přelezem,“ oznámil, mile se usmívaje,

„najdeme ještě kratší cestu do Pohoří, než po které jsme sem šli.“

„On tomu říká cesta,“ zoufale zašeptal Kuděj. Vlekli jsme se nějakou bařinou.

„Znám,“ mluvil Drvota, „jednoho pána, který chodí sem, aby si léčil revmatismus. Tahle bařina je náramně zdravá, tady už musíme hned přijít na cestu „

Počal se rozhlížet kolem sebe. „Ještě před týdnem,“ dušoval se, „šla tudy cesta. Kam se jen poděla? To je to, když sem pouští lidi. Všechno zkazí...“

Zašel do křoví, z kterého se ozvalo za chvíli: „Pí, pí, pí, pí, pí, pí, pí...“

Vycházejí ze křoví, zvolal beze všeho zardívání: „Už musíme být někde blízko vesnice, slyšeli jste pípát kuřata?“

„Pršet nebude,“ rozkládal na mýtině, „tenhle mrak půjde na tu stranu, tenhle půjde tamhle, tenhle spadne za těmi vrchy...“ - Jak tak poroučel mračnům, počalo drobně poprchávat. Za chvíli změnilo se to v důkladný dešť.

„Už bylo na čase,“ řekl přítel Drvota, „aby pořádně pršelo, je hrozné sucho. Teď jsme ještě na kratší cestě. Vidíte tamhletu pěšinku? Mohli byste si myslet, že je to zas ta, po které bychom byli šli před hodinou, ale to je mýlka. Zde v Kněžných horách je takových cest třicet a sedm. Jedna druhé podobá se jako vejce vejci. Známe je všechny nazpaměť. Ano, můžeme si vybrat, jakou chceme... Třebas bychom chodili delší dobu, to je dobré pro plíce. A že prší, tím lepší, ono se to tak všechno vypařuje. Tenhle liják je pravým dobrodiním. Teď jsme na cestě do Křížkového Kostelce.“

„Ale máme přece jít na Skalsko a na Pohoří.“

„To máte také pravdu,“ klidně řekl Drvota, „původně jsem chtěl vás vést do Pohoří. Myslím však, když máme jen nepatrnou hodinku do téhle vesnice za tamhletými vrchy, že nebude nám to na škodu, poněvadž až přijdeme do Pohoří, to nám bude teprve chutnat pivo.“

A cesta bude pěkná,“ rozhlížel se po nebi, „v jedenáct hodin v noci přestane pršet a vyjde měsíc. Panečku, už se těším, jak budeme pěkně vidět na cestu do Pohoří.“

„Pojďte, přátelé,“ řekl měkce, vida naši beznadějnou, „hlavu vzhůru, zítra už budou jistě vlaštovky létat vysoko a bude pěkně. Toto má tu dobrou stránku, že málokomu, kromě nás, podařilo se vniknout do tajemství těchto cest! Jiný by jistě zabloudil, kdežto my překonáme všechny obtíže, teď můžeme jít třebas po téhle cestě, nebo tamhle po té, vyberte si, pánové, jakou chcete.“

Vybrali jsme si podivnou pěšinu. „Bude to ona,“ řekl náš neúnavný optimistický průvodce, „za chvíli jsme v Křížkově Kostelci.“

Po cestě neobyčejně se zdálo, že ho zajímá Kudějův bezradostný, smutný a beznadějný hovor o významu bludných kořenů.

„Znal jsem,“ povídá Mistr Drvota, „kdy zabloudění mělo dobré následky. Jeden můj přítel zabloudil v lese, když chtěl jet do Prahy z druhé stanice, a přišel pozdě na dráhu. Ten vlak, kterým měl jet, se srazil.“

Půl třetí hodiny to trvalo poznovu. Měnili jsme směr cesty a stezky, jako někdo mění politické přesvědčení, a za další půltřetí hodiny dorazili jsme tedy do domnělého Křížkového Kostelce, když jsme znali už všechny stromy v těch lesích s hnízdy datlů v kmeni, poněvadž jsme se k nim tolikrát, bezpočtukrát vraceli a vraceli.

„Kudy se jde, pantáto, do Pohoří?“ tázal se náš průvodce, náš nový český Baedeker.

„Však jsou už v Pohoří.“

„Neřekl jsem to?“ vítězně prohlásil Drvota, „že přijdeme do Pohoří ještě za deště?“

A za chvíli nato sušili jsme kabáty v restauraci též u Horů v obci Pohoří. (V celém kraji totiž nikdo nedostane hostinskou koncesi, když se nejmenuje Hora.)

„Není nám dobře?“ ozval se náš průvodce, „dobře, že jsme se tak prošli, teď nám bude

chutnat. To byla náramně zdravá malá procházka.“ Jsem přesvědčen, že by byl jmenoval malou procházkou i výpravu na jižní točnu.

A venku přšelo neúnavně. Nemusí se dál ličit návrat domů do Kamenného Přívozu. Vypadalo to jako ústup rozprášené armády Napoleonovy po bitvě u Bereziny. A též pravý klouzavý let, jak nám slíbil, v rozmočených masách bahna úvozu Myší díry a ostatní té krásy.

A tři poslední granátníci sestupovali dolů od Pohoří. Jeden, Drvota, ještě s nadějí, a dva druzí bezradní v té tmě s vypůjčenými, rozbitými deštníky, v zabláceném kroji, se zabláceným tělem i duší.

V jedenáct hodin ještě měsíc nesvítil. „Ono je to lepší, že nevidíme na cestu,“ ozval se náhle, ale tiše a radostně Mistr Drvota, „ono nám to aspoň lepší uteče. Jinak, když člověk vidí svůj cíl před sebou, tak to ubíhá prachmizerně. Ale uvidíte, jak bude zítra pěkně.“

Konečně se situace vyjasnila. Ještě naposled obalili jsme se blátem před nějakými domy a to byl již Kamenný Přívoz, do kterého jsme slíbili po obědě, že se za chvíli vrátíme.

Poznamenal jsem v hostinci, kde už nás oplakali, k Mistru Drvotovi, který si mnul radostně ruce nad tím úspěchem, že nejsme v Jílovém, jak myslel, že lituji svých nových bot, které prodělaly ty přivaly tam nahoře.

„Ó, to je dobře, že to prodělaly,“ odpověděl ten nenapravitelný optimista, „aspoň se ti zatáhnou. Zítra vás povedu nejkratší cestou na Chleby.“

A proto jsme s Kudějem zmizeli ráno oknem beze stopy, zanechavše příteli Drvotovi těchto pár řádků: „Milý příteli! Uvidíme Tě rádi na jevišti, ale na cesty nás nedostaneš, český Baedekře!“

Čestný diplom ministerstva veřejných prací

Pan Rylich obdržel čestný diplom ministerstva veřejných prací, což ho nesmírně překvapilo. Předně nemohl se živou mocí upamatovati, co by byl někdy prokázal dobrého a záslužného ministerstvu veřejných prací. Je už pět let ve výslužbě a když byl kancelistou okresního soudu, nedělal nic, leč opisoval rozsudky k litografování, vedl seznamy, srovnával a zařazoval soudní akta, pořádal účty. Přicházel v půl deváté do kanceláře, ve dvanáct chodil na oběd k Holubovům, v půl třetí podíval se opět do úřadu a šel v půl šesté na procházku. Mezi těmito jednotlivými body nacházela se i celá řada jiných sladkých odpočinutí, která záležela v nakuřování a zapalování dýmky nebo v bezstarostném vyložení se z okna a sledování trhu na náměstí, života a ruchu na této tepně okresního města. Pak zaskočení si na čtvrtku vína, vážný hovor o stavěcích psech a o koroptvích, vše to činilo pana Ryliche velice spokojeným a ve výslužbě často vzpomínal na tyto příjemnosti úředního života. A pojednou dostane z ministerstva veřejných prací diplom!

Bylo mu to oznámeno na hejtmanství samým okresním hejtmánem. Když pan hejtmán přenesl se přes úskalí gratulace, podává mu diplom, odmítl s úsměvem rčení pana Ryliche, že si také důvěry ministerstva veřejných prací nezaslouží. A tak odnesl si pan Rylich čestný diplom ministerstva domů, vyhnal starou hospodyni z pokoje, zapálil si čibuk, zamkl se a počal přemýšlet o tom, jaké nespravedlivé věci se dějí ve světě.

Diplom rozhodně patří jinému Vojtěchu Rylichovi, ale co naplat. Okresní hejtmán mu diplom vnutil, marné bylo jeho vzpírání, že si ho nezaslouží. Leč co znamenala řeč páně hejtmanova, že vlivuplná osobnost zasadila se o jeho vyznamenání? Proč ho vyznamenávali? Kouřil v kanceláři, zapaloval dýmku, odcházel na procházku, odbýval práci ledabyly, zkrátka, když si na vše vzpomíná, připadá mu, že vlastně okrádal erár. A také to dělal. Soukromá psaní posílal v úředních obálkách s nápisem: Věc úřední, porta prostá.

Pan Rylich lehl si na pohovku a převaloval se rozčileně. V pět hodin navštívil ho soudní rada Hejdánek. Jak mu šel otevřít v županu, div leknutím nepřirazil mu ve dveřích nos.

„Přicházím,“ řekl vlídně pan rada, „abych vám gratuloval k nejvyššímu vyznamenání. Dnes mohu vám říci, že právě mne napadlo, abych požádal ve Vídni pro vás o vyznamenání. Jest to za vaše ochotné služby, za vaši námahu, neboť se pamatuji dobře, že jste byl mým nejpilnějším úředníkem. Na vás, na vašich bedrech spočívala veškerá hospodářská agenda zdejšího soudu. Ve vašich rukách sbíhaly se všechny nitky celého soudního hospodářství. Vy jste nezištně opatřil nové levné prameny pro kuchyň věznic.“

Pan Rylich vzdychl.

„Vy jste se snažil šetřit pro erár,“ pokračoval soudní rada, „vy jste dbal všeho, čeho si měl všimati řádný úředník. Vedl jste vzorně knihy. Vše to jste činil pod mým dozorem, já byl vaším vodítkem, mé snahy, má dobrá vůle byla podporována vaší pílí a svědomitostí. Byl jste vzorem všem ostatním. Úřední hodiny dodržoval jste s onou přesností, která krášlila vaše úřední jednání.“

Pan Rylich opět zavzdychl.

„Potrásám vám pravici,“ pokračoval soudní rada, „a jsem rád, velmi rád, že na mou přimluvu dosáhl jste konečně toho, čeho jste si vskutku zasloužil pro své skromné vystupování, pro své ctnosti, pro svou chvalitebnou vlastnost, že neohlížeje se ani nalevo ani napravo konal jste vše, co bylo vaší povinností úřední. Nemohlo to zůstat bez odměny a těší mne, že právě já to byl, který na patřičných místech zakročil, aby konečně dán byl průchod spravedlivému ocenění vašich zásluh.“

Ozvalo se klepání a do pokoje vstoupili staří druhové pana Ryliche z úřadu, oficiál Wulterýn a kancelista Kutelwasser.

Oficiál Wulterýn rozhovořil se měkkým tónem, tykaje panu Rylichovi a říká mu: „Starý,

milý brachu.“

„Ano, my jsme se dozvěděli na hejtmanství, milý, starý brachu, o vyznamenání, které pro tvé zásluhy udělilo ti ministerstvo veřejných prací. Pamatuješ se, jak jsme sedávali ty, já a tady Kutelwasser v jedné místnosti a jak jsme se těšili, když nám práce pěkně ubíhala pod rukou. A tu přicházel občas také zde pan rada a říkal nám, abychom se tolik nenamáhali, ale my jsme se s chutí pustili do práce. Pera jen lítala, akta se zanášela a nedali jsme si klidu, dokud jsme neukončili svou práci. A vždy těšili jsme se, až opět bude otevřena kancelář, až zasedneme za své stoly a s novou chutí pustíme se do práce. Ano, tak rád si vzpomínám, milý, starý brachu, na ty krásné chvíle. Pro nás ani neexistovaly žádné radovánky. A kolikrát pracovali jsme přes čas, jen abychom byli se svou prací hotovi. Někdy jsme ani na oběd nešli a zaboření do lejster těšili jsme se, že můžeme pracovat, starý, milý brachu! A tak žili jsme, ty, já a tady Kutelwasser, jako jedna rodina a tím víc nás těší, že nezapomněli na tebe. Tušíme, že to byl pan rada, který se zmínil, milý, starý brachu, tam nahoře o tvé činnosti a který jistě i na nás nezapomněl a často si vzpomene na své pilné spolupracovníky, kteří - ne, nechceme se chválit! Tvé zásluhy byly právě uznány, pro svou skromnost jsi zasloužil té odměny. Ukaž nám nyní, starý, milý brachu, svůj čestný diplom.“

Pan Rylich vzal s psacího stolu velký svitek, rozbil a ukázal svým přátelům, poznamenávaje: „Jak jsem jej dostal z rukou pana hejtmana, tak zde leží.“

Všichni přistoupili a četli velkými ozdobnými písmeny německy vyhotovený čestný diplom:

Panu Vojtěchu Rylichovi pro jeho zásluhy

a pod tím malými písmenky, ztrácejícími se v záplavě ornamentů a perokresby stylizovaných rakouských dvojhlavých orlů:

o expozici na mezinárodní lovecké výstavě ve Vídni v oboru povznesení návštěvy cizinců v Bukovině

„Vidíte,“ řekl smutně pan Rylich k překvapeným gratulantům, „věděl jsem, aniž bych to byl četl, že mně ten hadr nepatří.“

Ba nepatří,“ řekl ještě jednou, ani nepozoruje, že pan rada i ostatní gratulanti tiše zmizeli...

Několik dní nato seděli u Holubů naproti sobě po dvě hodiny mlčky pan rada a pan Rylich. Po dvou hodinách naklonil se pan rada k panu Rylichovi a řekl otcovským tónem: „Vědí, já hned věděl, že jim ten diplom nepatřil. Pamatuju se, jak jsem jich jednou překvapil, když hráli s Kutelwasserem v úředních hodinách mariáš?“

Činnost moderního diplomata

Leckdy, hlavně však poslední dobou, se o tom mluvilo, že diplomaté nemají rozum. Tato tvrzení však může vyvrátit opravdu klasická činnost diplomata hraběte Rudolfa z Kamelů. Ten měl rozum, ten měl mnoho rozumu, jak uslyšíte.

Hrabě Rudolf z Kamelů pocházel ze staré šlechtické rodiny, která lidstvu darovala nejslavnějšího idiota světa, pana Jana z Kamelů, skutečně světového muže, který vydal spisy, že se země točí. Zemřel později jako velvyslanec na ruském dvoře a byl současnými historiky nazván: nejbolším idiotem vsego mira, což česky zní: největší idiot ve vesmíru.

Pan Jan z Kamelů měl syna Karla, který trpěl fixní ideou, že se stane dvorní dámou. Léčili ho studenými sprchami na hlavu, až se podařilo mu to vymluvit. Zanechal po sobě syna Josefa Antonína, který v útlém věku spadl se schodiště v zámku na hlavu a promáčkl si lebku, z čehož se vyvinula u něho tak zvaná traumatická neuróza. Nedotáhl to dál než na generála a jeho synem jest právě zmíněný Rudolf.

Když se Rudolf narodil, sešla se rodinná rada, která se usnesla, že se Rudolf bude muset věnovat diplomatické dráze, aby obnovil starý slavný význam hraběcího rodu z Kamelů v říši. Malý Rudolf na to neřekl ani slova, jen ho bylo nutno převinout.

To byl jeho první soukromý diplomatický čin. Později se ukázalo, že to bude dlouho trvat, než se naučí mluvit - až do osmi let všechno jmenoval slovem „táta“, jen vestě, kávě a polívce říkal „máma“.

V deseti letech však bylo již znát znamenitý obrat. Pomalu, ale jistě rozeznával předměty a díky šesti učitelům dovedl se v patnácti letech bez cizí pomoci podepsat a své jméno po sobě přečíst. Přibrali mu tedy ještě tři učitele, kteří si dali opravdovou práci, aby ho připravili pro život. V osmnácti letech tento ušlechtilý muž uměl již bez chyby odříkat, že jest pět dílů světa a málokdy při vyjmenování jich vynechal jeden nebo dva. Bylo vidět, že jeho inteligence značně vzrůstá a učitelé uznali, že je třeba, má-li se z něho stát řádný diplomat, aby věděl, že jsou na světě také nějaké státy.

Díky své chápavosti a neukrotitelné touze po vzdělání v pětadvaceti letech, tedy během ani ne celých sedmi let, znal všechny státy v Evropě podle jména a v třiceti letech byl již ve službách vládních, když se naučil hrát makao a bakarát, k čemuž jevil vrozený talent. Byl přidělen do ministerstva zahraničních věcí, kam se vždy přijížděl vyspat po probdělých nocích.

Jednoho dne mu poklepal ministr zahraničních záležitostí na ramena a sdělil mu, že jest vyslán s tajným posláním do hlavního sídelního města sousední říše. Toto tajné poslání byl arch s různými klikyháky a v tomto šifrovaném poslání šlo o návrh nějaké smlouvy obou států proti třetímu, který se poslední dobou nápadně zadlužil pro větší počet kanonů.

Hrabě Rudolf z Kamelů vzal tašku s důležitou diplomatickou státní listinou a neprodleně odcestoval do sousedního státu. Když z nádraží v cizím sídelním městě odjížděl do hotelu, zpozoroval, že mu něco chybí. Nechal tašku ve vagóně. Živou mocí si však nemohl vzpomenout, co ztratil, co mu vlastně schází a když byl v hotelu, naprosto se nemohl upamatovat, proč tady je a co má v tom sídelním městě dělat.

Ani majitel hotelu, kterého si dal zavolat k telefonu, nemohl na jeho otázku podat bližší vysvětlení.

Odešel tedy do města a napadlo mu, když už je tady, že by si mohl také zakouřit.

Vkročil tedy do nejbližšího krámu a žádal o krabici jemných cigaret.

„Odpusťte,“ řekl vlídně majitel obchodu, „naše firma jest železářská, žádná tabáční trafika. Prodáváme všechny možné šrouby, hřebíky, matice, samovary, z nichž vám můžeme nejlépe doporučit Creos na petrolej.“

„To jest drzá urážka,“ zvolal hrabě Rudolf z Kamelů, „vy odpíráte prodat cigarety mně, zástupci cizí vlády...“

„Patent Creos na petrolej...“ koktal poděšený obchodník, „opravdu, milý pane, tu je železářský závod.“

„Z toho bude válka,“ křičel hrabě Rudolf, „naše vláda si nesmí nechat líbit takové počínání. My vás rozprášíme do všech koutů světa, to se, pane, naplatíte miliard válečné náhrady!“ Rozzuřeně vyšel z obchodu a nočním vlakem se vrátil do vlasti a dal v noci vyburcovat ministra zahraničních záležitostí.

Pan ministr byl velice rozespalý a když mu hrabě Rudolf z Kamelů vyložil, že mu odepřeli v cizím státě prodat cigarety, zívá a řekl: „Milý hrabě, pošlete jim ostrou notu a teď dobrou noc.“

Hrabě Rudolf po celou noc si opakoval: „Poslat ostrou notu, poslat ostrou notu, hrome, co to má být?“

Ráno vyjel do města a jak tak přemýšlí, co za notu, uviděl nápis na jednom krámě: Notenhandlung. Neprodleně slezl z automobilu a vpadl do obchodu.

„Chci nějakou ostrou notu,“ křičel na prodavačku, „něco hodně ostrého, sakrblé!“

„Tak dáme Rákóczyho pochod,“ pravila prodavačka. Hodil peníze na stůl, vzal noty a odjel domů, kde je vlastnoručně zabalil a napsal na ně adresu cizí vlády.

Skřípaje zuby, odnesl pak sám noty Rákóczyho pochodu na poštu.

To také byl jeho nejvelkolepější diplomatický čin.

Číslo patnáct

Měšťáci mívají své drobně skandály. Takovým skandálem bylo též to, co předcházelo svatbě okresního hejtmana Mužíka.

Okresní hejtmani bývají lidé ctnostní. Okresní hejtman Mužík, když měl si vzít slečnu Burdovou za ženu, dokonce se i zarděl při řeči o tom, v jakém hotelu před svatbou budou spát. Ženich, svědkové, nevěsta. Pan c. k. okresní školní rada mu cosi šeptal do ucha, a tu on pln rozhořčení se ohrazoval.

Co si to o něm myslí. Každý bude mít pokoj zvlášť, ženich, svědkové, nevěsta.

Slečna Burdová se také rděla, když jí něco šeptala slečna Lilingová. Nikdy! Každý bude mít pokoj zvlášť. Ona, svědkové a ženich.

Bylo usneseno, že svatba bude v Praze.

Okresní hejtman před odjezdem dal k sobě zavolat sluhu z hejtmanství a dal mu dvacet korun.

Měl přitom k němu řeč, aby pil na jeho nové štěstí a neopil se. Sluha z hejtmanství to slíbil, ale nedodržel, jak se samo sebou rozumí.

Pak šel okresní hejtman do vinárny, kde poslechl opět nějaké choulostivé anekdoty, a šel ku své nevěstě a svědkům.

Svědky našel v černých šatech a růžové náladě.

A tak nad celou výpravou, která odjížděla do Prahy, vznášela se veselá mysl!

Ubytovali se v předním hotelu, kde právě zahajoval svou činnost podomek Vaníček. To byl svědomitý člověk.

Úkolem jeho bylo čistit boty. On to byl, který také vynášel novou metodu, aby se boty nespletly, když je sbíral u číslovaných dveří s tváří pilného sadaře, který česá ovoce.

Choval se přitom důstojně. Tlustou křídou psal na každý pár bot číslo toho pokoje, odkud je vystrčili, a dle toho čísla opět je ráno stavil před dveře, vážný a klidný, v očekávání odměny.

Když boty čistil, tu si prozpěvoval polohlasně nějaký vojenský pochod. Obvykle zpíval:

Mašíruje Grenewill

Prašnou bránou na špacír.

A do taktu jezdil kartáčem po botách a botkách. On mohl vyprávět celé historie, ale byl mlčelivý v tomto ohledu jako kamna v pokojích.

Držel hubu jako noční stolky.

Jen někdy, když si na něco vzpomněl, tu mu slabý úsměv přešel po tváři, ale opět rychle zmizel v krému na boty.

Jeho celý život byl ukryt v leštidle na boty. Všechny jeho myšlenky točily se kolem bot a vzpomínky jeho byly opředeny kartáči, hrubšími na bláto, jemnějšími k dokonalému vyleštění.

Byl mistrem ve svém oboru. Když ráno prošel se chodbami a před ním u každých dveří usmívaly se na něho lesknoucí se boty a botky, které prošly jeho rukou, tu pocit otcovství zmocnil se ho, z kapsy vytáhl láhev kmínky a napil se důkladně.

A boty, botky, botičky před ním defilovaly z dob minulých a on o nich mlčel. Jen jednou zvolal něco ošklivého, a to když ve výčepu dole byla řeč o jedné cizí primadoně a všichni velebili její půvab, umění a krásu. A tu on do toho vpadl: Ale nohu má jako slon. Vtom se zarazil, zaplatil, zarděl a vícekrát do výčepu nepřišel.

Dnes má radost z nových hostů. Okresní hejtman objednal již pokoje pro každého zvlášť. Pro sebe, svědky, pro nevěstu.

Jsou dole v restauraci, večeří, pijí voslavské víno a smějí se.

Třebas řekne někdo nějakou hloupost, ale oni se smějí, ani ne tak z vděčnosti, ale že jsou šťastni. V jedenáct hodin jdou spat. Každý zvlášť, ženich, svědkové, nevěsta.

V půl dvanácté sbírá již boty Vaniček. Před každými dveřmi úřaduje. Křídou píše na podrážky bot číslo pokoje a s tou kořistí odchází dál po chodbě, všude píše čísla na boty a ve dvanáct hodin rejdí již bystře kartáčem po botách a tiše si zpívá:

Mašíruje Grenewill

Prašnou bránou na špacír.

Tak byla tedy svatba. Posvátná nálada panuje v kostele. Kočáry hrčí. Babky u dveří kritizují. Okresní hejtman s nevěstou přistupují ku klekátku. Tuhle bohatou svatbu vzal si na starost sám pan farář.

Ženich s nevěstou klekají.

A jak klekli, bylo jim v tom slavnostním okamžiku vidět podrážky, a kupodivu, na nich křídou napsanou velkou patnáctku. Jak nevěstě, tak i ženichovi.

A kostelem rozlehlo se tiché šeptání: „Skandál, skandál!“

Měšťáci mívají své drobné skandály.

Čtenář

Magistr farmacie a majitel drogerie U červeného kříže pan Lazar Domový utřel si hlučně nos, posadil se na pult a řekl k příručímu, panu Koldovskému, který s nudným výrazem v obličeji míchal rozvázně v porculánové míse zinkovou mast: „Vzdělávejte se, Koldovský, čtěte, čítejte s rozumem, přemýšlejte o tom, co jste přečetl, vypisujte si úvahy, číňte si poznámky.“

„K službám, čtu bystře a pořádně. Večer vezmu knihu, hodiny ubíhají a čtu, stále čtu, i omdlelého mne již našli. - Nyní čtu zajímavou knihu. Už není třeba míchat zinkovou mast, pane šéfe?“

„Míchejte dál, a co nyní čtete?“ „Takovou pěknou, tlustou knížku. Sedí v lázeňské zahradě tři důstojníci, jeden z nich jmenuje se von Pölten a je to hodný člověk, ostatní jsou pijáci. Nejhorší z nich je jménem von Auserberg. Do zahrady přijde jeden profesor z toho města se svou dcerou Otylíí. To je velmi hezká slečna. Von Auserberg se dívá a oni říkají, že je velmi nepřístupná a zvláštní. On se však směje a sází se, že do dvou měsíců se s ní zasnoubí.

„A co potom?“ táže se hodný von Pölten. „Potom,“ odpovídá von Auserberg, „nechám ji na holičkách, poněvadž není šlechtičnou; platí sázka, pánové?“

„Nemohu na to přistoupit,“ zlobí se von Pölten a zmačkaně odchází. Ten třetí však na to přistoupí.

Von Auserberg vytáhne zanedlouho Otylii z vody, poněvadž ona ráda jezdí na loďce a převrhne se.

Tím má přístup do bytu páně profesorova. Slaví se zasnoubení ke konci prvního dílu. Druhý díl začíná soubojem von Pöltena s panem oficiérem von Auserberg a hodný pan von Pölten je těžce raněn.

Můžete si pomyslit, pane šéfe, že jsem chudáka litoval. Nato po souboji jde von Auserberg vypít žampus s tím třetím, s kterým se sázel, a ke konci druhé kapitoly najde je pan profesor opilý. A tu řekne mu Auserberg namáhavě, že si dělal z Otylie jen švandu a z celého zasnoubení žerty. Profesor se rozčílí, není divu, a běží domů pro karabáč, aby lháře a zrádce cti slečny Otylie veřejně spráskal, zatím však odjede von Auserberg k svému strýci, panu rytmistrovi, šest hodin odtud, kde má pan rytmistr velkostatek. On myslí, že má dobrého synovce, ten starý pán, a je rád, že ho vidí. Také chce mu všechno jmění odkázat.

Druhý den jedou k sousednímu statkáři na návštěvu, ten má dceru a jmenuje se nějak francouzsky a přání páně rytmistrovo je, aby jeho synovec si vzal dceru toho statkáře s francouzským jménem.

Von Auserberg se zamiluje do té dívky a jede koňmo domů se svým strýcem. Druhého dne, když přijdou noviny z města, vypadnou panu rytmistrovi z ruky. Je tam totiž psáno o jeho synovci, o profesorovi i o Otylce. Celý případ dojemně vyličen. Pan rytmistr zvedne noviny se země a povídá, křičí, huláká: Holomku, bídaku, to jsi pěkný synovec, podívej se, co o tobě píší.

Synovec to přečte a odpoví: „Nu a co je, starý pane?“ „Že si musíš to ubohé dítě vzít.“ „Ani mne nenapadne, strýče.“ „Tak tě vydědím.“

„Nebude snad tak zle, strýče.“ - „Bude, holomku, tamhle jsou dvěře.“ - „Dobrá,“ odpoví synovec, „když mne vyhazuješ, tak zítra jedu do hlavního města.“ A jede. Ten druhý den nato přijede večer ten statkář s tím francouzským jménem a zůstane tu na noc. Rytmistr uloží ho do své ložnice a sám jde spat vedle do salónu. Po jedné hodině noční slyší střelnou ránu. Vyběhne, vrazí do ložnice a tu vidí svého přítele na své posteli zastřeleného...”

Příručí přestal míchat zinkovou mast a založil si ruce.

„Je zastřelenej,“ pokračoval, „na hlavě má ránu. Pan rytmistr, to se ví, hledá hned vraha a v koutku spatří svého synovce. Zrovna jako vy, pane šéf, stojíte, tak stál ten vrah von Auserberg.

Nemeškaje, řítí se rytmistr na něho.“

Příručí chytil magistra farmacie za krk a křičel: „Stisknul mu chřtán a praštil s vrahem o zem. Magistr farmacie padl za pult a na něm ležel příručí, supaje a odfukuje...

*

„Umět vypravovat obsah knihy je velkým uměním,“ říká od té doby magistr farmacie, „ale mého příručího se nikdy neptejte, co četl...“

Čuješ, Dzuro, neboj sa

Idylka ze Spiše

Tak vám měl Marjemko svatbu. Na svatbu přišel také Dzuro a pil a jedl, až si musel opasek popouštět co chvíli.

Když se dobře napil a najedl, pomyslí si, že jest se třeba odvděčit Marjenkovi za jeho pohoštění, proto vzal stranou Marjenkova otce a řekl: „Ty starý brachu, vyříd' Marjenkovi, že je jeho nevěsta-žena hrubá (to jest v jiném stavu). Mám ho velmi rád, tak jestli to neví, ať na mne vděčně vzpomíná.“

Z opatrnosti odešel však domů. Jde otec k Marjenkovi a povídá mu: „Čuješ, povídá Dzuro, že je tvoja nevěsta hrubá!“ „Párom do jeho maceri,“ vykřikl Marjenko, chytí nůž a vyběhne za Dzurou.

Dzuro zatím byl v chalupě a díval se k Marjenkovům. I vidí Marjenka s nožem v zubech běžet k jeho chalupě, i pomyslí: „Nedobré sa ma odvd'ací,“ i vzal závoru a dal ji na dveře.

Marjenko zatím již doběhl ke Dzurově chalupě a počal bouchat na dveře: „Otevři, Dzuro, ať ťa rozpárem za takú pohanu.“

Dzura toho lákavého vybídnutí neuposlechl a pěkně v koutečku byl tichý jako ryba.

Marjenko hromoval, mlátil a sakroval a pak odběhl.

Za dvě hodiny se vrátil a polekaný Dzuro slyšel, jak se poznovu na něho dobývá, a slyšel jeho křik: „Čuješ, Dzuro, otevři, otevři!“

Dzuro však „čušal“ v koutečku a modlil se Otčenáš za Otčenášem domnívaje se, že nyní přijde jeho poslední hodina, jestli se Marjenko vláme do chalupy.

„Marjenko, čo budeš se mnou robiť?“ plačtivým hlasem tázal se za dveřmi.

Ale k jeho radosti odpověděl Marjenko: „Čuješ, Dzuro, neboj sa, otevři, ona už zatím slehla!“

Čung Jungu: O bleše a císaři Ihangovi

I

Dvě čistokrevné kozy z hor Tao-Ming dodávaly maličkému císařskému princovi Ihangovi mléka.

Každého dne přicházel Čuang-Tse, nejvyšší lékař dvora, aby kozy vlastnoručně podojil.

Každého dne nejvyšší kněz Ši-Hoang páčil na oltáři kořeny puškvorce z posvátného jezera Lin-Ma-Lo a kropil kozy vodou posvátné řeky Se-Ki.

Každého dne koupali kozy nejvyšší úředníci dvora a natírali je pižmovým olejem.

A tu řekl moudrý Čuang-Tse, nejvyšší lékař dvora, prohlížeje císařského prince: „Nejjasnější zádička nejdokonalejšího krásného ducha, otce nebes, císařského prince a bratra slunce Ihang jsou poštipána blechou.“

Nejvyšší soudce císařského dvora Kuan-Hoa, uslyšev slova moudrého Čuang-Tse, dal sobě přinést nádobu s kikušakii, s vzácnou kořalkou z rýže ostrovů Lieu-Kieu a uzavřel se s ní v knihovně císařské ve středu učenosti mezi čtyřmi knihami Se-ta-Khi-ču, Velkými zázračnými knihami zákonů.

A zatímco nejvyšší soudce císařského dvora dlel v knihovně, nařídil nejvyšší kněz Ši-Hoang po celé Říši středu velké oběti pro nebe, zemi, pradědům císařovým a bohům zemským, pro slunce, měsíc, staré císaře, Konfuce a duchy, pro hvězdy, mraky, hory, moře a slavné státníky a draka.

A kněží bonzové v chrámech a průvodech volali: „Je Ihang prapůvod všehomíra, je Ihang císařský princ, bytost neobmezená, prostor a čas pronikající, smyslům tělesným nepřístupná, jest syn nebes, vtělený Tao, rozum. A prapůvod všehomíra zločinným způsobem štípla blecha. Necht' v celém Thien-Tanu, v dutině nebes, necht' všem v Ty-Tanu, vyvýšeninách země, ozve se prokletí zločinu, necht' zločinec je vypátrán a odsouzen. Plač, lide přísného pořádku a užitečné činnosti, aby svrchovaný Tao, bratr slunce Ihang, viděl kol sebe od moře a Modré řeky až po mlhavé pohoří Belurdagu a Ledové hory Musdagu bratrstvo věrných trůnu srdcí. Klaňte se jménu císařského prince, které je napsáno na průčelích oltářů!“

A všude páčili voňavé listy džinsengu a zapalovali ohňostroje s ohnivými bílými koulemi na znamení smutku.

Přišly též zarmucující zprávy, že nad císařským palácem u ústí Peho letěl párek jeřábků s větvičkami hortenzie v zobáčkích.

Nejvyšší soudce Kuan-Hoa prozkoumal zatím Velké zázračné knihy zákonů, ale nenašel příkladu od doby prvního člověka Panku až po císaře Chinunga a po všech 22 dynastií, že by syna nebes, prapůvod všehomíra, kousla blecha. I vzal knihu Tao-Hio, knihu Velké nauky a našel, že kdo dotkne se bez svolení ministra dvora nejdokonalejšího krásného ducha, císařského prince a bratra slunce, má být potrestán 6725 ranami bambusovou holí čili otcovskou metlou a potom zvolna rozřezán noží.

I vzal knihu Tao-Hio, knihu Velké nauky a našel, že kdo pomůže zločinci dotknouti se bez svolení ministra dvora nejdokonalejšího krásného ducha, císařského prince, vtěleného rozumu, má dostat otcovskou metlou 5921 ran a potom že má býti uškrcen.

I odešel Kuan-Hoa do chrámu v Nebeských horách Ťan-Šanu a obětoval ještěrku, kachnu, bažanta, sluku a hada a modlil se k bohům: „Hluboce klaním se vám, bohové zemští, klaním se měsíci a slunci, že vykonám, slabý a nerozumný, vše, co psáno je v knize Tao-Hio, v knize Velké nauky.“

I odešel Kuan-Hoa z Nebeských hor do města sídelního a dal zavolati správce policejních náhončí, rozšafného Fong-Šua, otce větru a vody, otce dobrého a zlého rozmaru.

A rozšafný Fong-Šua, před nímž třásli se všichni, kdož podrývají dobré mravy, řekl k němu: „Co právo chce míti, to musí jíti. Třeba postoupiti pořadem práva a nalézti viníky, je před právo obeslati a právem nalézti, že na hrdle pokutování býti mají. Třeba snažiti se s čistým srdcem a důvtip provázejíce nestranností vypátrati, odkud pochází blecha, která kousla syna nebes, kdo příčinou je oné nekalosti a svědky hodnověrnými dokázati, že spravedlivá jsou obvinění. Necht' přijdou Tu-Su a Li-Thai-Ju, moji moudří pomocníci.“

Když přišel Tu-Su a Li-Thai-Ju, poklonili se až k zemi a řekli: „Jste-li Fong-Šua, otče větru a vody, otče dobrého a zlého rozmaru, přesvědčen, že nevykonáme vše, čeho si od nás ráčíte přát, přikažte nám okamžitě sraziti hlavy, abychom mohli pohovořiti se svými předky o vaší moudrosti. Domníváte-li se však, že příhodně se zhostíme úkolu na nás vloženého, rozkažte nám ve své dobrotě, přikažte nám povstati od vašich vznešených nohou.“

I poručil jim Fong-Šua, aby vstali ze země a narovnali se. „Udatní bratři zdravého úsudku a neomylné spravedlnosti,“ řekl k nim, „vypátrejte, odkud přišla blecha, která kousla syna nebes. Vyhledejte ty, kteří zločince přechovávali. Nemějte slitování s přetvářkou. Rozběhněte se se svými úředníky po celé Říši středu a syn nebes vám odplatí zlatými kruhy na mandarínských pláštích.“

I propustil je v milosti. Když usedali do nosítek, zazářila moudrostí tvář rozšafného Tu-Su a on řekl Li-Thai-Ju: „Blechy drží se v řasnatém rouchu chudého lidu a v dlouhé srsti zvířat. Zákon císaře Hoangtiho připouští u dvora jediná čtyřnohá zvířata, čistokrevné kozy z posvátných hor Tao-Ming, aby dodávaly mléko císařským princům, kteří jsou nejdokonalejšího krásného ducha a bratry slunce.“

Li-Thai-Ju odpověděl: „Vznešený Tu-Su, jsem tak dojat tvou moudrostí, že kdybych nebyl v nosítkách, musel bych se opírat o dva sluhy na cestě. Kozy dojí nejvyšší lékař dvora Čuang-Tse a mléko nosí úředníci dvora Sun a Jue do císařských komnat, kde vrchní opatrovník Hou podává je vtělenému Tao, blahoslavenému prapůvodu všehomíra, císařskému princovi Ihangovi.“

Tu-Su objal moudrého Li-Thai-Ju a řekl: „Budiž velebena tvá ochotnost rozumu, který jest nestihlý. Slova tvá osvěžují mne jako procházka v tamaryškových lesích provincie Hu-Pe. Rozum můj byl zatemnělý a mozek byl jak vyschlá mořská chaluha. Myšlenky mé nesou se opět jako prám v řečišti po vydatném dešti. Blecha z kozy skočila na nejvyššího lékaře dvora Čuang-Tse, z něho na Šuna a Jue a z nich přeskočila na Houa a z něho, ničemnice, vystoupila s ohavným úmyslem na prapůvod všehomíra.“

Když urazili asi míli, zatočil Li-Thai-Ju palci a pravil: „Slova tvá, moudrý a učený Tu-Su, jsou spravedlivá, neboť ty jsi pravd milovný a nemáš nedostatku srdce. A stojí psáno v Su-King, knize Prospěšných zřízení, že stejně vinen ten, kterýž na to navedl, jako ten, kterýž to učinil. Kdo poslal kozu s blechami do císařského paláce? Kde původ mají kozy z hor Tao-Ming? Nebyly-li vychovány a vypěstěny u prokletých tibetských d'áblů, kteří bojovali s námi za tisíckrát požehnaného císaře Fait-Sunga u jezera Kukonoru? Ať přenesou nás, moudrý Tu-Su, k ministru cizích záležitostí, k vznešenému Jue-Čimu, obraťme k němu svá srdce, myšlení a předsevzetí, by napsal vyslanci tibetských d'áblů žluté psaní opatřené pečeti Říše středu.“

II

Devětkrát se pokloňte vznešenému Jue-Čimu, ministru cizích záležitostí, který napsal toto psaní vyslanci tibetských d'áblů:

„Hezký muž musí míti velké břicho a hezká žena malou nohu. U vás, tibetských d'áblů, jsou mužové hubení a ženy mají nohy jako kořeny topolu. Váš obličej je splasklý, máte plochý nos a roztažené nozdry jako medvědi. Oči máte rovné jako bílí d'áblové a vlasy žluté jako slepičí maso. Ústa máte jako želva a pysky jako kráva. V cestopisu Fa-Hiena do zemí tibetských je napsáno, že

se živíte osly a velbloudy. Ve slovníku svatého císaře Khang-hi pojmenován je váš národ opicí Kvang-si. Všichni máte blechy, což stvrzujeme posvátnou pečetí Říše středu v provincii Pe-če-li roku 7897 od zavedení hvězdářství, manželství a kalendáře, v prvním roce panování císařského prince, bratra slunce, syna nebes, vtěleného Tao, prapůvodu všehomíra, největšího Ihang, vládce Říše středu.“

III

Mužové Říše středu! Zastřete své tváře hedvábnými šátky a zavažte své oči, abyste neviděli odpovědi, kterou napsal tibetský ďábel vznešenému Jue-Čimu: „Po zápachu, který se rozšířil, když obdržel jsem tvé nerozumné psaní, seznal jsem okamžitě, že je od jednoho z ubohých nevzdělaných lidí, kteří si vaří polévku z ptačích hnízd z Moluk. Dal jsem celý dům vykouřit santalovým dřívím, páčil jsem celý den ambru, vosk, benzoe a myrhu. Váš národ je líný, neskromný, pyšný a hloupý. Změna klobouků u vás nařizuje se rozkazem císařovým, který má stejně tak nevypláchnutou hubu jako ty. Potřebujeme na horách našich kostí vašich vojáků k pohnojení jetele a proto pošlete co nejrychleji svá vojska proti nám. Vašeho císařského prince stáhnem a jeho koží potáhneme velký buben v chrámu svatého lámy v Kašgaru, kde visí již kůže vaší císařovny Vu-Heu.“

IV

Toto jsou jména rodů, které byly kvůli bleše uškrceny a rozřezány noži na počátku války s tibetskými ďábly při slavnosti odpravování státních zločinců.

Čuang-Tse, nejvyšší lékař dvora, úředníci Šu a Jue a Hou, Tien-tsin, Peha, Ngau-Kinfu, Kvei-Čeu, Čin-Sau, Hon-Čuan, Jun-Anfu a ještě 4720 ostatních a dvě čistokrevné kozy z hor Tao-Ming.

V

Toto jsou jména řek a hor v Říši středu, kde se za války vzbouřili lidé přísného pořádku a užitečné činnosti, kteří vyhnali vtěleného Tao.

Od výběžku hor Himalajských i Nebeských hor Ťan-Šanu, mezi Modrou řekou, Jantse-tiangem a řekou Žlutou, Hoang-Ho. Od hor Mongolských a strání KuenLiniu po mořské ústí Jan-tiangu, od hor Nin-Šanu po mořské ústí řeky Vu-Lango.

VI

Toto jest jméno posledního císaře poslední dynastie Říše středu: Ihang, vtělený Tao, prapůvod všehomíra, kterého štípla blecha. Co činí nyní po létech Ihang, vtělený Tao? Jako ostatní lidé užitečné činnosti seje rýži, pšenici, ječmen, žito a štípne-li ho blecha, nedělá si z toho nic, neboť pro práci nemá času zabývat se takovým tuaknangem, nejmenší věcí ze všech malicherností, neboť z císaře stal se rolníkem.

Povídku tuto našel jsem ve starém čínském rukopise na ručně psaných novinách King-Pao (Posel z hlavního města). Považuje ji za zajímavou, přeložil jsem ji z originálu do češtiny.

Čžen-si, nejvyšší pravda

Dostal jsem rozkaz, abych organizoval osvětovou část při čínském pluku, který nám poslali do Irkutsku na krk z buferu Východní sibiřské republiky. Okamžitě poslal jsem veliteli pluku Sun-Fu několik řádek: „Prosím dostavit se v politický odbor armády.“ Jako odpověď obdržel jsem červenou obálku, kde adresa byla nalepena na modrém proužku papíru na znamení pocty první třídy.

Obsah byl napsán dle všech pravidel slušnosti mandarínské mluvnice:

Vznešený a nejmilostivější pane!

Včera jsem měl tu čest obdržet Vaše psaní, ve kterém Vámi bylo užito tak lichotivých pro mne výrazů, že při čtení psaní pojal mne stud a pocit zahanbení, že nejsem hoden takové cti.

Tímto psaním spěchám vyjádřit Vám, vznešený a nejmilostivější pane, mou největší vděčnost, o všem ostatním osměluji se pohovořit s Vámi při osobním setkání. Přinášeje nyní Vám písemně výraz největšího obdivu a úcty, používám této pro mne nezapomenutelné příležitosti, abych Vám přál nejdokonalejší štěstí.

Sun-Fu, nejpokornější sluha

a velitel 1. čínského pluku irkutské gubernie, bývalý generál čínských posádek Čínské republiky v Nau-Cině, v Lin-Chu, Čžen-Ce, Šin-Ši, U-Čžen i Šuan-Lin.

Vzpomněl jsem si, že když Číňan takhle píše o osobním setkání, že se vám bude vyhýbat na sto kroků, proto jsem raději pro něho poslal.

Přivedli mně staršího Číňana v zamaštěném anglickém kabátci, ve vysokých botách a jezdeckých kalhotách.

Své šikmé oči klopil stále k zemi na znamení úcty, a když jsme vyřídili několik zdvořilých formalit, kdo si má dříve sednout, Sun-Fu vytáhl svou navštívenku, jak toho vyžaduje slušný mrav.

Na navštívence na jedné straně bylo jméno a na druhé do čtverce heslo majitele, zděděné od předků:

„Chao-min, bu-čumiň-emin-sin-cjan-li, dobrá sláva odpočívá, špatná daleko běží.“

Zapálili jsme si cigarety a počali se bavit prostřednictvím tlumočníka.

Slušnost vyžadovala, aby Sun-Fu sdělil to ze svých životních osudů, co uzná za dobré.

„Já, Sun-Fu,“ řekl, „když mně bylo osmnáct let, nemaje peněz, prodal jsem prostřednictvím Chou-Ci kupci Ši dům, který mně zanechali předkové uvnitř vrat Šim-Čži-Min, za věznicí Ci-Šou-Vej v Pekině. Dům sestával z šedesáti osmi pokojů, ve kterých okna, dveře, přehrad, dřevěné žaluzie a stěny viděly mé předky. Dostal jsem dvanáct set lanů stříbra, kterouž sumu obdržel jsem v pořádku od kupce Ši při zprostředkovateli Van-Cun a úředníkovi Tun-Čži, odevzdav jim devět domácích zápisů na dům. Pak jsem zaplatil na dlužnou směnku bankovnímu obchodu firmy Juj-Taj v Sau-Denské gubernii, licencjanském okrese tisíc lanů stříbra a odešel v Šanchaj. To se stalo v osmý rok, šesté luny, třináctého dne vlády místodržitele Gauau-Cuj. V Šanchaji šel jsem do kasáren Šau-Čeu-Chen, kde jsem se učil dvanáct let a byl jmenován generálem, obdržev od vlády darem dva pytle černých sušených malých želv, jeden pytel hnědých laštovek druhého druhu, dva pytle skořice, jeden pytel sušených ryb a tři pytle kravských kůží. To všechno koupil ode mne kupec Šan-Čeu-Chau, vyplativ mně čtyři tisíce sto lanů čistého stříbra a krabici opia. Měl jsem být naznačen velitelem šanchajského přístavu, když tu se mně stala nehoda, že na hostině na rozloučenou s úředníky vojenské posádky urazil jsem markéra herny Chou-Fa, kterému byli všichni úředníci dlužní, a za trest poslali mne do severních posádek v Nau-Cin, Lin-Chu, Šin-Ši, U-Čžen, Šuan-Lin i Čžen-Ce. Každého půl roku dostával jsem červený list bu-fa s lu-čen-czeň, vyzvání k pochodu na vybírání daně ve jménu nejdokonalejšího

presidenta Juan-Ši-Kaja, který byl ztělesněný Du-Cza, mamon. Všichni guaň-fu, mandaríni severních provincií, se mne báli, neboť já kladl důraz na mravní činy, hledaje v severních provinciích čžen-si, nejvyšší pravdu, směřující k dokonalosti. Ale jako se říká, že pravda oči vypaluje, oznámili nešlechtní nepřátelé vládě severu, že jsem taň-mo nebo — jak se na severu říká — taň-czan-di, muž beroucí úplatky, ačkoliv, jak pravím, kladl jsem vždy důraz na mravní činy, přijímaje jediné sj-čen-čen-i, malé dárky na úhradu cestovních výloh. Snažil-li jsem se být dokonalým, zabývá se i na pochodu knihami starých mudrců z dob prvních dynastií, byli moji nepřátelé ve vleku největších špatností, obviňující mne, že dal jsem vrchnímu poštmistrovi provincie Šen-Si, mému milému a dokonalému příteli Ju-Čžen-Guan, vezoucím v Peking od hranic Mongolska vybrané daně a celní poplatky, ochranný průvod jediné proto, aby mohl Ju-Čžen-Guan pohodlně zmizet beze stopy. Kdysi za 5. dynastie vydána byla u dvora kniha ‚Mo-J-Mo‘, tj. návod, jak vzbuzovat podezření proti druhému; nevím, koluje-li opis její v severních provinciích, ale zdá se, že je tomu tak, neboť nejvyšší senát soudního dvora Nej-Ge dostával neustále žaloby, ve kterých obviňovali mne z největších neřestí a přestupků, ukazující na to, že moji vojáci nejsou ‚czjuň-ši‘, pravidelným vojskem, ale ‚czje-lu-duaň-sin‘, loupežníky po silnicích a vesnicích, chunguzi, chaj-kon. Může být, že jsem byl málo přísným na své vojáky, poněvadž snažil jsem se být dobrým vůči všem, a věda, že nikdo není dokonalým, nikdy jsem se jich netázal, kdo má pravdu a kdo je vinen. Pletichy mých nepřátel dosáhly však takového rozmachu, že na posledním mém působišti, kdy leželi jsme posádkou v městě Šuan-Lin, vysláno bylo vojsko proti mně s výzvou ‚si-sin‘, tj. dobrovolné stětí hlavy bez soudního vyšetřování, při kterém odpadá všech dvaatřicet stupňů mučení. Vyhodil jsem tedy do povětří kasematy šuan-linské a zvolal jsem ‚Ču-čžen-ču-bin! Vystoupíme na pochod přes hranice!‘ A tak šli jsme pochodem přes Mongolii, sbírajíce dárky na udržení přátelství a porážejíce všechny, kteří se nám postavili na odpor, chovající milosrdenství k těm, kteří se k nám chovali laskavě a vzdávali nám ju-li-kuan-daj, bratrskou úctu, neboť učenec Lao-Tse pravil, že nejvyšší a svrchovaná dokonalost jest z bratrství všech lidí, a proto jsem nikdy nedovolil svým vojákům, aby stavěli pyramidy z utřatých hlav zajatců.“

Sun-Fu se zamlčel. Oba dva, on i tlumočník, mluvili neobyčejně rychle. Jestli Sun-Fu mluvil ptačí řečí jižní Číny, tlumočník Korejec zpíval překlad tak dokonale jako svůj originál Sun-Fu. Bylo vidět, že se oba unavili, kromě toho Sun-Fu sbíral myšlenky, aby odůvodnil nějak, jak se dostal do buferu Východní sibiřské republiky a odtud do Irkutsku.

Konečně se Sun-Fu uklonil tlumočnickovi i mně a pokračoval: „Přišli jsme z písčité pouště oblasti Chan-Au, kde místo ovcí našli jsme jenčen-tu, hory prachu. Na severu jsme měli Urgu a jižním směrem, kde se slunce točí k západu, Si-czaň, Tibet a na západě O-Go, Rusko. Šli jsme na západ, neustále na západ, až přišli jsme do Ruska, mezi Burjaty a selenginský ajmak, což jest na řece Selenze, Jun-Dar, údolím, kterým může se dojít až na Šan-Tou-Du-Y-skin, tj. Vrchní Udinsk, kde nás Čao-Tun-Šen, vláda provincie, přijala ve svá vojska. I tam pronásledovali mne však nepřátelé a tak poslali nás za Bajkal v O-Go, Rusko. Dnes vidím, že mnohým lidem mnoho schází k dokonalosti, a nejsem-li já dokonalým, že jsou jiní ještě daleko od toho, hledati cestu k dokonalosti kladením důrazu na mravní činy, jako jsem já se pokoušel celý svůj život, hledaje vykoupení ve vědomé pravdě.“

Umlkl a jeho šikmé oči počaly tékat z předmětu na předmět a nakonec utkvěly úplně lhostejně na mně s takovým chladem, jako kdyby chtěl říci: „Cjuaň-cza-baj, bílý ďáble, ty pro mne neexistuješ.“

Dal jsem přeložiti Sun-Fu toto: „Velmi jsem povděčen za váš malý životopis, který mluví o vaší dokonalosti. Představuji si jasně i nemenší dokonalost vašeho pluku, kterému neschází ničeho kromě osvětové komise fa-ghuan-czjao-chua. Školy, divadlo, přednášky. Ty musí v pluku

být. Předneste mně do pozítří návrh, jak si to představujete, aby to odpovídalo potřebám vašich krajanů.“

Sun-Fu dal přeložit tlumočnickem: „Osvěta má vztahy ve všech řádech vychovatelských a mravních. Czjao-chua, osvěta, snaží se vystihnout pravdy, ona nesmí být ve vleku tvrzení a omylů a musí vycházet ze srdce a mravouky a opírat se o čuan-có, chyby lidské podstaty. Jsem šťasten, že mohu přednésti pozítří své návrhy v tom směru, cítím se však být příliš cju-e, ničemným a nepatrným, a stydím se, že přišel na mne váš výběr, kterým chcete ocenit schopnosti člověka, který jest příliš vám zavázán, než aby mohl vám odepřít tuto maličkost.“

Sun-Fu vstal a podal mně ruku, tak chladnou jako jeho oči. Korejec, tlumočnick, když mně podával ruku, sňal na znamení úcty své břežle.

Když odešli, cítil jsem v arómatu česneku a bobrového másla, který po sobě zanechali, duši Číny, kterou nutno vyvětrat.

Vzpomněl jsem si, že včera při rozmluvě s komisařem štábu páté armády, týkající se Sun-Fu, řekl mně on: „Je to lotr.“

K večeru přišel ke mně na návštěvu druhý Číňan. Byl to malý muž s úplně holou lebkou, v černých šatech. Jeho obličej měl bledozlutý nádech, jaký je u kuřáků opia. Byl oholen pod nosem, jen na bradě měl skupinu černých vousů, velice řídkých. Měl cosi žertovného v obličejí, což se nedalo dobře rozeznat, zdali se směje nebo šklebí.

Číňané mají neobyčejně rozšířenou zpravodajskou službu. Potkají-li se dva Číňané, tu můžete být přesvědčeni, že budou mluvit o třetím: „Právě jsem viděl Bo-cja-dza kupovat u Šen-Šena zeleninu.“ A druhý určitě dodá: „S kterou odešel do domu Žeň-Čžu-Žeň.“

Proto mne nijak nepřekvapilo, když host řekl: „Sem-Fu byla, plukovník Sun-Fu byla, moja Lu-J-Jao, moja mluvilo rusky, moja nechtěla tlumočnick, moja dobře ruský jazyce. Moja všechno mluvilo rusky. Chó-chó (dobře). Sun-Fu, plukovník byla-byla. Sun-Fu, plukovník mala-mala mašinka.“ *

Nabídl jsem mu čaj a cigarety, při čemž se Lu-J-Jao příjemně šklebil a pokračoval, vkládaje do své řeči spoustu čínských slov severního nářečí, která dělala naši rozmluvu ještě těžší a nesrozumitelnější:

„Já, Lu-J-Jao, nikdy nebylo ša-daj, hlupáky. Moja chan-ši-čžan-lío, moja maj-maj-sin-ci-laj-lío.“

Snažil jsem se ho přerušit a vysvětlit mu, že přítomnost tlumočnicka je nutnou, načež on řekl: „Držela se na nohách. Dýchá, dýchá, neupadla.“

Tato záhadná věta byl doslovný, ovšem špatný překlad dlouhého pojmu čínského, který má znamenat asi: „Odejdu v takovém případě.“

Zůstal však sedět a mně bylo jasno, že vlastně není jeho větším přáním, než aby ten tlumočnick již zde byl. Že Lu-J-Jao činil tak, odmítaje tlumočnicka, jediné ze zdvořilosti, aby mně ušetřil práce.

Zazvonil jsem a promluvil domácím telefonem do kanceláře, aby přišel tlumočnick Li-Pi-Ti.

Z několika slov jsem poznal, že Lu-J-Jao byl dobře obeznámen s tím, že tlumočnickem je Korejec, který patří k národu, který když ví něco na nějakého Číňana, má takovou radost, že to žádnému Číňanovi neřekne.

Prostřednictvím Li-Pi-Ti zjistil jsem záhy příčinu milé návštěvy.

Lu-J-Jao spustil: „Já, Lu-J-Jao, přišel jsem upozorniti vás na Sun-Fu. Jest to muž cjao-čžan, tj. nehodící se za podešvu mé nohy. Neboť vy nevíte, kdo to je Lu-J-Jao. V dvaadvaceti provinciích Číny znají mé jméno. Znáte, co jest to Cio-Veň-Bu-Ja-Ja-Juj-Žeň? Jakže, vy neznáte časopis Učeností neodstupuje druhým? A neznáte časopis Bratrstvo Sjedených Srdcí, který vycházel v Ši-Čuaně? Vy neznáte vydavatele těch časopisů, mne, Lu-J-Jao? Ano, to jsem já, Lu-J-Jao,

který tak dobře zná Sun-Fu. Co provedl Sun-Fu v provincii Kanton, Čže-czjan, Guan-Si? Proč ho stíhali zatykačem v přístavech Si-Mao, Men-Czi, Su-Čžou, proč utíkal z vězení v Čen-Du, Fu-Čžou, i v Juň-Naň i Šan-Dun? Proč skrýval se po tři léta na Koreji v Čemulpo, Fusaně, Kunzanpo, Juaušaně. Jenerál? Nikoliv! Přál bych si, abyste naostřil uši. Sun-Fu je sjun-šou, zákeřný loupežný vrah. Přál bych si, aby zpráva ta neučinila vás nešťastným, neboť přeji vám všeho nejlepšího z čistého srdce, třeba ani já nejsem dokonalým. Miluji však pravdu, čžen-si, nejvyšší pravdu, směřující k dokonalosti. Proto jsem zde oblíben a těším se, že vždy když budete si přát zprávu o některém z mých krajanů, obrátíte se jedině na mě a přesvědčíte se vždy o spravedlnosti mých slov, nebo takový jsem já, Lu-J-Jao, kterého velice milují jeho krajané.“

Po celou dobu, kdy jsem mu děkoval za jeho zprávy, ujišťuje ho, že vždy se obrátím k němu, žádaje ho, aby mně zůstavil svou adresu, Lu-J-Jao díval se očima stejně tak chladnými jako Sun-Fu. Jako by i on chtěl říci: „Cjuaň-cza-baj, ty pro mne neexistuješ, bílý ďáble!“

Druhého dne dopoledne ohlásili mně, že si přejí se mnou mluvit dva Číňané. Když je uvedli, viděl jsem na první pohled, že mám tu čest mluvit s Číňany bezvadně oděnými po evropsku, v elegantních botkách amerického tvaru. Starší měl dokonce rukavičky. Oba mluvili hbitě francouzsky a starší se mně představil: „Czun-Li-Ja-Min, čínský konzul v Irkutsku, a zde můj sekretář Gu-Czjao-Čžan.“ V půlhodině řeči vysvětlil mně příčinu své návštěvy: Předně přišel se představit a nabídnout mně své služby, kdybych vůbec něco potřeboval. (Trochu záhadné, není-liž pravda?) Za druhé dověděl se, že byl u mne včera k večeru jistý Lu-J-Jao. Přišel, aby mne varoval před tím člověkem. Nevyznám se ještě v jeho krajanech a musím být ubezpečen, že Lu-J-Jao je nejhorší člověk na celém světě. Je padouch, kterému není rovno. Měl šajku Chunguzů a podloudníků, která řádila u Charbinu. Zabil několik ruských kupců. Ano, takový je Lu-J-Jao, který poslední dobu okradl mnoho Číňanů, dodává jim místo opia nějakou pryskyřici. Lu-J-Jao byl také hluboko v Rusku a přetvářuje se, když dělá, že mluví špatně rusky. Dělal za rusko-japonské války špehou a tlumočníka Japoncům. V Rusku před lety vylákal v Moskvě peníze od bohatého čínského kupce, že převezme mrtvolu jeho ženy do Číny, vezl rakev až do Oděsy a tam ji dal pochovat na hřbitově a ostatní peníze, co by stála přeprava do Číny, shrábl do kapsy a zařídil si hernu u přístavu, kde se ztratilo mnoho návštěvníků. Nyní zde v Irkutsku kuje pletichy proti němu, Czun-Li-Ja-Min, píše udání na revoluční komitét, že čínský konzul dopravuje tajně Číňany z Irkutsku se zlatem do Číny. Mezi všemi Číňany jest Lu-J-Jao nenáviděn, všichni se mu vyhýbají.

Sekretář čínského konzula, pan Gu-Czjao-Čžan, podotkl ještě, že Lu-J-Jao prodal svou ženu jednomu burjatskému kočovníkovi za strašně mizernou herku, na které ujel, když ho stíhali pod Čitou pro nějakou loupež a mnohonásobnou vraždu.

Otázal jsem se, co soudí pánové o plukovníkovi Sun-Fu. „Výtečný člověk,“ odpověděl čínský konzul, „nejdokonalejší člověk. Upřímný, pravdomluvný, spějící rychle k dokonalosti dle všech pravidel posvátného učení Lao-Gur.“

„Nejpříjemnější člověk,“ dodal sekretář konzula, „nejčestnější, nejlepší, s kterým jsem se kdy setkal.“

A tak se loučil se mnou pan Czun-Li-Ja-Min. „Buďte ubezpečen, že chcete-li dostat nějaké informace o komkoliv, jsem vám k službám. Znáám zdejší čínskou kolonii důkladně. Všichni jsou mně velice zavázáni, neboť mne neustále potřebují. Jsem jich otec i matka.“

Po jich odchodu přinesl mně nějaký Číňan lakovanou skříňku s obyčejnou čínskou ornamentikou, jak pták letí rákosím. Ve skřínce byla cukrátko ze třtinového cukru s protivným zápachem pižma. Na cukrátkách leželo psaní na červeném papíru, neobyčejně zdvořilého obsahu, jak rozluštil tlumočník Li-Pi-Ti:

Nejvznešenější pane!

S obzvláštním potěšením dověděl jsem se o Vašem pobytu v tomto městě, které po Vašem příjezdu stalo se mně milým a nezapomenutelným, neboť ulice tohoto města osvětluje Vaše přítomnost. Jsem tak drzý, že chtěl bych dosáhnouti největší cti ve svém životě, promluvit s Vámi osobně. Prosím o Vaše rozhodnutí. Můj osud je ve Vašich rukách. Ať Vaše rozhodnutí bude jakékoliv, vždy zůstane Vaše odpověď pro mne nejvzácnějším skvostem. Prosím o prominutí své drзости a přeji největšího a nejdokonalejšího štěstí.

Chuan-Chuň

„Nevěřte Číňanům,“ řekl Korejec, tlumočník, když jsem nadiktoval odpověď, že mne velmi těší, budu-li mít tu čest uvidět pana Chuan-Chuň osobně.

„Číňani,“ pravil Korejec, odcházejí, „jsou ‚daj-dzar-dičžu‘, pa rusky ‚suporosnaja sviňa‘.“

Pan Chuan-Chuň uměl dosti dobře rusky a na mou otázku, proč mně psal čínsky, odpověděl, že ze slušnosti, poněvadž myslí, že si dělám sbírku z takových věcí. Když před mnohými lety byl v Moskvě v jednom obchodu s čajem, tu prodával dokonce do sbírek obchodní dopisy.

Ale kvůli tomu nepřišel. Jeho návštěva má prostě ten účel, upozornit mne na podařenou dvojici známých podvodníků, na Czun-Li-Ja-Min, který se vydává za čínského konzula, a na Gu-Czjao-Čžan, vydávajícího se za jeho sekretáře. Aby mně to lépe vysvětlil, musím vědět předem, že když byl ještě Irkutsk pod vládou admirála Kolčaka, oba darebáci zpronevěřili při dodávkách rýže pro armádu několik miliónů a byli odsouzeni do Čeremchovských uhelných dolů. Po převratě utekli z dolů a přišli do Irkutsku, právě když utekl odtud čínský konzul, který měl na svědomí přílišné nadřezování nebožtíku admirálovi. Ihned prohlásili se oba, že přijímají konzulát, dali si dělat pečeti, a už to šlo kupředu.

„A co soudíte o Lu-J-Jao?“ otázal jsem se pana Chuan-Chuň.

„Nádherný člověk,“ odpověděl, „čestný, přímý. Snaže se být dokonalým, spěje ku pravdě.“

Chuan-Chuň se se mnou srdečně rozloučil, poprosiv, jestli by mně nemohl poslat čaj, pravý z jihu Číny.

Po jeho odchodu, přiznávám se, zatočila se mi hlava. Kde bude tu nejvyšší pravda, směřující k dokonalosti, jak si přeje Buddha, pravda „čžen-si“?

Během dalších několika dnů zatočila se mně hlava ještě víc. Nejprve přišel nějaký Tou-Mu a obvinil pana Chuan-Chuň z padělání bankovek a jiných zločinů.

Pan Sjun-Czjaň prohlásil, že Sun-Fu je lotr a čínský konzul i jeho sekretář nejpoctivější lidé pod sluncem. Pan Lao-Po-Cza se vyjádřil, že pan Tou-Mu, Chuan-Chuň, čínský konzul i jeho sekretář, Lu-J-Jao i pan Sjun-Czjaň jsou největší lotři a vyvrhelové, které kdy země nosila. Čestnou výjimku z celé kolonie že dělá pan plukovník Sun-Fu, který je nejdokonalejší hlasatel pravdy a jehož celý život jest beze skvrny.

Pan Fa-Dza uvrhl pana Lao-Po-Cza do velmi nepříjemného světla, vypočítáváje přes čtvrt hodiny jeho zločiny.

Pan Lao-Bin obvinil Fa-Dza z vraždy vlastních rodičů a několika menších přestupků.

Každý den přinášel nová odhalení...

*

Plukovník Sun-Fu dostal z intendanstva pro svůj pluk dva tisíce vojenských plášťů, dva tisíce kompletních mundúrů a dva tisíce párů bot, které dal do skladiště v Inokentěvské.

Třetího dne přišel ke mně a tlumočník přeložil tuto jeho řeč: „Jsem šťasten uvidět vás opět, ačkoliv předstupuji před vás jako šen-lin, bytost rozplývající se v pláči a zármutku. Nenesu návrhy týkající se osvětové komise fa-ghuan-czjao-chua v mém pluku. Mé srdce pláče a mé brvy lítostí jsou zachmuřeny. Stalo se, běda, cho-chuaň, stalo se neštěstí největší, prokleté, cza-naň. Zlosyni vyloupili mé skladiště v Inokentěvské a ukradli, proklátí d'áblové, dva tisíce plášťů, dva

tisíce kompletů mundúrů a dva tisíce párů bot. Ať jsou proklatí!“

A na znamení zármutku počal plukovník Sun-Fu ječet: „Ku, ti-ku, ku-šen, ku-ku-ti-ku!“

Dal jsem ho odvést na hlavní strážnici k výslechu. Vyšetřováním bylo zjištěno, že plukovník Sun-Fu založil komanditní společnost, která vyloupila skladiště pluku.

Byli v tom všichni, kteří mne předtím navštívili. I pan Lu-J-Jao, pan Chuan-Chuň, pan Tou-Mu, Sjun-Czjaň, Lao-Po-Cza, Fa-Dza i pan Lao-Bin.

Čínský konzul se sekretářem, dokonalí pánové Czun-Li-Ja-Min a Gu-Czjao-Čžan, půjčili k tomu svůj automobil a spokojili se s dvěma sty padesáti komplety všeho, které byly také nalezeny v jejich skladišti.

Vypravuje se, že všichni před soudem měli neobyčejně pěkné řeči, propletené úvahami starých filosofů staré Číny, zdůrazňující, že v životě kladli vždy váhu na mravní činy, hledající čžen-si, nejvyšší pravdu, směřující k dokonalosti.

Že ji náhodou hledali ve skladišti mundúrů v Inokentěvské, jest prostě osudové.

Čžen-si, nejvyšší pravda, nemůže se rozbít o nějakých dva tisíce vojenských plášťů a dva tisíce párů bot...

* Jest velice těžké podávat česky tak, jak špatně mluvil Lu-J-Jao rusky. Moja znamená „já“. Číňané nemají rodu, pádu, ani skloňování a časování. Kromě toho v cizím jazyce přetvořují si slova. Tak mala-mala mašinka je ruské slovo mošenik (podvodník).

Danas jesmo, sutra nismo

Bylo už dobře pět hodin odpůldne, když Juraj Vručíc vypletl se s velikým namáháním z porostu u řeky Drávy, z pichlavého jalovce, vysoké trávy a mladých doubků, jimiž celá rovina u řeky jest porostlá.

Ocitl se na lepší cestě, písčité, rozježděné vozy a rozdupané kopyty dobytka. Zde měl též lepší rozhled po okolí. Písčitá cesta točila se mezi nízkými vrbami, jichž průsekem bylo viděti obrysy vesnice, bílé domky, zeleň ovocných stromů, načervenalou věž kostelíka a před vsí klátila se ve větru kukuřice na polích.

Juraj Vručíc si oddechl a posadil se na chvíli do trávy. Hleděl na ves a spokojeně se usmál, když za vsí v dálce zahlédl se modrat pohoří. To byly ty „body“, z jejichž vinic dnes dopoledne pil ve Varaždíně červené víno!

„Ej, to bylo víno! Vypiješ litr a cítíš, jak se ti vráží do noh. Pak vypiješ druhý a cítíš, jak tě hřeje a do hlavy jak z nohou stoupají veselé myšlenky. Pak vypiješ třetí a tu zpíváš, ba dokonce sám děláš písničky - když si dáváš čtvrtý litr, tu v celém těle každá žilka se třese, nejraději bys skákal po hlavě. Pak vyjdeš ven a chceš jít domů do Sudovčiny, spleteš si směr a jdeš silnicí k Ormoži do Štýrska. Pak máš náhle dobrou myšlenku, že nejdeš správně, že musíš jít na Štefanec, Semovec, Zamxak, Ebanovce a tudy domů na Sudovčinu. Obrátíš se zpět k Varaždínu, jdeš kolem starého hradu, kolem kasáren a hledáš cestu na Štefanec. Ptáš se lidí, usmíváš se, klátíš sebou, lidé se také smějí a nakonec zajdeš někam k řece Drávě. Tam je plno stezek. Někde pěšina vede srážně až do řeky. A zatrolené víno, jako by chtělo v těle skákat. Klopýtneš a už máš ruce v jalovičí a popícháš se. A sotva vstaneš, objímáš malý doubek nebo svalíš se mezi ostružinu. Ale chvála bohu, už konečně jsi na dobré cestě a vidíš ves.“

To vše mluvil pro sebe Juraj Vručíc, sedě na rozcestí. Zahleděl se ještě jednou na ves a pak pokračoval, dívaje se na modrou oblohu: „Dnes, přátelé, vrací se pozdě Juraj Vručíc z trhu. Ráno zapráh jsem koně a jel do Varaždína. Baže! Jednu klisnu a jednoho koně. Vedle klisny klusalo hříbě. Pěkné hříbě! Povídám čeledínovi: ‚Jed’ rychle, chlapče, ať jsme ve Varaždíně a hříbě dobře prodáme.‘ Jedeme, prodáme hříbě za šedesát zlatých. Čeledína pošlu domů a trochu si popiju.“

Juraj Vručíc přestal mluvit k obloze a obrátil se ke košaté olši. „To ale bylo hříbě! Ne jako sousedovo. To, chudák, skočilo na kůl a rozpáralo si břicho. Doktor mu ho sešil, ale co do něho! - Nu, chvála svatému patronu, že jsem konečně zde. - A co hezkých děvčat viděl jsem v trhu - a trh se vydařil. Vstanu a půjdu dál.“

Vručíc těžkopádně povstal, pokřižoval se a opatrně položil ruku na koženou brašnu.

„Je v ní ještě peněz,“ řekl a pomalu krácel po písčité cestě usmívaje se.

V šest hodin byl v Štefanci. Byl by přišel snad dřív, ale padl do kukuřice dívaje se, jak velké jsou plody. Zdržel se také tím, že leže v kukuřici rozumoval, které děvče by si vzal, kdyby nebyl ženat, totiž z těch děvčat, která viděl na trhu. Konečně vstal a bruče si „Co pravíš, má drahá,“ došel do Štefance.

Krácel pomalu vesnicí, až na samém konci zastavil se před domem, kde nad vraty věchet kukuřičné slámy upoutal jeho pozornost.

Nebyl to obyčejný věchet jako nad jinými hostinci nebo statky, kde sedláci čepují víno. Tento věchet byl obrovský. Klátil se zavěšený na tyči, šuměl ve větríku a čím více se Juraj Vručíc na tento věchet díval, tím dostával větší a větší žízeň.

Toto stavení zná! Ano! Zde jest nad dveřmi nadpis „Gostiena k veselomu Antonu“. Kolikrát se zde již zastavil, ale nad nadpisem je ještě cosi napsáno. A toho si dosud nevšiml.

Šel několik kroků pozpátku, aby lépe viděl, a četl:

Danas jesmo, sutra nismo,

*tako veli sveto Pismo.
Bog će pital, gde ste bili,
kad kod Tončeka niste pili.*

„Danas jesmo, sutra nismo. Dnes jsme a zítra nejsme,“ hovořil k sobě Vručić, „svatá pravda, tako veli sveto Pismo, baže svaté Písmo tak praví. Bog će pital - ku podivu, pán bůh že se ptal, kde jste byli - ba že, tady je to napsáno: Bog će pital, gde ste bili, kad kod Tončeka niste pili. - Ale ku podivu. Tak se sám pán bůh bude ptát: ‚Proč jste u Toníka nic nepili?‘ Svatá pravda. Je to hřích jít kolem hospody U veselého Antona a nedat si ani půl litru vína, vždyť tak dobře tu stojí: Danas jesmo, sutra nismo, a otec nebeský by se zlobil.“

Vručić se zamlčel a pak nedbaje, že kolem něho stojí houf venkovských dětí, rozhodným hlasem pronesl: „Juraju Vručići, půjdeš na půl litru vína!“

Vešel do hospody a netrvalo to od jeho příchodu ani čtvrt hodiny a půllitrová láhev před ním byla prázdná.

„Dnes jsme a zítra nejsme,“ pronesl Vručić, „hospodáři, ještě jeden půllitr, ať nebeský otec se nehněvá. Dobře máš to nad vraty napsáno.“

„A jak skutečně to dobře vyloženo,“ přemýšlel při druhém půllitru, „každý páše hrozný hřích, když nepije tak dobrého vína. Náš župnik (farář) sice říká, že pitím dá člověk duši ďáblu, ale zde napsáno: ‚Bog će pital, gde ste bili, kad kod Tončeka niste pili.‘ Každý zhřeší, když zde nepije. Proč bych já hřešil, já, Juraj Vručić, když mohu mít peněz dost, hříbě dobře prodáno. Tak si dám teď celý litr. Danas jesmo, sutra nismo...“

Bylo již osm hodin večer, když Vručić nastoupil další cestu k domovu. Podíval se ještě jednou na nápis nad dveřmi, což provázal pochvalným mručením a pak vrávoravým krokem zamířil k Semovcu.

Byl již večer, stáda šla z pastvy, všude ozýval se cinkot kravských zvonců, bučení dobytka, dupot a práskání bičů. Pasáci koní jeli na koních a pokřikovali na Vručiće, který stále bručel: „Danas jesmo, sutra nismo.“

Šel statně kupředu, odpočívaje chvílemi buď na hromádce šterku, o kterou klopýtl, nebo v příkopu, kam spadl, vyhýbaje se stádu a koním.

Nakonec si spletl cestu. Se silnice zabočil nevědomky na jinou cestu, na cestu mezi lukami, táhnoucí se mezi křovím k Drávě a rozdělující se na nesčíslné množství pěšin, objevující se opět, jako by pěšiny splynuly v jeden bílý proud písku, až konečně cesta zmizela ve tmě večera v mlze, valící se po lukách a křovinách.

Nedbal toho. Šel, stále šel. Dral se kupředu, křoví mu drásalo šaty.

V tom tichém večeru u řeky Drávy ozývalo se z úst jeho v neznámé melodii: „Danas jesmo, sutra nismo... tako veli sveto Pismo...“

Blízko ozval se tmou hukot, jako když řeka šumí a pění se.

Juraj Vručić ocítl se v tom okamžiku nevědomky u břehu řeky Drávy, na jednom z těch vysokých břehů, které rok od roka se rozšiřují a podmílají, drolí se ve dne v noci...

„Danas jesmo, sutra nismo,“ ozvalo se z jeho úst.

Vručić byl již na samém srázu. Zazpíval ještě jednou. „Danas jesmo,“ ozvalo se na břehu, „sutra nismo -“ doznělo již dole a vmísilo se v hukot řeky...

Juraje Vručiće odnášel divoký proud Drávy, z které ani dobrý plavec by v těch místech nevyplaval...

Danas jesmo, sutra nismo!

Psáno roku 1907

Dědictví cyrilometodějské v Morušově

Do Morušová dostal se na faru kaplan Líněk, mladý muž, nadšený bojovník pro stranu katolickónárodní.

Prvním jeho činem bylo, že zdejší Valachy organisoval na podkladě katolickónárodním.

Tento krásný čin nesl pěkné ovoce. Milí Valaši počíhali si na tamějšího pokrokového učitele a zmlátili ho.

Tu kaplan Líněk poděkoval Bohu, že konečně osvětil duše vesničanů a že tak krásně osvědčilo se Dědictví cyrilometodějské v Morušově.

Toto první vystoupení Dědictví cyrilometodějského vzbudilo v katolickém tisku na Moravě vřelý souhlas a kaplan Líněk stál tu jako vítěz nad nevěřícími.

A s novou chutí pustil se do boje. Předně pochopil, že jest rozhodně lepší, kdyby peníze nacházející se v rukou osadníků byly soustředěny pod jeho ochrannou rukou a byly bezpečny před hříšným zneužitím, a tu svolal velkou schůzi do obecního hostince, kde radostně rozechvělému lidu vyložil, co znamená pro národní blahobyt šetření, spořivost, a jak lid moravský bude silný, až pochopí, že největšími ochránci majetku jsou duchovní, kteří promlouvajíce s Bohem opatří větší ochranu úsporám než nedobytné pokladny a ocelové sáně velkých bank.

Tam jsou chráněny jen zámky, kdežto zde chrání úspory sám Bůh prostřednictvím svých nejbližších služebníků.

A tak Dědictví cyrilometodějské v Morušově stalo se spolkem, kam ukládali z Morušová a okolí své veškeré úspory, pilně jako včelky med do úlů. A jaké to byly krásné schůze, když udával kaplan Líněk veřejně, kolik kdo odevzdal do jeho rukou. Jak úchvatně mluvil s vroucím náboženským přesvědčením: Milí osadníci a přátelé. Naši svatí věrozvěstové Cyril a Metoděj zde na Moravě první rozšířili svatou víru a náš spolek Dědictví cyrilometodějské slavně pozvedl onen prapor víry a vy mužové a ženy v Morušově jdete krásně ve šlépějích našich věrozvěstů.

Bojujete s plným přesvědčením proti nepřítelům svaté víry. Matušek složil dvacet zlatých. Na posvátném Velehradě andělé plesají nad Kačárkem - složil 25 zlatých. - A radost v nebi jest nad Bzekotou - dal 30 zlatých. Víra stoupá ve vašich srdcích, má duše plesá. Nepřela dává 35 zlatých a odpůrcové svaté víry se chvějí a třesou - Pomlčková složila 18 zlatých. A všichni s hrdým vědomím, vše pro víru našich věrozvěstů jsme jedna mysl, s jedním heslem - vše pro víru ze svatého Velehradu, a Cambula dal 13 rýnských. Nechť každý ten „renský“, který ukládáte do mých rukou pod ochranu boží, jasně zvoní svým stříbrným hlasem jako zvony chrámu svolávající věřící do kostela.

Každý ten „renský“, který mně odevzdáváte, je nejkrásnějším důkazem, jak nehyne víra cyrilometodějská a jak nepřítelům svaté víry k žalosti vy hrdě stojíte před d'áblem pokušelem, kterého ženete před sebou do temností podzemních, kde panuje pláč a skřípění zubů a kam peklo vtáhne Žezulu, který doposud nepřistoupil s radostným srdcem k Dědictví cyrilometodějskému.

Když bylo 2 000 K pohromadě ve skříni kaplanově, odjel kaplan Líněk do Brna, aby je tam uložil do spořitelny.

Na zbožné duše však číhá d'ábel ve všech možných podobách. Svatý Jan Zlatoústý to pronesl již krásnými slovy: „Ve víně jest d'ábel.“

Ano satan obchází světem a chce zkazit duše věřících, a zejména má spadeno vždy na zbožné duchovní, o čemž svědčí referáty ze soudních síní v listech, stojících ve přímém spojení se satanem.

Naproti tomu satan nemá přístupu do redakcí listů katolických, o čemž svědčí to, že doposud nikdy v listech katolických nebylo líčeno, proč toho a toho kněze odsoudili.

I v našem případě ďábel obletoval po celé cestě do Brna kaplana Linka a v Brně ukryl se před ním do láhve vína, kterou si dal kaplan Línek v jedné vinárně, kam ho satan vylákal.

Samo sebou se rozumí, že kaplan Línek statečně se bránil před útokem ďábla. Ale ďábel přeskočil do druhé láhve vína a z ní do třetí.

Jaký to strašný zápas! A najednou z vína promění se v dívku a zavěšuje se za nočního ticha v brněnské uličce do rámě božího služebníka a odvádí ho s sebou.

A ďábel zápasil dál s kaplanem v podobě oné dívky a nakonec vytáhl z kapsy kaplanova kabátu, když ten unaven bojem usnul, celých 2000 K, zmizel, zanechav poraženého kaplana o samotě.

Ráno uviděl kaplan, že ďábel dokončil své pekelné dílo, a nedoveda si ve své zbožné duši vysvětlit, jak se to mohlo stát, odešel na policii, kde udával, že ho v noci ďábel okradl o 2000 K.

Opakoval to tam s takovou důvěrou strážníkům i komisaři, že druhého dne objevila se v novinách zpráva, že v Brně byl jeden kněz stížen náboženským šílenstvím a dopraven do blázince.

Osiřelo Dědictví cyrilometodějské v Morušově a morušovští Valaši chtějí táhnout do Brna, aby odtamtud ze zemského ústavu vysvobodili třebas násilím svého kaplana, kterého ďábel okradl o 2000 K.

Klub katolickónárodních poslanců hodlá nyní v parlamentě celý případ interpelovat s poukazem na uznané pravdy náboženské, v nichž ďábel hraje velkou roli.

Dědictví po Františku Šafránkovi

Pozůstalost po Františku Šafránkovi obnášela po provedeném řízení sedm haléřů. Více po dobrém tom muži nezbylo.

Nejhorším však na celé věci bylo, že nebylo nikoho, kdo by se tohoto dědictví ujal a tak byl stát nucen vzít do opatrování sedm haléřů a uschovati je v depozitu.

Jakmile se tedy stát ujal této záležitosti, počaly úřady pátrati po dědicích. Pátraly pilně.

Svěřenský úřad zahájil horečnou činnost. Především byl ustanoven správce pozůstalosti po Františku Šafránkovi, jenž z moci úřední vydal dobře stylizované prohlášení, které bylo otištěno za obvyklé inzertní ceny v různých časopisech. Postaral se též o lokálky v denních listech, aby dědicové - jsou-li jací - mohli se přihlásit o dědictví:

Dne 17. června zemřel ve všeobecné nemocnici sedmašedesátiletý kamnářský pomocník František Šafránek, dle svých údajů svobodný. Všichni, kdož činí nárok na dědictví po zemřelém, žádají se, aby se přihlásili u podepsaného okresního soudu.

Správce pozůstalosti pan Kamejka, jak viděti, vzal energicky věc do ruky a snažil se proniknouti záhadu přibuzenstva nebožtíka Františka Šafránka s onou důkladností, jaké jsou schopny rakouské úřady.

Pan Kamejka byl soudním oficiálem, prodělal už leccos, ale neměl doposud čest státi se správcem pozůstalosti, až teprve nyní v případě Fr. Šafránka. „Učiním, co bude možno,“ řekl si, „a museli by být v tom všichni čerti, abych se tomu nedostal na kloub.“

Zatímco pan Kamejka neúnavně pracoval, odpočívala klidně sedmihaléřová pozůstalost po Františku Šafránkovi ve státním depozitu v pancéřové síni mezi jinými obnosy a kolem chodil s nabitou ručnicí voják sem a tam.

Pan Kamejka nelenil. Mohl se zakrátko pochlubiti, že celkem uveřejnil v této záležitosti kolem padesáti inzertů v pražských i venkovských časopisech, což stálo doposud svěřenský úřad šest set korun. Diurnista Šmíd měl plné ruce práce s psaním dopisů na všechny možné Šafránky, kteří dostávali zčistajasna obsílky k soudu. Jen v samotné Praze je padesát osm Šafránků.

S takovým materiálem lze již pracovati a jest rozkoší pásti se na útrapách těchto ubožáků, když je ženete k soudu a vyslýcháte přísně a důkladně.

A co se nazlobil s těmi Šafránky! Některé bylo nutno dokonce předvésti, čili - jak to roztomile nazývá úřední sloh - násilně postaviti. Tak tomu bylo u Aloise, Benona, Artura, Viléma, Karla a Antonína Šafránka, u Filomény. Šafránkové (ta baba strašně brečela, když pro ni ráno o šesté hodině přišli strážníci). Dva Šafránky, Michala a Bohuslava, stálo to existenci, ježto pro ně přišli strážníci do práce a zaměstnavatel byl velice pohoršen.

Na tom ovšem nezáleží, poněvadž jest třeba právu učiniti zadost.

Pak objevil pan Kamejka dvacet Šafránků v Plzni dle adresáře města Plzně. V Klatovech našel jich deset. Zkrátka a dobře, soudy v celých Čechách měly co dělat se samými Šafránky. V Mladé Boleslavi byli vyslechnuti čtyři, v Kolíně osm, v Hořicích jeden.

Pak počal pan Kamejka říkati: „Ve Vysokém Mýtě není žádného Šafránka!“ a jednoho dne přišel domů vítězoslavně a řekl ženě: „V Pešti je osm Šafránků!“

Dal je vyslechnouti prostřednictvím tamních soudů a mnul si ruce: „V tom by byli všichni čerti, abych tomu nepřišel na kloub.“

Za celé léto vzrostla agenda okresního soudu o 629 úředních spisů a bylo třeba pro literu Š poříditi novou registraturu a přibrati jednoho písaře.

Na podzim vrhl se na Moravu. Učinil tak s plnou vervou...

„Nesmíme ztratit ani chvilky,“ říkal svým podřízeným. „Teď se vrhneme na Brno, pak na Olomouc a už to půjde jako po drátkách. Jeden okresní soud vezmeme po druhém, pak

zpracujeme Slezsko. Ano, pánové, se soudním aparátem lze provést dalekosáhlé věci.“

A zase vzrostla písmena Š v registratuře o 566 spisů. Diurnistům zdálo se o samých Šafráncích.

Jednoho dne pravil pan Kamejka vítězoslavně: „Nyní se pustíme do Vídně. Požádáme policii o pomoc. Nesmíme ztratit ani chvilky. Třeba telegrafovat, nenachází-li se tam nějaký Šafránek.“

Nalezl se.

Vídeňská policie dopravila ochotně k zdejšímu okresnímu soudu jednoho Šafránka, pak jednoho Schaffranka a jednoho Šafrána. Zvláštní náhoda tomu chtěla, že byli všichni váženými obchodníky, kteří se nesmírně divili, že je zatkli v noci a druhého dne odvezli do Prahy. Událost ta jest ostatně známa z interpelace, jež byla o případě tomto podána na říšské radě.

Pan Kamejka zářil. „Všechno jde jako na drátkách,“ pochvaloval si, „uvidíte, že přece jen vypátrám dědice po Františku Šafránkovi. Teď požádáme ještě konzuláty o pomoc.“

A opět přibýlo 172 nových spisů. Konzuláty ujal se rovněž energicky této záležitosti a tak mohl se pan Kamejka za tři čtvrti roku právem pochlubit krásným výsledkem.

V Německu nalezlo se tři sta čtrnáct Šafránků, ve Francii dva, v Anglii devět, v Rusku třináct (zjištění a odvezení na Sibiř), v Turecku vynášli jednoho Šafránka beje, ve Španělsku nenalezli žádného, zato v Americe osmdesát. Z Austrálie nedošla odpověď, z Pekingů přišla záporná, z Tokia nadšené psaní, že tam není nikoho toho jména.

„Pánové,“ řekl radostně pan Kamejka ku svým podřízeným úředníkům, „všechno se počíná vyjasňovat. Uvidíte, že do dvou let vypátráme dědice, nesmíme však do té doby na věc zapomínati. Třeba znova dopsat jednotlivým soudům, pátrati, hledati, nedati si oddechu. Výlohy činí doposud jen jedenáct tisíc korun, toť maličkost vůči důležitosti tohoto právního jednání.“

I pátralo se dále, až jednoho dne přišel pan Kamejka do kanceláře velmi slavnostně naladěný a řekl k diurnistovi Šmídovi: „Zaveďte, prosím, se mnou protokol ohledně dědictví po Františku Šafránkovi. Nesmějte se, prosím, nezbláznil jsem se, pánové. Buďte tak laskav a ptejte se mne dle obvyklých formalit. Jmenujete se? Odpovídám: Jan Kamejka. Byl jste snad nějak zpříbuzněn se zesnulým Františkem Šafránkem? Odpovídám, pánové: Byl... Vidím vaše vzrušení: Ano, pánové, konečně jsme se dopracovali k cíli. Moje matka se jmenovala za svobodna Šafránková. Včera jsem to našel při prohlídce našich rodinných spisů. Měla bratra Františka Šafránka, příslušného do Ounětic. Tento bratr byl mnohem mladší než ona, vyučený kamnářem a jest totožný se zemřelým Františkem Šafránkem, zůstavitelem dědictví. Přihlašuji se k tomu dědictví a prosím, aby byl se mnou zaveden protokol!“

Trvalo ještě pět let, než byly vyřízeny některé malé formality a po těch pěti letech ujal se pan Kamejka dědictví. Ze státní depozitury bylo mu vyplaceno oněch sedm haléřů, které až do své smrti nosil pozlacené jako přívěsek k hodinkám.

Dobročinnost

Výbor zábavního a dobročinného spolku „Pravý dobrodinec“ konstatoval začátkem měsíce prosince, že spolkové jmění obnáší 120 K. Samo sebou se rozumí, že ihned počali se členové spolku radit ve spolkové místnosti, jak naložit účelně a dobročinně se jměním spolkovým vzhledem k vánočním svátkům. Předseda stal se vlivem piva sentimentálním a jal se hovořit tklivým hlasem o vdovách a sirotcích. Počal líčit ponurými barvami jakýsi nejasný případ chudé vdovy, která se oběsila na vánočním stromku. Pak se dal do skytání a objednal si slivovici. Jednatel objednal tři láhve vína a výbor počal uvažovat znova, jak naložit dobročinným způsobem se spolkovým jměním. Konečně předseda, který počal si lít slivovici do vína, podal návrh, aby bylo vyhledáno pět vdov na základě inserátu do novin, kterým vybízejí se nejchudší, bezúhonné, v bídě se nalézající matky-vdovy, aby podaly své žádosti o podporu do spolkové místnosti mezi pátou a šestou hodinou odpolední. Dá se jim pak po dvaceti korunách, to jest dohromady sto korun, poněvadž ale spolkové jmění obnáší 120 K, zbývá dvacet korun. Co s nimi? Rozluštili to moudře. Do půlnoci propili rukou společnou a nerozdílnou obnos, s kterým nevěděli před půlnocí co dělat, a zaokrouhlili tak rozšafně spolkové jmění.

Inserát v Malém oznamovateli počal účinkovat. Předseda sedával ve spolkové místnosti od pěti do šesti, pil pivo a uděšeně přijímal žádosti chudých vdov. První den přišlo poštou dvacet a osobně doručeno šedesát.

Předseda stal se nervosním a s hrůzou pozoroval, že už nemůže plakat. Dojímaly ho ty vdovy a sirotky, hrnouce se proudem do místnosti. Líbaly mu ruce, naříkaly a plakaly. Jedna vdova přivedla s sebou dvanáct dětí. Ubožák díval se vyvalenýma očima, jak ta vypůjčená děťátka, podobající se dvojčátkům, na dané znamení spustila hrozný nářek a počala mu lízat v pravém slova smyslu ruce. Zamaštěná a špinavá ústa hleděla na něho tak nějak dojemně, že málem byl by sáhl do kapsy, aby ze svého podělil sirotky krejcare, když vtom beze všeho zaklepání vhrnula se do místnosti nová výprava. Tentokrát jenom pět dětiček vedených ženou smutného výrazu. Výraz ten se změnil okamžitě, jakmile ubohá žena upozorovala první dojemnou skupinu.

Priskočila a počala políčkovat matku dvanácti sirotků. „Já jsem vdova,“ křičela, „ty máš ale muže a jíte husičky, z celého domu vypůjčuješ si, mrcho jedna, děti a chodíš žebrat od domu k domu.“

Předseda díval se s hrůzou na nový obrat boje. Přepadená přerazila jeho deštník o novou prosebnici, zatím co vrhly se dětičky na sebe a vymáčkly sklo ve spolkové knihovně.

Předseda se dopálil. Začal do toho všeho mlátit pěstí, číšník vyhazoval falešnou matku a hostinský odstraňoval z místnosti druhou, jeden sirotek za druhým lítal na ulici, pak bylo ticho, jen předseda volal do výčepu: „Přineste mně koňak!“

Pak před šestou hodinou spadl předseda se židle. Vypil dvacet koňaků, strhl na sebe ubrus a s ním všechny žádosti o vánoční podporu.

Když se členové výboru sešli, spal předseda vedle v pokojíku na pohovce a oni měli dojem nějaké tragedie, která se zde asi odehrála.

Pili toho dne střídme a propili jen 15 K, zbylo tedy, když dali zasklít knihovničku, ještě spolkového jmění 80 K a odpadla jedna vdova. Podělí se jen čtyři po 20 K.

Druhého dne zasedal a přijímal žádosti jednatel. Byl to člověk nervosní. Dopálil se hrozně, když jedna žadatelka počala mu objímat kolena.

„Ven!“ zařval, „pryč, to je hrozné!“

Pak se tam objevila jedna mladá hezká vdova. „Ne, nechci ničeho slyšet,“ křičel, „dejte sem žádost a dobrá! Rozumíte! Nejsem chlapec! Hrome!“ Pak přišli členové výboru a počali vážně mluvit o dobročinném účelu spolku.

Předseda požadoval náhradu za rozbitý deštník. Chtěl 20 K za deštník a námahu spojenou s jeho včerejším úřadováním. Vyčetli mu, že spolek odírá, že je alkoholik.

Jednatel křičel, že kdyby předseda měl dostat 20 K, že by se vůbec měla platit útrata všem úřadujícím členům výboru. Chtěl konečně dvě koruny, poněvadž si dal v úředních hodinách biftek a tři plzeňské. Debata byla stále ohnivější. Pak se shodli na jedné věci. Lépe jest podělit jen dvě řádné vdovy po 20 K, nežli aby 20 K přišlo do špatných rukou.

Když se rozcházeli, bylo spolkové jmění opět menší.

*

Když přišel Štědrý den, bylo v pokladně spolku šedesát osm haléřů a na stole 320 žádostí chudých vdov.

„Pánové,“ řekl předseda, „vlivem okolností, které jsme nemohli předpokládat, sešlo letošního roku z vánoční nadílky. Zbývá ještě rozhodnout, co udělat se zbývajícím jměním šedesáti osmi haléřů. Navrhuji, aby tvořilo základní počátek jmění k našim dobročinným účelům budoucího roku, kterým tímto svolávám hlučně ‚nazdar!‘,“

Dobrodružství pana Hortíka

Panu Hortíkovi byla svěřena čestná úloha, aby napsal proslov na oslavu jubilea přednosty pátého oddělení, pod kterým víceméně žalostně sloužil již na šestý rok. Jak k té cti přišel, celkem nechápal, řekli mu, že je ze všech nejmladší, tak že to může napsat pěkně a obsáhle. Vrchní oficiál mu řekl, že mu dá určité pokyny, a velice lichotivě přitom podotkl, že je pan Hortík nadmíru talentovaný člověk, ačkoliv včera ještě sám ho nazval velbloudem kvůli tomu, že pan Hortík sečítal K 822.- + K 67.- tak, jako by se to rozumělo samo sebou, že to dělá K 1289.-.

Pan Hortík stál tedy před hotovým faktem. Do týdne musí proslov napsat. Pan vrchní oficiál mu též řekl, že mu ponechávají úplně volnou ruku. Může to napsat v próze nebo ve verších.

Když pan Hortík opouštěl to odpůldne kancelář, připadal si velmi vznešeně. Zdálo se mu, že celá budova státního úřadu nějak se přívětivě na něho usmívá, a vstupuje do tramvaje, pomyslí si: „Dnes, prosím, páni kolegové, dejte dolů klobouk, neb slavný den nám nastal již.“

Zamnul si ruce vesele. Ono to půjde ve verších! A najednou jako by mu někdo dal ránu pěstí do hlavy, zbledl a pomyslí si, jakýpak je rým na klobouk? Všechno mu náhle připadalo tak zchátralé, jeho hlava praskala.

Přišel domů a neřekl ani své domácí paní: „Má úcta/ mumlal jen: „Klobouk, klobouk, klobouk, ouk, ouk, ouk.“

Míchal polévku, kterou mu celá uděšená přinesla, a stále říkal: „Klobouk, ouk, klobouk, ouk.“

Jeho domácí paní dala se do pláče, pak šla do jeho pokoje a tam cosi kutila, takže když přišel, aby se převlékl, našel tam na stole všechny své klobouky, celkem čtyři, letní, bouřku a dva plstěné, pěkně vykartáčované vedle sebe.

Srazil to všechno se stolu a vyřítíl se na ulici. Musím se jít vykoupat do lázní,“ řekl k sobě, „pak to půjde velmi pěkně, člověk se v páře uklidní, a to by byl v tom čert, abych ten rým na ten klobouk nenašel.“

Pan Hortík leží v lázních na pohovce a mumlá:

„Klobouk, ouk, nouk, vouk, zouk, mouk, rouk, douk, jouk.“

Když vycházel z lázní utrápenější, než tam přišel, najednou našel slovo „brouk“.

Potěšilo ho to. „Ono to půjde,“ pomyslí si, a když seděl u uzenáře, najednou mu přišlo na mysl: „Klobouk, brouk, stlouk.“

Radostně zaplatil a vesele vyšel ven.

„Není to sice ještě to pravé, ale ono to půjde.“

Večer v hostinci, kam každý den chodil, zavedl nenápadně řeč na klobouky.

„Dnes jsem četl,“ řekl nejisté, „že v průmyslu kloboučnickém nastal jakýsi úpadek, některé velké kloboučnické firmy zastavily platy.“

„Nedivte se,“ řekl jistý sekretář, „materiál jest stále dražší, cena plstěných klobouků je poměrně nízká. Podívejte se například na můj. Mám ten klobouk...“

Pan Hortík už se nezdržel, ačkoliv se přemáhal, jak mohl, a za všeobecného vzrušení počal houkat: „Klobouk, ouk, nouk, stlouk, brouk, vouk, zouk, mouk, rouk, douk, jouk.“ Napřed se dali do smíchu a pak se vážně na sebe podívali. Zpozoroval to, začervenal se, zaplatil rychle a šel výčepem domů.

Po jeho odchodu říkali si o něm, že se opil a že je to hnusné, když se mladý člověk takhle spustí.

„To dělá kořalka,“ řekl vážně pan Militký, růžový starý pán, „já měl jednoho tovaryše, a ten když vypil půl litru slivovice, tak zas říkal: „Hele, tele, mele, bele.“

Pan Hortík zapadl k Tomáši. Tam u černého piva vzadu seděl u stolu sám, hlavu měl v dlaních, přemýšlel a potil se.

Chvílemi si myslil, že by bylo lépe, kdyby si odpočinul a nechal toho.

Ale ať dělal co dělal, vždy mu bylo, jako by měl škytnout: „Ouk, mouk, nouk, brouk, stlouk“.

„Je zde volno?“ řekl k němu jeden pán, přisedávaje naproti. „Prosím.“ Chvíli seděl naproti němu a mlčel a pak počal mluvit o politické situaci. Pan Hortík říkal „ano“ a „ne“. „Mně můžete důvěřovat,“ pravil pán, „já jsem z těch dobrých Čechů, já jsem Válka, kloboučník.“

Pan Hortík se od té doby na nic nepamatuje. Ví jen, že skočil na nějakého pána a že ho počal škrtit a že křičel: „Ouk, nouk, mouk, brouk.“

Dnes dlí u své sestry na venkově na zotavené a má idiosynkrazii, že nesmí mít klobouk na hlavě. Proto chodí v ženském šátku. Je mu již lépe a jen tak dvakrát za týden píše křídou na vrata stodoly lapidárními písmeny: „Ouk, nouk, mouk, couk, brouk, stlouk.“

„Měl ten proslov raději skládat v próze,“ říká jeho sestra.

Dobrodružství pana Karafiáta

Úředník pojišťovny pan Karafiát dostal k desáté hodině večer ní chuť na pivo. V tom by nebylo nic závadného, ani překážky by v tom nebylo. V takovém případě stačí, když jde člověk do hospody a tam se napije nebo opije, stačí také, máme-li málo peněz a mnoho práce doma, když si pro pivo pošleme. Je to jednoduchý prostředek. Také si pro pivo můžeme dojít, nebo dokonce musíme, jsme-li svobodni jako pan Karafiát, který při svých dvaadvaceti letech dosud vůbec se nezamíloval, čili mluveno řečí všech nevěst, o které se kdysi ucházel: „potily se mu neslušně nohy.“

Pan Karafiát nachází se tudíž krátce před desátou hodinou v této situaci: Má důležitou úřední práci doma, píše totiž pojistky na život a na smrt, má v jedné ruce džbánek na pivo a v duši, čili v určitých závinech mozku, pojem přesného plnění povinností a za třetí hledal klobouk, ale ten klobouk nemůže najít, nachází se tudíž před možností: Buď bude klobouk hledat a než ho najde, domovnice dům zavře... Poněvadž dělá kavalíra a nemá klíč od domu, bude ho to stát deset krejcarů, nebo vezme si na hlavu cylindr a s tím cylindrem na hlavě půjde si pro pivo, čímž ušetří deset krejcarů, které raději věnuje na zakoupení piva. Tak to bylo logicky jasné, že pan, Karafiát nemeškal, popadl cylindr a šel si naproti pro pivo.

Venku byl strašný vítr. Zuřila bóra ve vinohradských ulicích ve zmenšeném vydání, ale na Vinohrady toho bylo dost, když povážíme, že od dalmatského pobřeží jsou Vinohrady tolik a tolik set kilometrů vzdáleny.

Pan Karafiát dal si džbánek pod paži a mistrně držel si oběma rukama svůj pěkný cylindr. S tváří plnou hrdinství přešel Milešovskou ulici a vstoupil naproti svému bydlišti do výčepu.

„Pěkný cylindr, pěkný,“ povídal hostinský, „za kolik, vašnosti?“

„Kápnou tam litr, ale honem, je tam vítr a domovnice už bude zavírat!“

„Pěkný větříček, pěkný,“ povídal hostinský, toče pivo, „a vašnota má zrovna do takového neřádu cylindříček, chacha.“

„Vono už to vodneslo šest krejčů,“ ozval se nějaký člověk vzadu.

Venku zaburácela vichřice.

„Když vono je tam taky bláto,“ poznamenal hostinský, sfukuje pěnu se džbánu, „vašnota by se měl chvilku zdržet. Je jen v kabátku a vono to snad přejde.“

„Bodejť že to přejde,“ povídal člověk vzadu, „takhle to s člověkem votočí a šup, už je v marastu!“

Pan Karafiát nedbal těchto svůdných řečí a vyšel ze džbánekem na ulici...

Jednou rukou třímal pivo a druhou držel si cylindr. Vichr se právě hnál ulicí a vzepřel se do cylindru. Nový záchvěv větru, a nový a nový...

Pan Karafiát cítil, jak vítr rve mu cylindr z prstů. Byla to ošemetná situace. Zas nový příval větru.

A cylindr páně Karafiátův vznesl se, sražen vichrem na dlažbu. Na dlažbě nezůstal. Kutálel se blátem, poskakoval, pan Karafiát za ním, cylindr zabočil za roh, pan Karafiát také. Cylindr dostal se na náměstí krále Jiřího z Poděbrad a vichr ho hnál do tmy sadů přes náměstí.

Pan Karafiát se džbánekem a cylindr bez pána zmizeli v příšerném temnu křovin, hlíny a blátivých stezek... Cylindr proběhl sady. Na rohu ulice U vodárny natáhl se pan Karafiát o hůl nějakého pána, kterou zlomil.

Při pádu rozbil džbánek, ve kterém po tak trudné cestě bylo již piva jen asi za krejcar.

Rychle se zvedl a za proklínání pána s přeraženou holí běžel dál. Instinktem hnán pochopil, že cylindr běží k vodárně. Ulice byly liduprázdné.

Ano! Tam k vodárně běží jeho cylindr. Vidí kutálející se černý předmět. Hurá! Jen přidat do

běhu.

Pan Karafiát běží, cylindr uhání, pan Karafiát uhání a cylindr letí.

Vtom jede elektrická tramvaj, cylindr vběhne pod rám, pan Karafiát skočí do elektriky a nevěda, co činí, zatáhne za řemen k řidiči a křičí: „Je pod vozem, pomozte!“ a již je opět z elektrické tramvaje dole.

Tramvaj stojí. Obecenstvo ve voze vstává a několik lidí se křížuje: „Ježíš, Maria, Josefe, zas neštěstí.“

Konduktér je nervózní a vypouští zvědavé pasažéry. Řidič neví si rady a rychle jede dozadu, když vtom slyší křik páně Karafiátův: „Proboha, vždyť ho úplně rozmačkáte.“

„Ho! Je to mužskej, možná chlapec,“ soudí někdo ve voze, „ho rozmačkáte, kdyby to bylo něco ženského, křičel by ten člověk: vždyť ji rozmačkáte.“ Po této úvaze jde se zúčastnit záchranných prací.

Pan Karafiát stojí před vozem obklopen lidmi, kteří dotírají na něho otázkami. Je spleten a odpovídá stále jedno a totéž: „Než jsem se nadál, už byl pod elektrikou. Já ho neměl brát s sebou, to byl ode mne nerozum. Jdu si pro pivo a vezmu ho s sebou.“

„Křik není žádněj slyšet,“ praví rozvážně jeden z lidí kolem.

„Nadzvedněte elektriku,“ vybízí jiný, zsinalý tím neštěstím.

„Já mám slabej žaloudek,“ zmiňuje se zcela vážně slušně oděný člověk, „já to viděl jen jednou a už to nechci vidět.“

„Pro mne je to nepříjemnost,“ poznamenává spletený pan Karafiát, bledý, přestože tolik běžel.

„To je neštěstí a ne nepříjemnost,“ vpadá do toho jeden z pánů, „vy jste, člověče, necita.“

Konduktér dívá ze pod elektriku, kde je tma a bojí se rozškrtnouti sirku, aby neviděl krev. „Neozývá se,“ konstatuje za všeobecného ticha, zatímco řidič bere si svědky, že zvonil na toho nešťastníka a že tou nehodou je ten, co je pod vozem, sám vinen.

Přihlašuje se rychle několik pánů, zatímco jiní nadávají na vozy bez ochranných rámců. Jeden z obecnstva mluví o záchranné stanici.

„Byl jsem tím vinen, řekněte?“ obrací se řidič ke Karafiátovi, „záleží na tom osud mé rodiny. Mám jedenáct dětí,“ dodává a slzy se mu derou do očí, podává přitom Karafiátovi ruku.

Pan Karafiát vezme podanou mu ruku, stiskne ji a praví: „Nebyl jste vinen, to vím, můžete jeti dál, mně už je to jedno.“

Všeobecné vzrušení. Několik pánů pozvedá hrozivě hole. Kdosi křičí: „To je zvíře, to není člověk.“

Pan Karafiát krčí rameny.

Blíží se strážník. Jeden si přeje, aby byl zatčen, kdežto několik jiných drží pana Karafiátu za ruce a volají: „Patról!“

Žádný neví, co se děje. Někdo vletěl pod vůz, řidič ho varoval zvoněním, ten někdo je přejat a tenhle barbar, pan Karafiát, chce, aby se jelo dál přes těžce raněného nebo dokonce mrtvého.

Strážník škrta sirku odvážně, dělá, že to všechno neslyší, podívá se pod elektriku a pak jde k panu Karafiátovi. „Vám ulít cylindr, není-liž pravda,“ táže se přísně.

„Ovšem, vítr mně ho vzal,“ odpovídá pan Karafiát.

„Ve jménu zákona půjdete se mnou. Proč? Vy se ještě ptáte? Vždyť si děláte legraci z lidí. Alou!“

Obecenstvo nespokojeně leze do vagónu, tramvaj odjíždí a pan Karafiát bez klobouku s vytřeštěným zrakem jde před strážníkem...

Dobrodružství s nahým klukem

Bylo pozdě večer. Ve Vltavě nekoupal se již nikdo. Oblékl jsem se na modřanském břehu a strojíl jsem se jít ke stanici parníků Pivovar Bráník, když jsem uslyšel z vrbin strašlivý pláč a nářek dítěte: "Panenko Maria, Ježíš Marjá Josefe, svatý andělíčku strážný."

Vnikl jsem do křoví a našel tam nahého osmiletého klučinu, který ležel bezmocně na kamínkách. Když mne uviděl, vyskočil a počal objímat mé nohy, přičemž křičel: "Proboha vás prosím, já jsem z Vršovic!"

Po dlouhé námaze podařilo se mně vylákat z něho strašlivé tajemství dnešního dne. Dobrodružství, které ho potkalo a které mne hluboce dojalo svou tragikou.

Taková věc otřepe i toho nejotrlejšího člověka a cynika.

Předně kluk nevěděl, jak se jmenuje příjmením. Vědělo sobě, že je z Vršovic a že mu říkají Tonda a že je mu osm let.

Ráno ho poslali doma pro housky. Když se ocitl na ulici, potkali ho kluci a vyzvali ho, aby se šel koupat do Bráníka, že jdou na celý den. Toníček si dal říci, ale u vědomí povinnosti koupil napřed housky dle přání rodičů, nacisty si je do kapes a šel se koupat s celou výpravou.

V poledne housky snědli. Šaty si schoval někam do vrbiček a tak se bavili ve vodě, dávali si "pasáky", "trounili se" a podobně. Večer, když byl ve vodě, kluci odešli a on nemůže najít šaty. Tak je tedy z Vršovic, nahý, bez housek, bez domova, bez nejmenší znalosti cesty k domovu, v Modřanech,

"Panenko Maria," bědoval ubohý Tonda, "Ježíš Marjá, já nemám šaty a jsem z Vršovic, Kriste na nebi"

Objímal mně nohy, plakal strašlivě a křičel: "Já půjdu s vámi."

"Takhle to nejde, chlapečku," namítl jsem, "napřed musíš mít šaty, kdybys šel se mnou nahý po ulici, tak by nás oba zavřeli."

Kluk řval: "Já nejsem nahej, já měl ve vrbičkách šaty."

„A kde je máš teď, chlapečku?"

"Voni mně je kluci hodili do vody a řekli, abych si našel jiný ve vrbičkách, poněvadž je tady moc kluků, co se svlíkali, a já žádný jiný šaty nemůžu najít."

Šlechtný chlapeček řval dál: "Já půjdu s vámi domů, já jsem z Vršovic a nemám šaty."

Zvítězila ve mně šlechtnost.

"Tak půjdeš se mnou, chlapečku," pravil jsem vlídně, "pojedeme parníkem."

Kluk přestal řvát. Kráčeli jsme po hrázi. Já úplně ošacen a vedle mne nahý kluk.

Byl na nás pěkný pohled. První senzaci vzbudili jsme u stanoviště parníků Pivovar Bráník.

Shromážděná společnost se smála a jeden z pánů obrátil se ke mně: "To je váš hoch?"

Co bych jim vykládal, či vlastně ten hoch je. "To se ví, že je to můj kluk. Vid', Toníčku?" "Jo," řekl krátce. Čekali jsme tedy dál.

Nějaká paní obrátila se ke mně s výčitkou: „Ale vždyť nemá šatů."

Odpověděl jsem: "To já taky vidím!"

Obrátili se opovržlivě od nás, ale té paní to nedalo a mluvila dál pichlavě: "A to se pěkně o svého kluka staráte, že se nestydíte, nechat ho jen tak, jak ho pánbůh stvořil."

"Milostpaní," pravil jsem, "kdybyste byla v takové situaci jako tento hoch, tu věřte, že bych s vámi nešel po hrázi, poněvadž vím, co je to cudnost, ale tohle nevinné dítě, které se tak pěkně dětsky rýpá před vámi v nose, neurazí jistě žádného, kdo má smysl pro nahé dětské tělo."

Dva páni si odplivli. Parník již přijel. Cpal jsem se s nahým klukem na palubu. Kapitán se na nás podíval a zvolal: "Co chcete s tím nahým klukem?"

"Pro něho a pro mne lístek do Prahy."

"Nahý lidi nevozíme," pravil kapitán, "nechte kluka na břehu."

"Vy surovče," vykřikl jsem, "nahé dítě mám nechat na břehu Vltavy ve tmě, vy jeden?"

Nedomluvil jsem, neboť dva lodníci vyvedli mne na můstek i s nahým klukem, parník odrazil a na osamělé výspě zůstali jsme ve večerním šeru.

Kluk brečel.

"Neřvi," řekl jsem, "nebo tě hodím do vody. Musíme pěšky do Prahy."

Šli jsme do Braníka.

"Já mám hlad," naříkal Tonda.

Nezbylo mně nic jiného, než že s hochem odebral jsem se do pivovarské restaurace.

"Tady si sedni vedle mne." Posadili jsme se za všeobecného vzrušení hostů ke stolu, kde seděly nějaké dámy.

Přišel číšník.

"Dejte nám sklenici piva a dva vuřty." Vyvalil na nás oči. Dámy se rděly.

"Odpusťte," koktal číšník, "my vám nenalejeme, zde musí být každý oblečen."

"I toto nevinné dítě?" otázal jsem se, stavě hoch na stůl před dámy, "podívejte se na tuto živoucí nevinnost."

Octli jsme se venku na silnici. Přemýšlel jsem, co s klukem. Kluk řval: "Já mám hlad, já jsem z Vršovic."

Šli jsme dále ku Praze. Byl jsem zoufalý tím stálým nářkem nahého kluka.

Zašli jsme k nejbližší faře. Zazvonil jsem, a když kuchařka otevřela, strčil jsem nahého Tondu do chodby fary a utekl.

Druhého dne četl jsem v novinách, že onoho faráře ranila včera mrtvice.

Dobrodružství Václava Pejse

Historie silvestrovská

Dne třicátého prvního prosince, tedy na sv. Silvestra, odbýval První spolek abstinentů valnou hromadu. Den tento ustanoven byl - na návrh samého předsedy pana Václava Pejse - proto, aby demonstroval proti šílenému řádění kořalečnického moru, jenž v tento den dosahuje netušených rozměrů.

„Pravíme-li kořalečnického moru, máme výslovně na mysli i tak zvané mírné pijáky piva a vína - neboť nenalézáme rozdíl mezi člověkem (možno-li tak nazvat podobné individuum) pijícím svých pár sklenic piva, jež obsahuje průměrných 35 cm³ absolutního alkoholu v litru - a mezi tím, jenž pije „šedou“ nebo mogador. Naopak, takový člověk nám více imponuje a je nám milejší, neboť se ke své slabosti zná a za ni se nestydí.“

Tak stálo v protokolu valné hromady, o které se šíře zmiňovali nechceme. Řekneme jen, že rezultat všeho jednání byl: mnoho vody. A přikročíme ke své historii.

*

První noviny, jež vyšly v novém roce, přinesly mimo dlouhý referát o valné hromadě abstinentů i následující lokálku :

Podivuhodné. Včera k ránu našla policejní hlídka v Xské ulici ležeti na zemi slušně oděného opilého muže. Jata milosrdenstvím, ujala se ho a chtěla ho dopravit na komisařství. Ale opilec se zoufale bránil, takže bylo nutno přivolat vozík s obecní truhlou, ve které byl konečně odklizen. Vzhledem k tomu, že stalo se to na Silvestra, nebylo by na celé příhodě vlastně ani nic podivuhodného, kdyby - krátce: v občanu namol zpitým agnoskován byl předseda Prvního spolku abstinentů pan Václav Pejs, jehož plamennou řeč, pronesenou na valné hromadě jmenované korporace, přinášíme na jiném místě. Protože se pan Václav Pejs dopustil i urážky stráže a veřejného násilí (utrhl jednomu z policistů knoflík od pláště), bude pohnán před soud.

*

Tato lokálka způsobila ve všem vzdělaném světě pravou revoluci. Nešťastný pán vydán byl všanc všeobecnému posměchu. Noviny psaly o něm pod značkami: Starý šibal, Pokrytecký partyka, Vlk v ovčí kůži. Vypisovaly jeho pouť po valné hromadě abstinentů. Mluvílo se o padesáti sklenicích piva, nečítaje v to koňaky, punče atd. atd.

Faktum je, že když byl propuštěn na svobodu, zavřela před ním manželka dveře a jeho vlastnoruční děti naň pokřikovaly. Uštván vrátil se do vězení.

A k redaktoru, který ho navštívil, prohlásil, že se chce dočkati spravedlnosti v kriminále.

„Jediné, co pravím, je: Jsem nevinný!“ dodal.

„A rvačka s policisty?“ namítal žurnalista.

„Byla spáchána v úplném opojení alkoholovém.“

„Nuže?“

„Jsem nevinný - pravím. Ostatní se dozví svět v přelíčení. Dnes řeknu jen, že jsem obětí.“

„Alkoholu!“ zavtipkoval redaktor.

„Ano!“ řekl klidně pan Pejs. A dal se s redaktorem do rozhovoru o novém pojednání „Alkohol-d'ábel“, které ve vězení psal.

„Tomu si rozuměj, kdo můžeš,“ stálo v následujícím čísle žurnálu. „Násilí spáchal dle vlastních slov v úplném opojení alkoholem, jest obětí alkoholu - a jest úplně nevinný! Dle našeho mínění jest stížen poruchou mysli (vyskytující se zhusta u silných pijanů), a sice „stihomamem“.

Myslíme, že bude osvobozen a internován v léčebném ústavě.

Tak se také všeobecně soudilo. Na členy abstinentního spolku hledělo se veskrze jako na tajné alkoholiky a všeobecným míněním bylo, že už dávno tu nebyl tak pěkný skandálek. Jenom advokát obviněného se usmíval. - „Pomalů, pánové, pomalů,“ říkal. V následujících dnech se zjistilo, že zprávy o hýření byly vymyšleny. Ale zbýval přece ještě fakt, že byl pan Pejs viděn, jak se vedl pod pažím se starým Houžvičkou, pijanem z povolání. Oba se značně motali. Tím se stala záležitost ještě spleťtější. - Jak se stalo, že prezident ligy protialkoholové vedl se ruku v ruce s prvním pijanem v městě? Kde se prezident ligy tak nadrátoval, že nemohl stati na nohou?

„Celá aféra nabývá příchuti senzace,“ psaly noviny. „Jest jisto, že rozluštění bude pamětihodné.“

A konečně den před přelíčením se rozneslo, že pan Pejs vede za svědka své nevinosti samého Houžvičku.

„Zde dříme tajemství,“ psaly noviny. „Vše mlčí - mlčí státní návladní, mlčí obhájce, mlčí i Houžvička, který až do soudního přelíčení nalézá se v dobrovolné vazbě u advokáta páně Pejsova. Opakujeme: zde dříme tajemství. Zítra odhalena bude rouška a pan Pejs - dle slov advokáta - vrácen lidské společnosti.“

*

V předvečer soudu byly hospody plny. Lidé se hádali o tom, co se vlastně stalo. Pronášeny nejšílenější domněnky. Na mnoha místech se lidé v hádce porvali.

A druhého dne panovala u budovy soudní nebezpečná tlačeniice.

Do soudní síně se arci dostaly jen nejvznešenější dámy města a za hrobového ticha, rušeného jen šňupáním soudců, dán byl pokyn přivést obžalovaného. Pan Václav Pejs vešel za všeobecného pohnutí. Vešel vážně, důstojně. Velebný klid ležel na jeho tváři a krok jeho byl pevný. Přibledlá barva tváři - následky to utrpení - zvyšovala interesantnost chvíle.

Přelíčení začalo.

Odbyty generálie. Přečtena žaloba. „Obžalovaný, přiznáváte se?“

„Přiznávám se, slavný soude.“

„A čím vysvětlujete své jednání, nedůstojné občana ctícího zákon, ztělesněný v osobách ho vykonávajících?“

„Byl jsem v absolutním opojení alkoholem, slavný soude. „Jinými slovy: byl jste namol.“

(Slyšte! Slyšte! Pohnutí. Vřava. Obhájce prudce gestikuluje a cosi volá. Předseda hrozí vyklizením soudní síně.)

„Pa-ne před-se-do! rrač-te vyss-lech-nou-ti pa-na Houž-vi-čku!“ Obhájce až ochraptěl, jak ta slova křičel. Ale vzápětí rozhostilo se po sále ticho.

„Ať předstoupí,“ řekl předseda.

Obecenstvo přešlapovalo netrpělivě sem tam. „Teď to přijde!“ šeptaly si dámy a do sálu vstoupil volaný pán. Rázem ovanul přítomné pronikavý odér špiritusu.

„Otevřte okna,“ volal předseda. A několik dam omdlelo. Nastal poplach.

A tu povstal vážně pan Václav Pejs a zahovořil: „Po dvanácté hodině, když skončena byla památná valná hromada naší ligy, jejímž presidentem mám tu čest býti, ubíral jsem se domů. A tu setkal jsem se s tímto mužem, jenž onemocněl prudkou otravou lihovou. Jsem odpůrcem alkoholu - ale jsem humanista. Vzal jsem ho pod paží, hodlaje ho odvésti domů. Následující historii znáte. Je krátká. Ve čtvrt na jednu jsem již spal na policejním komisařství spánek spravedlivých. - Ano - spánek spravedlivých!“ řekl povýšeným hlasem. „A nyní nechť slavný soud vynese rozsudek!“

Ale se slavným soudem se děly divné věci. -

„Jdou, oni jeden taškáři! Proč nám to neřekli hned?“ volal předseda, a sejmuv čepici, schumlal ji a hodil ji rozpustile na obžalovaného. „Jdou, ať jich nevidím!“

A státní návladní povstav prohlásil těžkomyslně, že odvolává žalobu, a potácel se ven, tiskna šátek křečovitě na ústa.

Jen pan Houžvička, mžouraje vesele očkama, zachoval klid.

„Já bych prosil svědečné, milostpane,“ povídal usmívaje se.

Ale soudní sluha, otylý a červenonosý, popadl ho za šosy a vlekl ho ze soudní síně.

Dobrý člověk

Byl kdysi pronesen názor, že je málo vpravdě dobrých lidí na tom božím světě. Jiní opět tvrdili, že dobří lidé vymírají a že snad vůbec již ani nejsou. Tento paušální názor je mylný, neboť všude, díváme-li se bedlivě, nalezneme kolem sebe mnoho takových dobráků, posuzujeme-li je spravedlivě. Bude se nám zdát zprvu jejich počínání bláhové, ale pak při správném posouzení jejich činů zjeví se nám jejich zlaté srdce v plné kráse. Vystoupí v klamu a šalbě života v nejkrásnějších barvách, zazáří jako meteor a zapadnou navždy do věčnosti. A tak zazářil a zapadl i pan Alexius.

Čtenářům denních časopisů utkvěla snad ještě v paměti kdysi před lety otištěná lokálka: „Včera v neděli způsobil velkou výtržnost soukromník Petr Alexius, který při tlačení u pokladny státní dráhy před odjezdem odpoledního zábavního vlaku spílal obecnstvu, tlačícímu se u pokladny. Uklidnil se teprve při svém zatčení.“

Zpráva ta zdá se vy lícovat nám pana Alexia jako výtržníka, a přece jednal pan Alexius v intencích své šlechetné mysli. Zpozořoval tenkrát, že jednotlivci, kteří přišli později, snaží se získat různými štulci výhodnější místo u pokladny před těmi, kteří byli tu již dřív.

Napomínal zprvu vlídně ten velký příval, ale když jeden prostý muž počal se tlačit kupředu volaje: „Udělejte místo, já jsem nádražní inspektor!“, tu již to nesnesla jeho šlechetná mysl.

Chytil ho za límec a počal křičet: „Vy nejste žádný nádražní inspektor, vy jste podvodník!“ A mohutným hlasem počal hřímat do davu zápasícího klamem i tělesnou silou o nespravedlivá místa u pokladny: „Hle, vy všichni, jak jste tu, jste darebáci. Jeden druhého chcete oklamat. Třeba, byste žili spravedlivě a snášeli se vespolek, a to vám říkám já, poněvadž jsem dobrý člověk.“

Tenkrát poprvé vítězně a hrdě zaznělo z jeho úst slovo dobrý člověk, ale nenašlo ohlasu v tom vzpurném davu. Ani sám nevěděl, jak náhlou vlnou byl bezděčně přiražen až k oknu pokladny, jak promáčkl hlavou okno. Jeho hlava zůstala v úřední místnosti nádražní pokladny a on řekl vyděšenému pokladníkovi: „Odpusťte, za těchto okolností nejedu nikam, neboť neprávem ocitl jsem se až zde. Na mně ještě není řada.“

Pak ho dva strážníci tahali zpět a za potupných nadávek obecnstva odváděli na komisařství. „Jsem opravdu dobrý člověk,“ křičel pan Alexius na zástup, který ho se zájmem provázel.

To byl jakýsi počátek jeho blahodárné činnosti a jeho skvělého zápasu za právo a spravedlnost.

Brzy naskytla se mu příležitost zakročit poznovu ve prospěch svého bližního. Bydlil na bytě u jednoho mistra slévárny. Muž ten měl dva pokoje a kuchyň. Kdykoliv si na tu událost vzpomínal, vykládal pan Alexius, že by o to nebylo, že měl ten jeho bytný dva pokoje a kuchyň. Ale měl hezkou mladou ženu. Kromě něho bydlil tam ještě jeden rukavičkář. Pan Alexius jednoho dne zpozořoval, že asi je mezi mladou manželkou a rukavičkářem nějaký podezřelý poměr. Až jednoho dne náhodou, ale spíše schválně uviděl rukavičkáře, jak hubičkuje manželku jejich bytného. Pan Alexius nespál celou noc a v jeho šlechetné duši uzrál dobrý úmysl, že bude třeba zakročit a sdělit mistru ze slévárny úplnou pravdu.

Sedl ke stolu a napsal mu tedy anonymní dopis: „Vážený pane! Musím vám sdělit, že vás vaše paní manželka podvádí s vaším nájemníkem.“ Psaní odeslal a očekával vývin událostí. Odpůldne příštího dne přinesla mu právě jeho bytná svačinu, když vrazil do pokoje mistr ze slévárny.

Pan Alexius se pamatuje jen tolik, že slyšel slova: „Vzdej se, padouchu! a že se na něho mistr vrhl s revolverem. Pak že ho táhl ke dveřím a že ho hodil na schody se slovy:

„Já ti dám chodit za mou ženou.“ Dlouho vrtalo hlavou panu Alexiusovi, jak se to mohlo

zběhnout, a teprve po letech, kdy zakročilo jeho dobré, šlechetné srdce tolikrát pro právo, si vzpomněl, že zapomněl tenkrát připsat toho rukavičkáře, že měl napsat „s rukavičkářem“, a nejen „s vaším nájemníkem“.

Událost ta neochladila nikterak zájem jeho o rychlá zakročení, kde promluví jeho dobré srdce.

Nedlouho po této události šel Perlovou ulicí a spatřil tam chudě oděnou ženu u jedné vrat, mající na ruce malé dítě. „Bude to asi nějaká žebráčka,“ pomyslel si, „hle, má děťátko na ruce, zde se děje nějaký podvod. Věc není sama sebou. Děťátko pláče, jistěže ho ta žena štípe, aby pláčem děcka klamala soucit mimojdoucích.“

Vzdychl a máchl rukou, jako by chtěl říci: „Nemohu si pomoci,“ a přikročil k ženě. „Paní,“ řekl přísně, „vy to dítě štípáte.“

Žena postavila dítě na zem. „Jděte svou cestou, vy jste patrně přebíral.“

„Paní,“ řekl ledově pan Alexius, „ty věci znám, žebráte a štípáte dítě, aby plakalo. Nemám pravdu?“ dodal, obracaje se k muži, který přišel z druhé strany ulice, „taková krkavčí matka.“

„Myslím,“ pravil klidně tázaný, „že jste namol. Půjdete se mnou, já jsem civilní strážník a ta paní je má manželka.“

Na komisařství zjistil policejní lékař, že je pan Alexius úplně střízlivý, a tu poprvé použil on slova, že jednal bona fide, v zájmu pravdy. Neboť on jest dobrý člověk.

Jednou jel elektrickou tramvají, a když průvodčí přišel do vozu s lístky, tu pan Alexius upozoroval, že pán, který sedí vedle něho, s velkým nervózním chvatem otočil svou legitimaci s fotografií a rychle ji uschoval v náprsní kapse.

„Vida,“ pomyslel si, zahlédnuv zběžně fotografii, „jaké podvody dějí se na tom božím světě. Tak se mně zdá, že to není jeho fotografie. Na fotografii, kterou ten pán ukázal, není kozí brada a ten pán má přece kozí bradu.“

Hle,“ přemýšlí dál pan Alexius, „tak už lidstvo dozrálo v ničemnosti. Zcela veřejně páší se podvody a jede se na cizí legitimaci.“

Pane,“ zaklepal odhodlaně svému sousedovi na kolena, „drzé čelo lepší než popluzní dvůr.“ „Jak to myslíte?“ pravil pán udiveně.

„Myslím to tak, že ta fotografie ve vaší legitimaci není vaše, zkrátka že jedete na cizí lístek permanentní. - Pane konduktore,“ volal přes celý vůz na průvodčího, „ten pán nemá kozí bradu na fotografii, dejte si na něho pozor.“ Ukázalo se, že pán s kozí bradou je jeden člen správní rady elek-trických podniků, a zneuznán opouštěl opět pan Alexius nejbližší policejní komisařství. „Víte,“ řekl ve dveřích policejní stráží, „já jsem doopravdy dobrý člověk, podnikám vše bona fide, ve jménu práva a spravedlnosti a ve jménu pravdy.“

Dnes dobrý člověk pan Alexius spí svůj věčný sen na hřbitůvku dobřanského blázince, kam se dostal, když dal předvést na celní úřad v Podmoklech jednoho neobyčejně tlustého Sasíka, který jel se léčit z otylosti do Karlových Varů. Domníval se, že prý pod vestou pašuje drahocenné krajky. Dodalo mu též, že jsa v pozorování na klinice psal slavnému místodržitelství, že je dobrý člověk.

Tak zapadl a zanikl tento šlechetný muž a v jeho rodné obci jsou v jeho osobních výkazech čisté stránky, až na poznámku, že kdysi byl odsouzen pro urážku na cti k osmačtyřiceti hodinám, když řekl někomu: „Vy jeden hadrnicku.“

Jsem přesvědčen, že tak řekl bona fide, v zájmu pravdy, ale nepodařilo se mně vypátrat, při jaké příležitosti se to stalo.

Dobrý voják Švejk

Zajímavé příhody poctivého vojína

I

Švejk stojí proti Itálii

Švejk šel na vojnu se srdcem veselým. Jednalo se mu o to, aby užil na vojně nějakou legraci, a podařilo se mu uvést v úžas celou posádku v Tridentu i s hlavním velitelem. Švejk byl stále usměvavý, líbezný ve svém chování, a proto snad byl také stále zavřen.

A když vyšel z vězení, s úsměvem odpovídal na všechny otázky, s naprostým klidem opět šel se dát zavřít, spokojen ve svém nitru, že před ním mají strach všichni důstojníci celé posádky v Tridentu. Ne strach pro jeho hrubost, naopak strach z jeho uctivých odpovědí, z jeho uctivého počínání a laskavých přátelských úsměvů, z nichž jim bylo úzko.

Přijde inspekce do světnice, usměvavý Švejk sedí na kavalci a zdvořile zdraví: "Pochválen buď Pán Ježíš Kristus, poslušně prosím."

Důstojník Walk zaskřípal zuby při pohledu na upřímný přátelský úsměv Švejkův a byl by mu s chutí rád opravil na hlavě čepici, aby mu seděla podle předpisu, ale teplý a vřelý pohled Švejkův zdržel ho ode všech projevů.

Do světnice vstoupil major Teller. Důstojník Walk přísně změřil mužstvo stojící u kavalců a řekl:

"Vy, Švejk, přineste sem kvér!"

Švejk plní svědomitě rozkaz a přináší místo ručnice tele. Major Teller dívá se vztekle na líbezné nevinné rysy v tváři Švejkově a spustí: "Vy nevěděte, co je to kvér?"

"Poslušně prosím, nevím." Už ho vedou do kanceláře. Přinášejí sem ručnici a strkají mu ji pod nos: "Co je tohle, jak se to jmenuje?" - "Poslušně hlásím, že nevím."

"To je kvér!" - "Poslušně hlásím, že tomu nevěřím." Je zavřen a profous považuje za svou povinnost říci mu, že je osel. Mužstvo jde na těžké cvičení do hor, ale Švejk klidně a usměvavě sedí za mřížemi.

Poněvadž s ním nemohli nic pořádit, udělali z něho sluhu jednoročních dobrovolníků, pomáhal při obědě a při večeři v kasině.

Roznesl příbory, jídla, pivo a víno, skromně posadil se li dveří, kouřil cigaretu a občas pronesl:

"Poslušně prosím, páni, že pan důstojník Walk je hodný pán, až moc hodný pán," a usměvavě vypouštěl do vzduchu kouř cigarety.

Přišla opět inspekce do kasina a nějaký nový důstojník měl to neštěstí, že otázel se u dveří skromně stojícího Švejka, ku které kumpanii patří.

"Poslušně hlásím, že prosím nevím." - "Himlsakra, který regiment zde leží?" - "Poslušně hlásím, že prosím nevím." - "Člověče, jak se jmenuje město se zdejší posádkou?" - "Poslušně hlásím, že prosím nevím." - "Tak člověče, jak jste se sem dostal?"

S líbezným úsměvem, dívaje se mile a neobyčejně příjemně na důstojníka, pravil Švejk:

"Poslušně hlásím, že j sem se narodil, pak jsem chodil do školy. Nato jsem se učil truhlářem a také vyučil, potom mne přivedli do jedné hospody a tam jsem se musel svléknout do naha. Pak pro mne za pár měsíců přišli četníci a odvedli mne do kasáren. V kasárnách mne prohlídli a řekli: 'Člověče, vy jste se opozdilo tři neděle s nastoupením vojenské služby, to vás zavřem.' Optal jsem se jich proč, když jsem nechtěl jít na vojnu, že ani nevím, co to je voják. Přesto mne zavřeli, pak mne vsadili do vlaku a vozili sem tam, až jsme přišli sem. Nikoho jsem se neptal, co je to za regiment, co za kumpanii, co za město, abych nikoho neurazil, a hned při první execírce mne

zavřeli, poněvadž jsem si v řadě zapálil cigaretu, ačkoliv nevím proč. Pak mne zavírali, kde jsem se objevil, tu že jsem ztratil bajonet, pak že bych byl málem zastřelil pana obršta na střelnici, až konečně sloužím pánům jednoročním dobrovolníkům."

Dětský, jasný pohled vrhl dobrý voják Švejk na důstojníka, který nevěděl, má-li se smát či zlobit.

Přiblížil se Štědrý večer. Jednoroční dobrovolníci vystrojili si v kasině stromeček a po večeři pan obršt měl dojemnou řeč, že se Kristus narodil, jak všichni vědí, a že má radost z pořádných vojáků a že pořádný voják sám musí mít radost nad sebou...

A tu v tento slavnostní proslov zapadlo vroucí:

"Bajó! Už je tomu tak!"

Pronesl to se zářící tváří dobrý voják Švejk, stojící nepozorovaně mezi jednoročními dobrovolníky.

"Sie Einjähriger," zařval pan obršt, "kdopak to vykřik?" Z řady jednoročních dobrovolníků vystoupil Švejk a zadíval se usměvavě na pana obršta:

"Poslušně hlásím, já tady sloužím pánům jednoročním dobrovolníkům a mně se moc líbilo, co ráčili promluvit. Ono jim to šlo tak od srdce!"

Když v Tridentě svolávaly zvony na půlnoční, seděl už dobrý voják Švejk přes hodinu v base.

Tentokrát byl zavřen hezky dlouho a pak mu opět opásali bajonet a přidělili ho k oddělení strojních pušek.

Bylo velké cvičení na italských hranicích a dobrý voják Švejk táhl za armádou.

Před výpravou slyšel výklady kadeta: "Myslete si, že Itálie nám vypověděla válku a že táhneme na Taliány."

"Dobře, tedy potáhnem!" zvolal Švejk, začez dostal šest dní.

Po vypršení trestu byl vypraven s třemi jinými vězni a s jedním kaprálem za svým oddělením strojních pušek. Zprvu táhli údolím, pak na koni do hor a tu, jak se dalo čekat, Švejk se ztratil v hustém lese na italských hranicích.

Prodíral se křovinami, marně pátraje po svých družích, až šťastně v plné zbroji překročil italské hranice. A tam se dobrý voják Švejk vyznamenal. Oddělení strojních pušek z Milána konalo právě cvičení na rakouských hranicích a jeden mezek se strojní puškou a osmi vojáky dostal se na planinu, po které se pátravě rozhlížel dobrý voják Švejk.

Italští vojáci v bezpečném klidu zalezli do houští a spali, mezek se strojní puškou pásal se vážně a vzdaloval se od svého oddělení, až přišel k místu, kde Švejk díval se s úsměvem na nepřítele.

Dobrý voják Švejk vzal mezka za uzdu a s italskou strojní puškou na italském mezku vrátil se do Rakouska.

Sestupoval z horského úbočí nazpět, odkud přišel, pak se ještě půl dne s mezkem potloukal v nějakém lese, až konečně večer spatřil rakouský tábor.

Stráž ho nechtěla pustit, poněvadž neznal heslo dne, přiběhl důstojník, a tu Švejk s úsměvem postavil se do vojenské pozice a zsalutovav hlásil: "Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem sebral Taliánům mezka se strojní puškou!"

Pak odvezli dobrého vojáka Švejka do garnizóny, ale my víme, jak vypadá nejnovější model italské strojní pušky.

II

Dobrý voják Švejk opatruje mešní víno

Apoštolský polní vikář dr. Koloman Belopotoczky, biskup tricalský, jmenoval vojenským knězem posádky v Tridentě Augustina Kleinschrodta. Mezi obyčejným duchovním, knězem

civilistou a duchovním vojenským jest velký rozdíl. V posledním spojeno jest dokonale náboženství s vojákem, dvě naprosto odlišné kasty sestaveny dohromady a rozdíly mezi oběma druhy duchovenstva jsou takové jako mezi nadporučíkem dragounským, který vyučuje ve vojenské akademii jízdu, a mezi majitelem hipodromu.

Vojenský duchovní jest placen státem, jest to vojenský úředník v určité hodnostní třídě, má právo nosit šavli a právo souboje. Duchovní civilista dostává sice též odměnu od státu, ale musí se snažit i z věřících získat nějaké peníze, aby mohl být pohodlně živ.

Voják nemusí pozdravit obyčejného kněze, ale musí vzdát vojenskému knězi patřičnou úctu, jinak je zavřen. Bůh má tedy zde dvojí zástupce, civilní a vojenské.

Civilní musí se starat o politickou agitaci, vojenští pak zpovídají vojáky a zavírají je, což zajisté vše měl Hospodin již tenkrát v úmyslu, když stvořil tuto hříšnou zemi a když později stvořil i Augustina Kleinschrodta.

Když se tento důstojný pán valil ulicemi Tridentu, vypadal z dálky jako kometa, kterou chce rozhněvaný bůh trestat toto nešťastné město.

Byl strašný ve své velebnosti a šla o něm pověst, že již měl v Uhrách tři souboje, v nichž usekal nosy svým protivníkům z důstojnického kasina, kteří byli příliš vlašni ve víře.

Zmenšiv tak objemově nevěru, byl přesazen do Tridentu v té době, kdy dobrý voják Švejk opustil garnizónní vězení a vrátil se ku své kumpanii, aby pokračoval v hájení vlasti.

Duchovní otec vojenské posádky v Tridentu hledal té doby nového sluhu a šel si jej osobně vybrat mezi mužstvem posádky.

Ký div, že když procházel světnicemi, padl jeho zrak na dobromyslnou tvář vojáka Švejka a že poklepal mu na rameno a řekl: "Půjdeš se mnou!" Dobrý voják Švejk počal se omlouvat, že nic nevyvedl, ale kaprál jej strčil a vedl do kanceláře.

V kanceláři po dlouhém omlouvání vyjádřil se poddůstojník k vojenskému knězi, že dobrý voják Švejk "ist ein Mistvieh", ale důstojný Kleinschrodt ho přerušil: "Ein Mistvieh kann doch gutes Herzhaben," k čemuž dobrý voják Švejk pokorně kýval hlavou. Jeho usměvavá tvář s upřímnými očima kulatila se v koutku a duchovní vojenský pastýř při pohledu na tu dobráckou hlavu nechtěl vidět ani rejstřík trestů dobrého vojáka Švejka.

Od té chvíle nastal pro Švejka blažený život. Pil tajně mešní víno a svému představenému čistil tak hezky koně, že kdysi pochválil ho důstojný kněz Kleinschrodt.

"Poslušně hlásím", ozval se dobrý voják Švejk, "že dělám vše možné, aby byl tak pěkný jako voni."

Pak přišly velké dny vojenského polního tábora u Castel-Nuovo, kdy měla být sloužena polní mše.

Augustin Kleinschrodt užíval k církevním účelům jen mešního vína dolnorakouského z Vöslavy. Italského vína nemohl ani cítit, a tak se stalo, když zásoba docházela, že zavolal k sobě dobrého vojáka Švejka a jemu řekl: "Zítří ráno půjdeš do města pro víno z Dolních Rakous z Vöslavy. V kanceláři dostaneš peníze a přineseš osmilitrový soudek. Vrátit se hned! Tedy pamatuj, z Vöslavy v Dolních Rakousích. Abtreten!"

Dostal druhého dne dvacet korun, aby pak při návratu hlídka nebránila mu vstup do tábora, byl mu vyhotoven průkaz: "V úřední povinnosti pro víno."

Dobrý voják Švejk odešel do města, svědomitě opakoval si přes celé město "Vöslau - Nieder Osterreich" a totéž hlásil i na stanici a za tři čtvrti hodiny nato jel spokojeně vlakem do Dolních Rakous.

Toho dne důstojný průběh polní mše rušilo jen trpké italské víno v konvici.

Kvečeru nabýval Augustin Kleinschrodt přesvědčení, že dobrý voják Švejk je holomek, který asi někde pije a zapomíná na své vojenské povinnosti.

Láteření Augustina Kleinschrodta bylo slyšet v celém táboře a neslo se až k alpským velikánům, splývalo do údolí Adiže k Meranu, kudy před několika hodinami s úsměvem spokojenosti a s blahým vědomím řádného plnění povinnosti ujížděl dobrý voják Švejk.

Jel údolím, projížděl tunely a na každé stanici ptal se suše: "Vöslau, Nieder Österreich?"

Konečně dobromyslnou tvář vojáka Švejka uvidělo nádraží ve Vöslavi a dobrý voják Švejk ukázal nějakému muži v úřední čepici vojenský úřední průkaz: "V úřední povinnosti pro víno."

Líbezně se usmívaje tázal se, kde jsou zde kasárna.

Muž s čepicí ptal se ho po maršrúť. Dobrý voják Švejk prohlásil, že neví, co je to maršrúta.

Pak přišli ještě dva mužové s čepicemi a jali se Švejkovi vykládat, že nejbližší kasárna jsou v Korneuburgu.

Dobrý voják Švejk koupil si tedy lístek do Korneuburgu a jel dál.

V Korneuburgu je železniční pluk a v kasárnách se velice divili, když v noci objevil se dobrý voják Švejk ve vratech kasáren a ukazoval vrátní hlídce svůj průkaz: "V úřední povinnosti pro víno."

"Necháme to až na ráno," řekla hlídka, "pan inspekční důstojník právě usnul."

Dobrý voják Švejk lehl si na kavalec s blahým vědomím, že dělá pro stát, co může, a usnul spokojeně.

Ráno vedli ho do kanceláře skladišť. Tam účetnímu poddůstojníkovi ukázal svůj průvodní list:

"V úřední povinnosti pro víno", průkaz s razítkem Feldlager - Castel-Nuovo-RGT 102 Bat 3. a podpisem důstojníka ode dne.

Vyjevený poddůstojník vedl ho do plukovní kanceláře, kde byl podroben plukovníkem výsledku.

"Poslušně hlásím," řekl dobrý voják Švejk, "přijel jsem z nařízení důstojného kuráta Augustina Kleinschrodta z Tridentu. Mám přivést osmilitrový soudek mešního vína z Vöslavy."

Nastala velká porada. Jeho dobromyslná prostá tvář, upřímné vojenské chování a jeho průvodní list:

"V úřední povinnosti pro víno" s řádně ověřeným razítkem a podpisem, to vše činilo co nepříznivější dojem a celou záležitost ještě spleťtější.

Konala se velká debata a byl vysloven názor, že se asi důstojný kurát Augustin Kleinschrodt zbláznil a že nezbyvá nic jiného než poslat dobrého vojáka Švejka maršrúť nazpátek.

Poddůstojník hotovil tedy pro Švejka maršrúť.

Byl to hodný člověk a nezáleželo mu na nějakém kilometru. I vypsál mu cestu přes Vídeň, Štýrský Hradec, Záhřeb, Terst, Trident. Cestu mu vypočítal na dva dny. Dali mu do kapsy 1,60 K, poddůstojník mu koupil lístek a kuchař dal mu ze soucitu do náručí tři bochníčky komisárku.

Zatím chodil po ležení u Castel-Nuovo polní kurát Augustin Kleinschrodt, skřípal zuby a neříkal nic než: "Chytit, svázat, zastřelit!"

Dobrého vojáka Švejka vedli v patrnosti jako dezertéra, a jaké bylo překvapení, když čtvrtého dne v noci objevil se u vchodu do polního ležení dobrý voják Švejk a s úsměvem podával hlídce svou maršrúť z Korneuburgu a svůj průkaz z tábora:

"V úřední povinnosti pro víno".

Hned se ho chopili a k jeho úžasu dali mu řetízky a vedli do baráku, kde ho zavřeli.

Ráno vedli ho do města do kasáren.

Současně přišel přípis od železničního pluku z Korneuburgu, ve kterém se dotazuje plukovník, proč důstojný kurát Augustin Kleinschrodt poslal do Korneuburgu vojáka Švejka pro mešní víno z Vöslavy.

Konána byla po výsledku vojáka Švejka, který pověděl upřímně s blaženým úsměvem, jak se

vše stalo, velká porada a důstojný kurát Augustin Kleinschrodt šel navštívit dobrého vojáka Švejka do vězení.

"Uděláš nejlépe, ty dobytku Švejku, když se dáš superarbitrovat, abychom měli od tebe pokoj."

A tu dobrý voják Švejk řekl, dívaje se upřímně na polního kuráta: "Poslušně hlásím, že budu sloužit císaři pánu až do posledního vzdechu!"

III

Superarbitrační řízení s dobrým vojákem Švejkem

V každé armádě jsou darebáci, kteří nechťi sloužit. Těm milejší je, když se z nich stanou praobyčejní civilní mameluci. Tito prohnání chlapíci stěžují si, že mají například srdeční vadu, ačkoliv mají třeba jen zánět slepého střeva, jak se při pitvě dokáže. Takovým a podobným způsobem chtějí se zprostit své vojenské povinnosti. Ale běda jim! Je zde ještě superarbitrační řízení, které jim sakramentsky zatne žílu. Chlapík stěžuje si, že je "platfus". Vojenský lékař předepíše mu Glauberovu sůl a klystýr a "platfus neplatfus" běhá, jako by mu hlavu zapálil, a ráno ho zavrou.

Jiný lotr stěžuje si, že má raka v žaludku. Položí ho na operační stůl a řeknou mu: "Při plném vědomí otevřít žaludek." Než to dořeknou, je po rakovině a zázračně uzdravený putuje do basy.

Superarbitrační řízení je dobrodiním pro armádu. Nebýt toho, každý druhý branec by se cítil nemocným a neschopným nosit tele.

Superarbitrace jest slovo původu latinského.

Super = nad, arbitrare = zkoumati, pozorovati. Superarbitrace tedy "nadzkoumání".

Dobře to řekl jeden štábní lékař: "Kdykoliv prohlížím maroda, činím tak z přesvědčení, že se nemá mluvit o ,superarbitrare, nadzkoumání', nýbrž o ,superdubitare, nadpochybování', že takový marod je nade vši pochybnosti zdrav jako ryba. Z toho principu také vycházím. Předpisuji chinin a dietu. Za tři dny proboha prosí, abych je pustil z nemocnice. A když mezitím umře takový simulant, učiní tak naschvál, aby nás dopálil a nemusel si ten podvod odsedět. Tedy ,superdubitare', a ne ,superarbitrare'. Pochybovati o každém do jeho posledního vzdechu."

Když tedy dobrého vojáka Švejka chtěli superarbitrovat, záviděly mu to všechny kumpanie.

Vězeňský profous, přinášeje mu oběd do vězení, řekl k němu: "Ty holomku, máš štěstí. Půjdeš z vojny domů, budeš superarbitrovanej jako jedna fiala."

Ale dobrý voják Švejk řekl mu totéž co důstojnému kurátovi Augustinu Kleinschrodtovi: "Poslušně hlásím, že to, prosím, nejde. Jsem zdrav jako ryba a chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu."

S blaženým úsměvem lehl si na kavalec. Profous hlásil toto vyjádření Švejkovo důstojníku ode dne, Müllerovi.

Müller zaskřípal zuby: "Lumpa naučíme," zvolal, "aby si nemyslel, že může zůstat na vojně; musí přinejmenším dostat skvrnitý tyfus, i kdyby se z toho zbláznil."

Mezitím dobrý voják Švejk vykládal zavřenému soudruhu z kumpanie: "Já budu sloužit císaři pánu do posledního vzdechu. Když už jsem zde, tak zde zůstanu. Když jsem voják, tak musím sloužit císaři pánu a nikdo mne nesmí z vojny vyhnat, ani kdyby přišel pan generál a kopnul mne do zadnice a vyhodil z kasáren. Vrátil bych se k němu a řekl: ,Poslušně hlásím, pane generál, že chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu a že se vracím ke kumpanii.' A kdyby mne nechťeli tady, dám se k maríně, abych aspoň na moři sloužil císaři pánu. A kdyby ani tam mne nechťeli a pan admirál i tam mne kop do zadnice, budu císaři pánu sloužit ve vzduchu."

V celých kasárnách panovalo však upřímné mínění, že dobrého vojáka Švejka vyženou z vojny! Dne 3. června přišli pro něho s nosítky do vězení, po zuřivém odporu přivázali jej

řemenem k nosí tkám a odnesli do garnizánní nemocnice. Kudy ho nesli, ozývalo se z nosítek jeho vlastenecké heslo: "Vojáci, nedejte mne, já chci dál sloužit císaři pánu!"

Dali ho na oddělení pro těžce nemocné a štábní lékař Jansa ho zběžně prohlédl: "Máš zvětšená játra a ztuhnutí srdce, Švejku. Tos to dopracoval, musíme tě pustit z vojny."

"Poslušně prosím," ozval se Švejk, "že jsem zdrav jako ryba. Co by si, poslušně hlásím, beze mne armáda počala! Poslušně prosím, že chci ke kumpanii a že budu dál sloužit císaři pánu věrně a poctivě, jak se na pořádného vojáka sluší a patří."

Předepsali mu klystýr, a když mu jej dával sanitář Rusín Bočkovskij, tu dobrý voják Švejk v této choulostivé situaci řekl důstojně: "Bratře, nešetři mne, když jsem se nebál Taliánů, nebojím se ani tvého klystýru. Voják se nesmí bát ničeho a musí sloužit, to si pamatuj!"

Potom ho odvedli ven a na záchodě ho hlídal voják s nabitou ručnicí.

Nato uložili jej zase na postel a ošetřovatel Bočkovskij chodil kolem něho a vzdychal: "Pšakrew, máš rodiče?"

"Mám."

"Odtud asi nevyjdeš, ty simulante." Dobrý voják Švejk dal mu pohlavek.

"Já simulant? Já jsem úplně zdráva chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu."

Dali ho do ledu. Tři dny byl zabalen v ledových obkladcích, a když přišel štábní lékař a řekl k němu:

"Nu, Švejku, půjdeš přece jen z vojny domů," prohlásil Švejk: "Poslušně prosím, pane štábarct, že jsem pořád zdráva že chci sloužit dál."

Dali ho poznovu do ledu a za dva dny měla se sejít superarbitrační komise, která by jej zprostila navždy vojenské povinnosti.

Den před sejítím komise, když už byl napsán jeho propouštěcí list, dobrý voják Švejk dezertoval však z kasáren.

Aby mohl dál sloužit císaři pánu, musel utéci.

Čtrnáct dní nebylo po něm ani slechu.

Jaké bylo však překvapení všech, když po čtrnácti dnech v noci objevil se dobrý voják Švejk u vrat kasáren a hlásil tam hlídce se svým poctivým úsměvem na kulaté spokojené tváři: "Poslušně hlásím, že se jdu dát zavřít, poněvadž jsem dezertýroval, abych mohl dál sloužit císaři pánu až do posledního vzdechu."

Přání jeho se vyplnilo. Dostal půl roku, a když chtěl dál sloužit, přesadili ho do arzenálu, aby nabíjel střelnou bavlnou torpéda.

IV

Dobrý voják Švejk učí se zacházet se střelnou bavlnou

A bylo to, jak mu řekl důstojný kurát: "Švejku, ty holomku, když chceš sloužit, tak budeš sloužit mezi střelnou bavlnou. Snad ti to tam půjde k duhu." Tak dobrý voják Švejk učil se v arzenále zacházet se střelnou bavlnou. Nabíjel jí torpéda. Tato služba není pro legraci, poněvadž jste stále jednou nohou ve vzduchu a druhou v hrobě.

Dobrý voják Švejk se však nebál. Žil mezi dynamitem, ekrazitem a střelnou bavlnou spokojeně jako čestný voják a z baráku, kde nabíjel torpéda tou strašnou třaskavinou, ozýval se jeho zpěv:

"Pimonte, Pimonte, co jsi ty za pána, že za tebou padla ta majlandská brána, hop, hop, hop. Ta majlandská brána a ty čtyři mosty, vystav si, Pimonte, silnější forposty, hop, hop, hop! Já jsem vám postavil regiment hulánů, vy jste ho zahnali za majlandskou bránu, hop, hop, hop."

Po té krásné písni, která činila z dobrého vojáka Švejka lva, přicházely na řadu jiné dojemné písně o knedlíkách jako hlava velikých, které polykal dobrý voják Švejk s nevyličitelnou rozkoší.

A tak žil spokojeně mezi střelnou bavlou, sám a sám v jednom z arzenálních baráků.

A tu jednoho dne přišla inspekce, která chodí od jednoho baráku k druhému a prohlíží, zdali je vše v pořádku.

Když přišli až do baráku, kde dobrý voják Švejk učil se zacházet se střelnou bavlou, tu uviděli dle oblaků tabákového dýmu, který se řinul z dýmky, že dobrý voják Švejk je neohrožený vojín.

Švejk, vida vojenské pány, vstal a dle předpisu vyňal dýmku z úst a položil ji na nejkratší vzdálenost od sebe, aby k ní měl nejbliž, a to do otevřeného ocelového sudu se střelnou bavlou. Přitom pronesl, salutuje: "Poslušně hlásím, že není nic nového a že je vše v pořádku."

Jsou okamžiky v lidském životě, kdy duchapřítomnost hraje velkou roli.

Nejchytřejší z celé společnosti byl pan obršt. Ze střelné bavlny vystupovaly kroužky tabákového dýmu a tu řekl: "Švejk, kuřte dá!!"

To bylo moudré slovo, poněvadž jest rozhodně lepší, když je zapálená dýmka v ústech než ve střelné bavlě. Švejk zasalutoval a pravil: "Poslušně hlásím, že budu kouřit."

Byl to poslušný voják.

"A teď, Švejk, pojďte na strážnici!"

"Poslušně hlásím, že nemůžu, poněvadž musím zde podle předpisu být až do šesti hodin, kdy mne přijdou vystřídat. U střelné bavlny musí být pořád někdo, aby se nestalo žádné neštěstí!"

Inspekce zmizela. Klusala na strážnici, kde poručila, aby pro Švejka šla patrola.

Patrola šla nerada, ale přece šla.

Když přišli před barák, kde sloužil se zapálenou dýmkou dobrý voják Švejk uprostřed střelné bavlny císaři pánu, zvolal desátník: "Holomku Švejk, vyhod' dýmku oknem a vyjdi ven."

„Ani mne nenapadne, pan obršt poručil, abych kouřil dál, tak já musím kouřit až do roztrhání těla."

"Vylez ven, dobytku!"

"A nevylezu, poslušně prosím. Jsou teprve čtyři hodiny a můžete mne ,ablesovat' až v šest. Do šesti musím být u střelné bavlny, aby se nestalo nějaké neštěstí. Já jsem na to opatrn-."

To "ý" nedořekl. Snad jste četli o tom velkém neštěstí v arzenále, které bylo národním smutkem Rakouska. Barák za barákem vyletěl, až vyletěl celý arzenál za tři čtvrti vteřiny.

Začlo to v baráku, kde dobrý voják Švejk učil se zacházet se střelnou bavlou, a jako mohyla nad tím místem se nakupila prkna, latě a železné konstrukce, které sem přiletěly ze všech stran, aby vzdaly poslední úctu statečnému Švejkovi, který se nebál střelné bavlny.

Tři dny pracovali zákopníci na zříceninách a dávali dohromady hlavy, dřívky, ruce a nohy, aby milý pánbůh o posledním soudě snáze poznal různé šarže a dle toho je také odměnil. Byly to pravé hlavolamy. Tři dny odklízeli prkna, železné konstrukce i z mohyly Švejkovy a třetího dne v noci uslyšeli, když prodírali se dovnitř do té spousty, příjemný hlas: "Ta majlandská brána a ty čtyři mosty, vystav si, Pimonte, silnější forposty, hop, hop, hop." Při záři pochodní prokopávali se za hlasem: "Já j sem vám postavil regiment hulánů, vy jste ho zahnali za majlandskou bránu, hop, hop, hop."

A v záři pochodní spatřili jakousi jeskyni, sestavenou ze železné konstrukce a nakupených prken, a v koutku uźřeli dobrého vojáka Švejka, který odkládaje dýmku, zasalutoval a řekl: "Poslušně hlásím, že není nic nového a že je vše v pořádku."

Vyvedli ho ven z toho zříceného pekla a dobrý voják Švejk, když se ocitl před důstojníkem, pravil podruhé: "Poslušně prosím, že je vše v pořádku a že prosím, aby mne vystřídali, poněvadž jest šest hodin dávno pryč, a prosím také o minážgeld za tu dobu, co to na mne spadlo."

Statečný voják byl jediný, který z celého arzenálu přežil tuto katastrofu.

Na jeho počest byla večer uspořádána v městě vojenskými kruhy malá slavnost v

důstojnickém kasině. Obklopen důstojníky, pil dobrý voják Švejk jako duha a jeho dobrý kulatý obličej zářil radostí.

Druhého dne obdržel minážgeld za tři dny, jako by byl ve válce, a za tři neděle byl jmenován kaprálem u své kumpanie a dostal velkou válečnou medaili.

Když ozdoben jí a hvězdičkami vstupoval do svých kasáren v Tridentu, setkal se s důstojníkem Knoblochem, který se zachvěl, když spatřil tu obávanou dobráckou tvář dobrého vojáka Švejka. "Tys to, lumpe, vyvedl" řekl k němu.

Usměvavě pronesl na to Švejk: "Poslušně hlásím, že jsem se naučil zacházet se střelnou bavlou."

A s myslí povznešenou vstoupil na dvůr, aby vyhledal svou kumpanii. Toho dne četl důstojník ode dne mužstvu zprávu z ministerstva vojenství o zřízení oddělení aeroplánů v armádě s výzvou, aby se přihlásil, kdo chce.

Vystoupil tu dobrý voják Švejk, a hláse se důstojníkovi, pravil: "Poslušně prosím, že už jsem byl ve vzduchu a že to znám a že chci i ve vzduchu sloužit císaři pánu."

A tak za týden putoval dobrý voják Švejk ku vzduchoplaveckému oddělení, kdež si počínal neméně rozšafně než v arzenále, jak uvidíte dále.

V

Dobrý voják Švejk působí u aeroplánů

Rakousko má tři říditelné vzducholodě, osmnáct vzducholodí, které se řídit nedají a pět aeroplánů. To jest moc Rakouska ve vzduchu. Dobrého vojáka Švejka dali k oddělení aeroplánů, aby sloužil ku cti a ozdobě tohoto nového oddílu vojenského. Zprvu vytahoval na vojenském letišti aeroplány z hangáru a čistil kovové součástky terpentýnem a vídeňským vápnem.

Sloužil tedy u aeroplánu od piky. A jako důstojnému kurátovi v Tridentu čistil pečlivě koně, tak zde pracoval s chutí na aeroplánech, kartáčoval plochy, jako by hřebelcoval koně, a v hodnosti desátníka vodil hlídky hlídat hangáry, které poučoval: "Lítat se musí, a proto, kdo by chtěl ukrást aeroplán, každého zastřelte."

Asi za čtrnáct dní dělal cestujícího. To jest asi velmi nebezpečné povýšení.

Zatěžoval aeroplán a lítal s důstojníky. Dobrý voják Švejk se však nebál. S úsměvem vyletěl do vzduchu a pokorně a uctivě díval se na důstojníka řídicího letadlo a salutoval, když viděl před sebou vyšší šarže, pohybující se pomalu po letišti.

A když někde spadli a rozbili aeroplán, tu první vždy z trosek vylezl dobrý voják Švejk, a pomáhaje důstojníkovi na nohy, hlásil: "Poslušně hlásím, že jsme spadli a že jsme živi a zdraví."

Byl to příjemný společník. Jednoho dne vyletěl s důstojníkem Herzigem, a když se octli ve výšce 826 metrů, přestal motor fungovat.

"Poslušně hlásím, že nám došel benzín," ozval se vzadu za důstojníkem příjemný hlas Švejkův, "já, poslušně prosím, zapomněl dolejt nádržku." A za chvíli nato: "Poslušně hlásím, že padáme do Dunaje."

A když vynořily se za chvíli jejich hlavy z rozčeřených, zelenavých vod Dunaje, řekl dobrý voják Švejk, plavaje za důstojníkem ke břehu: "Poslušně hlásím, že jsme dnes udělali výškový rekord."

Bylo před velkými slavnostními vzlety vojenskými na letišti u Vídeňského Nového Města.

Prohlíželi aeroplány, zkoušeli motory a konali poslední přípravné práce ku vzletu.

Poručík Herzig hodlal vzlétnout se Švejkem na Wrightově dvojplášniku, ku kterému byl přimontován přístroj Morrissonův, pomocí kterého lze vzletět bez rozjezdu.

Byli zde vojenští zástupci cizích mocností.

O Herzigův aeroplán velice se zajímal rumunský major Gregorescu, který posadil se dovnitř a

prohlížel páky a kormidla.

Dobrý voják Švejk na rozkaz poručíkův spustil motor, vrtule se otáčela, Švejk s velikým zájmem upravoval, sedě vedle zvědavého rumunského majora, drátěné lano spojující výškové zadní kormidlo a počínal si tak rozšafně, že shodil majorovi z hlavy čepici.

Poručík Herzig se dopálil. "Švejk, vy osle jeden, leťte ke všem čertům."

"Zum Befehl, Herr Leutnant," zvolal Švejk, chopil se výškového kormidla a páky přístroje Morissonova a aeroplán vznesl se od země s daleko slyšitelnými, pravidelnými výbuchy výborného motoru.

20, 100, 300, 450 metrů ve výšce směrem k jihozápadu, k bílým Alpám, rychlostí 150 km za hodinu.

Ubohý rumunský major vzpamatoval se nad nějakým ledovcem, nad kterým letěli ve výšce takové, že mohl jasně pod sebou rozeznávat přírodní krásy, sněžná pole, propasti zírající přísně a hrozivě na něho. "Co se to děje?" pravil, koktaje strachy.

"Letíme dle rozkazu, poslušně prosím," odpověděl uctivě dobrý voják Švejk, "pan poručík rozkázal:

Leťte ke všem čertům; tak letíme, poslušně prosím."

"A kde, kde se spustíme?" tázal se drkotaje zuby zvědavý rumunský major Gregorescu.

"Poslušně prosím, že nevím, kde spadnem. Letím podle rozkazu a dovedu jen nahoru, dolů neumím" my jsme to nikdy nepotřebovali s panem poručíkem. Když jsme byli ve výšce, tak jsme spadli sami od sebe."

Přístroj ukazující výšku udával 1860 metrů.

Major křečovitě se držel tyčí a křičel rumunsky:

"Deu, deu, bože, bože," a dobrý voják Švejk, pracuje obratně s kormidlem, zpíval nad Alpami, přes které letěli: "*Ten prstýnek, cos mi dala, ten já nosit nebudu, prachsakra, pročpak ne, až já přijdu k svému regimentu, do kvěru ho nabiju.*"

Major se hlasitě modlil rumunsky a klel strašlivě, kdežto čistým mrazivým vzduchem ozýval se dále jasný hlas dobrého vojáka Švejka: "Ten šáteček, cos mi dala, ten já nosit nebudu, prachsakra, pročpak ne, až já přijdu k svému regimentu, kvér s ním pucovat budu, prachsakra, pročpak ne."

Pod nimi se křížovaly blesky a zuřila bouře.

S vytřeštěnýma očima díval se major před sebe a sípavým hlasem se tázal: "Kdypak to skončí?"

"Rozhodopádně," odpověděl usměvavě dobrý voják Švejk, "alespoň my jsme vždycky s panem poručíkem někam spadli."

Byli někde nad Švýcarsy a letěli k jihu. "Jen strpení, poslušně prosím," pronesl dobrý voják Švejk, "až nám dojde benzín, tak musíme spadnout."

"Kde to jsme?"

"N ad nějakou vodou, poslušně prosím, moc vody je to, asi spadnem do moře."

Major Gregorescu omdlel a zaklínoval své tlusté břicho do tyčí, takže pevně vězel v kovové konstrukci.

A nad Středozemním mořem zpíval si dobrý voják Švejk: "*Kdo chce býti veliký, musí jísti knedlíky, ajn, cvaj, na vojně ho nezabijou, ajn, cvaj, poněvadž jed knedlíky, ty vojanský knedlíky jako hlavy veliký, ajn, cvaj.*"

A dál si zpíval dobrý voják Švejk nad těmi obrovskými plochami moře ve výši jednoho tisíce metrů: "*Mašíruje Grenewil Prašnou bránou na špacír...*"

Mořský vzduch probudil majora ze mdloby. Podíval se do té příšerné hloubky, a zpozorovav moře, zvolal: "Diu, diu," a omdlel poznovu.

Letěli nocí a letěli pořád. Najednou dobrý voják Švejk zatřásl majorem a řekl dobrácky: "Poslušně hlásím, že letíme dolů, ale nějak volně."

Klouzavým letem snesl se aeroplán, kterému došel benzín, do palmového háje u Tripolisu v Africe.

A dobrý voják Švejk, pomáhaje majorovi z aeroplánu, zasalutoval a řekl: "Poslušně hlásím, že je vše v pořádku."

Byl to světový rekord, jenž dokázal dobrý voják Švejk, který přeletěl Alpy, jižní Evropu, Středozemní moře a snesl se v Africe.

Major, vida kolem sebe palmy, dal Švejkovi dva pohlavky, které přijal dobrý voják Švejk s úsměvem, neboť konal jen svou povinnost, když mu řekl poručík Herzig: "Letíte ke všem čertům."

Co se stalo dál, o tom těžko povídat, poněvadž bylo by snad velice nepříjemné pro ministerstvo vojenství, které jistě zapře, že by nyní u Tripolisu spadl rakouský aeroplán, neboť tím octli bychom se před velkou mezinárodní zápletkou.

Dobrý voják Švejk v zajetí

Tak daleko jsi to tedy dopracoval, můj dobrý vojáku Švejku! V Národní politice a jiných úředních věstnicích objevilo se tvé jméno spojené s několika paragrafy trestního zákona. Všichni, kdož tě znali, čtli s podivením:

"C. k. zemský jakožto trestní soud v Praze, oddělení IV, nařídil zabavit jmění Josefa Švejka, obuvníka, posledně bytem na Král. Vinohradech, pro zločin zběhnutí k nepříteli, velezrády a zločin proti válečné moci státu podle § 183-194, č. 1334, lit. c, a § 327 vojenského trestního zákona."

Jak ses dostal do styku s těmi číslicemi ty, jenž jsi přece císaři pánu chtěl sloužit 'do roztrhání těla'?

I.

Dobrý voják Švejk trpěl revmatismem, a proto možno tuto kapitolu nadepsat "Válka i revmatismus". Když válka vypukla, nalezla Švejka i s jeho slavnou minulostí na posteli. Ve skříni visely staré vojenské parádní kalhoty a jeho čepice s vyleštěným 'Für Jüdische Interesse', kterou si soused vypůjčoval vždy na reduty a jiné maskarní zábavy.

Vidíme tedy, že dobrý voják Švejk odložil již před časem uniformu a obsadil malý obuvnický krám na Vinohradech, kde žil v bázni boží a kde mu pravidelně jednou za rok otékaly nohy.

Všichni, kdož přicházeli do jeho krámu, aby si tam dali podrazit boty, museli si všimnouti strašně křiklavého obrazu Františka Josefa, visícího na stěně právě naproti dveřím.

Tam tedy visel nejvyšší vojenský pán, přihloupě se usmívající na všechny Švejkovy zákazníky. Visel tam ten, pro kterého chtěl sloužit Švejk až do roztrhání těla, kvůli čemuž dostal se i před superarbitrační komisi, neboť vojenští páni nechápali, že někdo může mít zdravý rozum a chtít tohleto udělat pro císaře pána.

V kanceláři regimentu pod číslem 16112 byl uschován akt týkající se průběhu i výsledku superarbitračního řízení s dobrým vojákem Švejkem.

Jeho oddanost k císaři pánu vylíčena tam byla jako těžká psychóza zcela dle slov pana štábního lékaře, který, když došla řada na Švejka, řekl šikovateli: "Zavolají sem toho blba."

Marně tvrdil dobrý voják Švejk, že z vojny nepůjde, že chce sloužit dál. Objevili mu zvláštní výrůstek na spodní dutině lebeční kosti, a když mu major z komise řekl: "Voni jsou kolosální idiot, voni by chtěli nakonec do jenerálního štábu," tu opakoval vždy Švejk dobromyslně: "Když myslíš, pane major, že bych to tam vytrh."

Za tento výrok dostal osm dní samovazby. Tři dni mu tam zapomněli dát jíst, a když konečně jeho lhůta vypršela, vedli ho do plukovní kanceláře, dali mu bílý lístek, že pro blbost propouští z vojny, dva vojáci vedli ho pak zpět nahoru, aby si vzal s sebou své věci, a opět ho vyváděli ven z kasáren.

U vrat hodil Švejk kufřík na zemí a zvolal: "Já z vojny nechci, já chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla." Na tato vznešená slova odpověděli průvodčí tím, že mu rýpli pěstí pod žebra a za přispění několika kasárenských povalečů vytlačili ho z kasárenských vrat.

Byl na civilní dlažbě ulic. Je to možné, že již nikdy nebude na kasárenském dvoře naslouchat, až plechová hudba bude cvičit "Gott erhalte"? Jest to možné, že již nikdy cvičíši mu šikovatel nerýpne pěstí do břicha a neřekne: "Koukej mně do vočí, koukej mně příjemně do vočí, nebo z tebe udělám zadělávané dršťky, vopice!" A je to možné, že již nikdy mu neřekne nadporučík Wagenknecht: "Sie böhmischer Schweinhund, mit ihrer weissroten Meerschweinasse!" Nevrátí se již ty krásné časy?

A dobrý voják Švejk odhodlaně obrátil své kroky k šedé, zasmušilé kasárenské budově, vystavěné císařem Josefem II., který se vysmíval, že kdysi chtěli lichtenštejnské dragouny národ

spasit katolicismem, a sám chtěl pomoci týmž dragounů udělat český národ šťastným germanizací: na nádvoří kasárenské budovy běhávali čeští vojáci ulici prutů a metel za to, že mluvivali česky, a na nádvoří týmž kasáren němečtí kaprálové bezpočtukrátě snažili se české paličaté hlavy pohlavky obeznámit s některými krásami německé řeči, s 'execírreglamá', s 'nieder, kehrt euch Trottl' a podobně.

A pečeť k tomu dodával velký černožlutý rakouský orel rozpínající svá křídla nad vraty kasáren. Pod jeho plechovým ohonem měli vrabci svá hnízda.

Z těchto kasáren roznášely se do světa a přicházely k interpelacím ve sněmovně mnohé případy týrání nováčků. Interpelace zapadly v kabinetu ministerstva vojenství a vrabci dál znečišťovali zeď, takže to dělalo dojem, že to dělá černožlutý rakouský orel.

A dobrý voják Švejk odhodlaně se vracel pod tohoto orla.

Na vojně se dlouho nevyjednává! Jenom ze slušnosti se ho zeptali, co si přeje v kasárnách civilista s bílým papírem, a když jim řekl, že chce sloužit dál císaři pánu až do roztrhání těla, vynesli ho opět na ulici.

Jest zcela obyčejným zjevem, že policejní strážník bývá nablízku kasáren. Dílem ze služební povinnosti, dílem též proto, že ho k těm místům poutá minulost. Zde vštípeny mu byly povinnosti ke státu, zde se naučil mluvit lámaně německy a zde cosi rakouského obestřelo a povleklo místo fosforu jeho šedivou hmotu mozkovou.

"Já chci dál sloužit," křičel Švejk, když ho strážník zdvíhal za límec ze země, "já chci dál sloužit císaři pánu!"

"Človče, neřvěte, nebo vás zatknou," poučoval ho strážník.

"Já chci..."

"Zdržte se všech projevů, ostatně jakápak dlouhá tahanice, ve jménu zákona vás zatýkám!"

Na strážnici rozlámal dobrý voják Švejk jednu židli, pryčnu v separaci, kam ho strčili, a pak ubíhaly již dny Švejkovy v klidu a tichu čtyř holých stěn u zemského trestního soudu, kam byl dopraven pro několik deliktů.

Státní zastupitelství snažilo se ze Švejka udělat politického zločince. Předně mu dokazovalo, že křičel něco o císaři pánu ve spojení s všeobecnou brannou povinností ("Já chci dál sloužit císaři pánu"), čímž způsobil shluknutí a shromáždění lidu, kteréž mělo vzápětí zakročení policejní stráže. Výkřiky Švejkovy o císaři pánu, třebaš by obžalovaný se snažil dáti jim opačný, seriózní význam, vyvolaly všeobecný smích diváků, čímž Švejk spáchal zločin proti veřejnému pokoji a řádu. Státní zastupitelství mělo za to, že Švejk činil tak zúmyslně. "Že se přitom vzepřel," stálo v obžalobě, "policejní stráž, jest nabíledni, což zahrnuje v sobě zločin veřejného násilí. Rozbité zařízení separace pak zločin poškození cizího majetku," neboť erár si cenil dřevěnou pryčnu na 240 korun, suma, za niž by mohl dát do separace pomalu postel z mahagonového dřeva.

Promluvili však soudní lékaři, kteří navázali na výrok vojenské lékařské komise, která propouštěla Švejka z vojenské služby. Celé dvě hodiny se přeli o to, zdali je Švejk blbý úplně, nebo jen duševně zatížený, či zdali je úplně normální.

Dr. Slavík hájil názor, že člověk může náhle zblbnout a že není přitom vědom svých činů.

"To mohu říci sám ze zkušenosti," pravil, "po své dlouholeté soudní praxi."

Pak přinesli soudním lékařům od Brejšky snídani a lékaři při smažených kotletách se usnesli, že v případě Švejkově jde opravdu o těžký případ vleklé poruchy mysli.

Dr. Slavík chtěl ještě něco říci, pak si to ale rozmyslil a objednal si ještě čtvrtku vína a podepsal též soudní nález lékařský.

Z nálezu toho vyjímáme pouze stať, kde se mluví o císaři pánu: "Soudní lékaři jsou toho mínění, že obžalovaný Švejk, dáváje různými výkřiky najevo, že chce císaři pánu sloužit až do

roztrhání těla, činil tak z mdlého rozumu, neboť soudní lékaři mají za to, že normálně duševně vyvinutý člověk rád se zbaví toho, aby na vojně sloužil. Láska Švejkova k císaři pánu jest abnormální, vyplývající jediné z jeho nízké duševní úrovně."

Švejk byl propuštěn na svobodu. Sedával v malém výčepu naproti kasárnám, odkud ho kdysi vyhnali. A pozdě v noci viděli opozdílí chodci plížit se kolem kasáren tajemnou postavu, která s výkřikem: "Já chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla" dala se na útěk a zmizela v temnu ulice.

To byl bývalý dobrý voják Švejk. Jednou v zimě našli ho u kasáren k ránu ležet na chodníku. Vedle něho ležela prázdná láhev s etiketou Císařův čertův likér a Švejk, leže na sněhu, neohroženě si zpíval, což z dálky vypadalo jako volání o pomoc a chvílemi jako válečný řev Indiánů Sioux:

"Bylá bitvá bylá, tám u Solferiná, teklo tam krvé moc, krvé pod koléna a na fůry mása, vždyť se tam sekála osmnáctá chása, hop, hop, hop. Osmnáctá cháso, neboj ty se nouze, vždyť za tébou vézou peníze na voze. Peníze na voze a mináz v kočáře ..."

"Kerépak regíment tohleto dokáže," řval Švejk do ranního ticha činžáků, váleje se labužnický ve sněhu na chodníku.

Od té doby datuje se jeho revmatismus.

Válka našla tedy Švejka na posteli po čtyřech letech civilního života. V posledních letech Rakousko, stát politicky zajímavý a přímo zábavný, pomalu připravovalo svou záhubu. Rakousko nemělo jiné touhy než se stát zbytečným. Rakouská ctižádost nedovedla si představit svou roli jinak než jako opelichaná slepice, kterou honí kuchařka s nožem v ruce po dvoře.

A dobrý voják Švejk má revmatismus. Rakousko vypovídá válku, zapomínajíc, že s bajonety lze vše dělat, jen ne se na ně posadit. Ale Rakousko mělo dobrého vojáka Švejka.

Když roznesly se zprávy o mobilizaci, mazal mu právě učedník Bohuslav nohy ichtyolovou mastí. Zatínaje zuby vrčel Švejk: "Srbové, Srbové."

Kvečeru přišel na návštěvu jeho soused, deštníkářský mistr Bílek "Už to mám," volal již ve dveřích, mávaje nějakou listinou, "do čtyřiaadvaceti hodin mám být u regimentu. Ztracení lumpové."

A Bílek se rozhovořil jako tisíce a tisíce jiných. Císaře pána nazval starým partykou, šelmou, pro kterou je kulky škoda, a Švejk cítil, jak při tom hlučném hovoru všechny nervy v palcích na nohou mu bolestně cukají, jak mu to kroutí nohy, a vzdychal: "Ježíšmarjá, co to povídáš, mne to trhá, to je bolest. Když já maširoval z Tridentu na Vale di Calogno v čtyřiceti stupních vedra padesát kilometrů do výšky půltřetího tisíce metrů! - Císař je pašák, ježíšmarjá, to mne to trhá, to máš, jako kdybys měl nohy ve žhavých kleštích."

Ale Bílek vyložil dále svůj program: Císař, starý Procházka, je ničema, jestli tam v Sarajevu šlápli na krk následníku trůnu, proč tam ostatně lez, kvůli tomu jeho, Bílka, tahají pryč od ženy, dětí a má střílet do Srbů. Co by střílel, kvůli komu, proč a zač? Srbové mu nic neudělali. Copak je nějaký kamarád žvanila Viléma? Nakonec by mu snad ten starý lotr rozkazoval, aby střílel do vlastního táty.

Švejk ho neposlouchal, neboť revmatické bolesti probíhaly mu tělem. Revma zatlačilo úplně do pozadí císaře pána a na okamžik vyhladilo jeho loajální uvědomění. A někde daleko visel nad Rakouskem nový Králové Hradec.

Druhý den, dříve ještě než dr. Groš mohl u místodržitele za svou osobu tlumočit zbaběle loajální pocity při vypovězení války, dobrý voják Švejk za velkého sběhu lidu uspořádal po pražských ulicích jiný loajální projev.

Ve vozíku, kterým vozí ošetřovatelé nemocných lidí stíženě vysycháním míchy, vypůjčeném od Stoupy, dal se vozit, v každé ruce berlu, ulicemi královského města učedníkem Bohuslavem,

vykřikuje do rozrušeného okolí: "Na Bělehrad, na Bělehrad!"

Lidé se smáli, přidávali se k zástupu a u Muzea dostal nějaký žid, který zvolal "Heil!", první ránu. Na rohu Krakovské ulice dav zmlátil tři buršáky a průvod za zpěvu "Nemelem, nemelem" dostal se až k Vodičkově ulici, kde dobrý voják Švejk vztyčuje se bolestí ve vozíku a rozmachuje kolem berlemi, zvolal: "Ještě jednou na Bělehrad, na Bělehrad!" A vtom již do toho vrazila policie pěší i jízdní.

Za pět minut nato Švejk, sedě na vozíku, byl s učedníkem jediným civilistou mezi mořem policejních uniforem. Právě se setkal u jeho vozíčku policejní komisař Klima s inspektorem jízdní policie Klaussem. "Dobrý lov," pozdravil Klima. "Dobrý lov," odpověděl Klaus.

"Lezte ven," poroučel nějaký jiný vousatý policejní inspektor Švejkovi.

"Nemohu, mám revma, já jsem přece..."

"Držte hubu," řekl k němu komisař Klima, "my tomu rozumíme, vytáhněte ho z vozíku!"

Čtyři strážníci se vrhli na Švejka, zatímco šest jízdních a dvanáct pěších vleklo do Vodičkovy ulice učedníka Bohuslava, který řval na celé kolo: "Pane mistr, pane mistr, já jdu s těma pány!"

Čtyři strážníci s neobyčejnou úřední horlivostí snažili se zatím postavit revmatika Švejka na nohy. Švejk zatínal bolestí zuby: "Nemohu..."

"Naložte toho simulanta do vozíku," zněl nový rozkaz, který byl bleskurychle vykonán, přičemž praskl Švejkovi vzadu kabát i podšívka vesty a roztrhl se límec, který zůstal v ruce jednomu strážníkovi.

Dva strážníci vzadu tlačili vozík se vzácnou kořistí, asi dvacet jich šlo po straně a po obou stranách zachmuřeně jeli v počtu osmi jízdní vítězové.

Kohoutí péra jim vlála, koně ržáli, celý průvod táhl na policejní ředitelství a dobrý voják Švejk se počal dobromyslně usmívat. Cítil, že jeho nohy stávají se jaksi volnějšími. Mohl bez bolesti pohybovat prsty v botě a Švejk stál před velkou záhadou. Jeho revmatismus pomalu mizel a mizel, čím více se blížili policejnímu ředitelství. Tváří v tvář celému policejnímu systému revmatismus se ztrácel, a když za Švejkem zapadla vrata ředitelství v Bartolomějské ulici, dobrý voják Švejk snažil se vyskočit z vozíku. Bylo to považováno za nový projev.

"Odneste ho nahoru," poručil komisař Klima a za chvíli Švejk octl se ve vyšetřovacím oddělení státní policie pražské.

Tak skončila jeho manifestace.

II.

Vypuknutí války znamenalo pro státní policii něco, čím opět ožily síně policejního ředitelství. Každou chvíli někoho přiváděli a posazovali do separace. Na dvoře, kterému vévodí stará věž s policejním muzeem, procházeli se lidé, kteří ještě včera klidně usínali a na samém počátku této velké doby přemýšleli ve svých domácnostech, co zítra bude k obědu. V noci pro ně přišli a jídelní lístek byl rozluštěn. Měli praženku s jedním zoufale na špíně plovoucím lojovým škvarkem ve špinavém plechovém kotlíku. Nyní je vyháněli na dvůr, na který ústila zamřížovaná okna jejich nových příbytků, aby vytrávili a dostali chuť nikoliv jen na polévku, nýbrž i na pokání. .

Prager Tagblatt

Když si šli redaktoři pražských deníků pro zprávy o zlámaných nohách, přejetých psech a vyloupených půdách na policejní ředitelství, museli jít podél oken, jimiž bylo vidět na skupinu vězňů, procházejících se zasmušile po dvoře. .

To mělo být jakousi denní průpravou z počátku války pro české novináře. .

Později mnozí z nich též tak s hlavou svěšenou chodili po tomto dvoře a odpočítávali krok a mnoho z nich se také dívalo zamřížovanými okny policejního ředitelství. .

Švejk se ocitl na špinavém slamníku v podivně pestré společnosti. Nějaký starý hostinský vykládal právě, že když vypukla válka, přišel k němu host, poručil si sklenici piva a spustil pianolu, aby hrála "Hej, Slované". Pak přišel policejní strážník, chvíli poslouchal, odešel, host také odešel a ráno přišli si pro něho do hostince detektivové. Zavřeli také jeho číšnici, která nebyla onoho dne právě ve službě, ale to nevadí. Nyní každý den ji potkává, když se obě zatčená pohlaví střídají v procházce po dvoře. Křičí na něho: "Vy starý kocoure" a dává si na jeho účet donášet obědy z hostince. .

Na slamníku naproti seděl hubený vytáhlý mladík s černou kravatou a dlouhými vlasy. To byl vyložený optimista. Mluvil stále cosi o svobodě a podle řeči se zdálo, že očekával, že mu strážník na chodbě každou chvíli musí přinést cigarety za poslední korunu, kterou mu odevzdal včera ráno, aby koupil športky. .

Velmi zamyšleně se tvářil pán v prostředních letech, velmi slušně oděný, který se včera dostal do chumlu před Prager Tagblattem v Panské ulici. Někdo ho zatkl, radu od místodržitelství, omdlel jim rozčilením, dopravili ho na policejní ředitelství v truhle a pak našli u něho v kapse nějaké kamení. Ještě ho nevyslechli. Domnívají se, že chtěl vytlouci Prager Tagblatt, on, místodržitelství rada, který nechte kromě úředního deníčku jiných novin než Prager Tagblatt, za manželku má Němkyni a

Švejk slyšel ještě nějaké nadávky a nějaký drobný človíček vyskočil na kavalec a křičel ze zamřížovaného okna: "Vrahové!" .

"Opravdu, pánové," ozval se ošumělý člověk u dveří, "já řekněme jsem zloděj, mne chytili v bytě kupce Horníčka, nu chytili mne, v kapse kupcovy peníze, v druhé kapse paklíče, byt přeházený, propad jsem, páni, to je venkoncem spravedlivé. Ale vás, můj bože, proč vás?" .

Mladík s černou kravatou počal mluvit opět o svobodě, klepal na dveře separace a tvářil se vůbec lehkomyšlně. Měl za sebou pestrout minulost, byl zapleten též kdysi do antimilitaristického procesu, napsal před časem do Mladých proudů dva fejetony proti vídeňské vládě a jejímu vykořisťování českých duší. To bylo zkonfiskováno. .

Láska k národu byla vždy v očích rakouských úřadů přítěžující okolností, zločinem, a nyní s válkou přišla chvíle, kdy Rakousko vrhalo uražené a ponížené za mříže. To se stalo i mladíkovi s černou kravatou.

Byli tu namačkání druh na druhu. Tvořili skupiny a v jedné hovořil mladý suplující profesor z Vinohrad zatčený včera, poněvadž v kavárně zvolal "Ať žije Srbsko!" .

Nemluvil o politice, neboť zdálo se mu to urážkou zde mřížemi. Vykládal nějakou anekdotu ze žakovského zákulisí gymnázia. .

Švejk za těchto několik okamžiků nezpozoroval mezi všemi lidmi zde ani sebemenšího příznaku lítosti, ani sebemenší stopy, že by někoho tísnily vzpomínky na 'zločiny', z kterých je policie obviňovala. .

Mladý úředník od berního ředitelství hlasitě se smál. Byl zatčen předvčirem u německého konzulátu na Havlíčkovi náměstí, že se smál. Není-liž to také k smíchu a nestojí-li to za poznámku před celým davem, srovnat manifesty před německým konzulátem, uspořádanou německý studenty, židovskými příručními a několika babami z 'lehrerinnenvereinu' na náměstí, které nese hrdě jméno Karla Havlíčka? Německý konzulát! Ta nejsprostší urážka Havlíčkově památce! Třeba to jen srovnat s jeho "Hoj, vy Němci chámi, nehrajeme s vámi, co jste si tam nadrobili, sežerte si sami". .

Mladý úředník byl v dobré náladě, jako by byl rád, že je vytržen ze šablonovosti kancelářského živoření. .

Ze sousedních separací bylo slyšet zpěv. Bylo to jako v dobách politického kvašení, v dobách Omladiny. A na radnici primátor Groš, největší ostuda Prahy za tři sta let, kdy Praha úpěla pod

panstvím Habsburků, ve zvláštním zasedání, zapomenuv, že radnicí táhnou vzpomínky z české historie, které dokazují pravý opak toho, než co žvaní, promlouvá o císaři pánu jako o vlastním příteli Poláků. .

A v tu dobu vlaky odvážely již rezervisty na srbské bojiště. Čeští rezervisti jeli proti Srbům, ale na vagóny, které je odvážely, napsali "Sláva Srbům!" .

A poznovu to burácelo nádvořím policejního ředitelství refrénem "A bourali vesele to Rakousko zpuchřelé!" Zelené vozy s poetickým jménem zelený anton vyjížděly každou chvíli ze dvora a odvážely ženy i muže k vojenskému soudu na Hradčany...

Švejk zakryl si tvář, dal se do pláče a zvolal jako filozof Chatrian: "A já to s nimi tak dobře myslil, a oni mne bijí, utrhají mi a podezřívají mé ryzí úmysly. Ani nevíte, jak mne to bolí; nechte mne, ať se v tichu vypláči, slzy dokazují, jak jsem dobrým. Myslím na nešťastníky, kteří mne pronásledují." .

"To je hezké," ozval se mladík s černou kravatou, "my dostaneme od nich bití, a vy je ještě litujete." .

Švejk jim vyložil svůj případ a svou vojenskou slávu. Vysvětlil jim, jak chtěl sloužiti císaři pánu do roztrhání těla a jak ho vojenské úřady uznaly za blba.

Omylem zatčený místodržitelský rada poznamenal, že proroka Jeremiáše řezali pilou. Pak zavolali místodržitelského radu k výsledku a za půl hodiny přišel strážník a doručil do separace od místodržitelského rady Švejkovi krabičku se sto memfiskami. Na krabičce bylo napsáno: "Auf freien Fuss gesetzt." (Propuštěn na svobodu.) Memfisky dodaly Švejkovi opět ducha. Rozdělil se o ně se zatčenými, jen mladík s černou vázankou nepřijal ani jedné cigarety. .

"Beztoho byl to zrádce," odůvodňoval své chování, "pak čekám, že mně přinesou za mé peníze športky." Pozdě večer odvedli Švejka k výsledku, neboť jeho případ byl kromobyčejné důležitosti. .

Po jeho odchodu všichni v separaci souhlasili, že to s ním dopadne špatně.

III.

Švejka vedli k výsledku do oddělení státní policie přímo k policejnímu komisaři Klímovi a Slavičkovi. Tito dva představitelé aparátu státní policie od vypuknutí války až po objevení Švejka v kanceláři vyšetřili několik set případů udání, provedli spoustu domovních prohlídek a odváděli muže od teplých večerů do Bartolomějské ulice. Jest zajímavé, proč department pražské státní policie právě se usadil v ulici připomínající svým jménem bartolomějskou noc. .

Nad stolem komisaře Klímy jako náhodou visel obraz rakouského ministra Beusta, který kdysi řekl: "Man muss die Tschechen an die Wand drücken." A Chum, Klíma a Slaviček, tento ničemný triumvirát nad stověžatou Prahou, tato německo-křižácká hegemonie nad Čechy v rakouské policejní uniformě, řídili se podle slov nebožtíka Beusta. Tlačili Čechy ke zdi o přítrž. .

Policejnímu aparátu v Praze dána vídeňskou vládou prostě carte blanche: "Dělej, co chceš a co se ti líbí, jenom Čechy znič!" .

Zde prováděli tito ničemové výsledky, viděli slzy žen, jichž muže hnalo Rakousko na jatky a které pronesly přitom svá mínění, slyšeli tu mínění lidí prostých i inteligentů, poznali, jak se český člověk dívá na celou válku. Zde to stálo v hromadách protokolů, které se kupily všude a ve velkých balících odvážely k vojenskému soudu na Hradčany. .

Místnost byla prosycena proklínáním, urážkami a násilím. A oba komisaři, Klíma i Slaviček, byli přitom usměvaví, mnuli si ruce, mluvili ironicky a na bodrém jich vzezření bylo vidět, že jim mučení národa jde k duhu. Kdo je viděl ponejprv, na toho dělali dojem dobráckého měšťáka z nějaké veselo hry, který nápadněji nezasahuje v děj. .

Při domovních prohlídkách, zatímco komisař Klíma zatýkal pana manžela, bavil se komisař

Slaviček s manželkou zatčeného o obrazech, které visely na stěně a které nadzvedal, prohlížel noty na pianě a s roztomilou nenuceností starého domácího přítele odkrýval pokrývky na manželských postelích a šťáral se usměvavě v toaletních stolcích provázeje své počínání různými žertíky. .

Tato umělá vlídnost rázem z nich spadla, když byli doma na Bartolomějské ulici. Jich úřadovny byly benátskými mučírny s odleskem inkvizičního tribunálu staré Sevilly. Zde se již nemluvalo v rukavičkách, zde nejjemnějším slovem bylo "Držte hubu!" .

Jako by se to právě zde ještě poznovu muselo každému uvádět, když celý národ po celých tři sta let takovým heslem očkovali z Vídně. .

Je přirozené, že všichni, kteří sem byli přivedeni, chtěli něco říci. Švejk měl také podobnou náladu, když stál mezi dvěma strážníky tváří v tvář velkým inkvizitorům Klímovi i Slavičkovi.

"Držte hubu!" řekl komisař Klíma a odněkud z rohu kanceláře jako ozvěnou se ozvalo: "Držte hubu!" .

"Držte hubu!" řekli také oba policejní strážníci tiše. Švejkovy dobrácké oči upřely se tak nevinně na komisaře Klímu, že počal zuřivě listovat v kupě papíru na stole. .

"Vy jste Josef Švejk, obuvník z Královských Vinohradů?" .

Jakýsi nebeský klid rozhostil se na Švejkově tváři. To známé z vojny "Držte hubu" uvedlo ho daleko do minulých časů. Přiložil ruku k hlavě, jako když vzdává čest, a jeho nevinné modré oči

"Vy nejste blbec," ozval se po chvíli opět komisař Klíma, šermuje nějakou listinou, "vy jste vyložený darebák, lump, lotr. Vás nejlépe zastřelit, vy velezrádce. Kde je to vaše revma? Vy jste způsobil sběh lidu, vy jste šťval přímo i nepřímou proti vojenské akci. Dal jste se vozit na vozíku jako mrzák po ulicích a křičel jste 'Na Bělehrad, na Bělehrad!' Tím mrzákem mělo být v očích shluklého davu Rakousko." .

"Podívejte se na tyto výpovědi svědků," mluvil dál, "zde vidíte například výpověď vrchního inspektora jízdní policejní stráže Klause, který ve vašem excessu viděl potupnou alegorii rakouského mocnářství. Držte hubu, my víme, co jste si myslel." .

Švejkovy modré oči dobrácky se vpily do tváře komisaře Klímy. "Poslušně hlásím," řekla stará vojna, "že jsem si myslel ..." .

"Jen se nestyďte," ozval se komisař Slaviček, "a nedívejte se na nás tak pitomě, řekněte to přímo: Já jsem si myslel; že mně ta legrace projde. Ale to jste se strašně mylil, na to jsou vojenské soudy. Vy jste se vzbouřil. Teď je válka. Vy jste na to čekal." .

"Poslušně hlásím," ozval se Švejk, "že jsem nečekal na válku, já mám revma, ale chci sloužit císaři pánu do roztrhání těla." .

Opět padla ta vznešená věta, bohužel takový projev ve válce je ošemetná věc, neboť v těch dobách je na policii tolik práce, že se velmi snadno může v tom spěchu stát omyl a v protokole se taková slova "císař pán" a "roztrhání" přehodí. Tak se stalo v tomto případě. .

Je to prostý, lehce vysvětlitelný omyl. Úřady počítaly s možností takového neštěstí, a proto ve spisech, provázejících Švejka k vojenskému soudu na Hradčany, stálo mezi jiným: "Švejk při výslechu mezi jiným se vyjádřil, že ačkoliv jeho tělo je stíženo revmatismem, než by sloužil císař pánu, že ho raději roztrhá." .

Jak říkám, jest to pouhý omyl vzniklý z přepracovanosti úřednictva, dbalého svých povinností k státu, které snažil se podat těmi slovy věrný obraz smýšlení českého lidu. .

(Bude-li to někoho zajímat, poznamenávám, že Klíma i Slaviček bydlí naproti Riegrovým sadům a že mají vyhlídku na dva jasanův v parku. Jsou to zdravé stromy se silným větvemi. Komisař Klíma má kolem krku 40 cm, komisař Slaviček 42 cm.

IV.

Snad každý ví, že Havlíčkova charakteristika vojenských soudů začíná slovy: "Vojenský soud, to je samec." Na 20 000 obětí tohoto soudu v českých zemích od počátku války mohlo by klidně podepsat Havlíčkův výrok. Počítáme-li průměrem pět let žaláře na jednotlivce, dělá to pěknou sumu 100 000 roků vězení pro český národ. Toho zde ještě nebylo. Kde z rodiny přímo někoho nehnali na bodáky a do deště granátů, posadili ho do chládku. I rakouské vojenské soudy tohle vše odůvodňovaly mimořádnými poměry a kolem každého českého občana upevnily minovou síť vojenských článků (Kriegsartikel). Nejzábavnější z nich byly článek 14 a 15 o velezradě a urážce Veličenstva.

Pokud se pamatují, provinil se proti ním například mezi jinými hluchoněmý zahradník z malostranského ústavu hluchoněmých, obžalovaný, že v kostele u sv. Tomáše ostentativně nezpíval císařskou hymnu a dělal poznámky.

V ostatních devatenácti člancích visel nad českým člověkem neustále Damoklův meč. Člověk přišel z venkova do Prahy, najal si v hotelu byt, mluvil ze spaní a měl strach, jestli ve spaní nespáchal rušení veřejného pokoje a řádu. Šel si koupit noviny a zastavil se před vyvěšenými telegramy v redakci, zasílanými c. a k. korespondenční kanceláří. Přitochí se k němu nějaký človíček a řekne: "Jak to jde." Dostane odpověď, a už se šlo Ferdinandovou třídou na policejní ředitelství a odtud na Hradčany. Byl-li při tom sběh lidu, byl na to vojenský článek o pozdvižení a vzbouření.

Nikdo nebyl jist, že neuvidí to lidumilné zařízení. V kavárnách, trafikách, restauracích, v obchodech vždy se vyskytl nějaký německý žid nebo židovka či jiný loajální denunciant.

Pošlou služku k hokynářce, a ona se nevrací. Ubohá Máry je zatím již u vojenského soudu.

Průběh vojenského líčení býval tento: Obžalovaného nebo obžalovanou přivedli pod bajonety k výsledku pře auditora. Pak zavolali svědky. Vypovídal-li nějaký svědek příznivě pro obžalovaného, byl obyčejně také zavřen. Byli-li všichni svědkové zavřeni a tak předběžné vyšetřování skončeno, sešel se z rozkazu velitele soud. Jeden auditor, jeden voják obecný, jeden svobodník, jeden desátník, jeden šikovatel, jeden nadporučík, jeden setník, jeden štábní důstojník.

Nejsmutnější úlohu u takového vojenského soudu hrál vždy takzvaný voják obecný. Ten věděl, že musí hlasovat pro vinu. Vojna je vojna, a když skládal soudní přísahu s ostatními, že chce jenom podle práva a nejlepšího svědomí soudit, viděl před sebou 'špangle'.

Svobodník, nejnešťastnější šarže na vojně, kromě svého jména neměl nic svobodného na sobě, natož aby hlasoval proti uznání viny.

Desátníci pak dělají vždy, co dělá šikovatel, a šikovatel viděl v každém obžalovaném civilistovi lumpa. Poručík nebo nadporučík nemohl přece nikdy říci, když viděl 'diese verfluchte tschechische Bande': "Nikoliv, není vinen." Stejně soudili setník a štábní důstojník, neboť přišel čas, kdy český národ bylo možno tak krásně a hladce přivést na šibenici a do žaláře. Každému soudci přísluší právo k otázkám. Nikdo se přitom na nic neptá obžalovaného. Otázky kladou se jen auditorovi, který objasňuje velmi srozumitelně, že obžalovaný je největší lotr na světě, že byl v Sokole, že četl Samostatnost apod. Auditor dává své poučující zdání (volens informativum), kde jasně líčí a shrnuje povahu činu a uvádí všechny přítěžující okolnosti, například že obžalovaný býval kdysi menšinovým pracovníkem, a vůbec vše, proč jemu zdá se být obžalovaný vinným. Nakonec auditor vyřkne, jaký trest má obžalovaného stihnout.

Po skončené rozpravě přikročí se k hlasování o vině, a to sbírají se hlasy od nejnižší šarže až k předsedovi, kterému přísluší dva, a konečně auditorovi jeden hlas.

Obžalovaný bývá tedy vždy odsouzen všemi devíti hlasy. To je první základní pravidlo vojenských soudů. A to je ta pravá vojenská disciplína: každý ze soudců napíše do zápisníku

odpověď na otázku, je-li obžalovaný vinen, "Ja".

Aby pak přece jen nemohla snad náhodou být porušena vojenská disciplína, když soudili Čecha vojenským soudem, od prostého vojáka až po štábního důstojníka pravidelně soudci byli Němci.

Bylo to zcela jasné, tak asi, jako kdyby sbor psů rozhodoval o osudu nějakého uštvaného kocoura.

Celé řízení vojenských soudů v Rakousku bylo pokud možno krátké a úsečné.

Ve sta případech mohl si obžalovaný ještě přecíst, že ho budou dvě setniny provázet na popraviště.

Byl-li český člověk úplně nevinný, bylo to jen polehčující okolností. Jeho národnost předpokládala určitou vinu; a tak dostal v nejlepším případě osmnáct měsíců, jako celá řada těch starých českých maticek, jichž syny Rakousko ubíjelo. Jich nevinný egoismus, který vyjádřily často větami, v nichž úřady viděly porušení hrozných paragrafů, provázen byl úsměšky pánů auditorů.

Pod tíhou životních starostí do země sehnuté ženy byly stejně obětí rakouské vyhlazovací politiky, jako byli oběti mladí lidé, jež zachvátil duch protestu v prostředí prosyceném slzami.

Líčení před vojenskými soudy bylo zvláštním divadlem. Knihaři ze Smíchova, který byl postaven před vojenský soud proto, že v restauraci U anděla nalepil plakát Učte se rusky, řekl auditor: "Dostal jste deset let těžkého žaláře, abyste se mohl v klidu naučiti rusky."

Veselý auditor, který v německém kasíně bavil vždy celou společnost, vypravoval, jak dnes české čarodějnice dali pět let.

A před tohoto veselého auditora přišel Švejk k výsledku. Jak tu stál, po obou stranách vojáka s bajonetem, jeho milé dobré oči bloudily po celé místnosti a zdály se burcovati svědomí celého okolí. Auditora, akta, skříň v rohu i provázející ho vojáky.

Byl v stavu jakési exaltace mučednictví, dobráckého, spokojeného mučednictví. Jeho zraky zdály se blouditi někde daleko, až tam k neznámým mystickým světům.

Nebeský klid rozhostil se po jeho tváři a v duši mu bylo tak, jako by mu řekl ještě v dobách jeho vojny nebožtík hejtman Kábr: "Voni nebrečejí, voni se nerouhají věčné spravedlnosti, jestli jsou nevinnej, tak se to ukáže, prozatím mají pět dní 'fršerft', aby věděli, Švejk, že jich chápu a že nejsem žádnéj lidožrout."

Auditor, dívaje se na Švejka, usmíval se a kroutil si cigaretu. Švejkovi bylo tak nějak mile. Zdálo se mu, že jeho v mučednictví skončí se co nejdřív a že zde uznají jeho jednání správným a manifestaci nejlepším činem.

"Tak vy jste ten revmatik?" řekl auditor, stále se usmívaje.

"Ano, k službám," odpověděl Švejk, "já jsem ten revmatik." A usmál se také.

"Tak, tak," poznamenal veselý auditor, "vy jste tedy provedl švandu na Václavském náměstí. Byla to legrace, co říkáte, Švejk?" A opět se tak mile usmál, až Švejk zazářil a pln duševního uspokojení, vzpomínaje, jak ho odváželi na vozíku a co z toho vzešlo, odpověděl: "Ano, k službám, byla to legrace."

Auditor počal psát, a usmívaje se občas, otočil se na Švejka: "Tedy to byla švanda?"

"Ano, švanda, poslušně prosím, švanda to byla."

"Tak to podepište."

Švejk vzal pero a podepsal "Josef Švejk", dávaje si záležet na každém tahu.

"Můžete jít."

Švejk se obrátil ve dveřích. Veselý auditor opět si kroutil cigaretu a Švejk se ozval: "Jen bych prosil, pane lajtnant, aby se to brzo skončilo."

Bylo mu lehce u srdce, a když se ho ptali spolubydlící v jeho cele, jak to dopadlo, řekl: "Jak

to mohlo dopadnout? Všechno je v úplném pořádku, pan lajtnant je náramně hodný člověk."

"Hodný člověk," řekl jeden z nich s úsměvem. A Švejk dobromyslně opakoval usměvavě po něm: "Dobrý člověk, velmi dobrý člověk."

Někdo u okna škrábal kouskem skla na špinavou omítku šibenici a pod to svá začáteční písmena M. Z.

Švejk byl v dobré náladě, smál se i tomu a vše mu připadalo tak bezstarostným, spokojeným, nebýt jen toho neustálého procházení těžkých kroků po chodbě a úsečného volání šarží, když se měnila stráž na chodbě. Švejk usnul klidným spánkem. Ráno ho probudil velký křik ze všech oken kolem velkého dvora. To věžňové zpěvem a hulákáním vítali nový den útrap. Z jednoho okna v druhém poschodí slyšel hlas svého učedníka Bohuslava, který volal: "Pane mistr, pane mistr, už jsem zde taky. Já jdu svědčit."

"Dobrytro, Bohuslav," volal nahoru Švejk.

To se opakovalo po celý týden. Švejk sedával na pryčně, s patrnou chutí jedl z kotlíku špinavou polévku a jakýsi divný chléb. Nebylo-li mu dříve jasno, jestli přece jen něco nespáchal, od oněch chvil, kdy byl vyslechnut auditorem a viděl jeho úsměv, byla úplně jasnou nejen jeho úplná nevina, ale i to, jak to dopadne.

V duchu opustil hradčanský vojenský soud a mysl jeho zaletěla na Vinohrady do malého krámků, svezla se po obraze Františka Josefa a vyhledala pod starou postelí dvě morčata. Švejk k smrti rád pěstoval morčata. A jich osud byl také jedinou chmurou zde.

Viděl je, bílé, černé a žluté, natažené s malým prasečím rypáčkem vzhůru k slamníku. A to bylo vše, co zde Švejkovi hýbalo myslí. Jeho úplná nevina, přesvědčení o dobrém výsledku pře a smrt opuštěných morčat.

Byl tam také vdovec, který, když šel jednou do práce: a potkal transport záložníků a viděl plačící ženy doprovázející své muže na poslední cestě, vzpomněl si; že měl také ženu, která ho tolik milovala, a bylo mu těch žen náhle líto, tak líto, že vykřikl: "Zahod'te to!" V tom okamžiku zdálo se mu to být tak strašně jednoduchým. Vojáci zahodí ručnice, bajonety a bude po válce. Ženy přestanou plakat ... A ten člověk měl doma dvě holčičky.

Sedával se Švejkem a oba hovořili. Švejk o morčatech a vdovec o svých dětech. Kdo jim dá teď jíst? A takových lidských morčat bylo v Čechách tisíce a jakási železná pěst drtila jejich hlavičky.

V.

Mezitím co byl Švejk zavřen, ruská vojska zabrala Lvov, oblehla Přemyšl, dole v Srbsku stálo to také velmi špatně s rakouskou armádou, lidé v Praze byli veselí a na Moravě dělali již přípravy k pečení koláčů, až přijdou kozáci.

Vojenský soud nestačil odsuzovat tucty a tucty občanů a se Švejkovou věcí šlo to pomalu kupředu.

Švejk byl úplně klidný. Každého rána vstal a první jeho slovo bylo, že se ptal otvorem ve dveřích vojáka na stráž, kdy už ho pustí. Obyčejně slyšel: "Halten sie kusch." Zvykl si na to jako na něco nutného, co se rozumí samo sebou, a vraceje se ode dveří s vyjasněnou tváří, velmi výrazně řekl vždy: "Jsem naprosto nevinný." Tak to řekl vznešeně, pateticky, cítě lahodnost slova "nevinný".

Konečně přišel jeho den. Vedli ho dolů, kde sedělo osm členů vojenského soudu. Auditor a šarže až po štábního důstojníka. Když Švejka přivedli, cítil se úplně bezpečným. S jakousi vděčností podíval se na soudní sbor a velmi příjemně na něho působila otázka auditorova, zdali nic nenamítá proti sestavení soudu.

Švejk, jaksi rozněžněn, řekl tklivě: "Chraň bůh, poslušně prosím, jak bych mohl něco

namítat."

Zapsali, že nenamítá, a auditor poručil, aby ho odvedli na chodbu.

Ze soudní síně k němu doléhal zvuk melodického hlasu auditorova, Švejk ani neposlouchal a nesnažil se zachytit něco z té řeči. Díval se zamřížovaným oknem chodby ven na ulici, mající obvyklou tvářnost starých hradčanských ulic. Tam chodily služky a paničky z nákupu, nějaký hoch si hvízdal pronikavě "Když jsem já šel do Vršovic na posvícení".

A auditor mluvil dál a dával své poučující zdání. Toto votum informativum bylo v rámci obvyklých žalob, které již bezpočtůkráte zde slyšely stěny. Dokazoval, že duch vzpoury již dávno vězel v Švejkovi; rozhovořil se o tom, že na samém počátku války Švejk snažil se zesměšnit válku a stavěl do bídného světla válečné operace Rakouska. Vyjmenoval tolik paragrafů, až prostý voják, desátník i svobodník se třásli hrůzou, a nakonec řekl, jaký trest má obžalovaného stihnout, a vyzval, aby se přikročilo k hlasování o vině obžalovaného.

Pak sepsali svůj výrok a podepsali. Přivedli obžalovaného Švejka. Všichni salutovali, důstojníci vytasili šavle.

Vše bylo tak slavnostní jako na vojenské parádě. Švejk nevinně se podíval na sbor vojenských soudců a důvěrně se usmál. A auditor četl. Začínalo to vznešeně jménem Jeho Veličenstva, bylo to propleteno větami jako "Švejk ist schuldig, dass er ..." a končilo to číslicí osm. Osm let!

Švejk nevěděl, co se s ním děje. Optal se ještě, jako by nevěřil svému sluchu: "Já tedy mám jít domů, mohu jít domů?"

"Ano," řekl veselý auditor, zapaluje si cigaretu, "přijdete domů za osm roků."

"Já jsem nevinnej," vykřikl Švejk.

"Můžete se do třiceti dnů odvolat, nebo to přijímáte?" Švejk viděl před sebou jen uniformy. Hlas auditorův nebyl již veselý. Byl úsečný, přísný.

"Přijímáte to?" rozkřikl se na něho a Švejk vzpomněl si na jednoho majora, když stál před lety u regimentraportu. Tenkrát byl obviněn, že kouřil ve skladišti. Pravdou bylo, že když tenkrát přišla inspekce, právě se bavil tím, že sbíral po skladišti odházené zbytky cigaret a jeden starý oharek měl právě v ruce.

A major tenkrát, když mu dával "dreissig verschärft", řekl k němu týmž ostrým tónem, nepřipouštějícím odmluvy: "Je to tak dobře?" A Švejk tenkrát řekl: "Poslušně hlásím, že je to tak dobře."

"Přijímáte to?" ještě jednou ozval se auditor a tu Švejk, prozářen a proniknut starou rakouskou vojenskou disciplínou, zasalutoval a hlásil: "Melde gehorsam, přijímám to."

A když přišel do své cely, vrhl se na pryčnu a dal se do řvaní: "Já jsem nevinnej. Já jsem nevinnej." Dal si na tom velice záležet. Protahoval 'néj' donekonečna a tolik mu to lahodilo. "Já jsem nevinnej," a ozvěnou ze dvora od protější stěny neslo se 'néj' donekonečna.

Pozitíří odvezli ho s jinými odsouzenci do vojenské trestnice v Thalerhofu-Zelling ve Štýrsku.

Ve Vídni se s jich transportem přihodil malý omyl. Jejich vagón přidali v Benešově k vojenskému vlaku vezoucím vojáky na srbské bojiště.

Německé paní házely i do jejich vagónu květiny a písčavými hlasy křičely: "Nieder mit den Serben!"

A Švejk, octnův se u stěny pootevřeného vagónu, zařval do té slávy: "Já jsem nevinnej!"

VI.

Ve vojenské trestnici v Thalerhofu-Zellingu byla většina civilistů, neboť civilové mají tu přednost a výhodu za války, že hynou pomalu někde za mřížemi, kdežto voják obyčejně bývá zastřelen po rozsudku polních soudů hned na místě. Thalerhof-Zelling zůstane vždy památným v dějinách bývalého Rakouska smutnou slávou jako mučírny Pozzi v dějinách starých Benátek.

V Thalerhofu-Zellingu našel jsi vždy dosti Němců, kteří plivali na transporty haličských Rusů nebo Srbů z Bačky a Bosny-Hercegoviny, internovaných tu ve vojenské trestnici, a trochu jen soudný divák byl by se začervenal při pohledu na ty zmučené průvody poplivaných žen a dětí, kterým vlada kladla za vinu, že chtějí zničit Rakousko.

Slunce tu svítí jasně, kolem hory, zeleň, čarokrásná nádhera, jako by krajina byla vymalována na půdě zlaté. Je to místo, kde by se mohl s prospěchem založit léčebný ústav.

V tom hlubokém údolí horském byl však jiný ústav léčebný. Systém oken s mřížemi, pod okny zeď a za zdí ploty s drátěnými překážkami. Zde měli se vyléčit snílkové, kteří žádali spravedlnost od ničemného braku, který nazývali Rakouskem. Skvrnitý a břišní tyf, ztuchlý kukuřičný chléb, trochu slané špinavé vody s dvěma fazolemi, to byly léčebné prostředky.

Vedle internovaných nešťastných příslušníků jiných neněmeckých národností v Thalerhofu-Zellingu jedno křídlo vyhrazeno pouze odsouzeným Čechům, nad nimiž triumfovala šavle. U vchodu do přijímací kanceláře trestnice velký rakouský orel nelítostně roztahoval ramena, jako by chtěl zastínit všechny poražené a zašlapané oběti.

Se zdejšími vězni zdál se být konec. Ale venku, daleko odtud, daleko na sever od Vídně, víc a více rozhořivaly se jiskry doutnající v popelu dlouhých staletí a ne zcela udušené všemožnými paragrafy.

První plaménky počaly ohlodávat rakouskou korunu. A Rakousko dobře samo netušilo, že rodí se zhoubu, jež podetne kořen soustátí. Český člověk chápe se dějinného svého poslání v zápase o svobodu. Pevně a vzpřímeně vztyčený prapor odboje mečem vryje svou sloku do obrovské písňové věže. O tom šeptaly vězňům lesy, které viděli z oken na alpských úbočích v Thalerhofu-Zellingu.

Viděl jsem na chodbě u přijímací kanceláře vyškrábáno jedním vězněm: "My se vás nebojíme."

Jeden z vězňů probodl jakéhosi generála, když prohlížel nenasytně trestnici. Vrazil mu do břicha nabroušenou lžící, poněvadž ji nepotřeboval, neboť jim dávali pramálo jíst. A přitom řekl: "Jakou cenu má pro nás život? Než pojďme, pomstíme se alespoň na svém nepříteli!"

To nepřišlo však do novin, poněvadž nabroušená lžice v břicho rakouského generála velmi špatně by se vyjímal vedle loajálních projevů, kterými zaplavovala c. k. korespondenční kancelář redakce.

Když Švejk definitivně dostal své číslo a trestanecké šaty a byl mu vykázan špinavý slamník v jedné místnosti, stále ještě nevycházel z údivu. Bylo mu zcela nepochopitelné, jak se do toho všeho zapletl. Chodil mezi spoluvězni se svěšenou hlavou a neustále mluvil pro sebe: "Přece nejsi blázen, vždyť se na vše dobře pamatuješ."

Zmocňovala se ho těžká melancholie. Nestaral se o nikoho kolem a smutné dny, trávené mezi holými zdmi, plynuly beznadějně donekonečna.

Někdy se dával do hovoru se stařečkem odněkud z Královéhradecka, který byl odsouzen na čtyry roky, poněvadž při soupisu obilí přinesl otýpku sena a hodil ji komisaři pod nohy se slovy: "A to vemte také s sebou, ať má císař pán co jíst!"

Stařeček velice živě zajímal se o osud spoluvězňů, znal nazpaměť všechny drobné historie, které je sem přivedly, a dodával všem útěchy. Jak dlouho zde budou sedět? Rok dva, přijdou Rusové. Představoval si to velice živě. Za takových hovorů vířilo to mstou. Jak to bude hezké, až někteří jejich trýznitelé zde budou sedět místo nich za mřížemi.

Jen Švejk šeptal na svém slamníku: "Pomyslete si, že jsem úplně nevinnej, vždyť já se na všechno dobře pamatuju."

Po jednom takovém rozhovoru zdálo se v noci Švejkovi, že k němu přišel císař pán. Přijde a povídá: "Ohol mne, Švejku, v těchhle licousech vypadám jako orangutan z schönbrunnského

zvěřince." Švejk se celý třese, potí se a císař pán vytahuje z kapsy kabátu břitvu a mýdlo a podává Švejkovi, který počne mydlit císaře pána. Když ho namydil, vezme zbožně do prstů břitvu a třesoucí se rukou holí císaře pána. Otvírají se dvěře a v nich objevuje se auditor z hradčanského soudu. Švejk se lekne, břitva někam zajede a císař pán se ozve: "Aber, Švejk, Himmel Herrgott, was machen Sie?" A Švejk drží již v ruce uříznutý nos císaře pána. Vykřikne strašně ze spaní, probudí se, probudí i ostatní a na otázku, proč nedá v noci pokoj, odpovídá uděšeným hlasem: "Uříz jsem císaři pánu nos."

Od toho okamžiku císař pán, nejvyšší vojenský pán, počal se Švejkovi objevovat nejen ve snu, nýbrž i ve dne. Jeho tvář vystupovala z oloupané omítky stěn a jednou když lovil z polévky druhou fazoli, zdálo se mu, že fazole vypadá jako hlava Jeho Veličenstva.

Někdy hovořil se svou halucinací: "Vašnosti, císařské pane, já jsem úplně nevinnej, já se na všechno dobře pamatuji."

A když mu fazole, kterou si dlouho prohlížel, jednou upadla na zemi, prosebně řekl, shýbaje se pod stůl: "Vašnosti, císařský pane, nehněvají se."

Všichni pozorovali, že se Švejkem není vše v pořádku a když jednoho dne přišel prohlížet celý správce věznice a před ním stála řada vězňů, vystoupil z ní náhle Švejk a s podivně vykroulenýma očima zasalutoval a řekl: "Meld gehorsam, Herr Hauptmann, že chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla."

Správce věznice dal si to ještě jednou opakovat, odešel, a za půl hodiny přišli pro Švejka dva zřízenci s nosítkami opatřenými zapínacími řemeny. S nimi přišel ještě mladý vojenský lékař, který strkal napřed k Švejkovi zřízence se svěřací kazajkou, kterou pro všechen případ Švejkovi natáhli na tělo. A již ho nesli dolů, pak přes dvůr trestnice do vězeňské nemocnice. Pěna mu šla od úst a z pěny neslo se mohutně do všech úhlů nádvoří "Zachovej nám, Hospodine..."

Druhý den odvezli Švejka do Vídně k pozorování na psychiatrickou kliniku.

VII.

Ve válce vyskytuje se vždy velké procento duševních chorob. Nesou to samy sebou různé hrůzy války, strach jednotlivců před smrtí, starost opuštěné rodiny a ještě celá řada jiných příčin, vyplývajících z krvavého řemesla.

Zejména v Rakousku duševní choroby za války nabyly slavného rozšíření, neboť bylo mnoho těch, kteří zdravým rozumem nemohli pochopit, proč by měli svůj život obětovat pro tuto říši. Vyplývalo to z dějin, vyplývalo to z jednání s českými vojáky v kasárnách i na bojišti, vyplývalo krátce z prokleté spojitosti českých zemí s rakousko-uherskou monarchií. Bylo to doopravdy k zbláznění.

Švejk se dostal na deváté oddělení. Tam bylo několik takzvaných simulantů. Jeden z nich, starý recidivista, v podezření, že se zbláznil jen tak, aby si pomohl z vojny.

Granát ho vyhodil na střechu chalupy. Nyní dělal neustále pokusy povznést se do výšky, vyskakoval celý den a padal za hrozného proklínání opět na zemi.

Jiný podezřelý byl výbuchem granátu zasypán ve sklepení, kde zůstal po čtyry dny. Ten napodobuje neustále, že se zakopává pod zemi, stále cosi kutí na podlaze. Jiný mladý muž ve vojenské uniformě chodil po koridoru a zpíval "*Wacht am Rhein*" a křičel chvílemi "Ratatata, bum, bum".

Kdyby se to všechno, co zde lidé křičeli a jak si počínali, mělo správně posuzovat, musel by každý dojít k jedinému východisku, že vlastně celé Rakousko bylo velký blázevec.

Tam v rohu chodby seděl například člověk, kaprál, který křičel, že je arcivévoda Bedřich a že za měsíc bude v Moskvě.

Toho zavřeli na pozorování, ale nesmíme zapomenouti že skutečný arcivévoda Bedřich se

jednou sám tak vyjádřil a nestalo se mu nic, jen utrpěl trochu blamáže.

A císař Karel, ještě když byl arciknížetem, prohlásil na rautu, že srovná se zemí celé Rusko.

Nebo vezměme si případ císaře Viléma. Každé malé dítě dnes ví, že císař Vilém trpí úbytkem mozku. Ve dvorních kruzích jeho žvásty a plány považují však za geniálnost. Nebožtík císař František Josef I. vypověděl válku jen následkem duševní poruchy. Při pitvě tohoto stupidního starce bylo zjištěno hnisání mozku (atrophia cerebri senilis). A u Františka Josefa nebylo to opět nic jiného než zděděný kretenismus, kterým trpí potomci Habsburků. Karel I. v útlém mládí byl stížen vodnatostí dutin mozkových a ošetřován byl ve vodoléčebném ústavě dr. Guggenbühla na Abenbergu u Interlakenu ve Švýcarsku.

A od těch pánů to šlo jako po žebříku dolů. Rakouští ministři, místo aby byli zavřeni v nějakém slavném blázinci, řekněme v Klosteroberbachu v Nassavsku, řídili osudy říše, generálové, kteří patřili pod sprchy osady pomatenců v Antdorfu, pracovali na válečných plánech a utěšovali se navzájem, že už to je jedno ze základních pravidel války, že to někdo musí prohrát.

Je to vyložená anoia (blbost), ve které se Rakousko pohybovalo a žilo; končila konečně každým četnickým strážmistrem z uzavřeného území, který s blbým úsměvem přihlížel, jak tlupa německých bláznů vytlouká českou školu a pálí nevinné okenní rámy za hulákání "Es braus ein Ruf ..."

Rozjímání o tom, kolik bylo v naší době v Rakousku bláznů, mohlo by tvořit velmi objemnou knihu. To však není mým účelem, o tom si každý jistě udělá úsudek sám. My se budeme obírat jen drobtý. Až se vrátíme domů, zavedeme nový systém léčení. Vezmeme to pěkně odshora až po bývalé okresní hejtmány, předepíšem všem těmto přátelům českého národa to, co navrhoval kdysi již dr. Thomayer, Corylus avellana, tak sluje po česku lískovka. A vyprášíme jim kanduš tak důkladně, aby každé arciknížátko mohlo si zavést alespoň obchod s jelyty.

Na vídeňské klinice na pozorování duševně chorých zaveden je léčebný systém dr. Bernardina. Systém ten záleží v tom, že se dá nejprve nemocným pokud možno příležitost, aby se uklidnili.

To se děje tím způsobem, že se svléknou do naha a strčí do nevytopené separace, kde jsou jen čtyry holé stěny, vyvatované, aby si uklidňující se pacient nerozbil snad hlavu. V pokojíku chybí úplně jakékoliv zařízení. Aby se pak pacienti ještě více uklidnili, nedostanou po osmačtyřicet hodin jíst a pít. Po osmačtyřiceti hodinách je vytáhnou a hodí do vany se studenou vodou a masírují jim páteř. Pak je strčí pod horkou sprchu, a jestli ještě jeví nepokoj, poznovu zavrou do vyvatovaného pokojíku.

Tento uklidňující způsob blahodárně působil na Švejka. Když ho po horké sprše ještě na čtyřiaadvacet hodin poznovu zavřeli do izolace, nabyt jakžtakž duševního klidu, ve kterém shledával, že je dobře podřídit se vrchnostem. Ještě jedna horká sprcha, a Švejk nabyt úplného přesvědčení, že vše, co se s ním děje, je v úplném pořádku, že to tak musí být, a vylézaje z vany ozval se: "Já vím, já vím, vždyť je válka."

Nakrmili ho připálenou kapustou a starými namrzlými bramborami, což ho ještě víc uklidnilo. Druhý den došlo pak k důkladnému zkoumání jeho duševního stavu podle systému dr. Bernardina.

Mladý, snaživý asistent v uniformě vojenského lékaře, neboť v ten čas i blázince v Rakousku dali pod vojenský dozor, kladl mu podle systému onoho doktora psychiatrie, který mimochodem se ze svého systému sám zbláznil, celou řadu otázek, dle jichž zodpovědění soudí se na stupeň duševní zatemnělosti.

"Myslíte, že jste se narodil?"

"Podle rozkazu," odpověděl Švejk, "válka je válka." Tím chtěl říci vlastně: "Jestli si přejete, že jsem se nenarodil, jsem to ochoten prohlásit."

"Pamatujete se na své rodiče? Měl jste otce?"

Švejk se na něho podíval: "Jestli neráčíte nic mít proti tomu. Teď jsou válečné časy."

"Máte sestry, bratry?"

"To nemám," řekl Švejk, "ale kdyby to muselo být ..."

Asistent si pilně znamenal odpovědi a tázal se dál: "Můžete mně vysvětlit, proč slunce vychází a zapadá?"

Švejk se otřásl. "Poslušně prosím, že za to nemůžu."

"Dobře. Slyšel jste něco o Americe?"

Švejk byl na rozpacích. Patrně zas nějaké nové vyšetřování. Pevným hlasem odpověděl: "Neslyšel, poslušně prosím."

"Nevíte, jak se jmenuje prezident černošské republiky na ostrově San Domingo?"

Švejk se zarazil. Hlavou proběhly mu všechny hovory spoluvězňů na pražském policejním ředitelství, ve vyšetřovací vazbě hradčanského vojenského soudu i v trestnici v Thalerhofu-Zellingu, pomyslel si: Mne nespletete, a otevřeně řekl s důrazem: "Za jediného panovníka, poslušně hlásím, uznávám jedině nejmilostivějšího císaře pána Františka Josefa I. Dreimal hoch, poslušně prosím."

Odvedli ho zpátky na koridor. Tam Švejk pokoušel se vypravovat pacientům, co a jak bylo u výsledku. Nevšímali si ho a každý se bavil po svém.

Ten, co zpíval "*Wacht am Rhein*", křičel chvílemi dál své "Ratatata bum", domnělý simulant rezervista skákal do výšky a jiný opět se zakopával u dveří a křičel na ošetřovatele: "Ausharren!"

Švejk mohl teprve večer na slavníku uplatnit své smýšlení. Když se zdálo, že všechno utichlo, postavil se na slavník a vykřikl: "Za jediného panovníka uznávám jedině nejmilostivějšího císaře pána Františka Josefa I. Dreimal hoch!"

Netrvalo to ani týden, odváželi Švejka do blázince v Hallu k dalšímu pobytu, kde byl zavřen též Franz Rypatschek, městský vídeňský radní ze šestého okresu, kterého jednou v noci zadržela hlídka u císařského hradu úplně nahého a pomalovaného fermezovými barvami.

Když padl Bělehrad, Franz Rypatschek z velkého nadšení pomaloval se černě a žlutě a šel tak vzdát hold za šestý okres.

VIII.

Velká doba, velká nervozita. Duševní proces, který zachvátil oficiální Rakousko, možno snad jen srovnat s hnutím flagelantů nebo s velkými masovými duševními poruchami v dobách křížáckých válek.

Viděli jsme táhnout z Rakouska do války sotva škole odrostlé děti v šedivých uniformách, připomínající zástupy dětské za křížáckých válek, které ve středověku vyšly, aby dobyly Jeruzaléma. Tentokrát posílali děti proti zemljáčkům.

V blázinci v Hallu byla třebas neoficiálně zvláštní oddělení pro Němce z alpských zemí a pro Němce z uzavřeného území. Možná, že někdo z vás viděl takovou vlasteneckou manifestaci rakouských Němců se všemi záchvaty zuření, řvaní k ochraptění, kdy záchvaty zuřivosti a duševní poruchy přenesly se na ústroje pohybovací. Dav skákal, řval: "Heil dir im Siegeskranz." Oči byly vytřeštěné, přeludy smyslové dosahovaly vrcholu při hulákání "Nieder mit den Russen!" Nesmíme se divit, že takové běsnění bylo nejlepší půdou pro mánii politickou a že odtud přicházely stále nové síly do Hallu.

Byla to jakási mobilizace bláznovství, masová psychóza, která plnila smutné domy ústavů choromyslných.

Kněží v Rakousku modlili se za říši jako dobrý farář za svého nezvedeného svěřence, aby až poleze přes ploty krást cizí jablka a roztrhá si kalhoty, Hospodin byl tak milostiv a zachoval mu

aspoň vestu.

Byla to opičí říše. Hlavy státníků byly plny plánů, které se vykonávaly a prováděly při snídání, všechny soudy byty vychytralé a blázince byly přitom plny.

Někdo se zbláznil z nutnosti, aby se ukázal být hezkým vládě. V Hallu byl ošetřován kožešník z Trutnova, Němec, který padělal směnky na 200 000 korun, aby celý vymámený obnos upsal na rakouskou válečnou půjčku. Německá učitelka z 'lehrerinnenverein' v Brně jednoho rána převlékla se do vojenské uniformy, sekala šavlí do výkladních skříní po ulici Františkově a hulákala: "Gott strafe England!"

Byly tam nejružnější druhy politických šilenců. Předseda spolku vysloužilců v Ústí nad Labem, který si na nahé tělo vyšpendlil několik tuctů medailí, a statkář z Chomutova, který zašil do černožlutého praporu čtyry voly a dvě krávy a poslal je s nadšeným přípisem na okresní hejtmanství. Konečně choť okresního starosty z České Lípy, velká německá žena, která chtěla podpálit v Lípě českou opatrovnu. To byly typické druhy. (Domnívá-li se někdo, že přeháním, ať si přečte v mnichovském lékařském almanachu stat' "Krieg und Psychose der Massen".) Když se Švejk octl v Hallu, cítil jakési duševní uklidnění. Shledával, že vlastně není jen nepatrná jednotka v říši, nýbrž že všechny události, které se shrnuly na jeho hlavu, mluví jasně, že on něco znamená. Jeho sebevědomí velice stouplo, zejména když choromyslný pán krátce po jeho příjezdu počal ho titulovat panem majorem. Představil se mu jako jenerál Potiorek, chodil s ním po zahradě, a ukazuje mu na rozkvetlý záhon pampelišek, říkal mu: "Vy si vezmete tento pluk a obsadíte s ním Bosnu a Hercegovinu." Přitom ukázal na uschlou třešni u zdi.

"Hergot," křičel na Švejka, "oni nás obcházejí. Musíme do toho pustit pár granátů." Postavil se na špičky a plivl směrem k třešni.

Švejk si vzpomněl na staré vojenské doby a choval se velmi uctivě.

"To je horská střelba," vysvětloval mu bláznivý pán "takhle když plivnu, to je střelba polní. Ted' do toho pustíme pevnostní dělostřelectvo."

Plivl naplno a komandoval kamsi dozadu: "Habt acht, marschieren marsch!"

"My jsme vyhráli," křičel na Švejka, "gratuluji vám, pane majore, vy jste se statečně držel."

Švejk s ním rád chodil. Prodělal poznovu celou execírku, komandovali pampelišky, sráželi prutem hlavičky sedmikrás.

Jednoho dne při procházce řekl k němu tajemně bláznivý přítel: "Víte, pane majore, že jsme obklíčeni? Zjistil jsem, že proti nám stojí dvě divize. Musíme se pokusit o výpad. Připravte svůj pluk. Začneme to hned."

Učinil pokus vylézt na zeď. Švejk byl svižnější a byl dříve na zdi než jeho přítel.

Od té doby neviděl již svého přítele, neboť ošetřovatelé "jenerála Potiorka" zavřeli na oddělení a Švejka do jiné světnice pro pokus útěku. Milosrdně s nimi nenakládali. Když mu rýpali pěstí pod žebra, řekl Švejk: "Žádám, abych byl postaven před válečný soud."

Zdá se opravdu, že na něho počínalo účinkovat okolí. Při obědě podařilo se 'pánu jenerálu' pomocí jiného blázna propašovat Švejkovi psaní tohoto obsahu: "Ministerstvu námořnictví byl dán rozkaz, aby bylo pohotově kdykoliv přivézt z Asie 300 000 mužů. Povolávám do zbraně všechny výzvy. 60 000 vojska hnulo se na severovýchod. Sapěři pracují na okopech dělostřeleckých."

Tento lístek našel jsem ve Švejkově zápisníku. (Švejk sám později tvrdil, že skutečně jeho bláznivému příteli říkali 'Excelence' a že jeho tvář rozhodně viděl někdy před léty v ilustrovaném časopise. Ukázal jsem mu některé fotografie rakouských vojevůdců a on poznal v bláznivém pánu generalleutnanta von Begga.) S ostatními blázný bylo Švejkovi těžko hovořiti. Ještě jakžtakž se dohovořil s panem Tomsem, řídícím učitelem německé školy od Lovosic.